

## **Welkome gast of grote last?**

Een kwalitatief onderzoek naar de huidige situatie omtrent Midden- en Oost-Europeanen in de  
gemeente Veghel

Mijke van Gerven  
ANR: 436740

Masterscriptie  
Communicatie- en Informatiewetenschappen  
Specialisatie: Interculturele Communicatie

Faculteit Geesteswetenschappen  
Universiteit van Tilburg, Tilburg

Begeleider: Prof. dr. J. Swanenberg  
Tweede Lezer: Dr. P. Mutsaers MSc

Augustus 2013

## Inhoudsopgave

|                                                |    |
|------------------------------------------------|----|
| Samenvatting .....                             | 4  |
| Voorwoord .....                                | 5  |
| 1. Inleiding .....                             | 7  |
| 2. Theoretisch kader .....                     | 9  |
| 2.1. Acculturatiestrategieën .....             | 9  |
| 2.1.1. Houding ontvangstland .....             | 12 |
| 2.1.2. Soorten migratie .....                  | 14 |
| 2.2. Nederland en Veghel .....                 | 16 |
| 2.2.1. Situatie in Nederland .....             | 16 |
| 2.2.2. Situatie in Veghel .....                | 21 |
| 3. Methode .....                               | 28 |
| 3.1. Interviews .....                          | 28 |
| 3.2. Materiaal .....                           | 30 |
| 3.3. Procedure .....                           | 30 |
| 3.4. Beleidsstukken .....                      | 31 |
| 3.5. Enquête .....                             | 31 |
| 4. Analyse .....                               | 33 |
| 4.1.1. Wonen (doelgroep) .....                 | 33 |
| 4.1.2. Wonen (instellingen) .....              | 36 |
| 4.1.3. Wonen beleid .....                      | 40 |
| 4.1.4. Wonen synthese .....                    | 41 |
| 4.2.1. Werken (doelgroep) .....                | 44 |
| 4.2.2. Werken (instellingen) .....             | 48 |
| 4.2.3. Werken beleid .....                     | 51 |
| 4.2.4. Werken synthese .....                   | 51 |
| 4.3.1. Vrijtijdsbesteding (doelgroep) .....    | 54 |
| 4.3.2. Vrijtijdsbesteding (instellingen) ..... | 57 |
| 4.3.3. Vrijtijdsbesteding beleid .....         | 61 |
| 4.3.4. Vrijtijdsbesteding synthese .....       | 61 |
| 4.4.1. Educatie en taal (doelgroep) .....      | 63 |

|                                                          |     |
|----------------------------------------------------------|-----|
| 4.4.2. Educatie en taal (instellingen) .....             | 68  |
| 4.4.3. Educatie en taal beleid.....                      | 73  |
| 4.4.4. Educatie en taal synthese .....                   | 74  |
| 5. Discussie .....                                       | 77  |
| 5.1. Wonen.....                                          | 77  |
| 5.2. Werken.....                                         | 78  |
| 5.3. Vrijtijdsbesteding.....                             | 78  |
| 5.4. Educatie en taal.....                               | 79  |
| 5.5. Bevindingen in relatie tot bestaande theorieën..... | 80  |
| 6. Conclusie.....                                        | 83  |
| 6.1. Limitaties .....                                    | 85  |
| Literatuurlijst .....                                    | 87  |
| Appendix .....                                           | 90  |
| Bijlage A – Interview met AN .....                       | 91  |
| Bijlage B – Interview met BD .....                       | 100 |
| Bijlage C – Interview met TN .....                       | 111 |
| Bijlage D – Interview met EZ .....                       | 121 |
| Bijlage E – Interview met VS .....                       | 133 |
| Bijlage F – Interview met JK .....                       | 144 |
| Bijlage G – Interview met PV .....                       | 154 |
| Bijlage H – Enquête .....                                | 165 |

### **Samenvatting**

Sinds 2004 is in Nederland een enorme toename zichtbaar van Midden- en Oost-Europeanen (in dit onderzoek ook wel aangeduid met de term ‘MOE-landers’). Een groot deel van deze migranten is hier om arbeidsmotieven. Er zijn reeds enkele landelijke onderzoeken uitgevoerd naar de huidige situatie van de MOE-landers in Nederland. Steeds vaker zijn er echter ook gemeentes die inzicht willen krijgen in de stand van zaken omtrent deze groep in hun gemeente. Zo ook de gemeente Veghel. Door middel van beleidsstukken en interviews met Poolse respondenten en Nederlandse instellingen is in dit onderzoek informatie verkregen over de huidige situatie van MOE-landers in de gemeente Veghel, waarmee op basis van vier domeinen een beeld kan worden geschetst over hun problemen en bijbehorende oplossingen, wensen en behoeften. De vier domeinen die in deze studie centraal staan, zijn: werken, wonen, vrijetijdsbesteding en educatie & taal.

Voor de gemeente is het noodzakelijk om het onderscheid in verblijfsduur mee te nemen in toekomstig beleid; kortverblijvers hebben heel andere behoeften en wensen dan langverblijvers. Om verschillende redenen lopen MOE-landers veel belangrijke informatie mis. Taal wordt als een essentiële factor gezien voor integratie en participatie. Wat betreft huisvesting is de gemeente Veghel zeer goed op weg naar een passend beleidskader voor MOE-landers. Aan de gebieden werken, vrijetijdsbesteding en educatie & taal mag meer aandacht worden besteed. Externe partijen geven aan samenwerkingsverbanden te willen organiseren, dus de wil vanuit instellingen om MOE-landers ‘mee te nemen in de Nederlandse maatschappij’ is er zeker. Er heerst echter twijfel aan de behoefte aan integratie en participatie en dan komen we weer terug bij het onderscheid in verblijfsduur.

## Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie in het kader van de masteropleiding Interculturele Communicatie aan de Universiteit van Tilburg. Ruim een half jaar geleden begon het proces waar ik zolang tegenop zag: de scriptie. Het kiezen van een onderwerp was voor mij nog niet zo'n eenvoudige opgave en er ging dan ook veel tijd zitten in het afwegen van verschillende mogelijke topics.

Mijn eindstage van het HBO heb ik uitgevoerd in een kansarm gebied in India. Ik heb daar het fenomeen *cultuurshock* leren kennen. De communicatie tussen, en de opvattingen van mensen afkomstig uit twee verschillende culturen is op zijn zachtst gezegd 'bijzonder'. Het heeft mij zodanig geïnspireerd dat ik deze cultuuroverstijgende communicatie graag terug wilde laten komen in mijn onderzoek. Een eerste richting van het onderwerp was gekozen, maar interculturele communicatie is een breed begrip en ik moest verder denken over een specifiek onderwerp.

Gelukkig was daar mijn vader, een vrachtwagenchauffeur met enkele collega's uit Oost-Europa, waarover hij fascinerende verhalen kon vertellen. Ik werd nieuwsgierig en besloot een gesprek te voeren met zijn Poolse collega. Tijdens deze bijzondere 45 minuten met Ludwig werd ik meegezogen in het bizarre leven van een Poolse arbeidsmigrant. Het leven van deze mensen in een land als Nederland gaat zoveel verder dan 'het inpikken van banen' en het 'rijden onder invloed'. Ludwig, een dertigjarige vader afkomstig uit Polen, heeft mij aan het denken gezet en heeft er grotendeels voor gezorgd dat ik het onderwerp 'MOE-landers' koos voor mijn afstudeerscriptie. RADAR bood destijds een onderzoek aan naar de integratie van MOE-landers in de gemeente Veghel.  $1 + 1 = 2$ , dus ik heb direct contact opgenomen en na een kort gesprek mocht ik, een nuchtere Brabantse meid, richting Veghel om het duistere leven van de MOE-landers te ontdekken.

Deze scriptie zou niet tot stand zijn gekomen zonder de hulp van een aantal mensen aan wie ik graag een dankwoord wil richten. Allereerst mijn begeleider Jos Swanenberg, waar ik altijd terecht kon voor advies en waarvan ik duidelijk en snel feedback kon verwachten. Ook wil ik mijn stagebegeleider Nezahat Akbal, integratiemedewerker bij stichting Vivaan, hartelijk danken voor haar inspirerende hulp en advies tijdens mijn onderzoek. Haar ervaring op het gebied van integratie en haar persoonlijke verhalen hebben me niet alleen geholpen met mijn eigen onderzoek, maar zullen me de rest van mijn leven bijblijven, zo bijzonder! Anneke Groeneveld, medewerker bij Vivaan, wil ik bedanken voor haar schrijfadvis. Haar

gedetailleerde feedback heeft mijn scriptie niets dan goeds gedaan. Natuurlijk wil ik ook alle respondenten bedanken; zonder deze input was mijn scriptie waardeloos geweest.

Ten slotte bedank ik mijn zusje Sofie voor het in bruikleen stellen van haar laptop, omdat mijn eigen laptop het helaas begeven heeft tijdens het schrijfproces.

Esbeek, augustus 2013

Mijke van Gerven

## 1. Inleiding

A: “MOE-landers? Wat zijn dat?”

B: “Weet je dat echt niet? Dat zijn inwoners uit Midden- en Oost-Europa.”

A: “Nou, daar heb ik nog nooit van gehoord!”

Deze dialoog heb ik vaak gevoerd met vrienden, kennissen en familie wanneer mij gevraagd werd waar ik mijn scriptie over schreef. Tot mijn grote spijt wisten mensen uit mijn omgeving niet wat het begrip ‘MOE-lander’ inhield, maar konden ze wel achteloos negatieve opmerkingen maken over ‘die slechte Polen die onze banen inpikken’. Totdat ik ze eens haarfijn uitlegde waar ik mij al maandenlang mee bezig hield. Inmiddels wordt me niet meer gevraagd wat een MOE-lander is, maar is men nieuwsgierig naar gesprekken die ik gevoerd heb met mensen uit deze groep en wil men maar wat graag weten of ze wel echt zo slecht zijn als wij – Nederlanders – allemaal denken...

In 2004 werd de Europese Unie uitgebreid met tien nieuwe lidstaten. Naast de kleine staten Cyprus en Malta, strekte het Europees grondgebied zich vooral uit richting Midden- en Oost-Europa. Estland, Letland, Litouwen, Polen, Hongarije, Slovenië, Slowakije en Tsjechië waren vanaf 1 mei 2004 officieel lid van de Europese Unie. Deze landen vallen onder de zogeheten MOE-landen, waartoe inmiddels ook Bulgarije en Roemenië gerekend worden. De Oost-Europeanen waren vanaf toen vrij van douaneplichten en konden zonder visum gaan en staan waar zij wilden. In 2007 ondertekenden deze staten het Schengen-akkoord wat het begin betekende van een enorme migratiegolf onder Oost-Europeanen. Anno 2013 lijkt deze golf nog steeds gaande te zijn. Sterker nog: met de toetreding van Bulgarije en Roemenië tot de Europese Unie in 2007 is de migratiestroom nog sterker toegenomen.

Ook in Nederland is de komst van de Oost-Europeanen merkbaar. Veel gemeenten houden zich steeds vaker bezig met het wel en wee rondom deze enigszins ‘duistere’ groep. Dit geldt ook voor de gemeente Veghel. Sinds enkele jaren ziet zij een duidelijke en snelle groei van de groep MOE-landers (Midden- en Oost-Europeanen) die zich in de gemeente vestigt. Om ervoor te zorgen dat de geschiedenis omtrent de integratie van niet-Westerse groepen (zoals Turken en Marokkanen) zich niet herhaalt, acht de gemeente het noodzakelijk om zo snel mogelijk inzicht te krijgen in de situatie van de MOE-landers in Veghel. Waar werken en wonen ze? Wat houdt ze bezig als ze niet werken? Zijn ze hier alleen of met het hele gezin? In hoeverre hebben zij behoefte aan integratie en participatie in de Nederlandse samenleving? Wat zijn hun wensen en belangen in Nederland? Dit zijn slechts enkele

voorbeelden van vragen waar de gemeente Veghel graag zo spoedig mogelijk een antwoord op ziet. Om deze reden is via RADAR een onderzoek ingesteld dat een antwoord probeert te geven op de vraag: “Wat is de status van sociale integratie en maatschappelijke emancipatie onder MOE-landers in de gemeente Veghel?”. De betekenis van sociale integratie en maatschappelijke emancipatie zal in hoofdstuk 2.2.2. nader toegelicht worden.

Deze scriptie bestaat uit zes hoofdstukken. Hoofdstuk 2 gaat in op processen als acculturatie, migratie en staatsideologieën met betrekking tot immigranten. Daarnaast wordt achtergrondinformatie gegeven over MOE-landers in Nederland en Veghel. In hoofdstuk 3 wordt de onderzoeksmethode nader toegelicht. De resultaten worden beschreven in het vierde hoofdstuk, waarbij gebruik is gemaakt van een gestructureerde indeling op basis van vier domeinen. In hoofdstuk 5 wordt de discussie gepresenteerd en de conclusie is terug te vinden in het zesde hoofdstuk. Deze scriptie wordt afgesloten met een literatuurlijst en acht bijlagen.



## 2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt een theoretisch kader geschetst dat als achtergrond dient voor het huidige onderzoek. In hoofdstuk 2.1. worden sociale processen als integratie en acculturatie beschreven, waarbij de relatie tussen immigranten en het gastland centraal staat. In hoofdstuk 2.2. wordt ingegaan op de achtergronden van MOE-landers in Nederland en specifiek in de gemeente Veghel.

### 2.1. Acculturatiestrategieën

Acculturatie kan omschreven worden als een fenomeen dat ontstaat als groepen met verschillende culturele achtergronden met elkaar in contact komen (Redfield, Linton & Herskovits, 1936). Het gaat hierbij om aanpassing en overname van bepaalde elementen van elkaars cultuur. Berry (1997) stelt dat acculturatie verwijst naar alle veranderingen die mensen beleven wanneer zij in contact komen met andere culturen. Of anders gezegd: het verwijst naar hoe mensen psychologisch omgaan met de combinatie van twee culturen: de cultuur die hun reeds eigen is en de nieuwe cultuur van de dominante groep (Sam & Berry, 2010).

**Eendimensionaal model.** Gordon (1964) presenteerde als eerste wetenschapper een eendimensionaal assimilatiemodel om culturele veranderingen die immigranten ondergingen in beeld te brengen. Hij ontwierp een continuüm met aan het ene uiteinde het volledige behoud van de eigen cultuur en aan het andere uiteinde de aanname van de cultuur van de dominante groep. In het midden bevond zich het zogenaamde *biculturalism* (het hebben van twee culturen). De term assimilatie wordt hier gebruikt om veranderingen te beschrijven die immigranten ondergaan om zo een ‘correcte burger’ van de dominante groep te worden (Woldemikael, 1987). Dit model is jarenlang gebruikt om de veranderingen van immigranten in kaart te brengen. De *host society* is nauwelijks betrokken in het model. Omdat deze onderhevig is aan veranderingen naarmate er immigratie plaatsvindt, is dat echter wel nodig.

**Tweedimensionaal model.** Berry (1974) was de eerste die een tweedimensionaal model ontwikkelde, waarin de identiteit van de immigrant en van de *host society* als twee aparte dimensies beschreven worden. Volgens Berry (1980) is acculturatie gebaseerd op twee aspecten: (1) de waarde die immigranten hechten aan contact en relaties met de dominante groep en (2) de mate waarin immigranten de eigen cultuur wensen te behouden. Berry, Poortinga, Segall en Dasen (1992) onderscheidden vier verschillende acculturatiestrategieën gezien vanuit het oogpunt van de immigrant. Deze strategieën zijn *integratie*, *assimilatie*, *separatie* en *marginalisatie*.

Wanneer een immigrant de eigen culturele waarden wenst te behouden, terwijl hij tegelijkertijd ook aspecten van de cultuur van het gastland aanneemt, spreekt men van *integratie*. Immigranten die hun eigen culturele waarden verwerpen en de cultuur van de dominante groep aannemen, worden aanhangers van *assimilatie* genoemd. Wanneer immigranten de eigen cultuur behouden en de cultuur van het gastland verwerpen, wordt dit *separatie* genoemd. *Marginalisatie* betekent dat men zich vervreemd voelt van beide culturen en dus geen enkele cultuur aanneemt. Dit acculturatiemodel is gebaseerd op de assumptie dat niet-dominante groepen en de individuele leden daarvan de vrijheid hebben om te kiezen welke strategie zij prefereren en willen aanhangen. Het model is weergegeven in figuur 1.

Dimension 1:  
Is it considered to be of value to maintain cultural identity and characteristics ?

|                                                                                              |                    |                 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-----------------|
|                                                                                              | YES                | NO              |
| Dimension 2:<br>Is it considered to be of value to maintain relationships with other groups? | YES<br>INTEGRATION | ASSIMILATION    |
|                                                                                              | NO<br>SEPARATION   | MARGINALIZATION |

*Figuur 1.* The Berry (1980, 1984) bidimensional of immigrant acculturation orientations. Bron: "Towards an interactive acculturation model: A social-psychological approach," door R. Y. Bourhis, L. C. Moïse, S. Perreault, en S. Senécal, 1997, *International Journal of Psychology*, 32(6), 369-386, p. 377.

Bourhis et al. (1997) deden een aanpassing aan het model van Berry. Zij splitsten de strategie van *marginalisatie* op in *anomie* en *individualisme*. Zoals Berry al beredeneerde, zijn het de aanhangers van *marginalisatie* die zowel de eigen cultuur als de nieuwe, dominante cultuur verwerpen. Ze ondergaan culturele vervreemding wat door Bourhis et al. (1997) aangeduid wordt als *anomie*. Zij ervaren problemen met het identificeren met beide culturen. Sommige immigranten identificeren zichzelf met geen enkele cultuur, maar doen dit niet omdat ze zich gemarginaliseerd voelen. Zij doen dit omdat ze zichzelf als individu identificeren in plaats van een lid van een bepaalde immigrante groep. Deze mensen behoren tot de strategie van het *individualisme*. Zij behandelen anderen liever als individuen in plaats van leden van een bepaalde groep. Aanhangers van deze strategie zijn vaak afkomstig uit

culturen die veel waarde hechten aan individualisme en veel minder aan collectivisme (Triandis, Bontempo, Villareal, Asai & Lucca, 1988). Een laatste aanpassing aan het originele model van Berry is de beschrijving van de twee dimensies. Na deze aanpassingen ziet het gereviseerde model volgens Bourhis et al. (1997) er uit zoals weergegeven in figuur 2.

|                                                                                                                |     |                                                                                                  |                             |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|
|                                                                                                                |     | Dimension 1:<br>Is it considered to be of value to maintain the<br>immigrant cultural identity ? |                             |
|                                                                                                                |     | YES                                                                                              | NO                          |
| Dimension 2:<br>Is it considered to be of<br>value to adopt the cultural<br>identity of the host<br>community? | YES | INTEGRATION                                                                                      | ASSIMILATION                |
|                                                                                                                | NO  | SEPARATION                                                                                       | ANOMIE<br><br>INDIVIDUALISM |

*Figuur 2.* Revised bidimensional model of immigrant accultural orientations. Bron: "Towards an interactive acculturation model: A social-psychological approach," door R. Y. Bourhis, L. C. Moïse, S. Perreault, en S. Senécal, 1997, *International Journal of Psychology*, 32(6), 369-386, p. 377.

**Invloed van ontvangstland.** Er ontstond wederom kritiek op het model. Critici waren van mening dat interactie tussen immigranten en het gastland noodzakelijk is voor een goede beschrijving van het acculturatieproces (Sayegh & Lasry, 1993). De twee groepen beïnvloeden elkaar en dit heeft invloed op het proces. Om deze reden is het Interactieve Acculturatie Model ontwikkeld (Bourhis et al, 1997). De twee dimensies zijn aangepast, zodat leden van het ontvangstland deze kunnen invullen. Het model is echter op meerdere punten aangepast. Ten eerste kan een immigrant in het eerste model kiezen voor de *separatie* strategie. Vanuit het oogpunt van de dominante groep wordt deze strategie benaming echter vervangen door *segregatie*, waarin behoud van de eigen cultuur en afscheiding van de dominante cultuur weerspiegeld wordt. Mensen die deze strategie aanhangen, wensen geen crosscultureel contact te hebben met immigranten en zullen hen ook nooit de status van volwaardig burger toekennen. Een tweede verandering heeft betrekking op het originele *anomie* dat in dit model aangeduid wordt als uitbuiting (*exclusion*). De *host society* verbiedt immigranten in dit geval het behoud van de eigen culturele normen en waarden en vindt

tegelijkertijd dat ze de nieuwe culturele normen niet aan mogen nemen. Ze zijn van mening dat immigranten nooit cultureel en sociaal kunnen integreren in de nieuwe samenleving. De term voor *individualisme* blijft hetzelfde. Ook in dit model betekent dit dat men andere personen als individu ziet en niet als leden van een bepaalde groepering. Ook de term en betekenis van *integratie* en *assimilatie* wordt behouden. Berry en Kalin (1995) beschrijven assimilatie echter als *melting pot* of zelfs als *pressure cooker*, om aan te geven dat *assimilatie* soms een dwangmatige actie van de *host society* is. Het uiteindelijke model met betrekking tot acculturatie vanuit het oogpunt van de *host society* is weergegeven in figuur 3.

Dimension 1:  
Do you find it acceptable that immigrants maintain  
their cultural identity ?

|                                                                                                               |             |               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|---------------|
|                                                                                                               | YES         | NO            |
| Dimension 2:<br><br>Do you accept that<br>immigrants adopt the<br>cultural identity of the host<br>community? | YES         | ASSIMILATION  |
|                                                                                                               | NO          | EXCLUSION     |
|                                                                                                               | SEGREGATION | INDIVIDUALISM |

*Figuur 3.* Bidimensional model of host community acculturation orientations. Bron: "Towards an interactive acculturation model: A social-psychological approach," door R. Y. Bourhis, L. C. Moïse, S. Perreault, en S. Senécal, 1997, *International Journal of Psychology*, 32(6), 369-386, p. 380.

### 2.1.1. Houding ontvangstland

Bourhis et al (1997) beschrijven behalve de acculturatiestrategieën ook enkele staatsideologieën die vorm kunnen geven aan integratiebeleid tegenover immigranten. Deze ideologieën zijn in een continuüm te plaatsen, zoals weergegeven in figuur 4.

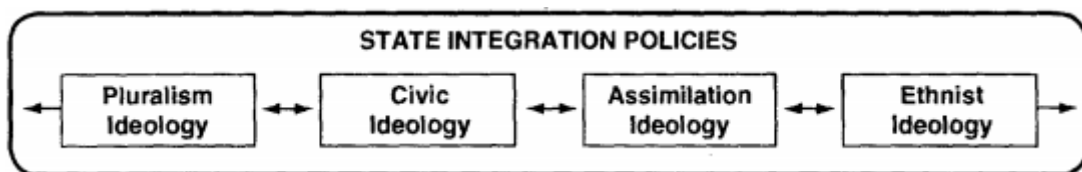
*Pluralism ideology* houdt in dat immigranten zich dienen aan te passen aan het gastland. Dit betekent dat zij publieke normen en waarden van de nieuwe cultuur moeten overnemen. De staat bemoeit zich echter niet met de private normen en waarden van de immigranten; individuele vrijheid moet gerespecteerd worden. Onder private normen en waarden wordt verstaan: participeren in de gemeenschap als het gaat om taal en cultuur, geloofsovertuiging en vrijheid in economische en politieke situaties en in de vrije tijd. De

staat is bereid om activiteiten van immigranten en minderheden financieel te ondersteunen. Dit is het grootste verschil met de andere drie ideologieën. *Pluralism ideology* betekent dus het behoud van de eigen culturele waarden (en ondersteuning hierin vanuit de staat), maar ook de overname van publieke culturele normen en waarden van het gastland.

*Civic ideology* komt op twee punten overeen met *pluralism ideology*. Ten eerst dienen immigranten publieke normen en waarden over te nemen. Daarnaast heeft de staat niet het recht om zich te bemoeien met private omstandigheden van de immigranten. De staat ondersteunt activiteiten van de immigranten echter niet.

*Assimilation ideology* gaat er – net als *pluralism* en *civic ideology* – vanuit dat immigranten publieke normen en waarden van het gastland overnemen. Er wordt van ze verwacht dat ze de eigen cultuur opgeven om zich op deze manier de nieuwe cultuur compleet eigen te maken. Sommige landen denken dat dit automatisch gebeurt met de opeenvolging van generaties. Andere staten zijn echter van mening dat dit dient te gebeuren middels wetten en regels die bepaalde culturele activiteiten van de immigranten niet toestaan.

*Ethnist ideology* houdt in dat immigranten de publieke normen en waarden van het gastland over dienen te nemen en dat de staat het recht heeft om bepaalde aspecten van private normen en waarden in te perken. In sommige gevallen eist de staat dat immigranten de eigen culturele identiteit verwerpen en de private normen en waarden van het gastland aanleren. In andere gevallen vindt de staat het niet belangrijk dat immigranten private normen en waarden overnemen, omdat zij volgens hen toch nooit een volwaardige burger van het gastland zullen worden.



*Figuur 4.* State immigration and integration policies as they relate to the acculturation orientations of immigrant community and dominant host majority members. Bron: “Towards an interactive acculturation model: A social-psychological approach,” door R. Y. Bourhis, L. C. Moïse, S. Perreault, en S. Senécal, 1997, *International Journal of Psychology*, 32(6), 369-386, p. 371.

Volgens Yagmur en Van de Vijver (2011) worden immigranten in Nederland vaak geassocieerd met werkloosheid, schoolverlaters en criminaliteit. Dit beeld wordt nog meer versterkt door de media. De huidige houding in Nederland is tegen het behoud van

minderheidstalen. Minderheden moeten hun eigen taal opgeven en zich het Nederlands eigen maken. Nederlandse beleidsmakers hebben lange tijd de integratie strategie gesteund. Tegenwoordig kunnen zij zich echter beter identificeren met de assimilatie strategie (Arends-Tóth & Van de Vijver, 2003). Nederland wordt anno 2013 gekarakteriseerd als een *civic* staat.

### 2.1.2. Soorten migratie

Immigratie vindt plaats op verschillende wijzen. Engbersen, Ilies, Leerkes, Snel en Van der Meij (2011) deden onderzoek naar arbeidsmigratie onder Polen, Bulgaren en Roemenen in negen Nederlandse gemeenten. Zij concludeerden dat er een behoorlijke diversiteit is als het gaat om arbeidsmigratie. Dit is volgens hen in de eerste plaats het resultaat van de open grenzen binnen de Europese Unie. Daarnaast heeft elke arbeidsmarkt zijn eigen werking en biedt dat mogelijkheden aan verschillende groepen. Ten slotte is diversiteit het gevolg van het onderhouden van contacten met het thuisland. Op basis van de onderzoeksgegevens konden Engbersen et al. (2011) een vierdeling maken aan de hand van twee dimensies. De eerste dimensie betreft de mate van binding met het thuisland, de tweede dimensie heeft betrekking op de mate van binding met het bestemmingsland (zie figuur 5). Deze vierdeling resulteerde in de totstandkoming van vier ideaalpatronen.

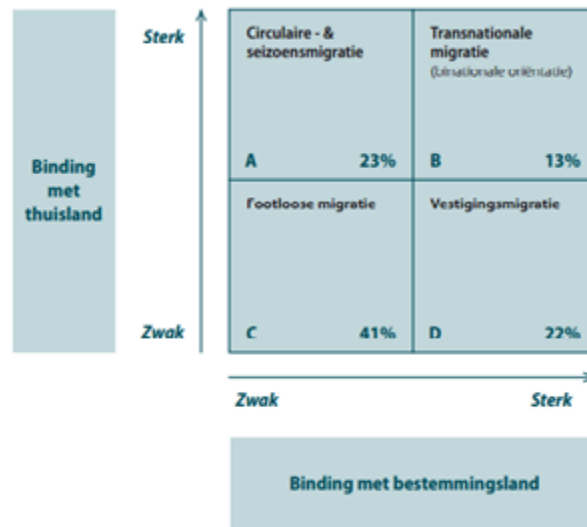
Het eerste patroon is *tijdelijke, circulaire migratie*. Migranten die tot deze categorie gerekend worden, onderhouden weinig contacten met Nederlanders en spreken dus ook weinig Nederlands. Ze werken voornamelijk in de land- en tuinbouw en hebben in het herkomstland een partner en/of kinderen. Het voornaamste doel van deze migranten is zoveel mogelijk geld verdienen en dit geld investeren ze vervolgens vooral in het land van herkomst. Gemiddeld gaat deze groep vier keer per jaar terug naar het thuisland. Onderzoek van Aedes toont aan dat het een populair migratiepatroon is onder Roemenen (39%) en Polen (24%) en in mindere mate onder Bulgaren (9%). Ze wensen maximaal een tot vijf jaar in Nederland te blijven (Engbersen et al., 2011).

Het tweede patroon is *transnationale of binationale migratie*. Deze migranten hebben betere contacten met Nederlanders, maar zij onderhouden tegelijkertijd goed contact met het thuisland. Het is een populair patroon onder hoger opgeleiden en in iets mindere mate onder respondenten met een middelbare opleiding. Over het algemeen verblijven zij al wat langer in Nederland en hebben ze een goed inkomen. Dit migratiepatroon is vooral zichtbaar bij Polen (16%) en iets minder bij Roemenen (10%) en Bulgaren (9%). Deze groep verblijft tijdelijk en gaat op termijn weer terug naar het herkomstland of zij migreren naar een ander land (Engbersen et al., 2011).

Het derde patroon is *vestigingsmigratie*, wat een veel voorkomend patroon is onder goed opgeleide migranten die al langere tijd in Nederland verblijven. Zij blijven voor onbepaalde tijd in Nederland of langer dan vijf jaar. De meeste vestigingsmigranten hebben kinderen en een partner in Nederland. Vaak werken zij in hogere beroepen. Er is echter een categorie die juist in lagere beroepen werkt of werkloos is. Dit patroon komt iets meer voor onder Polen (24%) dan onder Bulgaren (20%) en Roemenen (18%) (Engbersen et al., 2011).

Het vierde patroon is *footloose migratie*. Deze groep verblijft nog maar kort in Nederland, waardoor zij nog weinig contact hebben met Nederlanders en een onzekere arbeidspositie innemen. Ze hebben nauwelijks contact met het land van herkomst en vullen voornamelijk lage arbeidsplaatsen in. Bulgaren vormen de grootste groep *footloose* migranten (60%), gevolgd door Polen (34%) en Roemenen (31%). Meestal komen zij al op jongere leeftijd naar Nederland en zij willen in principe niet langer dan vijf jaar in Nederland blijven (Engbersen et al., 2011).

Zoals in figuur 5 te zien is, komt *footloose* migratie het vaakst voor onder Poolse, Bulgaarse en Roemeense migranten (41%). Deze verschillende migratiepatronen leiden tot verschillende integratiepatronen, wat belangrijk is bij het ontwerp van een integratiebeleid. Engbersen et al. (2011) concluderen dat integratie bij transnationale- en vestigingsmigranten bijna vanzelf gaat, maar dat er tegelijkertijd een grote groep is waarvan het verblijf en het toekomstperspectief nog onzeker is. Deze onzekerheid geldt met name voor Roemenen en Bulgaren die – in tegenstelling tot Polen – nog een tewerkstellingsvergunning (TWV) nodig hebben om in Nederland te kunnen en mogen werken.



*Figuur 5. Arbeidsmigratie in vier. Bron: “Arbeidsmigratie in vier. Bulgaren en Roemenen vergeleken met Polen,” door G. Engbersen, M. Ilies, A. Leerkes, E. Snel, en R. van der Meij, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2011, p. 9.*

## 2.2. Nederland en Veghel

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op algemene bevindingen omtrent MOE-landers op landelijk niveau. Hoeveel MOE-landers telt Nederland anno 2013? In welke sectoren zijn zij werkzaam en wat zijn hun motieven om naar Nederland te migreren? Wat zegt recent onderzoek over de situatie van MOE-landers op de arbeidsmarkt en wat doen zij in hun vrije tijd? Allemaal vragen die in paragraaf 2.2.1. beantwoord worden.

Paragraaf 2.2.2. gaat in op de huidige situatie omtrent MOE-landers in de gemeente Veghel. Wat is er tot nu toe bekend over deze groep?

### 2.2.1. Situatie in Nederland

Van der Heijden, Cruyff en Van Gils (2013) hebben uitgebreid onderzoek gedaan naar de omvangsschattingen van de MOE-landers die in Nederland verbleven in 2010. Hierin hebben zij zowel geregistreerde als niet-geregistreerde MOE-landers meegenomen. Deze schattingen zijn verkregen op basis van gegevens van de GBA (Gemeentelijke Basis Administratie), HKS (Herkenningsdienstsysteem) en WNB (werknemersbestanden gebaseerd op de UWV Polisadministratie). De conclusie luidde dat er in 2010 ongeveer 341.000 MOE-landers in Nederland verbleven (zie tabel 1).

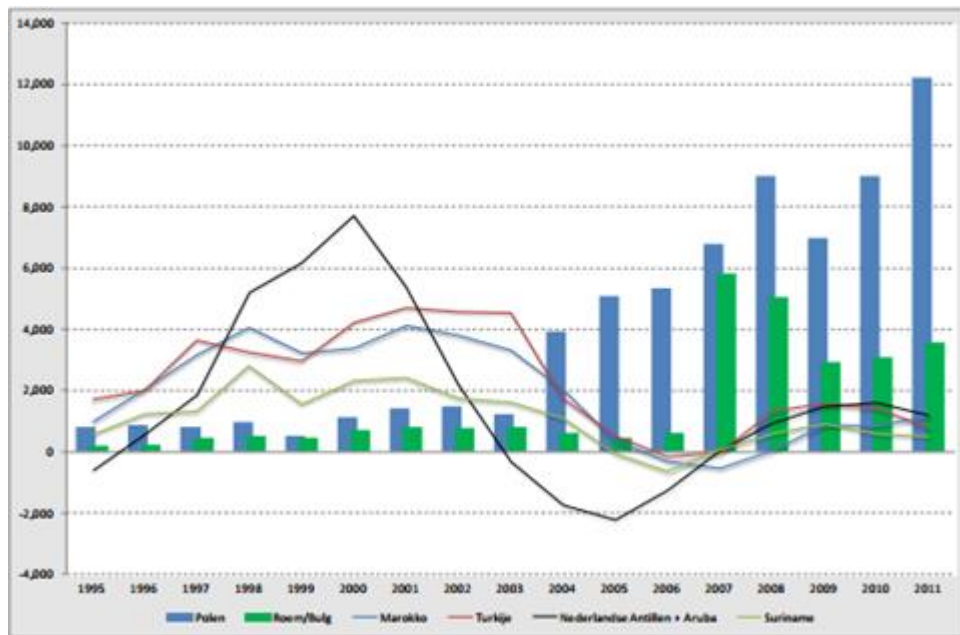


Tabel 1. *Schatting geregistreerd versus niet-geregistreerd naar nationaliteit in 2010.*

| nationaliteit | Geregistreerd | %   | Niet-geregistreerd | %   | Populatieschatting | %    | 95% betrouwbaarheidsinterval |
|---------------|---------------|-----|--------------------|-----|--------------------|------|------------------------------|
| Pools         | 130.277       | 77% | 39.482             | 23% | 169.759            | 50%  | (159.976 – 182.707)          |
| Roemeens      | 9.223         | 13% | 60.002             | 87% | 69.225             | 20%  | (62.693 – 77.692)            |
| Bulgaars      | 13.773        | 36% | 25.011             | 64% | 38.784             | 11%  | (34.374 – 44.234)            |
| Overig MOE    | 28.687        | 45% | 34.640             | 55% | 63.327             | 19%  | (58.856 – 69.116)            |
| Totaal        | 181.960       | 53% | 159.134            | 47% | 341.094            | 100% | (322.244 – 366.057)          |

Bron: “Aantallen geregistreerde en niet-geregistreerde burgers uit MOE-landen die in Nederland verblijven. Rapportage schattingen 2009 en 2010,” door P. G. M. Van der Heijden, M. Cruyff, en G. van Gils, 2013, p. 9.

Deze stijging is ook zichtbaar in figuur 6. Echter, de absolute aantallen komen niet overeen met de schattingen van Van der Heijden et al. (2013). Dit zeer grote verschil wordt veroorzaakt doordat de schattingen van Van der Heijden et al. betrekking hebben op zowel geregistreerde als niet-geregistreerde MOE-landers. De grafiek daarentegen bevat informatie van louter de personen die in de GBA geregistreerd staan. Na toetreding van Polen tot de Europese Unie in 2004 was er een forse toename te zien van het aantal Polen dat naar Nederland emigreerde. Vanaf 2007 is dit aantal nog sterker toegenomen na de ondertekening van het Schengen-akkoord. Datzelfde patroon is zichtbaar bij de Bulgaren en Roemenen nadat zij in 2007 lid werden van de EU. Zij zijn echter nog geen lid van het Schengen-akkoord, maar het is te verwachten dat ook deze groep een forse groei zal doormaken wanneer het lid wordt.



*Figuur 6.* Moderne migrant komt uit MOE, niet uit Turkije, Marokko, Suriname of Antillen. Bron: CBS (2012), in “De economische bijdrage van tijdelijke arbeidsmigranten,” door E. Berkhout en B. Hof (SEO), 2012, p. 3.

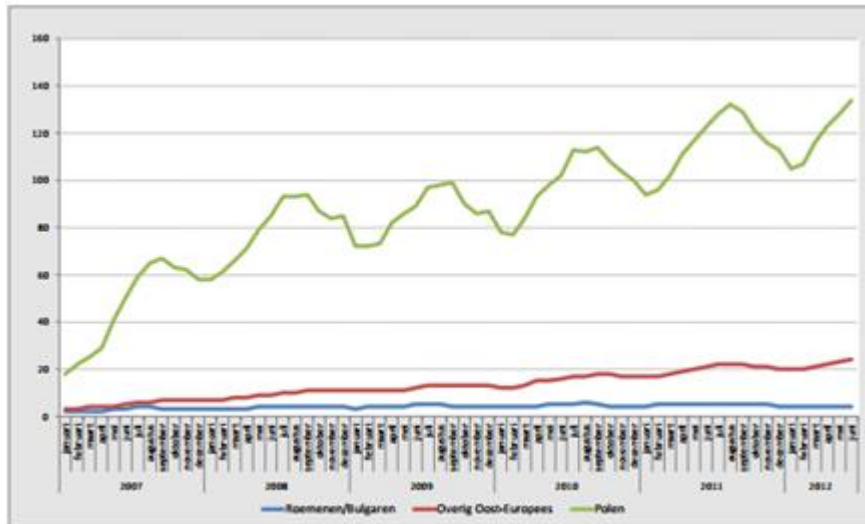
**Migratiemotieven.** Op basis van gegevens van het CBS kan geconcludeerd worden dat MOE-landers voornamelijk naar Nederland komen voor arbeidsmotieven (CBS, 2012, in Berkhout & Hof, 2012). Steeds vaker lijken migranten echter ook naar Nederland te komen om familieredenen. Tabel 2 laat zien dat het aantal gezinsmigranten uit de MOE-landen ongeveer een derde is van het aantal arbeidsmigranten.

Tabel 2. *Migratiemotieven per regio, 2010.*

|                            | gezinsmigratie | arbeid | verhouding |
|----------------------------|----------------|--------|------------|
| Afrika                     | 6252           | 556    | 11.2       |
| Amerika                    | 4203           | 1655   | 2.5        |
| Azië                       | 7275           | 3747   | 1.9        |
| EU                         | 13507          | 33435  | 0.4        |
| w.v. Bulgarije             | 1205           | 2388   | 0.5        |
| w.v. Polen                 | 3225           | 10296  | 0.3        |
| w.v. Roemenië              | 552            | 1550   | 0.4        |
| Totaal alle geboortelanden | 35743          | 41463  | 0.9        |

Bron: CBS (2012) “De economische bijdrage van tijdelijke arbeidsmigranten,” door E. Berkhout en B. Hof (SEO), 2012, p. 5.

Figuur 7 betreft het aantal MOE-landers dat in Nederland gevestigd is voor werk. De cijfers zijn echter gebaseerd op personen die zich ingeschreven hebben in de GBA, dus een deel van de werkelijke aantallen ontbreekt. In de grafiek is een duidelijk patroon te herkennen: tijdens de zomermaanden is er een forse stijging van het aantal arbeidsmigranten uit de MOE-landen, terwijl dit aantal in de wintermaanden flink daalt (CBS, 2012, in Berkhout & Hof, 2012). De grafiek betreft zowel tijdelijke als langdurige arbeidsmigranten.



*Figuur 7.* Arbeidsmigratie neemt de laatste jaren met name onder Polen sterk toe. Bron: CBS (2012), in “De economische bijdrage van tijdelijke arbeidsmigranten,” door E. Berkhout en B. Hof (SEO), 2012, p. 7.

Het seizoenpatroon is typerend voor de MOE-landers die voor arbeidsmotieven naar Nederland komen; een zeer groot deel verblijft slechts tijdelijk in Nederland. Deze groep tijdelijke arbeidsmigranten zijn vooral te vinden in de lagere loondecilen. Volgens het CBS verdienen zij gemiddeld tussen de acht en elf euro per uur (CBS, 2012, in Berkhout & Hof, 2012). Zij werken met name in de uitzendbranche, in zakelijke diensten en in de landbouw en visserij (CBS, 2012, in Berkhout & Hof, 2012).

**Misstanden op de werkvloer.** Arbeidsmigranten werken niet alleen tegen een laag uurloon, vaak zijn er ook misstanden in arbeidsovereenkomsten te vinden. Weltevrede, de Boom, Rezai, Zuidervijk en Engbersen (2009) hebben landelijk onderzoek gedaan naar MOE-landers. Ze noemen in hun onderzoek een aantal zorgwekkende punten met betrekking tot arbeidsvoorwaarden. Zo stellen zij dat een contract vaak alleen in het Nederlands of Engels wordt geschreven. In het zeldzame geval dat het in de moedertaal wordt geschreven,

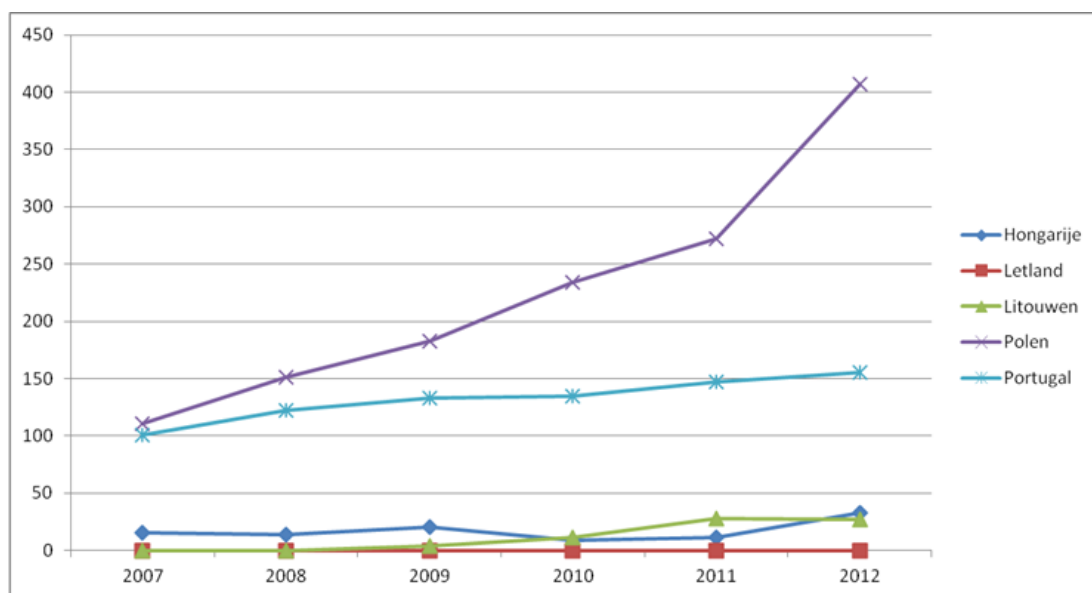
hebben de werknemers vaak een dag nodig om het gehele contract door te nemen. Daarnaast eisen werkgevers dat wanneer een contract door de werknemer wordt verbroken, de werknemer daar een boete voor betaalt. Werknemers voegen daaraan toe dat zij soms helemaal geen salaris hebben ontvangen of dat ze geen kopie van het contract hebben gekregen (Weltevrede et al., 2009).

**Vrijtijdsbesteding.** Weltevrede et al. (2009) hebben in hun onderzoek ook vrijtijdsbesteding van MOE-landers onderzocht. Respondenten gaven aan dat zij voornamelijk activiteiten binnenshuis deden, zoals televisie kijken, muziek luisteren, lezen en computeren. Daarnaast gaven zij aan dat ze weinig tijd hebben om andere dingen te ondernemen naast de lange werkdagen die zij maken. Dit betreft ook het volgen van een taalcursus Nederlands. Respondenten gaven wel aan dat zij behoefte hebben aan inburgering bij praktische zaken, zoals belastingaangifte, uitkeringen, arbeidsomstandigheden etc. Zij noemen hierbij weer het tijdsprobleem en ook de kosten die eraan verbonden zijn (Weltevrede et al., 2009).

**Media.** Een probleem dat de integratie en perceptie van MOE-landers behoorlijk bemoeilijkt is de negatieve beeldvorming die door de media wordt geschetst. Krantenkoppen als ‘Help, de Polen komen eraan’ of ‘Buurt bang voor overlast Polen’ domineren de laatste jaren de nieuwsberichten over Midden- en Oost-Europese arbeidsmigranten. Zelfs de overheid lanceerde in 2010 een waarschuwing in rapporten en brochures voor problemen met Polen (Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2010). De berichtgeving is voornamelijk negatief van aard en dit resulteert in negatieve percepties van autochtone Nederlanders richting de MOE-landers. Maar al te vaak wordt deze groep geassocieerd met alcoholmisbruik, criminaliteit, corruptie, overlast en huisjesmelkerij, veelal te wijten aan de media. De media is niet de enige aanleiding voor de morele paniek omtrent nieuwe migranten. Verkuyten (1999) stelt dat de angst en dreiging mogelijk veroorzaakt wordt doordat Polen een subcultuur vormen: we lijken steeds vaker de klanken van de Poolse taal te horen, supermarkten en kroegen worden beheerd door Polen en men spreekt ondertussen al van kliekjesvorming op de werkvloer. Sinds maart 2013 is zelfs de eerste krant voor Polen in Nederland opgericht: PoPolsku (letterlijk: ‘In het Pools’) (NOS, 2013). Deze krant behandelt nieuws over onder andere wonen en werken in Nederland, persoonlijke ontwikkeling en de Nederlandse taal. PoPolsku heeft een totale oplage van 40.000 en hoopt zoveel mogelijk Poolse arbeidsmigranten te bereiken. Het is dus meer dan duidelijk: de Polen (en daarmee de gehele groep MOE-landers) zijn voorlopig nog niet weg uit Nederland (NOS, 2013).

### 2.2.2. Situatie in Veghel

Ook in de gemeente Veghel is een toename van Midden- en Oost-Europese migranten zichtbaar. Op basis van het aantal ingeschreven personen in de Gemeentelijke Basisadministratie kan geconcludeerd worden dat jaarlijks een enorme stijging te zien is van het aantal MOE-landers in Veghel. Op 1 januari 2010 waren er 295 MOE-landers in de GBA geregistreerd (Waardenburg, 2011). Het overgrote deel was afkomstig uit Polen. Figuur 8 geeft een duidelijk stijging weer over het jaar 2011, om precies te zijn gaat het hier om een toename van 135 ingeschreven personen. Opvallend is dat verschillende instanties uitgaan van een duidelijk verschillend aantal arbeidsmigranten in Veghel. Volgens de Beleidsnota Huisvesting zijn er ongeveer 1500 tot 2000 arbeidsmigranten uit de MOE-landen werkzaam in de gemeente Veghel werkzaam (Gemeente Veghel, z.j.). Waardenburg (2011) doet echter een schatting van 2000 tot 3000 arbeidsmigranten die in Veghel wonen. Deze discrepantie wordt versterkt door het feit dat in Veghel meer arbeidsmigranten werken dan wonen (Waardenburg, 2011). Grofweg zijn er vier groepen te onderscheiden met betrekking tot verblijfsduur: kortdurend (jaarlijks eenmalig seizoenswerk), terugkerend kortdurend (meerdere malen per jaar voor korte tijd), langduriger tijdelijk (> 4 maanden) en permanent.



*Figuur 8.* Aantal ingeschreven personen uit de zogenaamde MOE-landen. Bron: “Beleidsnota Structurele huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten,” door gemeente Veghel, z.j., verkregen via beleidsambtenaar huisvesting F. Schellen op 5 april 2013, p. 8.

De gemeente is bezig met een beleid voor deze relatief nieuwe groep migranten. Dit beleid wil zij graag opstellen in samenwerking met de zogeheten As50 (Oss, Bernheze, Uden, Veghel).

**Oss.** De gemeente Oss heeft reeds enkele bruikbare gegevens in kaart kunnen brengen over de situatie van de MOE-landers in de gemeente Oss. Zij maakt een onderscheid in groepen MOE-landers op basis van hun verblijfsduur in Nederland. Zo noemt zij de personen die korter dan zes maanden verblijven ‘arbeidspassanten’ of ‘kortblijvers’. De andere groep die zich langdurig of structureel in Nederland vestigt noemt zij de ‘arbeidsmigranten’. De eerste groep is sterk dynamisch en schrijft zich vaak niet in de GBA in. Zij weet vaak niets van de samenleving en regelgeving en vormt zo de meest kwetsbare groep voor misstanden. De tweede groep daarentegen wil in Nederland een nieuw leven opbouwen. De gemeente Oss is voornamelijk bezig met een beleid voor huisvesting en merkt dat vooral de tijdelijke migranten vaak slachtoffer zijn van erbarmelijke huisvesting en uitbuiting. De informatie in deze paragraaf is afkomstig van een interne beleidstekst van de gemeente Oss (z.j.z.p.).

**Huidig integratiebeleid Veghel.** Sinds enkele jaren is ook de gemeente Veghel zich gaan bekommeren om de kwetsbare groep MOE-landers. Zij acht het van belang dat eenzelfde beleid wordt gemaakt voor alle inwoners van de gemeente (zowel voor autochtonen als voor allochtonen), zonder dat er drempels worden opgeworpen die bijvoorbeeld participatie belemmeren (Waardenburg, 2011). De gemeente Veghel heeft in haar huidige integratiebeleid een onderscheid gemaakt in (1) maatschappelijke emancipatie en (2) sociale integratie. Maatschappelijke emancipatie gaat over de positie van individuele burgers; hoe moeten achterstanden op sociaal-economisch en maatschappelijk gebied aangepakt worden. Educatie, arbeid, zorg en welzijn spelen hierbij een centrale rol. Sociale integratie gaat over het samenleven van mensen: hebben verschillende burgers onderling contact? De Veghelse samenleving als geheel vormt hierbij de doelgroep en de focus ligt op de domeinen wonen, leefbaarheid en veiligheid.

Met betrekking tot huisvesting zijn er in beperkte mate problemen. Problemen die spelen zijn bijvoorbeeld illegale huisvesting, overbewoning en sociale overlast in de buurt. De meeste MOE-landers lijken te huren via enkele particuliere verhuurders. De gemeente Veghel heeft een visie op integratie ontworpen die luidt als volgt:

... dat allochtonen op een evenredige en volwaardige wijze kunnen participeren in de Veghelse samenleving. Dit is een tweezijdig proces. Enerzijds verwachten wij van allochtonen dat zij hun eigen verantwoordelijkheid nemen in het creëren en benutten

van kansen. Anderzijds moet de Veghelse samenleving daartoe ook mogelijkheden bieden en zich openstellen. (Nota Integratie Gemeente Veghel, z.j.z.p., p. 14)

In haar Nota Integratie hanteert de gemeente Veghel de definitie van ‘integratie’ zoals opgesteld door de commissie Blok:

Een persoon of groep is geïntegreerd in de Nederlandse samenleving wanneer er sprake is van een gelijke juridische positie, gelijkwaardige deelname op sociaal-economisch terrein, kennis van de Nederlandse taal en wanneer gangbare waarden, normen en gedragspatronen worden gerespecteerd. Integratie is een tweezijdig proces: enerzijds wordt van nieuwkomers verwacht dat zij bereid zijn te integreren, anderzijds moet de Nederlandse samenleving die integratie mogelijk maken. (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2004, p. 105)

Ten slotte heeft de gemeente enkele uitgangspunten vastgesteld die de visie ondersteunen (Nota Integratie Gemeente Veghel, z.j.z.p.).

(1) Meedoen

Alle burgers moeten actief en volwaardig mee kunnen doen in de samenleving.

(2) Wederkerigheid: eigen verantwoordelijkheid vs. kansen bieden

Allochtonen dienen zelf kansen te creëren en te benutten. De gemeente moet deze kansen aanbieden. Groepen moeten zich openstellen voor elkaar.

(3) Maatschappelijke emancipatie gaat deels vooraf aan sociale integratie

Er gelden enkele basisvoorwaarden voordat men sociaal kan integreren. Het gaat hier bijvoorbeeld om basiskennis van het Nederlands en informatie over regels van participatie.

(4) Integratie is géén assimilatie

Iedereen moet zich kunnen identificeren met de Veghelse samenleving. Dit is alleen mogelijk als men elkaar wederzijds accepteert en erkent als waardige burger. Iedereen dient zich te houden aan de vrijheden, rechten en plichten van de Nederlandse rechtstaat. Extreem, ondemocratisch gedrag wordt echter niet getolereerd.

(5) Inclusief beleid: algemeen waar mogelijk, (tijdelijk) specifiek waar nodig

Men wil uitsluiting tegengaan. Een volwaardige participatie van elke inwoner wordt nagestreefd.

(6) Doelgroep: allochtonen in achterstandspositie en samenleving als geheel

(7) Communicatie als sleutelbegrip

Kennis van de Nederlandse taal is essentieel voor goede communicatie tussen de allochtonen en beleidswerkers, sociaal werkers, et cetera.

**Nieuwe Wet Inburgering.** Sinds 1 januari 2013 is de nieuwe Wet Inburgering in werking gesteld (Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, z.j.). Waar het oude praktijkexamen gericht was op het maken van een portfolio, assessments en het Elektronisch Praktijkexamen, worden deze in het nieuwe examen veranderd in drie examenonderdelen. Deze onderdelen zijn het leesexamen, het luisterexamen en het schrijfexamen. De belangrijkste verandering houdt echter in dat de verantwoordelijkheid van inburgering bij de inburgeraar wordt gelegd: de inburgering dient door hem of haar zelf geregeld en betaald te worden. De rol van de gemeente neemt af na deze vernieuwing; alleen inburgeraars die voor 1 januari 2013 inburgeringsplichtig zijn geworden, moeten nog geholpen worden door de gemeente (Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, z.j.). Hoewel MOE-landers niet verplicht zijn tot het volgen van een inburgeringscursus, is deze eigen verantwoordelijkheid ook zichtbaar in het integratiebeleid dat de gemeente Veghel voor ogen heeft. De term die zij hiervoor gebruikt, is 'kanteling', waarmee de vraag wordt gesteld wat de immigrant zelf kan doen voor een goede integratie. Hiermee doelt de gemeente op activiteiten die ondernomen kunnen worden in het belang van de Veghelse samenleving, bijvoorbeeld vrijwilligerswerk.

**Huisvesting.** Vanwege de verwachte groei van arbeidsmigranten uit de MOE-landen is de gemeente Veghel op dit moment bezig met het opstellen van randvoorwaarden om deze groep op een goede manier te huisvesten. Uit gesprekken van gemeenteamtenaars met uitzendbureaus en enkele grote bedrijven is gebleken dat een aantal MOE-landers dat in Veghel werkt in een andere gemeente gehuisvest is (Gemeente Veghel, z.j.). In principe kunnen er drie groepen arbeidsmigranten van elkaar worden onderscheiden. Ten eerste zijn er de tijdelijke migranten die een week tot zes maanden in Nederland blijven. Zij stellen geen hoge eisen aan huisvesting. De tweede groep bevat de permanent tijdelijke migranten die tussen de zes maanden en drie jaar in Nederland blijven. Ook permanente pendel valt onder deze categorie; pendelaars werken acht tot tien maanden in Nederland en brengen de zomer- of wintermaanden in het land van herkomst door. Permanente pendel heeft gevolgen voor de huisvesting: goede woonomstandigheden worden een belangrijke terugkeervoorwaarde. Voor deze groep zijn woonconcepten van belang die voldoende kwaliteit en privacy bieden, maar wel met iets meer flexibiliteit dan permanente huisvesting. De derde groep zijn de vestigmigranten die hier alleen of met familie heen komen om zich permanent te vestigen. Reguliere huisvesting is wat deze groep wenst te hebben. Hen moet perspectief geboden



worden om vanuit tijdelijke huisvesting door te stromen naar reguliere huisvesting. Binnen Veghel worden drie gebieden onderscheiden voor de huisvesting van tijdelijke arbeidsmigranten: de bebouwde kom, kernrandzones en het buitengebied.

In het buitengebied zijn uitsluitend logies mogelijk, waarbij sprake dient te zijn van een VAB-vestiging (hierbij wordt gebruik gemaakt van een bestaand bestemmingsvlak of bouwblok). Het is ook mogelijk om vrijkomende agrarische bebouwing te hergebruiken als logiesgebouw voor de huisvesting van tijdelijke arbeidsmigranten.

De bebouwde kom kan ingedeeld worden in gebieden die gericht zijn op wonen, gebieden met een bepaalde functiemenging en de bedrijventerreinen (Gemeente Veghel, z.j.). Huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerreinen is niet wenselijk, omdat men geïsoleerd raakt, de gezondheid aangetast wordt vanwege geluidshinder van de nabij gelegen snelwegen en omdat het consequenties heeft voor de milieuruimte van (zwaardere) bedrijvigheid. In woongebieden is huisvesting van arbeidsmigranten alleen mogelijk op basis van verbouw van bestaande kantoren, scholen en/of bedrijven. Hierbij kan zowel worden voorzien in logies als short-stay wonen. Gebieden met functiemenging zijn gebieden waar zich bedrijven of andere milieubelastende functies bevinden die tussen woningen en/of andere gevoelige functies staan. Voorbeelden hiervan zijn winkelcentra, woon-werkgebieden en winkelgebieden. Grootschalige huisvesting is in deze gebieden het meest wenselijk. Het gaat hierbij om logies en short-stay wonen. De definitie die de gemeente geeft voor short-stay wonen is de volgende.

Het structureel aanbieden van (on)zelfstandige wooneenheden voor tijdelijke bewoning aan één tot maximaal vier personen voor een aaneensluitende periode van tenminste één (1) week tot maximaal zes (6) maanden, waarbij de tijdelijkheid is vastgelegd in het huurcontract en er geen huurbescherming geldt. (Gemeente Veghel, z.j., p. 8)

Kernrandzones vormen de overgang tussen verstedelijkt gebied en het buitengebied. Vaak worden deze gebieden gekenmerkt door kantoren en kleinere bedrijven. De gemeente Veghel ziet in deze zones een geschikte locatie voor grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten. Het gaat hierbij alleen om logies. Short-stay is in principe bedoeld voor de bebouwde kom.

Het gebeurt vaak dat arbeidsmigranten zich concentreren binnen een gebied. Dit kan leiden tot overlast, zoals parkeerproblemen. Om deze situaties te voorkomen, dienen tijdelijke arbeidsmigranten verspreid te worden over de kernen. Het uitgangspunt is een minimale afstand tussen twee accommodaties.

**Onderwijs.** Volgens Waardenburg (2011) wordt basisschool Bernadette geconfronteerd met een stijging van het aantal aanmeldingen van neveninstromers die de Nederlandse taal niet beheersen. Om deze kinderen een betere kans op onderwijs te geven, is in samenwerking met de gemeente besloten om een schakelklas op te zetten, waarbij kinderen die de Nederlandse taal niet eigen zijn gedurende veertig weken enkel en alleen les krijgen over de Nederlandse taal. De schakelklas bestaat sinds 2011 en heeft de naam De Taalvijver. Op 1 oktober 2011 telde de Bernadetteschool 239 kinderen (Verrijdt, 2012). Tien van deze kinderen waren ingeschreven bij de Taalvijver. In 2012 was van de vier- tot zesjarige kinderen 6% afkomstig uit Polen. Van de kinderen in de leeftijd van zeven tot dertien was dit percentage 7%. Opvallend is dat dit percentage hetzelfde is als dat van Turkse kinderen en zelfs 2% hoger dan dat van Marokkaanse kinderen (Verrijdt, 2012).

Behalve kinderen zijn er ook volwassenen die de Nederlandse taal wensen te leren. Sommige volwassenen hebben een verzoek ingediend om een taalcursus te volgen via Optmisd/ROC (Waardenburg, 2011). De aanvragen, die overigens slechts sporadisch worden toegekend, werden gefinancierd uit WEB-middelen (Wet Educatie en Beroepsonderwijs). Het is helaas gebleken dat veel van de mensen die een cursus volgden, deze om verschillende redenen niet hebben afgemaakt. Dit is uiteraard zonde van het geld dat in hen is geïnvesteerd en dus is de gemeente gestopt met de financiering hiervan (Waardenburg, 2011). Uitzendbureaus maken het voor de werknemers vaak mogelijk om een cursus Nederlands te volgen. Het is namelijk gebleken dat voor personen die de Nederlandse taal beheersen een hoger uurtarief gevraagd kan worden. Basiskennis van het Nederlands is voor werk in de industrie en logistiek essentieel voor een goede functionering (Waardenburg, 2011).

**Vrijtijdsbesteding.** De gemeente Veghel vermoedt dat taalproblemen voor MOE-landers een barrière vormen om deel te nemen aan sociale activiteiten en het verenigingsleven (Nota Integratie Gemeente Veghel, z.j.z.p.). Het gevolg is dat deze groep in een sociaal isolement raakt. Er wordt verder aangenomen dat men door verveling sneller naar de fles grijpt wat in sommige gevallen leidt tot overlast. Op deze manier wordt een negatief sentiment gewekt ten opzichte van de groep MOE-landers. In Veghel is een werkgever die wekelijks op zondag een voetbalcompetitie organiseert voor arbeidsmigranten, wat een groot succes is. Dit lijkt erop te wijzen dat er behoefte is onder de doelgroep aan sociale bezigheden (Waardenburg, 2011). De vraag is alleen welke sociale bezigheden zij dan wensen te doen. Ten slotte wordt gesuggereerd dat het voor MOE-landers belangrijk is om de Nederlandse taal te leren, zodat zij optimaal kunnen participeren en integreren in de Nederlandse en Veghelse maatschappij (Waardenburg, 2011).

**Opvallende zaken.** De gemeente Veghel lijkt zich voornamelijk bezig te houden met de huisvesting van MOE-landers. Hoewel er veel gegist wordt, is er over weinig zaken echt duidelijkheid. Daarnaast is er weinig bekend over de arbeidsomstandigheden.

Vrijtijdsbesteding (hieronder valt ook veiligheid) is reeds sporadisch onderzocht, maar ook hierover is nog weinig duidelijkheid.

Om duidelijkheid te creëren in het onderzoek is een onderverdeling gemaakt op basis van maatschappelijke emancipatie en sociale integratie. Maatschappelijke emancipatie heeft in dit onderzoek betrekking op arbeidsomstandigheden en educatie. Educatie verwijst naar de bijscholing die immigranten nodig hebben om goed te kunnen functioneren in de Nederlandse samenleving. Een voorbeeld hiervan is een taalcursus Nederlands. Daarnaast zal kort aandacht worden besteed aan educatie met betrekking tot basisscholen. Sociale integratie heeft betrekking op wonen en vrijetijdsbesteding (inclusief veiligheid).

De maatschappelijke relevantie van dit onderzoek is het creëren van een nauwkeurige blik op de huidige stand van zaken wat betreft MOE-landers in de gemeente Veghel, zodat men een duidelijk beeld krijgt van de wensen, behoeften en kansen op het gebied van integratie en participatie van deze groep. De verkregen data dient vervolgens meegenomen te worden in het ontwerp van een uiteindelijk beleid. De domeinen wonen, werken, educatie en vrijetijdsbesteding spelen in dit onderzoek een centrale rol.

De wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek heeft betrekking op het belang van acculturatiemodellen en migratiesoorten, zoals omschreven in hoofdstuk 2.1. In hoeverre komt de beschreven theorie overeen met de situatie in de gemeente Veghel en waar toont de vergelijking discrepanties?

### **3. Methode**

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksmethode toegelicht, waarbij gebruik is gemaakt van verschillende typen bronnen. Ten eerste zijn zeven personen geïnterviewd; drie van hen behoren tot de gemeenschap van de MOE-landers, de overige vier zijn werkzaam bij een instelling die belang heeft bij onderzoek naar de integratie van MOE-landers en reeds ervaring heeft met deze groep. Op de tweede plaats zijn beleidsstukken van de gemeente (veiligheid, huisvesting, integratie, onderwijs) en een school (populatieanalyse Bernadetteschool) geanalyseerd en vergeleken met de informatie die gegeven is tijdens de interviews. Ten derde is een schriftelijke enquête opgesteld, waarmee getracht is meer inzicht te verkrijgen in de situatie van de MOE-landers in Veghel.

#### **3.1. Interviews**

Er is gekozen om in dit kwalitatieve onderzoek gebruik te maken van interviews. Volgens Arksey en Knight (1999) kunnen interviews gevoelens en ervaringen van mensen verschaffen. In dit onderzoek spelen ervaringen en gedachten van de respondenten een zeer belangrijke rol. Het afnemen van interviews is in dit geval dus de meest logische en passende methode. Er is gebruik gemaakt van semi-gestructureerde interviews, waarbij een deel van de thema's is vastgelegd, maar waarbij ook nog genoeg ruimte is voor het invoegen van onderwerpen die tijdens het gesprek aan bod komen. Op deze manier kunnen de interviews gemakkelijker naast elkaar worden gelegd en op eenzelfde wijze worden geanalyseerd.

In dit onderzoek zijn zeven respondenten geïnterviewd uit verschillende segmenten van de Veghelse samenleving. Drie van hen behoren tot de gemeenschap van de MOE-landers, de overige vier zijn experts op het gebied van onderwijs, veiligheid en werk. De respondenten zijn personen uit het netwerk van mijn stagebegeleider Nezahat Akbal. Zij is werkzaam bij Vivaan (Centrum voor participatie) als integratiemedewerker en is zelf momenteel bezig met een onderzoek naar de integratie van niet-westerse groepen in Veghel. Om de anonimiteit te bewaren, worden de respondenten in dit verslag aangeduid door middel van afkortingen die bestaan uit twee hoofdletters.

AN is afkomstig uit Polen en maakte kennis met Nederland toen zij dertien jaar oud was. Ze kwam hier via een stichting die vakanties verzorgde in Nederland voor Poolse kinderen. Toen zij zeventien was, werd ze verliefd op een Nederlandse jongen en is ze geëmigreerd naar Nederland. Inmiddels werkt ze als behandelaar van mensen met een

traumatische ervaring door oorlog of geweld. Voorheen deed ze verschillende baantjes in de horeca, fabriek en productie. Sinds zeventien jaar woont ze in Veghel.

BD is afkomstig uit Polen, maar is al tien jaar samen met een Nederlandse man. Ze zijn zeven jaar getrouwd. In 2003 (BD was toen 23 jaar) kwam ze voor het eerst naar Nederland voor seizoenswerk in de zomer. Gedurende zes weken werkte ze in een plantenkwekerij en tijdens die zes weken ontmoette ze haar huidige man. Ze behaalde de titel Doctorandus in Nederland, maar momenteel werkt ze niet, omdat ze kinderen heeft gekregen. Ze doet wel veel vrijwilligerswerk, onder andere voor Veghel Ontvangt Kinderen en Osstoja, een organisatie die zich inzet voor het welzijn van Poolse immigranten. BD is woonachtig in Veghel.

TN is afkomstig uit Polen. In 2004 kwam ze voor het eerst naar Nederland, ze was toen 24 jaar. TN deed hier vakantiewerk op een kantoor, waarna ze voor haar studie weer terugkeerde naar Polen. Dit werk deed ze via een uitzendbureau. Vanaf 2006 is ze vast in Nederland komen werken. Helaas ging het bedrijf failliet en is ze van 2009 tot 2010 werkloos geweest. Vanaf 2010 kwam ze in dienst bij de gemeente Bernheze waar ze momenteel nog steeds werkt. Ze is getrouwd met een Nederlandse man en woont in Heeswijk-Dinther.

PV is directeur van basisschool Bernadette in Veghel. Daarnaast is hij ook oprichter van de Taalvijver, dat zijn bestaan kent sinds 2011. De Taalvijver is een schakeljaar voor internationale kinderen, waarbij enkel en alleen gefocust wordt op Nederlands taalonderwijs. Basisschool Bernadette is de basisschool met de meeste kinderen uit MOE-landen.

VS werkt al 37 jaar bij de politie Veghel. Hij vervult de functie van waarnemend teamchef, maar zijn eigenlijke functie is chef operationele zaken, wat betrekking heeft op de dagelijkse aansturing binnen het team. Het team bestaat uit ongeveer 35 personen die zorgen voor de veiligheid in Veghel en Boekel.

EZ is P&O manager bij uitzendbureau Hobij. Hobij bestaat sinds 1995 en was in die tijd een generiek uitzendbureau, dus branche overstijgend. In 1998 werd besloten om de grens over te gaan en te gaan bemiddelen met mensen uit andere EU-lidstaten. In 2001 is hiervan een apart label gemaakt: Hobij International Workforce. Hobij richt zich op drie doelmarkten, te weten de voedingsmiddelenindustrie, de logistiek en de techniek. Momenteel komt 85% van de omzet uit het bemiddelen van mensen uit landen als Polen, Litouwen, Letland en Hongarije. Hobij is nu bezig om als eerste uitzendbureau in Nederland het certificaat 'Great Place to Work' te halen. Dit is een Amerikaans initiatief waarmee optimale werknemerstevredenheid en goed werkgeverschap behaald en aangetoond kan worden.

JK is sinds een jaar adviseur integrale veiligheid bij de gemeente Veghel. Hij vormt het verzamelpunt van ongeveer 25 projecten in Veghel. JK is het schakelpunt voor de burgemeester richting al deze projecten. Hij zorgt voor het opstellen van het integraal veiligheidsplan; de verzameling van alle projecten en het idee daarachter. Prioriteiten daarin zijn vastgesteld door onder andere gemeenteraadsliden en ondernemers.

### **3.2. Materiaal**

Tijdens de interviews is gebruik gemaakt van een voicerecorder in bruikleen van de Universiteit van Tilburg, zodat de uitwerking en analyse ervan gemakkelijker kon verlopen.

### **3.3. Procedure**

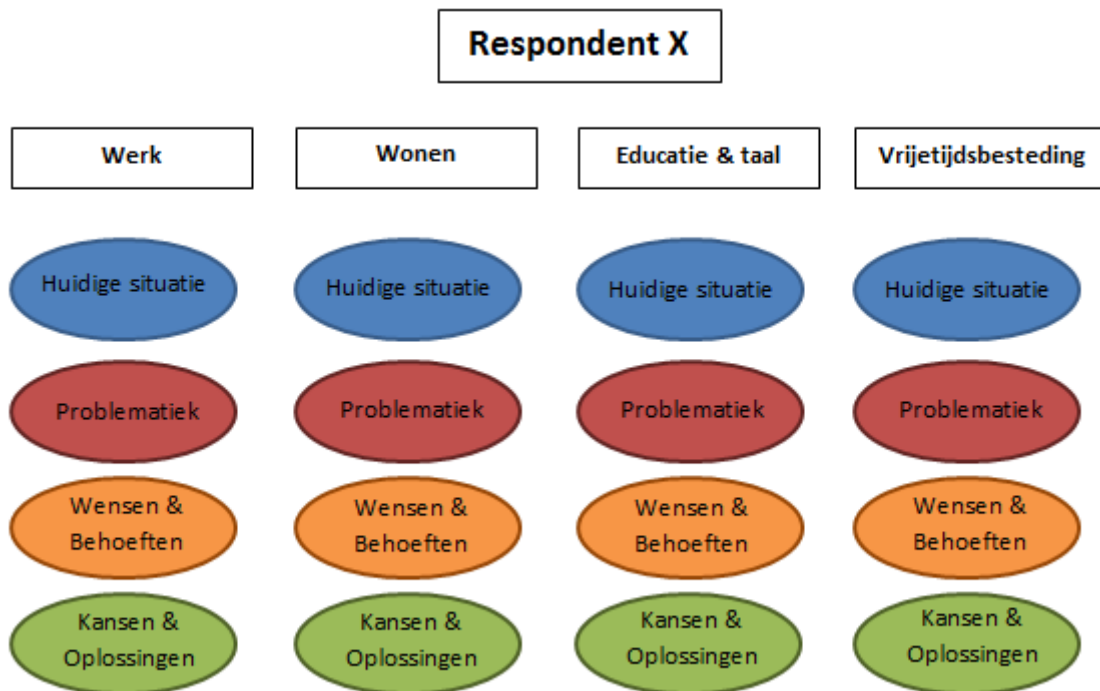
Allereerst zijn enkele respondenten benaderd voor een persoonlijk interview. Wanneer bekend was dat een persoon wilde participeren in het onderzoek, is een interview guide opgesteld. Voor de MOE-landse respondenten is een algemene guide opgesteld, waardoor in grote lijnen dezelfde informatie getracht werd te verkrijgen. De MOE-landers die gesproken zijn, beheersten alle drie de Nederlandse taal op een begrijpelijk niveau. Af en toe moest er van beide kanten verduidelijking gevraagd worden, maar dit heeft het wederzijds begrip niet beïnvloed. Voor de deskundigen is voor ieder een aparte guide opgesteld, relaterend aan de functie van de respondent. De deskundigen waren alle vier van Nederlandse afkomst, dus er was geen sprake van een taalbarrière.

Bij alle interview guides is een duidelijke indeling gemaakt naar domein. Vier domeinen werden duidelijk benoemd en deze vormden bij ieder interview de kern. Deze domeinen waren werk, wonen, educatie & taal en vrijetijdsbesteding en zijn afkomstig uit de Nota Integratie van de gemeente Veghel.

Een interview duurde gemiddeld 60 minuten, variërend van 40 minuten tot 75 minuten. In totaal is er 425 minuten aan gespreksopnames. Ieder gesprek is nauwkeurig uitgewerkt in de vorm van een transcript en werd uitgewerkt volgens een eenduidig format met vier kolommen. Deze kolommen werden aangeduid met de benamingen Nummer, Spreker, Spraak en Code. De volledig uitgewerkte transcripten zijn terug te vinden in bijlage A tot en met G.

De analyse van de transcripten is gedaan op basis van de Grounded Theory (Glaser & Strauss, 1967). Er zijn codes opgesteld uitgaande van de informatie die tijdens de interviews gegeven is. Tijdens de analyse is wederom gebruik gemaakt van de vier domeinen werk, wonen, educatie & taal en vrijetijdsbesteding. Daarnaast is een nieuwe onderverdeling

gemaakt, waardoor de informatie per domein beter in kaart kon worden gebracht. Deze subindeling bestaat uit: huidige situatie, problematiek, wensen & behoeften en kansen & oplossingen en is gemaakt op basis van de Nota Integratie gemeente Veghel. De indeling ziet er dus schematisch uit zoals weergegeven in figuur 9. De labels van de codering zijn op basis van figuur 9 eenvoudig te ontcijferen. Wanneer een respondent bijvoorbeeld vertelde over de problematiek bij huisvesting, kreeg deze uitspraak de code WOP (**W**onen + **P**roblematiek).



*Figuur 9.* Onderwerpen die besproken zijn tijdens de interviews.

### 3.4. Beleidsstukken

Behalve de interviews zijn ook beleidsstukken geanalyseerd. Deze beleidsstukken zijn vergeleken met de informatie die is verkregen uit de gesprekken met de zeven respondenten. Er is gekeken of het huidige beleid overeenkomt of juist discrepanties vertoont met wat de deskundigen en de doelgroep zeggen. De beleidsstukken die gebruikt zijn, zijn afkomstig van de gemeente Veghel en basisschool Bernadette. Het beleid van de gemeente heeft betrekking op huisvesting, arbeidsparticipatie, integratie en veiligheid.

### 3.5. Enquête

Ten slotte is een schriftelijke enquête opgesteld in samenwerking met Marijke Bosch, medewerker op het gebied van huisvesting bij de gemeente Veghel. De intentie was om deze

enquête in juni onder werknemers in Veghel te verspreiden. Door persoonlijke omstandigheden is dit helaas niet gelukt en zal de enquête in september worden verspreid. De enquête is bedoeld om meer informatie te verkrijgen over de omvang van arbeidsmigranten uit de MOE-landen, de aard en situatie van het werk en informatie over de huisvesting van deze groep. De complete enquête is terug te vinden in bijlage H, maar kan in dit onderzoek helaas niet verder worden behandeld.



## 4. Analyse

In dit hoofdstuk worden de interviews in detail geanalyseerd. De analyse gebeurt middels een structurele indeling op basis van de vier domeinen wonen, werken, vrijetijdsbesteding en educatie & taal. Elk domein is daarnaast opgesplitst in vier categorieën om de verkregen informatie in een bepaald kader te plaatsen (zie figuur 9). Deze categorieën zijn: huidige situatie, problematiek, wensen en behoeften en kansen en oplossingen. Nadat een categorie is beschreven, volgt steeds een korte samenvatting in kadervorm.

Ten eerste wordt een specifiek domein beschreven vanuit het oogpunt van de drie respondenten van de gemeenschap van de MOE-landers aan de hand van de vier categorieën. Daarna wordt dit domein beschreven vanuit het perspectief van de instellingen, wederom aan de hand van de vier categorieën. Ten derde zullen bestaande beleidspunten worden geschetst die behoren tot het specifieke domein en ten slotte zullen de drie verschillende databronnen vergeleken worden met elkaar in de vorm van een synthese. Na elke synthese zal een opsomming worden gegeven van adviespunten voor de gemeente Veghel.

### 4.1.1. Wonen (doelgroep)

**Huidige situatie.** Veel MOE-landers wonen elders dan de plaats waarin zij werken. Dit betekent dat een groot deel van deze groep wel in Veghel werkt, maar daar niet woont. Woonplaatsen van MOE-landers die door de respondenten genoemd worden zijn Nistelrode, Vorstenbosch en Heeswijk-Dinther. Binnen Veghel lijkt een centralisatie van arbeidsmigranten zichtbaar; deze mensen wonen voornamelijk in het centrum. In de wijk ‘Het Ven’ zijn de MOE-landers in ieder geval niet zichtbaar voor hun Poolse buurtbewoners. Deze constatering wordt bevestigd door een respondent die woonachtig is in Heeswijk-Dinther: zij beaamt dat er veel Poolse kennissen in de buurt wonen. De samenstelling daar is zowel alleenstaand als met het gezin. Alle respondenten rapporteren dat er veel mensen uit de MOE-landen bij elkaar in één huis wonen.

Veel mensen zijn niet ingeschreven in de GBA. Hier worden verschillende redenen voor genoemd. Ten eerste wordt gezegd dat dit niet mogelijk is wanneer men werkzaam is via een uitzendbureau.

*(1) Meestal wonen zij via een uitzendorganisatie. En dan kun je je niet inschrijven.*

*Want wie is de eigenaar van het huis? Je krijgt geen huurcontract dan. Als je zelf*

*een huis huurt, krijg je een huurcontract en dan kun je naar de gemeente om je in te schrijven. (TN, 220)*

Een andere reden die wordt genoemd is dat men reiskosten niet kan krijgen wanneer hij of zij zich inschrijft.

*(2) Weet je waarom veel mensen zich niet inschrijven in de GBA? Omdat sommige werkgevers de reiskosten die de mensen krijgen om een keer in de zoveel tijd naar Polen te gaan en terug, bijtelden bij de brutoloon. Op het moment dat mensen zich gaan inschrijven, krijgen zij die reiskosten niet en is de loon lager. Dat is echt zo. (AN, 141)*

De respondent uit Heeswijk-Dinther verwacht dat slechte huisvesting alleen nog maar toe zal nemen. Men moet meer betalen en dit gaat voortaan per bed. Echter, de vraag is of deze verwachting ook geldt voor de gemeente Veghel.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Een groot deel van de MOE-landers dat werkt in Veghel is daar niet woonachtig, maar woont in plaatsen als Nistelrode, Bernheze en Vorstenbosch. Het merendeel van de groep die wel in Veghel woont, heeft zijn huisvesting in het centrum. Een groot deel van de MOE-landers is niet ingeschreven in de GBA. |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Problematiek.** Er worden tal van problemen genoemd als het gaat om huisvesting voor MOE-landers. Vaak wonen ze achteraf op campings of boerderijen, waardoor zij ver van de buitenwereld leven. Daarnaast woont men alleen met Poolse mensen. Het leven achteraf met alleen Poolse mensen leidt ertoe dat men geïsoleerd raakt, geen contact heeft met Nederlanders en daardoor veel informatie misloopt. Meerdere malen wordt aangehaald dat gezamenlijke huisvesting niet bevorderlijk is voor het persoonlijk welbevinden van de MOE-landers. Vooral wanneer er teveel mensen onder één dak leven, draagt dit niet bij aan prettige leefomstandigheden, waardoor – volgens de respondenten – vaker naar de fles wordt gegrepen. Tevens wordt genoemd dat bij gezamenlijke huisvesting mensen uit verschillende culturen met elkaar samen moeten wonen. Met andere woorden: mensen met verschillende mentaliteiten leven met elkaar samen en dit uit zich vaak in ruzies en drankproblemen. Met mentaliteit wordt bedoeld dat sommige MOE-landers hier komen om hard te werken en anderen er vaker met de pet naar gooien en om andere redenen hier zijn.

Een ander probleem heeft betrekking op het inschrijven in de GBA. Wanneer men zich niet inschrijft in de GBA, zijn zij niet op de hoogte van hun rechten en plichten in Nederland, waardoor zij met name financiële middelen mislopen.

Volgens alle Poolse respondenten is de kwaliteit van de huisvesting een groot probleem. Zij doelen hiermee op kwalitatief slechte huizen met vieze muren en waar stank heerst. Bovendien wordt gezegd dat door huisbazen of instanties de privacy van de bewoners soms niet in acht wordt genomen. Dit wordt door de MOE-landers als erg vervelend ervaren.

Een laatste probleempunt is het feit dat veel MOE-landers niet met hun klachten over de huisvesting durven aan te kloppen bij instanties. Zij zijn bang voor de gevolgen ervan, die volgens de respondenten onder andere kunnen zitten in ontslag.

De plaats, samenstelling en kwaliteit van de huisvesting van MOE-landers is problematisch. Veel mensen in één huis met verschillende nationaliteiten en die ver van de stad in slechte huizen wonen zorgt voor problematiek. Een groot deel van de MOE-landers schrijft zich niet in de GBA in en ze lopen informatie mis.

**Wensen en behoeften.** De eerste behoefte in het domein ‘wonen’ is goede huisvesting. De respondenten verstaan hieronder: goede huizen die van redelijk kwalitatieve aard zijn en waar het schoon en netjes is. Daarnaast is een behoefte om met minder mensen in een huis te wonen.

Een andere behoefte heeft betrekking op het contact met andere MOE-landers. De enige respondent met kinderen gaf namelijk aan dat zij graag meer in contact zou willen komen met Poolse ouders, maar dat deze in haar buurt onvindbaar zijn. Deze behoefte geldt met name voor mensen die langer of permanent in Nederland verblijven.

Ten slotte geven alle drie de respondenten aan dat de groep veel baat zal hebben bij voorlichting met betrekking tot rechten en plichten omtrent huisvesting.

Omtrent huisvesting heeft de doelgroep drie behoeften: betere huizen, meer contact in de buurt met andere MOE-landers en voorlichting.

**Kansen en oplossingen.** De respondenten noemen verschillende kansen die de Nederlandse maatschappij (en in het bijzonder de Veghelse maatschappij) heeft om de problemen aan te pakken. Ten eerste noemen zij woningen die minder bezet zijn. Daarnaast

zouden mensen met een Midden- of Oost Europese afkomst niet allemaal bij elkaar in één huis moeten wonen. Op die manier wordt het contact met autochtone Nederlanders bevorderd en zullen zij meer en betere informatie kunnen inwinnen. Opvallend is dat deze oplossing door een enkele respondent wordt verworpen.

*(3) Dat hebben ze ook geprobeerd bij de Turken en Marokkanen en dat heeft niks opgelost. Zij wonen nog steeds in bepaalde wijken, gecentreerd. (AN, 73, 75)*

Een andere kans is het bevorderen van de informatievoorziening. Mensen moeten dingen leren, zoals hun rechten en plichten, de wet en regelgeving in Nederland. Een mogelijke kans die hiervoor aangedragen wordt door AN en TN is de inzet van rolmodellen: personen met dezelfde nationaliteit als de doelgroep die hen van advies en informatie kunnen voorzien. Zij kunnen hen ook helpen met de zoektocht naar huisvesting. TN benadrukt dat zij dit al enkele malen met succes gedaan heeft. Ze zegt echter ook dat niet alle mensen haar advies aannemen, als gevolg van naïviteit van de MOE-landers zelf.

Ten slotte moet volgens de Poolse respondenten gezorgd worden voor goede huisvesting en hier moet meer op worden gecontroleerd door instanties. Goede huisvesting houdt in: schone en nette woningen die van redelijk kwalitatieve aard zijn.

Drie kansen voor de Veghelse samenleving worden genoemd: minder mensen in één woning, betere informatievoorziening (onder meer door de inzet van rolmodellen) en betere kwaliteit van huizen.

#### **4.1.2. Wonen (instellingen)**

**Huidige situatie.** De gemeente Veghel is op dit moment druk bezig met huisvesting van MOE-landers. Volgens JK is besloten om grote plaatsen van 100 tot 200 plekken te creëren voor deze groep. Dit kan ook geschieden in de vorm van zogenaamde MOE-lander hotels. JK is van mening dat dit nodig is voor mensen die kort verblijven, maar niet voor degenen die voor langere tijd in Veghel verblijven. Het risico is dat de huizen die eromheen staan vervolgens ook het eerst door MOE-landers worden bewoond, waardoor een aparte wijk ontstaat, hetgeen niet bevorderlijk is voor de integratie.

Een jaar of tien geleden waren er volgens VS veel slechte woonomstandigheden in Veghel. Hij denkt echter wel dat excessen wat dat betreft minder zijn op dit moment. Uitzendbureaus lijken mensen beter te willen plaatsen en bovendien pikken de MOE-landers

niet alles meer; ze nemen niet overal genoeg mee. VS is duidelijk van mening dat de woonomstandigheden beter aan het worden zijn, wat niet wegneemt dat er waarschijnlijk nog steeds gevallen van slechte huisvesting zijn.

Vanuit de gemeente is veel controle op de huisvesting, beaamt JK. Volgens PV is dit ook echt nodig. Hij weet dat er onder andere op het Heilig Hartplein veel gezinnen wonen die slecht gehuisvest zijn, bijvoorbeeld met drie gezinnen op één kamer. Op de bovenverdiepingen van alle panden aan het plein zijn volgens hem pandjesmelkers aan het werk.

De wooncarrière van MOE-landers is volgens JK te vergelijken met die van studenten. Men begint op een kamertje en klimt steeds hoger op de woonladder. Uiteindelijk is het doel om een huis te huren of zelfs te kopen.

Een aparte invalshoek wat betreft wonen is weggelegd voor EZ en daarmee Hobij. Hobij organiseert huisvesting voor zijn medewerkers. Dit houdt in: eengezinswoningen die ingericht zijn, schoonmaakonderhoud, technisch onderhoud, tuinonderhoud en het ophalen van huisvuil. Men woont dan met vier of vijf personen in een woning. Via werkgevers wordt volgens hem niets aangeboden wat betreft huisvesting. EZ benadrukt dat Hobij absoluut geen geld wil verdienen op huisvesting. Slechte huisvesting gebeurt volgens hem nog steeds, maar daar is forse controle op door de gemeente. Hobij is zelf ook actief als het gaat om controle en verbetering van huisvesting. Zo gaat zij elke maand met werknemers in gesprek en analyseren zij hun woonomstandigheden. Waar nodig probeert Hobij de situatie te verbeteren.

Vorig jaar heeft Hobij een enquête gehouden onder de werknemers. Daaruit kwam dat 75% van de medewerkers tevreden was over de huisvesting. 25% was echter minder tevreden. Deze ontevredenheid heeft volgens EZ voornamelijk te maken met het feit dat men vaak moet verhuizen vanwege werk.

Met trots vertelt EZ over het keurmerk dat Hobij onlangs kreeg voor de huisvesting die zij verzorgen. Daarbij vermeldt hij dat de organisatie een uitvoerige klachtenregeling heeft waar men met klachten over onder andere huisvesting kan komen. Hij benadrukt echter wel dat klachten nauwelijks voorkomen.

Hoewel de gevallen van slechte huisvesting lijken te verminderen, zien we bij gezinnen van typische arbeidersmigranten nog huisvesting van slechte kwaliteit. De gemeente is bezig met de aanpak van huisvesting. Bij Hobij is 75% van de werknemers tevreden over de huisvesting.

**Problematiek.** Huisvesting is volgens alle partijen, behalve EZ, een groot probleem binnen de MOE-landse groep. Iedere expert signaleert echter wel zijn eigen specifieke probleempunten. Zo geeft VS aan dat in veel gevallen mensen zonder enige band met elkaar samenwonen onder redelijk slechte omstandigheden. Met slechte omstandigheden bedoelt hij het plaatsen van twee of drie mensen op dezelfde slaapkamer, terwijl er verder alleen gemeenschappelijke ruimtes zijn. Dit leidt volgens hem in veel gevallen tot irritaties en soms zelfs tot huiselijk geweld. Hij noemt dat dit voornamelijk mensen zijn die kort verblijven en samenwonen met mensen van andere nationaliteiten, waardoor communicatie lastig wordt.

De problemen omtrent huiselijk geweld bevestigt ook JK. Deze geschieden volgens hem meestal na het nuttigen van alcohol en spelen vooral aan het begin van een wooncarrière, wanneer mensen samenwonen.

Een ander probleem dat JK aanhaalt is de totstandkoming van zogenaamde MOE-landerwijken. Autochtone mensen voelen zich minder thuis in hun buurt wanneer er grote plaatsen of veel huizen voor MOE-landers bevinden. Zij verhuizen, maar vervolgens worden de lege huizen weer bewoond door MOE-landers. Dit levert volgens JK grote problemen op. Hieraan gerelateerd ligt het bekende parkeerprobleem dat door MOE-landers wordt veroorzaakt. Iedereen komt met een eigen auto, waardoor er teveel auto's geparkeerd staan.

EZ merkt bij zijn organisatie dat MOE-landers zelf problemen ervaren met betrekking tot het vele verhuizen als gevolg van verandering van werk.

*(4) We zijn en blijven een flexbedrijf en dat betekent in de praktijk dat men soms in een jaar tijd bij drie verschillende opdrachtgevers werkt. En als die opdrachtgevers zich niet in de onmiddellijke nabijheid van elkaar bevinden, betekent dat dat men ook nog eens drie keer per jaar moet verhuizen. En ik kan me voorstellen dat dat niet prettig is. (EZ, 74)*

PV geeft aan dat hij merkt dat er op het Heilig Hartplein veel slecht gehuisveste gezinnen zijn. Door de eerder gesignaleerde pandjesmelkerij wonen er soms wel vijftien mensen in hokken van drie bij drie meter. Door deze druk bezette woningen klagen de kinderen op zijn basisschool vaak over vermoeidheid als gevolg van slecht slapen. Armoede is volgens PV een hoofdreden voor de bewoning van slechte woningen. In sommige gevallen worden gezinnen zelfs uit huis gezet wegens huurachterstand, wat ook weer het gevolg is van armoede.

VS haalt ten slotte aan dat wanneer de grenzen opengaan voor Bulgaren en Roemenen (2014) de situatie volgens hem zal verergeren. De woonomstandigheden in die landen zijn nog veel slechter dan in Polen, waardoor zij met minder genoegen zullen nemen.

De samenstelling van de bezetting in woningen zorgt voor veel problemen, waaronder huiselijk geweld. Men moet daarnaast oppassen voor het ontstaan van MOE-landerwijken. Op het Heilig Hartplein wonen veel MOE-landers in beroerde omstandigheden.

**Wensen en behoeften.** De experts is gevraagd naar de wensen en behoeften voor MOE-landers met betrekking tot huisvesting. Zij hebben hier echter weinig zicht op en vinden dit lastig te beantwoorden. VS zegt dat de migranten die langer in Nederland blijven volgens hem graag goed op kunnen schieten met de burens en een prettig leven kunnen leiden in de samenleving. Daarnaast is een behoefte om minder mensen met verschillende nationaliteiten in een huis te zetten. De vraag is echter of dit een behoefte is van de MOE-landers of van de experts zelf. Dit is tevens een kans.

In tegenstelling tot andere velden, hebben experts weinig zicht op de wensen en behoeften van MOE-landers met betrekking tot huisvesting. Ze noemen alleen minder mensen met verschillende nationaliteiten in één huis en een prettige omgang met buurtgenoten (voor mensen die lang verblijven).

**Kansen en oplossingen.** Om de overlast als gevolg van de omstandigheden bij huisvesting aan te pakken, draagt VS enkele oplossingen aan. Ten eerste moet goed contact worden onderhouden met uitzendbureaus wanneer er problemen optreden met MOE-landers binnenshuis. Dat heeft volgens VS al enkele succesverhalen opgeleverd, omdat uitzendbureaus duidelijke afspraken met hun werknemers maken omtrent huisvesting. Dit contact moet absoluut in stand worden gehouden.

Daarnaast moet de huisvesting aangepakt worden, zodat mensen van verschillende nationaliteiten niet meer bij elkaar in een huis zitten. Al enkele malen heeft dit namelijk tot huiselijk geweld geleid. Wanneer men mensen van dezelfde nationaliteit bij elkaar zet, kan men communiceren met elkaar en dit leidt tot een vermindering van het aantal problemen.

Waar mogelijk moet er volgens VS meer toezicht op de huizen komen. Dit gebeurt al door Hobij, de politie en de gemeente, maar VS is van mening dat dit nog meer mag zijn.

Daarnaast is het contact met de gemeente erg belangrijk. De gemeente is nauw betrokken bij huisvesting, dus het lijntje tussen politie, uitzendbureaus en gemeente mag korter worden.

De prioriteit als het gaat om huisvesting ligt volgens JK bij het tegengaan van MOE-landerwijken. Verblijf in short-stay voorzieningen, zoals MOE-landerhotels is een goed initiatief voor mensen die kort verblijven. Mensen die langer verblijven dienen echter niet te dicht bij elkaar te worden geplaatst. Men moet deze mensen over de stad verdelen en daar laten integreren. Hiermee moet het probleem wat je zag in de jaren '70 en '80 bij Turken en Marokkanen voorkomen worden. Het is een enorme kans voor de Veghelse samenleving, aldus JK.

De samenstelling van de MOE-landers in woningen moet aangepakt worden, met extra toezicht op de huizen door politie, gemeente en uitzendbureaus. Het ontstaan van MOE-landerwijken moet tegengegaan worden en het contact met andere partijen, zoals politie, gemeente en uitzendbureaus moet geïntensiveerd worden.

### **4.1.3. Wonen beleid**

De gemeente Veghel heeft onlangs een nota ontworpen waarin structurele huisvesting van tijdelijke arbeidsmigranten staat beschreven. Het is gebleken dat er behoefte is aan vormen van structurele huisvesting binnen de gemeente (Gemeente Veghel, z.j.). Een deel van deze arbeidsmigranten valt onder kortverblijvers en zoekt huisvesting voor een periode van één tot zes maanden. Een ander gedeelte is in Nederland met de intentie om langer te blijven, maar wil zich nog niet permanent vestigen. Beide groepen hebben dus behoefte aan verschillende vormen van huisvesting. De eerste groep woont het liefst zo goedkoop mogelijk, waardoor veelal sprake is van logies. De andere groep daarentegen wil langer hier blijven, waardoor geen sprake meer kan zijn van logies. Verschillende gemeenten hanteren al een nieuw woonconcept: het zogeheten short-stay wonen. Dit betekent het structureel aanbieden van (on)zelfstandige wooneenheden voor een periode van één week tot en met zes maanden. De woning wordt dus telkens weer voor een korte periode bewoond (Gemeente Veghel, z.j.).

Structurele huisvesting van tijdelijke arbeidsmigranten binnen de bebouwde kom, de kernrandzones en het buitengebied is noodzakelijk (Gemeente Veghel, z.j.). De bebouwde kom is in te delen in woongebied, gebied met functiemenging en gebied voor bedrijventerreinen. Op bedrijventerreinen is huisvesting van tijdelijke arbeidsmigranten niet wenselijk om verschillende redenen. Ten eerste schaadt het de gezondheid en daarnaast raakt men geïsoleerd van de reguliere leefomgeving. In woongebieden is huisvesting van



arbeidsmigranten alleen mogelijk op basis van verbouw van leegstaande kantoren, scholen en/of bedrijven. Hierbij kan zowel worden voorzien in logies als in short-stay wonen. Dit geldt ook voor gebieden met functiemenging. Hierbij gaat de voorkeur wel uit naar grootschalige huisvesting. Kernrandzones kunnen ook de mogelijkheid bieden voor grootschalige huisvesting, het gaat hierbij echter alleen om logies.

De gemeente Veghel vindt het wenselijk om tijdelijke arbeidsmigranten zoveel mogelijk te verspreiden over de kernen. Wanneer zij zich concentreren in een bepaald gebied kan dit leiden tot overlastsituaties, zoals parkeeroverlast.

De gemeente Veghel is van mening dat de primaire verantwoordelijkheid voor de huisvesting van arbeidsmigranten bij de werkgever ligt, waarbij ook uitzendbureaus als werkgever worden gezien (Gemeente Veghel, z.j.). Ten slotte is het de taak van de gemeente om voorwaarden op te stellen voor structurele huisvesting en te controleren op naleving van deze voorwaarden. De gemeente heeft onlangs een enquête uitgezet om meer inzicht te krijgen in aantallen en huidige huisvesting. De resultaten hiervan worden naar verwachting in september uitgebracht.

#### 4.1.4. Wonen synthese

**Huidige situatie.** Een groot deel van de MOE-landers dat werkzaam is in Veghel, woont elders. Het grootste deel van de groep dat wel woonachtig is Veghel, woont in het centrum. 75% van de werknemers bij Hobij is tevreden over de huisvesting. Er zijn echter nog veel gevallen van slechte huisvesting bij gezinnen van typische arbeidsmigranten.

Ook de gemeente Veghel ziet dat een groot deel van de MOE-landers niet in Veghel woont, maar daar wel werkt. De huisvesting van gezinnen van arbeidsmigranten kan een probleem voor de toekomst zijn. Steeds vaker besluiten mensen om langer te blijven en gezinshereniging is steeds meer zichtbaar. Om een eigen woning te krijgen, dient men minstens zes jaar te wachten. Tot die tijd zijn zij aangewezen op een tijdelijke woning, wat ethisch niet verantwoord is.

**Problematiek.** De samenstelling van de bezetting in woningen wordt zowel door de doelgroep als door de instellingen als een probleem genoemd. Hiermee doelt men op mensen met verschillende nationaliteiten en met andere motivaties. Hoewel de instellingen het ontstaan van MOE-landerwijken als een probleem zien, wordt dit door de doelgroep niet zozeer als een probleem gekenmerkt. Echter, dit wordt wel genoemd in het huisvestingsbeleid van de gemeente Veghel. Het is opvallend dat alleen de doelgroep specifiek de slechte kwaliteit van de huisvesting als een probleem aanhaalt. De instellingen praten slechts over de

samenstelling en niet specifiek over de kwaliteit van de woningen. De gemeente Veghel heeft echter randvoorwaarden opgesteld om de kwaliteit van de huisvesting te verbeteren. Het Heilig Hartplein is volgens een deskundige een wijk waar veel MOE-landers boven de panden wonen en waar pandjesmelkers actief zijn. Dit heeft gevolgen voor de gezondheid en gemoedstoestand van onder andere de kinderen van de Bernadetteschool. Ook de gemeente beschrijft in de nota voor huisvesting dat in 2012 is gebleken dat er ruim twintig strijdige situaties geconstateerd zijn binnen de kern Veghel. Met andere woorden: er zijn woningen geconstateerd die niet stroken met de regels zoals opgesteld door de gemeente Veghel.

**Wensen en behoeften.** Het is opvallend dat de deskundigen niet praten over wensen en behoeften van de MOE-landse gemeenschap op het gebied van huisvesting. De doelgroep daarentegen haalt drie specifieke behoeften aan. Betere kwaliteit van huizen en voorlichting zijn een primaire wens voor de MOE-landers. De groep is niet op de hoogte van veel zaken omtrent huisvesting, waardoor zij hun rechten niet kennen. Daarnaast wordt meer contact in de buurt als een groot belang gezien. Op dit moment lijkt de grootste groep in het centrum te wonen. De respondenten wonen in de wijk ‘Het Ven’, waar volgens hen weinig tot geen Poolse mensen wonen. Dit voelt voor hen als een gemis. Het geeft tegelijkertijd ook de wens aan om contact te onderhouden met mensen van de eigen nationaliteit. Hoewel respondenten contact met de eigen groep belangrijk vinden en het als een gemis voelt dat er geen Poolse buurtgenoten zijn, acht de gemeente het belangrijk dat de groep zoveel mogelijk verspreid wordt over verschillende gebieden in Veghel.

**Kansen en oplossingen.** Er is een discrepantie te herkennen in de wijze waarop de doelgroep en de instellingen kijken naar een verandering in de samenstelling van bewoners in één woning. De doelgroep praat voornamelijk over een kleiner aantal mensen, terwijl de instellingen denken aan mensen met dezelfde nationaliteit, waardoor de communicatie verbeterd wordt en er minder onduidelijkheid en onenigheid zal ontstaan. Hetgeen waarover beide groepen het over het algemeen wel eens zijn, is de verspreiding van MOE-landers over verschillende gebieden, zodat het contact met Nederlanders verbeterd zal worden en de kans op integratie vergroot wordt. Dit punt komt ook duidelijk terug in de huidige beleidsnota over huisvesting van tijdelijke arbeidsmigranten. Op dit moment hanteert de gemeente een minimale afstand tussen twee accommodaties.

De doelgroep ziet kansen in verbetering van de informatievoorziening over huisvesting. Een rolmodel uit de eigen gemeenschap kan hierover advies geven. Daarnaast noemen zij de aanpak van de kwaliteit van de huizen als een oplossing voor de heersende problematiek. Een betere woning zorgt voor minder irritaties en is beter voor de gezondheid.

De gemeente heeft reeds algemene beleidsvoorwaarden opgesteld voor het wonen in logies of woningen die bedoeld zijn voor short-stay. Deze voorwaarden moeten de kwaliteit en de leefbaarheid van woningen verbeteren.

Controle op de huisvesting wordt ook door beide partijen genoemd. Dit acht men dus als een kans om de problematiek te verminderen of in ieder geval onder controle te houden. Ten slotte is contact tussen verschillende instanties (politie, gemeente, uitzendbureaus) van groot belang om slechte situaties sneller bespreekbaar te maken en sneller tot een geschikte oplossing te komen. Huidig beleid geeft aan dat de primaire verantwoordelijkheid van huisvesting bij de werkgever ligt. De gemeente voorziet in de rol als controleur.

Uit gesprekken met de respondenten is gebleken dat er een toename van gezinshereniging onder MOE-landers zichtbaar is. Dit heeft invloed op de huisvesting van deze groep. Logies zijn voor hen bijvoorbeeld onmogelijk als woning. Daarnaast is het vaak zo dat men in eerste instantie alleen komt met de intentie om kort in Nederland te verblijven. Wanneer men toch besluit langer te blijven (zeker 50% van de MOE-landers neemt dit besluit) komt later de partner en/of familie over. Ook deze tendens beïnvloedt de huisvestingswens en de wooncarrière van de groep.

Belangrijk is dus dat steeds meer mensen besluiten langer in Nederland te verblijven. Dit besluit wordt echter pas later genomen. Wanneer men dan pas besluit zich in te schrijven bij een woningcorporatie, zal het zeker zes tot zeven jaar duren voordat zij aanspraak kunnen maken op een woning. Tot die tijd zijn zij aangewezen op huisvesting die niet geschikt is voor permanent verblijf van gezinnen. Dit is een belangrijk punt dat de gemeente dient mee te nemen in haar beleid.

### **Aanbevelingen**

- \* Verspreiding van MOE-landers over verschillende wijken. Dit staat reeds in bestaand beleid van de gemeente Veghel.
- \* Verbetering van informatievoorziening met betrekking tot huisvesting. De inzet van rolmodellen kan hierbij zeer waardevol zijn.
- \* Extra controle op de huisvesting, in eerste instantie door de werkgever.
- \* Steeds meer mensen blijven langer in Nederland. Er dient een oplossing te komen voor de woningaanvraag van deze groep (met name gezinnen) die niet in huizen kunnen wonen die dienen voor tijdelijk verblijf.

#### 4.2.1. Werken (doelgroep)

**Huidige situatie.** Volgens BD zijn er op dit moment veel MOE-landers die in Veghel werken. Zij wonen echter elders in de regio. Bedrijven die door TN en BD genoemd worden waar veel MOE-landers werkzaam zijn, zijn Jumbo en Sligro. Zowel AN als BD beamen dat steeds meer mensen vaker terug komen voor werk of juist langer blijven dan dat ze in eerste instantie van plan waren. Op die manier zoeken ze ook steeds beter werk en stijgen zij op de zogenaamde carrière ladder.

*(5) Veel Polen die hier komen, hebben zoiets van: ik ga eerst een paar jaar werken en dan spaar ik en koop ik een huis in Polen en dan ben ik weer vertrokken. Maar ondertussen zitten sommigen al vijftien jaar hier en het huis in Polen is er nog niet. (AN, 79)*

Polen zijn geliefd bij werkgevers, aldus TN. De redenen hiervoor zijn dat Polen geen Nederlandse wet- en regelgeving kennen, niet mopperen en hard werken. Vooral de onwetendheid is een groot issue onder de doelgroep en zal verder besproken worden in de paragraaf 'Problematiek'.

BD noemt een kwestie met betrekking tot de hoogte van de salarissen. Ze zegt dat het verschil in loonhoogte in Polen en Nederland enorm groot is, waardoor vooral jonge mensen (zoals studenten) steeds vaker richting Westerse landen trekken om voor korte tijd arbeid te verrichten.

Het aantal mannen en vrouwen uit de MOE-landen dat hier werkt, is nagenoeg gelijk. Vrouwen zijn vooral actief in productie- en schoonmaakwerk volgens AN. TN voegt hier aan toe dat zij ook veel vrouwen kent die hier een goede baan hebben. BD beweert echter dat er heel veel MOE-landers zijn die onder hun niveau werken. De belangrijkste oorzaak hiervan is de Nederlandse taal die zij onvoldoende beheersen om een betere functie te vervullen. Of de arbeidsmigrant zelf voor een lagere functie kiest of liever een hogere functie vervult, is nog onduidelijk.

De meeste MOE-landers werken via een uitzendbureau, dus niet direct bij een werkgever. AN verwacht dat er minder sprake is van uitbuiting wanneer men bij een directe werkgever werkt dan via een uitzendbureau. Bij een directe werkgever is de situatie minder gecentreerd en heerst een betere rechtspositie volgens haar. TN noemt de werkwijze van uitzendbureaus als zeer slecht.

*(6) Een uitzendbureau werkt met fases. Eerst heb je fase A. Een aantal weken ongeveer. Maximaal anderhalf jaar. Dan heb je fase B. En als je toe bent aan fase C sturen ze je weer naar huis. Tussen drie en zes maanden. En later kom je terug en begin je weer bij fase A. Je kunt zo niets van pensioen of iets dergelijks uitbouwen. (TN, 200)*

Mensen uit de MOE-landen komen steeds vaker terug voor werk. Werkgevers werken graag met Polen vanwege de mentaliteit (niet klagen, hard werken) en de onwetendheid. Veel mensen werken onder hun niveau, meestal vanwege onvoldoende talenkennis. Uitzendbureaus worden als slechte werkgevers gezien.

**Problematiek.** Op de werkvloer heersen volgens de drie respondenten nog tal van problemen, waarbij het ene probleem makkelijker oplosbaar lijkt dan het andere.

Een probleem dat door alle respondenten meerdere malen aangehaald wordt, is de onwetendheid van de doelgroep. Zo zijn zij niet op de hoogte van hun rechten en plichten, de regels omtrent CAO, vakantiegeld, zorgtoeslag et cetera. Op die manier worden zij een makkelijke speelbal voor werkgevers. Onvoldoende kennis van de Nederlandse taal speelt hierbij een grote rol. Het is als het ware een vicieuze cirkel: werknemers beheersen de Nederlandse taal niet, waardoor zij geen rechten en plichten kennen en vervolgens lange dagen en zwaar werk verrichten. Door de lange werkdagen hebben zij geen tijd en kracht om nog een cursus Nederlands te volgen en dat uit zich weer in onwetendheid over tal van zaken omtrent de Nederlandse arbeidsmarkt. Een kwestie die nauw verbonden is aan de onwetendheid, is de angst die onder de doelgroep heerst om ‘nee’ te zeggen tegen de werkgevers. AN is van mening dat deze angst nog steeds bestaat en dat MOE-landers bang zijn dat zij ontslagen worden wanneer zij hun werkgever tegenspreken.

Zaken die genoemd worden als het gaat om problemen op de werkvloer zijn onder andere:

- Contracten zijn vaak in het Nederlands (BD).
- In contracten staat meestal niets over vakantiegeld (TN).
- Men krijgt vaak geen contract, terwijl dit al enkele jaren beloofd wordt (AN).
- Bij controles worden nepcontracten opgesteld met goede arbeidsvoorwaarden en salarissen die later weer in de prullenbak verdwijnen (TN). Deze kwestie is

voorgekomen in Oss; het is onduidelijk of dit ook in Veghel speelt of heeft gespeeld.

Daarnaast ziet AN onderbetaling van de MOE-landse werknemers als een groot probleem. Dit belemmert volgens haar de kans op integratie en/of het volgen van onderwijs of een cursus. Onderbetaling vereist van werknemers dat zij langere dagen maken en veel overuren moeten draaien, waardoor zij geen tijd en kracht hebben voor een sociaal leven of een cursus Nederlands. Logischerwijs laat dit zijn sporen na in de mate van integratie en het sociale contact.

Onwetendheid over arbeidsomstandigheden in Nederland en de slechte talenkennis leiden tot slechte werkomstandigheden. Men wordt onderbetaald, waardoor ze lange dagen moeten maken.

**Wensen en behoeften.** In het domein ‘werken’ is de eerste behoefte van arbeidsmigranten het verdienen van zoveel mogelijk geld, waardoor de Poolse familie in Polen een beter leven moet krijgen (TN). TN benadrukt hierbij de wens voor meer controle op de werkvloer, waarmee ze doelt op een meer gelijke behandeling van MOE-landse arbeidsmigranten; de verschillen tussen autochtonen en allochtonen moeten aangepakt worden en dan gaat het voornamelijk over het salaris. De aanpak van slechte werkomstandigheden is een grote behoefte onder MOE-landers.

*(7) Werkgevers zeggen dat ze zaken gaan veranderen, maar er verandert niks. Er zou meer controle moeten komen. Ik weet dat dat geld kost, maar er moet duidelijke controle komen. (TN, 147)*

MOE-landers hechten veel waarde aan het katholieke geloof. Katholieke feestdagen als Kerstmis en Pasen willen zij graag met familie in Polen doorbrengen, maar het komt vaak voor dat werkgevers hen dan geen vrij geven. Deze dagen zijn voor de groep erg belangrijk en voor hen is het een wens om deze dagen vrij te zijn.

Ten slotte zijn alle respondenten van mening dat voorlichting de prioriteit heeft als het gaat om behoeften van de doelgroep. Zaken die zij duidelijk moeten hebben, zijn onder andere: arbeidsvoorwaarden, salaris, rechten als werknemer, zorgverzekering, zorgtoeslag, bruto- en nettoloon, vakantiegeld, reiskosten, mogelijkheden et cetera. Een tekenend

voorbeeld van onwetendheid – en zoals TN het ook noemt ‘stommigheid’ – wordt duidelijk in het volgende citaat.

*(8) Poolse mensen kennen hun mogelijkheden vaak niet. Ze nemen ook genoeg met het netto inkomen. Ze kennen het bruto niet en weten ook niet dat ze dat van de belasting terug kunnen krijgen. Reiskosten zijn ze ook niet van op de hoogte. (TN, 143)*

De primaire behoefte van MOE-landers is geld verdienen, maar deze is vanzelfsprekend en geldt niet alleen voor de MOE-landse groep. Een andere belangrijke behoefte is voorlichting over arbeidszaken.

**Kansen en oplossingen.** AN is van mening dat een grote kans op integratie in het werk ligt. Hiermee bedoelt ze dat MOE-landers vaak hun verstand op nul zetten en alleen maar werken. Hun leven bestaat voornamelijk uit lange dagen zwaar werk verrichten, waardoor ze zichzelf nauwelijks ontwikkelen. Het sociale leven krijgt geen aandacht en zij kunnen zich niet verdiepen in een cursus of andere vorm van onderwijs. Wanneer zij minder lange dagen maken, zal er meer tijd en energie overblijven voor integratie. Deze geldt naar mijn mening alleen voor personen die langer in Nederland verblijven; kortverblijvers hebben weinig tot geen behoefte aan integratie en zijn hier enkel en alleen om geld te verdienen.

Daarnaast moet er meer controle en arbeidsinspectie op de werkvloer komen, waardoor wantoestanden en vormen van uitbuiting verminderd worden (TN).

Inleving in het belang van het katholieke geloof is essentieel. Omdat MOE-landers met Kerstmis graag naar familie in Polen gaan en dan een korte tijd niet beschikbaar zijn op het werk, is het van belang dat de werkgever hiermee rekening houdt.

Ten slotte noemen alle respondenten als belangrijkste kans de voorlichting van de doelgroep over zaken als arbeidsvoorwaarden, salaris, rechten als werknemer, zorgverzekering, zorgtoeslag, bruto- en nettoloon, vakantiegeld en reiskosten. Dit kan in de vorm van een papieren document, maar ook door middel van persoonlijke voorlichting waar wellicht een rolmodel (persoon uit de gemeenschap) ingezet kan worden om het begrip te versterken en vertrouwen te kweken bij de doelgroep.

Een beter salaris, inleving in het geloof, voorlichting, onderwijs van de doelgroep en meer controle op de werkvloer zijn kansen volgens de MOE-landse respondenten om de heersende problematiek aan te pakken.

#### 4.2.2. Werken (instellingen)

**Huidige situatie.** Er is een enorme behoefte in Veghel aan de MOE-landers als het gaat om het verzetten van werk (JK). JK benadrukt dat Veghel een gebied is met een grote economische bedrijvigheid en dat men daarom deze arbeidskrachten niet meer kan missen. Deze mening wordt ook gedeeld door PV en EZ die daaraan toevoegt dat 85% van de omzet van Hobij voortkomt uit het bemiddelen met mensen uit andere Europese landen. Op een enkele Griek en Portugees na, komt deze 85% vooral uit Polen, Litouwen, Letland en Hongarije. De noodzaak en het belang van arbeiders uit Oost Europa wordt dus nadrukkelijk genoemd door experts. Bovendien benadrukt PV dat de Poolse ouders van zijn leerlingen hardwerkende mensen zijn met een sterke mentaliteit. Hij twijfelt absoluut niet aan de goede wil van deze mensen.

Daarnaast wordt door VS en EZ gesteld dat veel van deze gastarbeiders werk verrichten dat onder hun niveau is. EZ schat dat 65% van de werknemers bij Hobij opgeleid is op MBO-niveau, HBO-niveau of wellicht op academisch niveau. Dat betekent dat 40-45% dat niet is en die zullen volgens hem ongeveer op niveau werken. In totaal zal ongeveer 85% een functie op LBO-niveau vervullen.

De MOE-landse arbeiders die werkzaam zijn bij Hobij, zijn voornamelijk actief in de voedingsmiddelenindustrie en logistiek. Daarna komt de technische sector. PV voegt hieraan toe dat veel MOE-landers bij BAS trucks, MARS en Jumbo werken. Met name bij Jumbo is een groei te zien van het aantal MOE-landse arbeiders.

VS verbindt verblijfsduur van MOE-landers aan het opleidingsniveau.

*(9) Wat ik wel zie met een aantal Poolse families, die komen doelbewust emigreren naar Nederland om hier een bestaan op te bouwen. Maar dat zijn ook de mensen die hier komen om hoogwaardig werk te verrichten en goed geschoold zijn. (VS, 100)*

Wat hij dus suggereert is dat mensen met een goede opleiding voornamelijk hierheen komen met de intentie om voor lange tijd of permanent hier hun bestaan op te bouwen.



Hobij wordt gezien als de belangrijkste speler op het gebied van bemiddeling van internationale arbeidskrachten in Veghel. JK is van mening dat Veghel hier enorm profijt van heeft wat betreft de regeling van woon- en werkomstandigheden voor de MOE-landers. Hij is erg positief gesteld over de kracht van Hobij voor de gemeente Veghel. EZ noemt enkele punten omtrent de omgang met en werkomstandigheden van MOE-landers bij de organisatie. Zo zegt hij dat hun werknemers tot op zekere hoogte Engels of Duits dienen te spreken. De basis is voldoende om via Hobij aan de slag te kunnen. Daarnaast biedt Hobij taalcursussen aan. EZ voegt hier aan toe dat slechts 25% van de werknemers hierin serieus geïnteresseerd is. Ten slotte zijn de loonstroken en het CAO in meerdere talen beschikbaar, zodat alle werknemers dit kunnen begrijpen. EZ ziet een correlatie tussen verblijfsduur (werktijd bij Hobij) en behoefte aan integratie. Met andere woorden: hij merkt dat hoe langer mensen werkzaam zijn bij Hobij (en dus in Nederland verblijven), hoe meer behoefte zij krijgen aan integratie in de Nederlandse samenleving.

VS ziet een opkomst van verzet door MOE-landers op de werkvloer. Volgens hem pikken ze niet alles meer en nemen ze niet overal genoeg mee. Dit heeft onder andere te maken met bijvoorbeeld salaris en werkomstandigheden, maar ook met huisvesting.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| MOE-landse arbeidskrachten zijn belangrijk voor de economie van Veghel. Veel mensen werken onder hun niveau. Goed opgeleide mensen blijven over het algemeen langer dan laag opgeleide mensen. Hobij is een belangrijke schakel bij het plaatsen van internationale arbeidskrachten. |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Problematiek.** De vier experts noemen ieder enkele problemen die in relatie staan tot het werkveld waarin zij actief zijn. PV ziet dat enkele leerlingen overdag aan hun lot over worden gelaten als gevolg van de lange werkdagen van hun ouders. Er is niemand thuis en zij kunnen nergens anders heen, dus zwerven ze rond op straat of in parken (zie verder bij het hoofdstuk Educatie en Taal).

VS merkt vooral overlast wanneer MOE-landers hun ontslag hebben gekregen. Dit ontslag kan het gevolg zijn van financiële problemen binnen het bedrijf, maar ook van alcoholgebruik tijdens werktijd. De stijgende werkloosheidscijfers hebben dus ook effect op de situatie van de MOE-landers. Meer dan een paar jaar geleden worden zij nu getroffen door ontslag. VS signaleert dat wanneer men geen werk heeft, men op straat gaat zwerven en zich makkelijker overgeeft aan de criminaliteit.

JK veronderstelt dat hoe lager het inkomen is, hoe sneller men geneigd is om de kant van de criminaliteit in te schuiven. Deze verwachting heeft een sterke relatie met het probleem van de werkloosheid dat door VS wordt aangedragen. Met andere woorden: JK verwacht een toename van de criminaliteit als gevolg van de stijgende werkloosheid. Als het gaat om de situatie op de werkvloer, dan heerst de grootste problematiek bij mensen die nog niet zo lang hier werken, aldus JK. Mensen die hier langer werken, zijn volgens hem meer gewend aan de manier van werken en spelen hier makkelijker op in.

Een probleem dat EZ aan de orde stelt, is het feit dat er nog steeds werkgevers en uitzendbureaus zijn die bepaalde zaken niet zo nauw nemen. Voorbeelden hiervan zijn arbeidsvoorwaarden (CAO), salarissen en reiskosten.

De werkloosheid in Nederland raakt ook de MOE-landse arbeidsmigranten. Ontslag kan resulteren in crimineel gedrag en alcoholmisbruik. De meeste problemen op de werkvloer schuilen bij mensen die kort in Nederland werken. Er zijn nog steeds werkgevers/uitzendbureaus die de regels niet zo nauw nemen.

**Wensen en behoeften.** Een behoefte van gastarbeiders die korte tijd in Nederland werken en verblijven is volgens VS het verdienen van zoveel mogelijk geld om daarna weer terug te keren naar Polen en hun bestaan daar verder op te bouwen. Het werken in Nederland dient te gebeuren onder zo goed mogelijke omstandigheden.

EZ benadrukt dat het hebben van werk de primaire behoefte is van MOE-landse arbeiders. Dit doet volgens hem veel met de eigenwaarde van de werknemer.

De experts hebben weinig zicht op behoeften van MOE-landers op de werkvloer. De enige echte behoefte van kortverblijvers die zij noemen, is het verdienen van geld en daarmee het hebben van werk. Dit moet wel gebeuren onder zo goed mogelijke omstandigheden.

**Kansen en oplossingen.** JK noemt dat de grootste problemen schuilen bij mensen die nog niet zo lang werkzaam zijn in Nederland. Op basis hiervan wordt gezegd dat er meer voorlichting nodig is over zaken die belangrijk zijn met betrekking tot de Nederlandse rechten en plichten op de arbeidsmarkt. Ook VS noemt dit als mogelijke oplossing voor problemen onder werknemers op de werkvloer.

EZ is van mening dat een open werksfeer bevorderend is voor klachtenmelding. Dit is tevens de strategie die Hobij zelf toepast en dit heeft reeds successen opgeleverd. Daarnaast dient er meer controle te komen bij partijen die zich niet houden aan de Nederlandse regelgeving omtrent arbeidsomstandigheden.

Voorlichting over rechten en plichten op de Nederlandse arbeidsmarkt is essentieel voor MOE-landers. Extra controle op malafide partijen is belangrijk.

### 4.2.3. Werken beleid

De gemeente Veghel is van mening dat arbeidsmigranten hard nodig zijn voor de economie van Veghel. Op dit moment gaat het voornamelijk om de agrarische sector, maar ook in de logistiek en industrie is de bijdrage van arbeidsmigranten onmiskenbaar. Er wordt verwacht dat in de toekomst ook andere sectoren steeds meer behoefte krijgen aan het werk van arbeidsmigranten (Waardenburg, 2011).

De werkzaamheden die deze groep uitvoert, variëren van seizoensarbeid tot arbeid gedurende het hele jaar. De gemeente heeft een indeling gemaakt op basis van verblijfsduur. De tijdelijke migranten werken ongeveer één week tot zes maanden in Nederland. De permanent tijdelijke migrant verblijft tussen zes maanden en drie jaar, hieronder valt ook permanente pendel. De vestigingsmigranten vestigen zich permanent in Nederland met partner en/of het gezin.

Over het aantal MOE-landers dat in Veghel woont, is nog niet veel duidelijkheid. Waardenburg (2011) schat dat er tussen de 2000 en 3000 MOE-landers in Veghel wonen. In de Beleidsnota Huisvesting staat echter dat er verwacht wordt dat er tussen de 1500 en 2000 MOE-landers in Veghel werken (Gemeente Veghel, z.j.).

Er is nog weinig duidelijkheid over de aard van het werk dat MOE-landers verrichten en het aantal MOE-landers dat in Veghel werkt. Om hier meer inzicht in te krijgen, is een enquête opgesteld die in september onder Veghelse werkgevers verspreid zal worden.

### 4.2.4. Werken synthese

**Huidige situatie.** Zowel de doelgroep als de instellingen zijn het erover eens dat veel MOE-landers werk verrichten dat onder het eigenlijke opleidingsniveau is. Opvallend is dat de doelgroep negatief is tegenover uitzendbureaus; ze worden als slechte werkgevers gezien. De instellingen benadrukken echter het belang van Hobij binnen de gemeente Veghel voor de bemiddeling tussen werkgevers en arbeidsmigranten. MOE-landers zijn volgens de

instellingen zeer belangrijk voor de economie van Veghel en de doelgroep voegt hieraan toe dat het geliefde werknemers zijn voor werkgevers, vanwege de mentaliteit (niet klagen, hard werken) en onwetendheid, waardoor de groep makkelijker uitgebuit wordt.

**Problematiek.** De problematiek die genoemd wordt door de doelgroep omtrent huisvesting verschilt duidelijk van de problematiek die door de instellingen aangehaald wordt. De doelgroep zegt dat onwetendheid een groot probleem is onder MOE-landers. Daarnaast praten zij over onderbetaling en lange werkdagen, terwijl de instellingen problematiek op de werkvloer eerder relateren aan overlast. Zij lijken voornamelijk de negatieve gedragingen door de MOE-landers te zien als gevolg van ontslag of slecht gedrag op het werk. Daarnaast schuilen de meeste problemen volgens hen bij mensen die kort in Nederland verblijven.

De gemeente Veghel heeft momenteel weinig tot geen gegevens over de arbeidssituatie en problematiek op de werkvloer van MOE-landers.

**Wensen en behoeften.** De deskundigen hebben weinig kennis over de behoeften van MOE-landers op het gebied van werk. Wel zijn zowel de doelgroep als de instellingen het erover eens dat de primaire behoefte van met name MOE-landers die kort verblijven, is om zoveel mogelijk geld te verdienen. Een belangrijke tweede behoefte is voorlichting over tal van zaken die met arbeid in Nederland te maken hebben.

Beleid geeft aan dat de gemeente Veghel de arbeidsmigranten graag ziet blijven komen. Ze zijn belangrijk voor de Veghelse economie.

**Kansen en oplossingen.** De doelgroep noemt vele kansen op het gebied van werk die ertoe kunnen leiden dat de problematiek afneemt en de integratie (indien gewenst) beter verloopt. Er zijn twee zaken die door zowel de doelgroep als door de instellingen als een oplossing worden genoemd. Het gaat hierbij om voorlichting en extra controle. Dit zijn dus punten waaraan de gemeente primair aandacht moet besteden. Daarnaast vindt de doelgroep dat een beter salaris en inleving in de cultuur (geloof) zaken zijn waar werkgevers op in moeten spelen. Een beter salaris moet er namelijk toe leiden dat men minder uren zal werken voor het beoogde salaris, waarnaast men dan een cursus kan volgen of tijd heeft voor vrijetijdsbesteding.

Er is echter een discrepantie te herkennen wanneer de oplossing van een hoger salaris vergeleken wordt met een behoefte die genoemd wordt door de doelgroep en de instellingen, namelijk het verdienen van zoveel mogelijk geld. Vraag blijft dus of men daadwerkelijk minder uren zal gaan werken met een hoger salaris als het primaire doel is om zoveel mogelijk geld te verdienen. Ook ik heb hier mijn twijfels over, aangezien een hoger uurtarief – met name voor MOE-landers die kort verblijven – betekent dat men nòg meer geld kan

verdienen. Persoonlijk denk ik dat men dan gewoon blijft werken en niet een cursus of opleiding zal volgen, wanneer hun primaire behoefte het verdienen van geld is. Daarnaast is het tegenstrijdig aan de behoefte van MOE-landers voor een cursus Nederlands; Hobij geeft namelijk aan dat ‘slechts’ 25% van haar werknemers dit graag zou willen. Deze zaken stroken niet met de oplossing om deze groep een beter salaris te geven. Het is aannemelijk dat de behoefte om zoveel mogelijk geld te verdienen voornamelijk geldt voor de groep die kort verblijft en wenst terug te keren naar het land van herkomst. De groep die langer of permanent blijft zal met een hoger salaris wellicht minder uren gaan werken en op die manier een cursus gaan volgen. Dit is echter niet concreet gezegd.

Een andere discrepantie is te herkennen in het aantal MOE-landers dat in Veghel werkt (en woont). Zoals reeds gezegd, schat Waardenburg (2011) dat er tussen de 2000 en 3000 MOE-landers in Veghel wonen, terwijl er in de Beleidsnota Huisvesting een schatting staat van 1500 tot 2000 MOE-landers die werkzaam zijn in de gemeente. Gezien de constatering dat er meer MOE-landers in Veghel werken dan wonen, toont deze vergelijking een discrepantie. Het is mogelijk om een verbeterde schatting te maken op basis van inschrijvingen in de GBA, sofinummers en nachtregisters.

Het blijft onduidelijk of er daadwerkelijk sprake is van onderbetaling en/of een slechte behandeling jegens MOE-landse arbeidsmigranten. De angst die bij sommige MOE-landers speelt om ontslag te krijgen wanneer men klaagt over de werkgever of de arbeidsomstandigheden, zal het nog lastiger maken om hier achter te komen.

#### **Aanbevelingen**

- \* Voorlichting over zaken omtrent arbeidsomstandigheden.
- \* Extra controle op de werkvloer door arbeidsinspectie.
- \* Een salaris dat gelijk is aan het salaris van autochtone Nederlanders.
- \* Het gebruik van sofinummers, nachtregisters en GBA-inschrijvingen om een verbeterde inschatting te maken van het aantal MOE-landers dat in Veghel woont en/of werkt.
- \* Rekening houden met het geloof. Dat wil zeggen: met vakanties hechten MOE-landers er veel waarde aan om terug te keren naar het land van herkomst om christelijke feesten te vieren (Kerst, Pasen).

#### 4.3.1. Vrijtijdsbesteding (doelgroep)

**Huidige situatie.** De huidige situatie omtrent vrijtijdsbesteding wordt door de drie respondenten op een andere manier beschreven.

AN zegt dat MOE-landers weinig tijd besteden aan vrije tijd, vanwege de lange en zware werkdagen, maar ook vanwege de kosten die er vaak aan verbonden zijn. Daarnaast is zij van mening dat vrije tijd wordt opgespaard, zodat de werknemers naar Polen kunnen om hun familie te bezoeken of voor vakantie. Wel zegt ze dat veel mensen uit de MOE-landse gemeenschap vrijwillig actief zijn op scholen en dergelijke. Ze benadrukt hierbij dat het vrijwilligerswerk niet gedaan wordt voor Nederlandse burgers, maar puur voor en binnen de eigen gemeenschap. Van origine is vrijwilligerswerk niet iets dat binnen de Poolse cultuur past. Zij doen dit enkel en alleen binnen familiekringen.

Zowel BD als TN vinden dat MOE-landers zelf activiteiten opzoeken en ook zelf veel dingen organiseren. Dit geldt zowel voor mensen die langer of permanent in Nederland verblijven als de typische arbeidsmigranten die hier voor korte duur zijn. BD voegt hier wel aan toe dat dit alleen in de weekenden gebeurt en dat er doordeweeks nauwelijks tijd is voor vrijtijdsbesteding.

Een goed initiatief voor Poolse migranten in Nederland is Osstoja: een organisatie die eenmaal in de twee weken een ochtend actief is voor Poolse mensen uit onder andere Oss, Uden en Veghel. Het is vooral bedoeld voor kinderen; kleine kinderen spelen met elkaar en oudere kinderen krijgen les in de Poolse taal. Het is geen kinderopvang, dus ouders zijn verplicht daarbij aanwezig te zijn, waardoor het contact met de eigen gemeenschap versterkt wordt. BD is vrijwilligster bij Osstoja en is hier zeer positief over. Ze is verder van mening dat de huidige groep arbeidsmigranten zich makkelijker kan verplaatsen, omdat zij steeds vaker met eigen vervoer vanuit Polen komen. In de tijd dat zij in Nederland kwam werken (+/- tien jaar geleden), was ze compleet afhankelijk van het uitzendbureau waarvoor zij werkte, zodat ze nauwelijks de deur uit kon tijdens haar vrije tijd. Dit is nog steeds het geval wanneer men ver van de stad woont en zonder eigen vervoer in Nederland is.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Er heerst onenigheid over de actie onder MOE-landers om activiteiten te ondernemen. Sowieso moeten deze 's avonds en in de weekenden plaatsvinden. Vrijwilligerswerk binnen de eigen gemeenschap wordt veel gedaan. Osstoja is een goed initiatief voor de Poolse groep.</p> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Problematiek.** Een probleem dat door zowel TN als AN wordt aangehaald is het alcoholgebruik. Zij geven concrete redenen voor het gebruik hiervan door de MOE-landers. Ten eerste woont van veel arbeiders de familie nog in Polen. Vaak krijgen zij geen toestemming om naar Polen te gaan van de werkgever wat depressie en heimwee tot gevolg heeft. Uiteindelijk uiten zij dit in abnormaal drinkgedrag. Een andere reden is de huisvesting en de slechte omstandigheden waaronder zij wonen. Ten slotte noemt AN het feit dat het gebruik van alcoholische middelen cultuurgebonden is. Met andere woorden: in Polen drinkt men over het algemeen meer dan in Nederland.

Een ander probleem heeft betrekking op voorlichting over bepaalde activiteiten en festijnen. De oorzaak hiervan ligt in het feit dat men de Nederlandse taal onvoldoende beheerst en dat het aanbod hen niet bereikt; het aanbod moet naar hen toegebracht worden.

(10) *Ik denk dat het probleem is dat de mensen die geen Nederlands kennen, niet weten van dingen die georganiseerd worden. Feesten of kermis. Dingen die er te doen zijn. (BD, 84)*

Een laatste kwestie is gerelateerd aan de afhankelijkheid van werkgevers wanneer MOE-landers zonder eigen vervoer naar Nederland komen. Dit geldt met name voor mensen die ver buiten de stad wonen en op die manier lastiger deel kunnen nemen aan activiteiten.

|                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Alcoholgebruik in de vrije tijd, de ligging van de huisvesting in combinatie met het ontbreken van eigen vervoer (afhankelijkheid van werkgevers) en voorlichting vormen de grootste problemen op het gebied van vrijetijdsbesteding. |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Wensen en behoeften.** Er lijkt een grote behoefte onder MOE-landers aan extra aandacht voor het katholieke geloof. BD noemt dat de Kerk op zondag zeer belangrijk is voor Polen. AN is het hiermee eens en voegt daaraan toe dat de Polen behoefte hebben aan Poolse missen, omdat zij vaak de Nederlandse taal onvoldoende spreken om de missen te kunnen volgen. TN zegt ten slotte dat Kerstmis en andere katholieke feestdagen van grote waarde zijn voor Poolse mensen. Een behoefte is vervolgens dat werkgevers hier meer rekening mee houden.

(11) *Poolse mensen vinden Kerst belangrijk. Wij beginnen de 24<sup>e</sup> met een maaltijd met twaalf gerechten. En Kerst valt altijd op een andere dag en veel mensen willen*

*al eerder naar Polen. Om de sfeer voor te bereiden. Maar dan geeft de werkgever of uitzendbureau geen toestemming, omdat ze dan geen vervanging hebben. Maar in die tijd komen ook aparte arbeidsmigranten die die plekken even op kunnen vullen. (TN, 232)*

TN is van mening dat MOE-landers graag activiteiten willen ondernemen. In eerste instantie met de eigen gemeenschap, maar ze denkt ook dat zij dit met Nederlanders zouden kunnen doen. Ze voegt daar achter aan toe dat onvoldoende talenkennis hen hiervan weerhoudt.

Ook BD benadrukt het contact met mensen van de eigen nationaliteit. Ze heeft zelf ervaren dat een internetforum daar uitkomst aan kan bieden. De reden dat zij dit forum gebruikt, is omdat ze in haar buurt nauwelijks Poolse mensen kent. Tegelijkertijd twijfelt BD over de behoefte aan vrijetijdsbesteding bij MOE-landers. De reden die ze hiervoor aandraagt, is het zware werk en de lange werkdagen van de MOE-landers, waardoor zij weinig tijd over hebben voor activiteiten of sporten.

Er lijkt een behoefte te zijn onder de doelgroep naar voorlichting en informatievoorziening over activiteiten en festijnen. Volgens BD weten mensen die geen Nederlands spreken niets van dingen die georganiseerd worden. Informatievoorziening is dus een punt waaraan gewerkt moet worden om de groep meer betrokken te krijgen bij activiteiten in de Nederlandse en lokale samenleving. Motivatie bij de doelgroep is hierbij wel van groot belang en is bepalend voor deelname.

Een grote behoefte is inleving en het rekening houden met het katholieke geloof dat erg belangrijk is voor Poolse mensen. Activiteiten met de eigen gemeenschap en informatievoorziening (bijvoorbeeld een internetforum) met betrekking tot activiteiten en evenementen zijn andere wensen. Echter, er wordt nog steeds getwijfeld over de behoefte van MOE-landers in het algemeen aan vrijetijdsbesteding, omdat ze er nauwelijks tijd voor hebben.

**Kansen en oplossingen.** Zowel TN als AN geven aan dat de Veghelse samenleving zich beter in moet leven in de doelgroep. Zij doelen hierbij met name op de feestdagen die erg waardevol zijn voor de Poolse mensen. Meer dan dat de gemiddelde Nederlander zich kan voorstellen.



Daarnaast kan contact met zowel autochtone Nederlanders en mensen binnen de eigen gemeenschap bevordert worden door het stimuleren van vrijwilligerswerk. Volgens BD is dit goed voor je CV, talenkennis en contacten binnen en buiten de eigen gemeenschap. Er wordt echter wel gezegd dat niet iedereen hier tijd voor heeft, maar voor mensen die werkloos zijn en/of thuis zitten vanwege kinderen, is dit een goede oplossing om aan verschillende aspecten van integratie te werken.

Door BD wordt verder aangehaald dat een internetforum uitkomst kan bieden bij vragen of onduidelijkheden over activiteiten. Dit geldt overigens ook voor andere sectoren, zoals werk, wonen, financiën, taalhulp et cetera.

Ten slotte ziet BD een kans in het aanstellen van rolmodellen om mensen te overtuigen om aan activiteiten mee te doen. Dit is belangrijk om eenzaamheid en isolement tegen te gaan. Het moet volgens haar wel iemand van de gemeenschap zijn, dus iemand die op dezelfde werkvloer actief is. Hij of zij zou dan iets moeten organiseren en daarin de rest meenemen.

Inspelen op het katholieke geloof en het stimuleren van vrijwilligerswerk kunnen een kans zijn om participatie in zowel de Nederlandse samenleving en binnen de eigen gemeenschap te bevorderen. Rolmodellen kunnen bepalend zijn voor deelname aan activiteiten; zij kunnen dit extra stimuleren.

#### 4.3.2. Vrijtijdsbesteding (instellingen)

**Huidige situatie.** De huidige situatie met betrekking tot vrijetijdsbesteding van MOE-landers lijkt enkele discrepanties te kennen onder de verschillende experts. PV is ervan overtuigd dat MOE-landers geen enkele vorm van eigen initiatief kennen als het gaat om het organiseren van activiteiten. EZ is het daar echter niet mee eens en zegt dat er juist wel veel mensen zelf activiteiten organiseren.

(12) *Wat we zien is dat behoorlijk veel mensen zelf al wat organiseren. De nieuwe media maakt dat gelukkig ook mogelijk. Er is pas een basketbaltoernooi georganiseerd door een groep Litouwers. Die hebben zelf ergens een sporthal afgehuurd. Fantastisch toch?! (EZ, 70)*

Hobij brengt volgens EZ een paar keer per jaar een personeelsblad uit waar onder andere tips in staan voor activiteiten, toeristische uitjes en sportmogelijkheden. Dit wordt volgens hem erg gewaardeerd door de werknemers uit onder andere de MOE-landen.

Daarnaast noemen alle partijen de overlast die MOE-landers veroorzaken in hun vrije tijd, waarbij met name horecaoverlast genoemd wordt. VS stelt dat de politie in de gemeente Veghel op dit moment enorm veel klachten ontvangt over, en veel tijd en energie kwijt is aan de overlast van MOE-landers. Deze overlast is relatief gezien beduidend hoger dan overlast veroorzaakt door Nederlanders. Naast horecaoverlast noemt VS klachten als drankmisbruik, inbraken en rijden onder invloed. Om de problemen in de horeca aan te pakken, zijn er door horecaondernemers reeds portiers aangesteld die enkele cafés controleren in de weekenden waar vaak sprake is van horecaoverlast door MOE-landers. JK voegt hieraan toe dat horecagelegenheden op het Heilig Hartplein veel last hebben van vechtpartijen waar MOE-landers bij betrokken zijn.

Volgens VS bevindt zich in een naastgelegen dorp (Loosbroek) een discotheek (Lunenburg) waar regelmatig Poolse avonden worden georganiseerd. De overlast die veroorzaakt wordt door alcohol neemt daardoor binnen de gemeente Veghel beduidend af. VS ziet dit als een zeer positieve ontwikkeling voor de gemeente Veghel.

Niet alle deskundigen zijn het eens over het eigen initiatief van MOE-landers met betrekking tot het organiseren van activiteiten in de vrije tijd. Op dit moment zijn de MOE-landers veelal zichtbaar bij horecaoverlast, waarbij specifiek verwezen wordt naar het Heilig Hartplein. Portiers zijn reeds aangesteld om alles onder controle te houden.

**Problematiek.** De problematiek volgens de deskundigen op het gebied van vrijetijdsbesteding heeft vooral betrekking op horecaoverlast, inbraken, vechtpartijen en andere vormen van criminaliteit. Op dit moment is er sprake van een enorme overlast veroorzaakt door MOE-landers volgens VS. Op het gebied van vrijetijdsbesteding zorgt de jonge leeftijd van de doelgroep in combinatie met de drang naar plezier in de weekenden vaak voor alcoholmisbruik, aldus JK.

PV bespreekt vrijetijdsbesteding met betrekking tot kinderen en hun ouders. Het probleem hierbij ligt volgens hem in het feit dat ouders nooit bij het aanbod komen. Men moet het aanbod bij hen leggen, hen als het ware aan de hand meenemen. Anders zullen ze nooit deelnemen aan activiteiten of andere vormen van vrijetijdsbesteding volgens PV.

De horeca heeft veel last van MOE-landers. Een ander probleem is dat veel MOE-landers (met name ouders) niet bij het aanbod komen. Men moet ze er mee naartoe nemen (het aanbod bij hen leggen).

**Wensen en behoeften.** Over het algemeen hebben de experts hun twijfels over de behoefte aan vrijetijdsvoorzieningen bij MOE-landers. VS twijfelt aan de behoefte aan sportvoorzieningen en JK is er niet zeker van of er behoefte is als het primaire doel is om geld te verdienen.

PV houdt zich vooral bezig met MOE-landse gezinnen, kinderen en hun ouders. Hij heeft zijn twijfels over de behoefte van ouders aan voorzieningen. Wat hij in ieder geval benadrukt, is de wens om vooral geen voorzieningen overdag te organiseren. Als men iets wil regelen voor de ouders, zal dat het meeste animo trekken in de avonduren of in de weekenden, hoewel er volgens hem dan nog veel ouders gewoon werken. Een behoefte die vanuit de ouders komt, is begeleiding van hun kinderen naar sportclubs, bieb, scouting et cetera. Daarnaast is PV van mening dat men de ouders vooral aantrekt wanneer er activiteiten rondom school of het kind worden georganiseerd.

EZ bekijkt het aspect vanuit een breder oogpunt en maakt een onderscheid naar de insteek van migratie.

*(13) De behoefte aan sociale contacten is lastig te beantwoorden voor het collectief. Dat is persoonsafhankelijk. Dat begint al met de insteek waarom iemand hier komt. Komt iemand hier om een aantal maanden geld te verdienen en dan weer vrij snel terug te keren naar het thuisland, dan zal hij minder behoefte hebben aan sociale contacten, laat staan aan integratie echt met de Nederlander. Als iemand de insteek heeft om langere tijd aan Hobij verbonden te zijn en in Nederland werkzaam te blijven, dan zie je normaal gesproken de behoefte aan integratie en sociale contacten duidelijk toenemen. (EZ, 64)*

Wat EZ wel ziet, is een behoefte onder werknemers om dingen met elkaar te ondernemen. In de regel hebben zij geen behoefte om dingen met Nederlanders te ondernemen. Een enquête die door Hobij is opgesteld en die recentelijk is verstuurd en geanalyseerd laat zien dat MOE-landers het idee van een personeelsvereniging waarbij activiteiten worden georganiseerd over het algemeen toejuichen.

Ten slotte noemt JK de behoefte onder MOE-landers om regelmatig de Kerk te bezoeken. De katholieke kerk heeft volgens hem een belangrijke rol in het leven van veel Poolse mensen.

Er heerst twijfel over de behoefte aan vrijetijdsbesteding. Deze is sterk persoonsafhankelijk: de insteek en verblijfsduur zijn een maatstaf hiervoor. De Kerk speelt een belangrijke rol in het leven van veel Poolse mensen. De behoefte hiernaar is groot onder de doelgroep. Ouders hebben behoefte aan begeleiding.

**Kansen en oplossingen.** Wanneer wordt gekeken naar onderwijs, acht PV het belangrijk dat er activiteiten voor de ouders worden georganiseerd rondom het kind. Daarnaast benadrukt hij dat rolmodellen, mensen uit de eigen gemeenschap, een positief effect kunnen hebben op de deelname aan activiteiten door kinderen.

Volgens JK is alleen integratie een middel om de heersende overlast tegen te gaan. De behoefte hieraan bestaat echter voornamelijk bij de arbeidsmigranten en veel minder tot niet bij arbeidspassanten.

*(14) Als je een geaccepteerde groep hebt die weet wat normen en waarden zijn binnen Veghel en die zich dat ook eigen maakt voor een deel, dan past zich het onderlinge gedrag daarop aan. (JK, 6)*

Tevens noemt JK het belang van de Kerk voor de Poolse gemeenschap.

*(15) Ik denk dat de kerk een vindplaats is. Het heeft ook een rol in het leven op een bepaalde manier en zeker voor de aanhangers van de kerk. Daarom kan ik me voorstellen dat een kerk ook vindt dat je goed moet zijn voor je omgeving, voor je naasten, goed voor je burens. Daar hoort een bepaalde levenswijze bij, een bepaald gedrag en een bepaald “voor jezelf opkomen” in een Veghelse maatschappij in plaats van alleen in je eigen groepje. Als een kerk dat onderschrijft, dan denk ik dat je vanuit de organisaties daar een makkelijke verbinding kan maken. (JK, 15)*

Ten slotte is JK van mening dat men door middel van lidmaatschap van sportverenigingen de MOE-landers de gelegenheid kan geven om zichzelf meer Veghels te voelen. Een MOE-lander elftal is een kans die door hem geopperd wordt en wat ervoor kan

zorgen dat men contacten kan leggen. JK heeft zelf het vermoeden dat de interesse hiervoor zeker aanwezig is onder de doelgroep.

Rolmodellen kunnen een belangrijke schakel zijn in deelname aan activiteiten. Activiteiten voor ouders moeten rondom het kind worden georganiseerd en de katholieke kerk moet meer betrokken worden. Sportverenigingen kunnen belangrijk zijn om meer contacten te leggen met andere MOE-landers en Nederlanders. Het idee van een MOE-lander elftal wordt genoemd.

#### **4.3.3. Vrijtijdsbesteding beleid**

De gemeente Veghel heeft tot op heden weinig beleidspunten met betrekking tot vrijtijdsbesteding van MOE-landers. Enige duidelijkheid bestaat over het belang dat vooral Polen hechten aan het katholieke geloof; wekelijks worden er Polen gesignaleerd bij de Mariakapel. Onder werknemers heerst het vermoeden dat het ontbreken van een sociaal leven ertoe leidt dat MOE-landers vaker alcohol nuttigen (Waardenburg, 2011).

Veiligheid is een belangrijk aspect bij vrijtijdsbesteding. De gemeente Veghel heeft in december 2012 een laatste versie uitgebracht van het uitvoeringsprogramma van integrale veiligheid voor de jaren 2013 en 2014 (Gemeente Veghel, 2012). In dit programma wordt ook het onderwerp MOE-landers besproken. Met name in de horeca veroorzaakt deze groep overlast, doordat zij overmatig alcohol nuttigen. MOE-landers hebben vaak onvoldoende kennis van de Nederlandse taal waardoor zij lastig hun weg vinden in het sport- of verenigingsleven. Hierdoor raken zij in een sociaal isolement en grijpen ze in de praktijk vaker naar de fles.

Veghel heeft als doel om een situatie te creëren waarin alle burgers meedoen en mee kunnen doen. Dit geldt niet alleen voor vrijtijdsbesteding, maar ook voor gebieden als wonen en werken.

#### **4.3.4. Vrijtijdsbesteding synthese**

**Huidige situatie.** Zowel de doelgroep als de instellingen twijfelen over actie en zelfregulering onder MOE-landers met betrekking tot vrijtijdsbesteding. De doelgroep is van mening dat veel Polen vrijwilligerswerk binnen de eigen gemeenschap verrichten. De instellingen daarentegen praten voornamelijk over overlast als gevolg van alcoholgebruik in de vrije tijd. Deze stelling wordt bevestigd door beleid van de gemeente Veghel.

**Problematiek.** Alcoholgebruik is een veelgenoemd probleem onder MOE-landers. De doelgroep denkt daarnaast dat onwetendheid en de afstand tot de stad (en sociaal leven) een probleem zijn voor MOE-landers op het gebied van vrijetijdsbesteding.

De instellingen denken dat de passiviteit onder MOE-landers een nader probleem vormt voor deelname aan activiteiten. Het aanbod moet bij de groep gelegd worden, anders zal er geen actie ondernomen worden.

**Wensen en behoeften.** Zowel de instellingen als de doelgroep noemen het belang van de Kerk voor de MOE-landse gemeenschap. Daarnaast twijfelen beide partijen aan de behoefte van MOE-landers om daadwerkelijk tijd en geld te steken in vrijetijdsbesteding. Wel denkt de doelgroep zelf dat activiteiten met de eigen gemeenschap gewaardeerd worden door MOE-landers. Ten slotte noemen zij informatievoorziening over activiteiten en festijnen in en rondom Veghel die interessant zijn voor de doelgroep. Hobij brengt enkele keren per jaar een blad uit met tips over uitjes en activiteiten dat inderdaad erg gewaardeerd wordt.

Het huidige beleid verschaft al duidelijkheid over het belang van de katholieke kerk, voornamelijk voor Polen. De Mariakapel wordt wekelijks veel bezocht door deze groep. Er is echter behoefte aan meer activiteiten rondom de Kerk.

**Kansen en oplossingen.** Beide partijen noemen het belang van de Kerk voor de MOE-landse gemeenschap en hieraan dient meer aandacht te worden besteed. In het beleid van Veghel wordt aangegeven dat het katholieke geloof belangrijk is voor Polen. Na een kort gesprek met de pastor van een van katholieke kerk in Veghel is gebleken dat er momenteel geen Poolse missen worden georganiseerd.

Daarnaast zijn zowel de doelgroep als de instellingen het eens over de inzet van rolmodellen. Deze kunnen een extra stimulans vormen en kunnen de groep van informatie voorzien omtrent activiteiten in de vrije tijd. De doelgroep noemt tevens het stimuleren van vrijwilligerswerk. Dit hangt nauw samen met de inzet van rolmodellen.

Instellingen – met name de Bernadetteschool – merken dat ouders actiever worden wanneer er activiteiten rondom het kind worden georganiseerd. Verder worden sportverenigingen aangehaald om contacten te leggen. Er is reeds een werkgever die wekelijks een voetbaltoernooi voor MOE-landers organiseert. Dit blijkt een groot succes te zijn. Om een geïsoleerd leven (en daarmee samenhangend het alcoholgebruik) tegen te gaan, is het belangrijk dat er aandacht wordt besteed aan de vrijetijdsbesteding van MOE-landers.

Beleid toont aan dat er nog weinig structuren zijn met betrekking tot vrijetijdsbesteding van MOE-landers. Het is belangrijk om te bevorderen dat de doelgroep zelf de zaken oppakt. Sportverenigingen kunnen een belangrijke schakel zijn bij de integratie

van MOE-landers. Er dient echter wel rekening te worden gehouden met de verblijfsduur van de migrant; de arbeidspassanten hebben minder behoefte aan, tijd en geld voor vrijetijdsbesteding. De arbeidsmigranten daarentegen hebben daar meer behoefte aan en zullen er ook meer tijd en geld insteken.

#### **Aanbevelingen**

- \* Bevorderen van de informatievoorziening, met inzet van rolmodellen uit de gemeenschap.
- \* Meer (informatie over) sportactiviteiten met de eigen groep, maar ook met autochtonen en andere niet-MOE-landers. Activiteiten moeten ten alle tijden in het weekend of in de avonden plaatsvinden.
- \* Stimulans van vrijwilligerswerk ten behoeve van integratie.
- \* Organiseer op scholen activiteiten rondom het kind en leg het aanbod bij de ouders (neem ze aan de hand mee).
- \* Meer aandacht voor het katholieke geloof, Poolse missen (nader onderzoek moet aantonen met welke regelmaat daaraan behoefte is).

#### **4.4.1. Educatie en taal (doelgroep)**

**Huidige situatie.** Door alle respondenten wordt het belang van taal benadrukt wanneer men wenst te integreren. Er wordt gezegd dat men zonder kennis van de Nederlandse taal absoluut niet kan integreren. Tevens mist men op deze manier belangrijke informatie over bijvoorbeeld activiteiten, veiligheid en arbeidsomstandigheden.

De arbeidsomstandigheden zorgen er volgens AN en TN voor dat de typische arbeidsmigrant geen zin en tijd heeft om buiten werktijd nog een cursus of opleiding te volgen. AN voegt daaraan toe dat de taal vaak niet nodig is tijdens het werk en dat de migrant daarom het belang er niet van inziet.

Zowel BD als TN zijn ervan overtuigd dat mensen die langer hier zijn zelf cursussen opzoeken en zich op die manier zelf de Nederlandse taal eigen maken. Daarnaast ziet TN een tweedeling in het soort migranten uit de MOE-landen dat hier verblijft.

*(16) In Nederland zijn twee soorten Poolse mensen: mensen met een opleiding en mensen zonder opleiding. De laatste hebben in Polen ook geen goede school gedaan, dat was te moeilijk voor hen. En als je de eigen taal al moeilijk kunt leren, dan kun je een vreemde taal helemaal moeilijk leren. (TN, 99)*

De respondenten noemen verschillende mogelijkheden waarop men de taal kan leren in de vorm van cursussen. Zo haalt AN het belang van Osstoja aan: een stichting voor Poolse mensen die onder andere cursussen Nederlands verzorgt. Daarnaast hebben Poolse kinderen de mogelijkheid om het Pools te leren. De cursussen Nederlands worden gedoceerd door een van origine Pools persoon en kosten €200,- per 20 bijeenkomsten. Dit is zeer goedkoop als we het vergelijken met de cursussen die op ROC de Leijgraaf worden gegeven. Deze kosten namelijk €2000,- per jaar en zijn volgens TN bovendien van slechte kwaliteit. Ten slotte noemt TN Hobij als het gaat om het aanbod van taalcursussen. Deze zijn echter alleen bedoeld voor werknemers die via Hobij werkzaam zijn. BD vertelt dat zij zelf ooit met een cursus Nederlands begonnen is via een Volksuniversiteit, maar die bestaan volgens haar niet meer in Veghel of Uden. In Oss is wel een Volksuniversiteit die zowel cursussen Nederlands als Pools aanbiedt.

(Basis)kennis van de Nederlandse taal is essentieel wanneer men wenst te integreren in de Nederlandse samenleving. Men twijfelt echter of de typische arbeidsmigrant daar de behoefte, kracht en tijd voor heeft. Osstoja en ROC bieden cursussen aan, waarbij ROC veel duurder is.

**Problematiek.** Onvoldoende kennis van de Nederlandse taal leidt volgens AN tot frustratie bij de migrant. Ze heeft dit zelf ervaren en steekt haar frustraties hierover niet onder stoelen of banken.

(17) *Toen ik hier voor het eerst kwam, heb ik wel dingen gemist in hoe mensen mij benaderden. Vaak zie je dat als je de taal slecht spreekt en je kunt de taal altijd sneller begrijpen dan spreken, dus als je jezelf niet zo goed kunt uiten in het Nederlands, dat mensen jou soms heel kinderachtig behandelen. Of alsof je echt onnozel zou zijn. Ze vroegen nog net niet aan mij: kun je lezen of schrijven, maar dat zouden ze ook wel kunnen doen. Dat frustreerde me heel erg. Dat mensen op straat of de buurvrouw niet anders weten, dat neem ik dan voor lief. Maar dat instanties jou op zo 'n manier behandelen, kleinerend, vond ik heel vervelend. (AN, 55)*

Het kleinerende gedrag van instanties kan ertoe leiden dat MOE-landers hun eigenwaarde en zelfvertrouwen verliezen, waardoor zij zich minderwaardig gaan voelen.



Door het gebrek aan kennis van de Nederlandse taal, weten Polen veel dingen niet. Zo hebben zij weinig tot geen kennis over rechten en plichten, waardoor volgens AN vormen van uitbuiting ontstaan. Ze ziet dit probleem in een breder perspectief en beschrijft een vicieuze cirkel. MOE-landse arbeiders hebben geen talenkennis en dus geen kennis van hun rechten en plichten. Hierdoor ontstaan vormen van uitbuiting door de werkgevers met als gevolg lange en zware werkdagen voor de werknemers. Door de lange werkdagen hebben de MOE-landers vervolgens weinig kracht en tijd over om een cursus te volgen. De arbeiders draaien dus teveel uren om fatsoenlijk een cursus te kunnen volgen.

Een groot probleem is onwetendheid van de doelgroep over cursussen die aangeboden worden. Zo stelt BD dat veel mensen geen weet hebben van het bestaan van Osstoja. Dit moet volgens haar geschieden via mond-op-mond reclame en zelfs dat gebeurt te weinig en bovendien wordt ook hier niet iedereen mee bereikt. Ook woonomstandigheden zijn hier een oorzaak van. Wanneer men met een groep samen op een camping achteraf woont, weet men meestal niet dat er cursussen zijn. Met andere woorden: in een gesloten gemeenschap waar niemand richting de autochtone gemeenschap treedt, heerst een groot gemis aan informatie over zaken als cursussen. Er heerst echter niet alleen onwetendheid over educatieve zaken; mensen missen informatie over veel meer zaken zoals verslaving, verzekeringen, arbeidsomstandigheden en activiteiten. Hierover zijn alle drie de respondenten het eens.

Een laatste probleem heeft betrekking op de kosten van de cursussen. De meest reguliere manier om een cursus Nederlands te volgen is via ROC de Leijgraaf. Echter, deze cursussen zijn duur (€2000,- per jaar), waardoor dit een barrière vormt voor veel MOE-landers. Volgens BD is de groep zelfs bang om naar de gemeente of het ROC te stappen voor een taalcursus vanwege de hoge kosten die eraan verbonden zijn.

Veel problemen (onzekerheid, onwetendheid, uitbuiting) vloeien voort uit onvoldoende beheersing van het Nederlands. De hoge kosten van een cursus zorgen ervoor dat men er vaak voor kiest om geen cursus te volgen.

**Wensen en behoeften.** Een primaire behoefte bij deze groep die genoemd wordt door alle respondenten is voorlichting. Dit dient zowel bij de doelgroep als bij instanties te geschieden. De doelgroep weet namelijk te weinig over bepaalde belangrijke zaken die in Nederland spelen en instanties weten te weinig over de MOE-landers. Wederzijds begrip is essentieel bij goede communicatie en een prettige omgang met elkaar en hier dient door beide partijen aan gewerkt te worden.

AN hecht veel waarde aan het onderwijzen van MOE-landers, waardoor volgens haar de kans op integratie vergroot wordt.

*(18) Uiteindelijk begint alles bij educatie. Als ze beter onderwezen zijn, beter de taal spreken, hebben ze meer kans op betere carrièremogelijkheden. En dat hangt heel nauw samen met werk. (AN, 133)*

Tegelijkertijd vindt AN dat het leren van de taal voor de doelgroep nauwelijks een behoefte te noemen is. Men moet het ze opleggen, anders leren ze het nooit. Er is wel een verschil te herkennen in de behoefte aan taalcursussen tussen lang- en kortverblijvers. MOE-landers die langer of permanent verblijven hebben duidelijk meer behoefte aan het leren van Nederlands dan mensen die van plan zijn kort in Nederland te verblijven.

Voorlichting is een primaire behoefte. Taal is geen primaire behoefte, maar moet de MOE-landers opgelegd worden.

**Kansen en oplossingen.** Een eerste kans voor een betere integratie is het geven van voorlichting over een breed scala aan onderwerpen. Dit dient in eerste instantie te geschieden bij de doelgroep zelf, maar ook bij instanties. Onderwerpen die door de respondenten belangrijk worden gevonden zijn: kennis over regelingen in Nederland, verwachtingen van de Nederlandse maatschappij van de MOE-lander, het gedrag van een doorsnee Nederlander en hoe hij reageert op bepaalde zaken, zorgtoeslag, rechten en plichten op de werkvloer, gebruik van middelen en de gevolgen ervan, waar kan men subsidie aanvragen, waar en wanneer zijn er activiteiten te doen en waar kan men cursussen of opleidingen volgen. AN is reeds bezig geweest met een voorlichtingscursus die zij samen met een Nederlandse vriendin had ontwikkeld. Helaas is dit project in de la verdwenen, omdat de gemeente er wegens financiële redenen geen oren naar had.

*(19) Een jaar of vijf geleden heb ik samen met een Nederlandse vriendin voor beide groepen (allochtonen en autochtonen) een project/cursus ontwikkeld en die boden wij aan bij de gemeentes. Sowieso Oss en Uden, Veghel weet ik niet meer. En de werkgevers. Maar niemand had daar oren naar. Want de grote vraag was: wie gaat dat betalen? We hebben ons daarin eerst verdiept en een cursus ontwikkeld. En daar kwamen inderdaad dingen ter sprake als (pure voorlichting voor de*

*Polen) hoe is het leven van een doorsnee Nederlander, maar ook andersom. Waarin ook specifieke punten in bijvoorbeeld voorlichting over verslaving aan Poolse mensen. Of gebruik van middelen, omdat bijvoorbeeld wiet hier voorradig is en je dit overal kunt kopen. Dat is in Polen niet. Dus veel jonge mensen gaan als een gek wiet roken of iets anders slikken, zonder zich daarin verdiept te hebben wat dat met je kan doen. Dus zulke gaten hebben wij gedicht met voorlichting en cursus. (AN, 105).*

AN voegt daar nog aan toe dat het idee was dat de gemeente de cursus zou bekostigen en dat zij zelf mensen zouden werven via de werkgevers. Elke partij zou daaraan iets moeten bijdragen: de werkgever moest mensen een aantal uren vrijstellen om de cursus te volgen en de gemeente zou geld ter beschikking kunnen stellen. Er zouden volgens haar rolmodellen worden aangesteld die hierbij de kar zouden trekken. AN noemt enkele voorbeelden van wat zij in gedachten hadden tijdens de cursus.

*(20) We wilden bepaalde mensen uitnodigen of met een groep mensen ergens naartoe gaan. Kijken hoe een moskee er van binnen uit ziet, omdat Polen veel vooroordelen hebben over Turken en Marokkanen, sowieso over de Islam. Maar daar krijgen ze hier wel mee te maken. Het waren hele leuke, interactieve lessen. (AN, 115)*

Niet alleen de doelgroep dient voorlichting te krijgen, ook de instanties waarmee zij te maken krijgen moeten onderwezen worden volgens de respondenten. Het is de beste manier om Nederlandse mensen beter in te laten leven in de situatie van de MOE-landse migranten. Volgens AN kan het probleem van de kinderachtige behandeling hiermee voorkomen worden.

Een grote kans voor betere integratie ligt volgens AN in het onderwijzen van MOE-landers. Ze moeten zich kunnen ontwikkelen, waardoor zij hogerop kunnen komen en de taal kunnen leren. Dit alles zal er volgens haar voor zorgen dat men beter integreert en meer contact krijgt met Nederlanders. De vraag is echter of het daadwerkelijk met onderwijs begint en niet met taal. AN spreekt zichzelf tegen wanneer ze zegt dat het aanbieden van taallessen belangrijk is: als men de Nederlandse taal spreekt, vinden ze hun weg wel, aldus AN.

BD is van mening dat er rolmodellen aangesteld moeten worden om Poolse mensen de taal te laten leren.

(21) *Iemand van de gemeenschap zou als rolmodel moeten dienen om mensen meer te overtuigen aan cursussen of activiteiten mee te doen. Bijvoorbeeld bij de werknemers van de Sligro moet het iemand van hen zijn die de kar trekt en iets organiseert en daarin de rest meeneemt. Ook voor informatie. Niet dat iemand komt die “ook eigenlijk een buitenstaander is”. (BD, 136)*

Wat BD dus suggereert, is dat men een cultuur en de normen en waarden daarvan niet opgelegd moet krijgen. Er dient een persoon te zijn die een brug kan slaan tussen twee culturen. Deze kwestie speelt ook bij niet-Westerse allochtonen.

Ten slotte denkt BD dat men mensen makkelijker kan bereiken via scholen. Daar zijn MOE-landse mensen zichtbaar en daar kun je ze eenvoudig van informatie voorzien. Op andere plekken blijft deze groep toch onvindbaar en verscholen, terwijl ouders zichtbaar moeten zijn in het belang van hun kinderen. Het zal hierbij wel voornamelijk om mensen gaan uit gezinnen die lang of permanent in Nederland verblijven en niet de mensen die kort verblijven of alleenstaanden.

Er worden veel kansen en oplossingen genoemd op het gebied van educatie en taal. Voorlichting zowel aan de MOE-landers als aan instanties is een primaire kans, waarbij de doelgroep voorzien moet worden van rolmodellen. Ook het onderwijzen van de groep is een kans op betere integratie en betere contacten met Nederlanders. Via scholen zijn mensen makkelijker te bereiken; daar zijn ze zichtbaar.

#### **4.4.2. Educatie en taal (instellingen)**

**Huidige situatie.** Bij de deskundigen is een tweedeling te zien als het gaat om educatie van MOE-landers. Enerzijds bespreken zij educatie van volwassenen, maar ook wordt onderwijs voor kinderen aangehaald. Met name PV praat voornamelijk over educatie voor kinderen. Om deze reden is dit hoofdstuk opgedeeld in twee subhoofdstukken: educatie met betrekking tot volwassenen en educatie met betrekking tot kinderen.

*Volwassenen.* PV heeft ook zicht op de ouders van de kinderen en de mate waarin zij de Nederlandse taal leren. Zo merkt hij dat ouders van kinderen die lang blijven de taal wel leren. Ouders die kort verblijven leren de taal daarentegen niet. Dit geldt volgens VS niet alleen voor ouders, maar voor de hele MOE-landse gemeenschap. De motivatie van ouders om de taal te gaan leren, komt volgens PV voornamelijk door het feit dat hun kinderen wel Nederlands spreken en dat zij merken dat ze zelf taalkundig niet vooruitgaan. Daarnaast is de

drempel voor het leren van een taal volgens hem hoger, doordat MOE-landers dat niet verplicht zijn. Deze reden in combinatie met de lange werkdagen heeft volgens JK tot gevolg dat veel MOE-landers geen tijd en zin hebben om buiten werktijd nog een cursus of opleiding te volgen. Ondanks de oorzaken die VS aangeeft waarom MOE-landers geen taalcursus volgen, is hij ervan overtuigd dat communicatie het belangrijkste middel is om te integreren.

Het aanbod van cursussen en opleidingen wordt niet door alle experts benoemd; ze hebben hierop geen zicht of hebben er geen mening over. EZ legt uit dat Hobij opleidingen aanbiedt aan de werkgevers, waarin ook een behoorlijk deel Nederlands te vinden is.

*Kinderen.* Onderdeel van de Bernadetteschool is de Taalvijver, waar internationale kinderen een jaar lang alleen maar Nederlands leren. De Taalvijver is in september 2011 in het leven geroepen vanwege een steeds groter wordende groep Poolse oudere kinderen. Op dit moment zijn er vier kinderen afkomstig uit Polen (50%). De Bernadetteschool telt anno 2011 zeventien kinderen (7%) uit een van de MOE-landen. De toename van Poolse kinderen op basisscholen merkt ook VS. In december 2012 is er een enquête rondgegaan bij alle scholen in Veghel. Hieruit bleek dat er zestien Poolse gezinnen waren met kinderen in de leeftijd van zeven tot twaalf jaar die niet aangemeld waren bij de Taalvijver. Ook JK ziet de Taalvijver als een positieve ontwikkeling. Het is volgens hem een goed initiatief om de kinderen te laten integreren in de Nederlandse samenleving.

EZ geeft aan dat Hobij op dit moment bezig is met het ontwikkelen van een lespakket in samenwerking met het ROC. Dit lespakket is bedoeld voor Nederlandse leerlingen die de arbeidsmarkt op gaan. Dit initiatief zal uitvoeriger besproken worden bij ‘Kansen en oplossingen’.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>De Taalvijver is belangrijk voor de ontwikkeling van MOE-landse kinderen in Veghel, waarbij ook ouders worden betrokken. Voor zowel kinderen als volwassenen is taal essentieel voor integratie, maar het ontbreekt de volwassenen vaak aan tijd, zin en geld om het te leren. Hobij biedt opleidingen aan werknemers aan en is met ROC in onderhandeling over een lespakket aan Nederlandse leerlingen over de MOE-landers in Nederland.</p> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### **Problematiek.**

*Volwassenen.* VS concludeert dat MOE-landers over het algemeen van veel zaken geen weet hebben, bijvoorbeeld wat men van Nederland kan verwachten en wat drank met je doet.

Hoewel de Taalvijver een goed initiatief wordt gevonden door verschillende partijen, merkt PV dat veel Polen en andere MOE-landers niet bekend zijn met de schakelklas. Ook dit ervaart PV als problematisch. Daarnaast geven ouders van kinderen die wel op de Taalvijver zitten aan dat ze een zaken missen. Deze zaken worden nader toegelicht in de paragraaf ‘Wensen en behoeften’.

Ten slotte noemt PV dat MOE-landse ouders passief zijn als het gaat om cursussen of schoolse activiteiten voor de ouders zelf; men dient ze aan de hand mee te nemen en anders ondernemen ze geen actie.

*Kinderen.* De kinderen die PV aantreft op zijn basisschool hebben volgens hem heel vaak persoonlijke problemen, die zich veelal uiten in autisme of andere vormen van gedragsproblematiek. De oorzaak heeft volgens hem te maken met hechtingsproblematiek van de kinderen.

*(22) Helaas tref ik ook heel veel kinderen met aandoeningen. Autisme, verschillende vormen van gedragsproblematiek. Vaak uit hechtingsproblematiek. Daar komt het vaak door. Dus je ouders niet of nauwelijks zien, al door opa en oma opgevoed, of niet. Van het ene op het andere moment uit een bepaalde sociale omgeving getrokken worden, hier weer neer geplant, in een vreemde omgeving met niet al te beste omstandigheden. Vaak, je mag ze niet allemaal over een kam scheren. Dus daar hebben die kinderen mee te maken gehad. (PV, 51)*

Daarnaast is PV van mening dat de professionals die met de kinderen van de Taalvijver werken, niet teveel persoonlijk betrokken mogen raken bij de kinderen. Om de problemen aan te pakken, moeten dus andere mensen – wellicht vrijwilligers – aangesteld worden. Echter, dit kost vaak geld en dat is wat PV problematisch noemt. Dat geldt tevens voor schoolmaatschappelijk werk, wat een behoefte is onder de doelgroep.

PV ergert zich aan de slordigheid van sommige ouders van MOE-landse kinderen. Als een kind zich even niet lekker voelt, laten de ouders hem of haar al vaak thuis, vaak uit gemakzucht. Daarbij spreekt hij van ondervoeding; kinderen krijgen ’s ochtends geen ontbijt en komen dus zonder bodem op school, waar van hen verwacht wordt dat zij de hele dag actief participeren.

Kinderen zijn leerplichtig in Nederland tot hun achttiende levensjaar en dus ook de kinderen van MOE-landers. De gemakzucht van ouders om kinderen thuis te houden van school en het feit dat veel kinderen niet aangemeld zijn bij onder andere de Taalvijver en de

Bernadetteschool, zijn zorgwekkende zaken. Op deze manier bouwen de kinderen een leer-en taalachterstand op ten opzichte van hun leeftijdsgenoten. De vraag is hoe we deze achterstanden zo snel mogelijk weg kunnen werken, zodat deze kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

MOE-landse kinderen kampen vaak met gedragsproblemen. Voor de aanpak hiervan zijn mensen nodig die geld kosten, wat problematisch genoemd wordt. Onwetendheid over zaken in Nederland en passiviteit omtrent (taal)cursussen of schoolse activiteiten vormen problemen voor volwassenen. Ten slotte zijn veel kinderen niet aangemeld op scholen, waardoor zij een leer- en taalachterstand opbouwen.

**Wensen en behoeften.** De wensen en behoeften zijn lastig te onderscheiden op basis van kinderen en volwassenen. Om deze reden is er in deze paragraaf geen onderscheid gemaakt tussen de twee groepen.

Behoeftes vanuit de doelgroep worden voornamelijk duidelijk bij ouders met kinderen op de basisschool of Taalvijver. Ouders blijken een enorme behoefte te hebben aan schoolmaatschappelijk werk, een schoolarts en bijeenkomsten met gelijkgestemden. Het liefst zien zij dit georganiseerd rondom hetzelfde thema en dan voornamelijk gericht op het kind. Daarnaast merkt PV een grote behoefte aan huiswerkbegeleiding en taalondersteuning voor ouders.

(23) *Ouders vragen nadrukkelijk om taalondersteuning. 'Kunnen wij ook naar de Taalvijver komen voor het leren van Nederlands, want wij willen begrijpen wat onze kinderen van ons nodig hebben in Nederland.' Dat is letterlijk een vraag.*  
(PV, 67)

De reden dat men graag taalondersteuning of taalcursussen ziet bij de Taalvijver heeft volgens PV vooral te maken met de hoge kosten van taalcursussen op bijvoorbeeld ROC de Leijgraaf. Ouders wensen daarnaast meer informatie te krijgen over wat er op school gebeurt, wat hun kinderen leren.

Een andere invalshoek op het gebied van educatie en taal wordt door EZ benoemd, namelijk de behoefte aan een opleiding en cursussen onder werknemers bij uitzendbureaus. Hij ziet dat ongeveer 25% van de werknemers bij Hobij behoefte heeft aan een opleiding. Er is echter nog steeds 75% dat geen opleiding wenst te volgen. JK is van mening dat taal

absoluut noodzakelijk is voor integratie in de Nederlandse samenleving en het maken van contacten.

Ouders van kinderen op de basisschool en Taalvijver hebben behoefte aan schoolmaatschappelijk werk, schoolarts, bijeenkomsten met gelijkgestemden, huiswerkbegeleiding en taalondersteuning voor volwassenen. De behoefte van werknemers aan een cursus is niet groot; slechts 25% van de werknemers van Hobij wenst dit te hebben.

**Kansen en oplossingen.** De kansen en oplossingen zijn lastig te onderscheiden op basis van kinderen en volwassenen. Om deze reden is er in deze paragraaf geen onderscheid gemaakt tussen de twee groepen.

PV draagt enkele kansen aan voor de Veghelse maatschappij om de problemen die hij signaleert op de basisschool en de Taalvijver te verminderen. Ten eerste noemt hij de inzet van ambassadeurs uit de gemeenschap zelf. Mensen die de kar trekken en wellicht vrijwillig werk verrichten op scholen om op die manier mensen die onbekend zijn met de Taalvijver enthousiast te maken (rolmodellen).

Gezien de enorme behoefte van ouders aan schoolmaatschappelijk werk is PV van mening dat hier extra aandacht aan besteed dient te worden. Hij is van mening dat dit een belangrijke schakel is in het integratie- en participatieproces van deze groep.

VS ziet een kans in de voorlichting van zowel de Nederlandse burgers/autoriteiten als de MOE-landse groep. Beide partijen moeten kennis hebben van elkaars cultuur en gedrag. Hij verwijst daarbij naar de inhaalslag die Nederlanders destijds hebben moeten maken over de cultuur van Turken en Marokkanen en waar we nog steeds mee bezig zijn. MOE-landers dienen op de hoogte te zijn van wat wel en niet acceptabel wordt gevonden in Nederland. Andere onderwerpen die hij aanhaalt zijn drankgebruik (wat doet het met je?), voorzieningen waar men terecht kan met problemen zoals drugs- of drankverslaving (Novadic), huiselijk geweld of problemen met kinderen. Daarnaast is VS van mening dat MOE-landers zich eerst bewust moeten worden van de Nederlandse samenleving.

(24) *Ik zie gewoon heel veel in bewustwording van die mensen. Wat kom je nu in Nederland doen? Wat verwacht je van Nederland? Hoe gaan we in Nederland met elkaar om? (VS, 66)*



Zoals eerder vernoemd, is Hobij bezig met het ontwikkelen van een lespakket voor ROC-scholen.

(25) *Het is de bedoeling om mensen die in de eindfase van de middelbare opleiding zitten en op korte termijn de arbeidsmarkt op gaan, een lespakket te geven dat inzicht geeft van waarom zijn die mensen uit de MOE-landen nu hier? Wat is daar de rol of functie van? Wat betekent het voor jou op het moment dat jij straks gaat werken? Om mensen kennis aan te reiken, om daarmee ook een tegenwicht te bieden tegen de vooroordelen die er zijn. Nu is dat natuurlijk maar beperkt en het is allemaal in een voorbereidend stadium. Dat blijft lokaal, we gaan het niet over alle ROC's uitrollen. Dat is niet te organiseren. Maar op onze manier proberen we dan wel een bijdrage te leveren aan een ander beeld. (EZ, 90)*

Ambassadeurs van de gemeenschap vormen een kans om op scholen mensen bekend te laten raken met de Taalvijver. Extra aandacht voor schoolmaatschappelijk werk en voorlichting over zaken als huiswerkbegeleiding, normen en waarden in Nederland, verslaving en huiselijk geweld.

#### **4.4.3. Educatie en taal beleid**

De gemeente Veghel heeft in 2011 haar meest recente educatieve agenda ontworpen. Daarin zijn vier beleidsthema's uiteengezet die relevant zijn voor de educatieve invalshoek in dit onderzoek (Hendriks, 2011). Het eerste thema heeft betrekking op Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE), waarbij het doel is om kinderen met een onderwijsachterstand of een risico daarop deel dienen te nemen aan een VVE-programma. Neveninstromers in het primair onderwijs worden opgevangen in een schakelklas, genaamd de Taalvijver. Gedurende een jaar wordt er enkel en alleen op de Nederlandse taal gefocust. Dit initiatief bestaat sinds 2011 en wordt door de gemeente gefinancierd. In het schooljaar 2012-2013 zaten er gemiddeld tien kinderen op de Taalvijver (Verrijdt, 2012). Dit aantal is aan het toenemen volgens deskundigen. De vraag is of het op den duur niet nodig is om de Taalvijver uit te breiden als het aantal instromers de komende tijd zal stijgen, met in gedachten al de Bulgaarse en Roemeense kinderen die vanaf 2014 waarschijnlijk vaker een beroep doen op de Taalvijver. Het is onduidelijk waar de kinderen van MOE-landers verblijven na schooltijd. In de meeste gevallen werken beide ouders overdag.

Het tweede beleidsthema heeft betrekking op zorg in en om de school (Hendriks, 2011). Het is hierbij belangrijk om zo vroeg mogelijk leerlingen te signaleren met een zorgvraag en zodoende eventuele problemen te voorkomen en op te lossen. Er is een Zorgteam in het leven geroepen voor het primair onderwijs. Hieraan neemt ook schoolmaatschappelijk werk deel.

Het derde thema heeft als doel het tegengaan van segregatie en het voorkomen van onevenwichtige spreiding van allochtone en autochtone kinderen (Hendriks, 2011). Het is tot op heden nog niet nodig om een spreidingsbeleid te ontwikkelen. Mocht dit echter in de toekomst nodig zijn, dan wil de gemeente gebruik maken van een centrale inschrijving en toewijzing van leerlingen.

Thema vier heeft betrekking op voortijdige schoolverlaters (Hendriks, 2011). Het doel hierbij is om uitgeschreven jongeren terug te geleiden naar een passende opleiding of een passende baan.

Beleidsstukken van de gemeente tonen aan dat taal de sleutel vormt tot onder andere integratie en betere carrièremogelijkheden. Het uurtarief van een werknemer stijgt naarmate hij de Nederlandse taal beter beheerst. Daarnaast zal de migrant zich meer gaan mengen in het sociale leven en dat bevordert de integratie (Waardenburg, 2011).

Met betrekking tot taalcursussen is nog geen beleid gevormd. Wel is duidelijk dat de gemeente Veghel op dit moment niet voorziet in de financiering van taalcursussen voor volwassenen, omdat daar te weinig financiële ruimte voor is. Daarbij is ook gebleken dat het aanbieden van een cursus niet altijd een goede investering is; men keert vaak terug naar het land van herkomst of vindt elders werk, waardoor men de cursus niet afmaakt.

#### **4.4.4. Educatie en taal synthese**

**Huidige situatie.** Zowel de doelgroep als de instellingen zijn het erover eens dat kennis van de Nederlandse taal essentieel is om te kunnen integreren in de Nederlandse samenleving. Daarnaast zijn beide groepen van mening dat het deze groep (met name de typische arbeidsmigrant die voor korte tijd in Nederland verblijft) ontbreekt aan tijd, kracht en geld om een taalcursus te volgen.

**Problematiek.** Één deskundige praat specifiek over onderwijs voor kinderen, waarbij het probleem wordt genoemd van de inzet van mensen om gedragsproblemen bij de kinderen uit de MOE-landen aan te pakken.

Beide partijen noemen onwetendheid over Nederland als een probleem. Daarnaast noemt alleen de doelgroep dat onvoldoende beheersing van het Nederlands veel problemen

veroorzaakt, zoals onzekerheid en onwetendheid. De kosten van een taalcursus houdt mensen tegen om daadwerkelijk Nederlands te leren door middel van onderwijs.

Hoewel de gemeente in samenwerking met de Bernadetteschool een schakelklas heeft opgezet voor buitenlandse kinderen die onvoldoende Nederlands spreken, is er tot op heden nog niet genoeg aandacht besteed aan de inzet van mensen om de gedragsproblemen te verhelpen die bij deze kinderen leven.

De hoge kosten zijn volgens de doelgroep de oorzaak dat veel mensen geen taalcursus gaan volgen. Er is door de gemeente Veghel reeds geld geïnvesteerd om een aantal mensen een cursus te kunnen laten volgen. Helaas is gebleken dat dit niet altijd resulteert in een succesverhaal, vaak vanwege (onverwachtse) terugkeer naar het thuisland. Op dit moment heeft de gemeente de financiering van taalcursussen stopgezet.

**Wensen en behoeften.** Opvallend is dat zowel de doelgroep als de instellingen van mening zijn dat taal geen primaire behoefte is van de MOE-landers. Het is echter wel noodzakelijk om goed te kunnen functioneren, zowel op werkgebied als op sociaal gebied. Voorlichting is volgens de doelgroep de belangrijkste behoefte. Het gaat hierbij om een breed scala aan onderwerpen, zoals voorlichting over zorgverzekering, rechten en plichten, arbeidsvoorwaarden, sociale activiteiten, taalcursussen en onderwijs.

Ouders van kinderen op de basisschool en de Taalvijver hebben een vrij grote lijst aan behoeftes, zoals schoolmaatschappelijk werk, schoolarts, bijeenkomsten met gelijkgestemden, huiswerkbegeleiding en taalondersteuning voor ouders. Dit laatste is momenteel helaas nog niet mogelijk op de Taalvijver volgens PV. Schoolmaatschappelijk werk is reeds nauw betrokken volgens beleidsgegevens, met name bij beleidsthema twee (zorg in en om de school). Schoolmaatschappelijk werk functioneert echter alleen in primair onderwijs. Wat de MOE-landse ouders graag zouden zien, is dat deze mensen ook actief werken in de schakelklassen.

Beleidsgegevens tonen enkel aan dat sommige mensen uit de MOE-landen een taalcursus willen volgen, maar dat dit nauwelijks tot succesverhalen leidt, in veel gevallen vanwege terugkeer naar het land van herkomst.

**Kansen en oplossingen.** Voorlichting en de inzet van rolmodellen zijn kansen die door zowel de doelgroep als door de instellingen worden genoemd. Voor de problemen en behoeftes op basisscholen dienen samenwerkingsverbanden gezocht te worden. Vivaan is een voorbeeld van een partij waarmee goede initiatieven ontwikkeld kunnen worden, vanwege de belangen van beide organisaties voor het kind en jongeren. Op scholen is de groep het meest zichtbaar en daar zitten volgens de doelgroep kansen om andere MOE-landers ook te

bereiken. Ten slotte is onderwijs een belangrijke kans om de groep beter te laten integreren. Dit hangt nauw samen met voorlichting.

#### **Aanbevelingen**

- \* Zoek op scholen, want daar zijn mensen te bereiken.
- \* Inzet van schoolmaatschappelijk werk, huiswerkbegeleiding en schoolartsen in schakelklassen.
- \* Voorlichting over tal van zaken (zie ook de domeinen wonen, werken en vrijetijdsbesteding).
- \* Zoek samenwerkingsverbanden, vooral voor scholen is dit een manier om de problemen aan te pakken en in de behoeftes van mensen te voorzien.
- \* Rolmodellen inzetten, wellicht ook voor naschoolse opvang.
- \* Het is goed om een manier te vinden om de MOE-landers tegemoet te komen in de taalcursussen. Het blijkt dat toch veel mensen daarin interesse hebben en dit heeft invloed op het hele participatieproces.

## 5. Discussie

In dit hoofdstuk wordt bestaand beleid vergeleken met informatie afkomstig uit de gesprekken. Er wordt nauwkeurig gekeken naar de discrepanties en gelijkenissen. Op welke gebieden voert de gemeente Veghel beleid dat overeenstemt met de kijk van de informanten en waar dient extra aandacht aan besteed te worden? In de eerste vier subhoofdstukken zullen de vier domeinen wonen, werken, vrijetijdsbesteding en educatie en taal apart besproken worden. Daarna zal ingegaan worden op de relatie tussen bestaande theorieën die besproken zijn in hoofdstuk 2.1. en de resultaten uit dit onderzoek.

### 5.1. Wonen

Verschillende onderzoeken en beleidsteksten tonen een discrepantie wanneer het gaat om het aantal MOE-landers dat in Veghel werkt en woont. Duidelijk is dat er meer mensen in Veghel werken dan wonen. Het onderzoek van Waardenburg (2011) toont aan dat er tussen de 2000 en 3000 MOE-landers in Veghel wonen. De gemeente Veghel beschrijft echter dat het aantal MOE-landers dat in Veghel werkt tussen de 1500 en 2000 ligt. Een enquête onder werkgevers moet hierover meer duidelijkheid geven. Daarnaast zal een nauwkeurige kijk op GBA-inschrijvingen, sofinummers en nachtreregisters meer inzicht moeten geven over het aantal MOE-landers in Veghel.

Illegale huisvesting, overbewoning (teveel mensen in één woning) en overlast in de buurt zijn problemen die door de gemeente genoemd worden. Zowel beleid als gesprekken tonen aan dat verspreiding van MOE-landers een oplossing kan zijn voor bestaande problemen rondom huisvesting, zoals overlast, huiselijk geweld en parkeerproblemen. MOE-landers met verschillende culturele achtergronden en een andere mentaliteit komen naar Nederland met verschillende motieven en voor een gevarieerde verblijfsduur. Respondenten zijn van mening dat dit vaak leidt tot overlast, huiselijk geweld en drankmisbruik. De gemeente heeft nu randvoorwaarden opgesteld voor de huisvesting van arbeidsmigranten, waarmee duidelijk wordt wat er wel en niet getolereerd wordt. De gemeente heeft op dit punt dus op passende wijze geanticipeerd en hoopt op deze manier de huidige problematiek te verminderen. Er wordt echter door respondenten gezegd dat meer controle op de kwaliteit van de huisvesting gewenst is.

## 5.2. Werken

De gemeente Veghel streeft naar een gelijke behandeling van alle burgers, ongeacht de etnische afkomst. De gesprekken met voornamelijk de Poolse respondenten geven aan dat dit nog niet altijd het geval is op de werkvloer. Veel MOE-landers worden onderbetaald en uitgebuit. Extra controle door de arbeidsinspectie is nodig om meer gelijkheid te creëren op de werkvloer. Er is verder echter nog weinig duidelijkheid over de arbeidssituaties van MOE-landers in Veghel. Een enquête onder werkgevers moet hierover meer duidelijkheid geven. Respondenten geven aan dat er actiever beleid gevoerd moet worden op de arbeidsomstandigheden van MOE-landers. Ontslag van MOE-landers als gevolg van drankmisbruik of de nog altijd aanwezige crisis op de arbeidsmarkt resulteert vaak in overlast en criminaliteit. Wat hieraan gedaan kan worden, is uit dit onderzoek nog niet op te maken, maar de gemeente dient dit zeker in de gaten te houden.

## 5.3. Vrijtijdsbesteding

Tot op heden zijn er nog weinig structuren te herkennen in de vrijetijdsbesteding van MOE-landers. Er lijkt behoefte te zijn aan meer activiteiten onder MOE-landers, vooral met de eigen gemeenschap. Volgens de respondenten is geld geen primaire belemmering om deel te nemen aan activiteiten zoals sport, maar het ontbreekt de groep vaak aan tijd en energie. Belangrijk is om de verblijfsduur van de immigranten in gedachten te houden; deze is in veel gevallen bepalend voor participatie. Met andere woorden: langverblijvers hebben hier over het algemeen meer behoefte aan en steken er meer tijd in dan kortverblijvers. Het is bekend dat een werkgever reeds sporttoernooien organiseert voor MOE-landers wat een succes blijkt te zijn. Dit is zeer positief, met name als we kijken naar het uitgangspunt van de gemeente om zaken aan te bieden aan de MOE-landers. Werkgevers sluiten zich op dit punt dus goed aan bij het standpunt van de gemeente. Met de focus op ouders van kinderen op de basisschool, mag er echter nog meer aangeboden worden. Zij dienen aan de hand mee te worden genomen, dus hierin moet meer actie vanuit de Nederlandse kant zitten om de doelgroep betrokken te krijgen bij activiteiten. Vanuit de MOE-landse kant worden reeds activiteiten opgezet, zoals bij Osstoya (dit is echter niet in Veghel, maar in Oss) en sporttoernooien.

Informatie vanuit de respondenten en beleidsgegevens zijn in overeenstemming wat betreft alcoholmisbruik onder MOE-landers, meestal als gevolg van de huisvestingsproblematiek en het sociaal isolement. Wellicht moet ook hier het aanbod naar de groep worden gebracht om hen meer betrokken te laten voelen. Daarnaast zijn beide bronnen het eens over het belang van het katholieke geloof; de gemeente doet er goed aan om na te

denken over kerkmissen in de moedertaal van de MOE-landers. Er kunnen op die manier contacten ontstaan die integratie (mits gewenst) bevorderen, in eerste instantie met de eigen groep, maar op den duur ook met Nederlanders.

### **5.4.Educatie en taal**

De gemeente Veghel hecht grote waarde aan het bestaan van de Taalvijver en zo ook de respondenten. De stijging van het aantal gezinsherenigingen in combinatie met de toename van het aantal Bulgaren en Roemenen vanaf 2014 zorgt ervoor dat het aantal kinderen dat een beroep doet op de schakelklas ook zal toenemen. Hoewel er nu voldoende ruimte en personeel is, moet men rekening houden met het feit dat dit in de toekomst niet meer is en dat er arbeidskracht en ruimte extra moet komen.

Zowel beleidsstukken als gesprekken tonen aan dat beheersing van de Nederlandse taal essentieel is voor een goed functioneren en een goede integratie. Hier dient wel een onderscheid in te worden gemaakt op basis van verblijfsduur. Met andere woorden: kortverblijvers hebben hier minder behoefte aan en baat bij dan langverblijvers. Belangrijk om te noemen is dat MOE-landers niet verplicht zijn om een cursus Nederlands te volgen. Een MOE-lander moet dus voldoende voordelen zien in het volgen van een cursus, waarbij verblijfsduur een cruciale rol speelt.

Uit de gesprekken met de respondenten blijkt dat MOE-landers de taalcursussen vaak te duur vinden. Er is echter een grote vraag naar taalcursussen op de Taalvijver. Dit betekent dat de doelgroep wel een cursus wil volgen, maar deze simpelweg te duur vindt. De gemeente geeft aan gestopt te zijn met het financieren van taalcursussen, vanwege te weinig succesverhalen. Dit is geen directe discrepantie, maar het duidt er wel op dat er behoefte is aan het leren van Nederlands. De gemeente Veghel zou er goed aan doen om een manier te vinden waarop zij deze groep tegemoet kan komen. Niet alleen voor de behoeftebevrediging van de MOE-landers, maar ook voor het welzijn van de eigen maatschappij; de integratie zal op deze manier soepeler verlopen en de overlast die soms het gevolg is van onvoldoende beheersing van het Nederlands zal verminderen.

In alle vier de domeinen is het belangrijk een onderscheid te maken op basis van verblijfsduur. Kortverblijvers hebben over het algemeen andere wensen en behoeften dan immigranten die hier langer of permanent verblijven. Tevens is bevordering van de informatievoorziening op alle vier gebieden essentieel; immigranten moeten weten waar ze terecht kunnen voor bepaalde zaken, hoe de Nederlandse samenleving in elkaar steekt en wat

hun rechten en plichten zijn. Deze kennis is belangrijk voor een volwaardig bestaan in Veghel.

### 5.5. Bevindingen in relatie tot bestaande theorieën

Engbersen, Ilies, Leerkes, Snel en Van der Meij (2011) beschreven vier migratiepatronen, te weten (1) *tijdelijke circulaire migratie*, ofwel seizoenarbeiders; (2) *transnationale migratie*; (3) *vestigingsmigratie* en (4) *footloose migratie*. Engbersen et. al concludeerden dat *footloose migratie* in Nederland het vaakst voorkomt. Het is niet duidelijk welk type het meest voorkomt in Veghel. De oorzaak hiervan is dat er met weinig verschillende soorten arbeidsmigranten gesproken is; er is enkel gesproken met personen die tot *transnationale* of *vestigingsmigratie* behoren. Wel is duidelijk dat gezinshereniging flink aan het toenemen is, maar zelfs dan is het onduidelijk of het hier om gezinnen gaat die lang dan wel kort in Nederland verblijven. Daarnaast vonden Engbersen et al. (2011) dat integratie bij *transnationale* of *vestigingsmigratie* vanzelf gaat. De respondenten van het huidig onderzoek in Veghel bevestigen dat integratie bij de zogeheten vestigingsmigranten vanzelf gaat. Personen die langer dan vijf jaar in Nederland verblijven en hier hun gezin hebben, zoeken zelf naar mogelijkheden om de integratie te verbeteren en zijn actiever in het nemen van initiatieven voor bijvoorbeeld het organiseren van activiteiten.

**Acculturatiestrategieën.** Behalve migratiesoorten zijn er ook theorieën besproken met betrekking tot acculturatie: de zogeheten acculturatiestrategieën. Berry, Poortinga, Segall en Dasen (1992) onderscheidden vier verschillende acculturatiestrategieën gezien vanuit het oogpunt van de immigrant. Deze strategieën zijn *integratie*, *assimilatie*, *separatie* en *marginalisatie*. Wanneer we naar de situatie in Veghel kijken, is het belangrijk om de groep op te splitsen in arbeidspassanten (kortverblijvers) en arbeidsmigranten (langverblijvers). De drie Poolse respondenten die zijn geïnterviewd, vallen in de categorie van de arbeidsmigranten. Ze vinden het belangrijk om zich de Nederlandse cultuur eigen te maken, maar hechten nog steeds waarde aan Poolse tradities, zoals Kerst. Daarnaast vond één van hen het belangrijk dat haar kinderen behalve Nederlands ook kennis hadden van de Poolse taal. Zowel de nieuwe cultuur als de eigen culturele waarden zijn voor de immigranten belangrijk. We kunnen dus concluderen dat *assimilatie* de meest passende strategie is voor langverblijvende MOE-landers in Veghel. Arbeidspassanten daarentegen wonen vaak bij elkaar en zoeken geen contact met Nederlanders. Ze geven de voorkeur aan het behoud van de eigen taal en aan activiteiten met de eigen gemeenschap. Om deze redenen kunnen we dus



concluderen dat kortverblijvende MOE-landers in Veghel de strategie van *separatie* toepassen.

Bourhis et. al (1997) ontwikkelden het Interactieve Acculturatie Model, waarmee de visie van een dominante groep op een minderheid kan worden bepaald. Aan de hand van dit model concludeerden Yagmur en Van de Vijver (2011) dat Nederland de assimilatiestrategie aanhangt. Dit zou betekenen dat immigranten de eigen culturele normen en waarden moeten verwerpen om zich op die manier de cultuur en taal van het gastland eigen te maken. De gemeente Veghel beschrijft in haar Nota Integratie dat integratie geen assimilatie betekent. Wederzijdse acceptatie is hierbij cruciaal, waarbij van de immigranten verwacht wordt dat zij zich houden aan de normen, waarden en plichten van de Nederlandse rechtsstaat, ze moeten eigen kansen creëren en benutten. Tegelijkertijd moet de Veghelse gemeente daarvoor mogelijkheden bieden en zich openstellen. Welke strategie de gemeente Veghel aanhangt, valt te betwisten. Enerzijds kan geconcludeerd worden dat er sprake is van *assimilatie*, wanneer bijvoorbeeld gekeken wordt naar de financiële steun van de gemeente voor de Taalvijver. Het is klaarblijkelijk belangrijk dat kinderen bekend raken met de Nederlandse taal. Financiële steun werd tot een tijd geleden ook gegeven aan een aantal migranten die op die manier een cursus Nederlands konden volgen. Deze steun is echter stopgezet. Hoewel MOE-landers niet verplicht zijn om een taalcursus te volgen (door het lidmaatschap van de Europese Unie), wordt het belang ervan wel door werkgevers en andere instanties enorm benadrukt. Daarnaast wordt door respondenten gezegd dat werkgevers geen rekening houden met het katholieke geloof dat voor MOE-landers waardevol is en er worden ook geen Poolse missen georganiseerd. Ook dit zijn punten die wijzen richting assimilatie. Het bestaan van een organisatie als Osstoja wijst er echter op dat activiteiten binnen de eigen gemeenschap worden getolereerd en dit zou betekenen dat er sprake is van de integratiestrategie. Uit de gesprekken en het beleid kan dus geen eenduidige conclusie worden getrokken met betrekking tot de acculturatiestrategie van de gemeente Veghel, maar veel punten wijzen richting de assimilatiestrategie.

**Staatsideologieën.** Bourhis et al (1997) beschrijven behalve de acculturatiestrategieën ook enkele staatsideologieën die vorm kunnen geven aan integratiebeleid tegenover immigranten. Deze ideologieën gaan schuil onder de termen *pluralism ideology*, *civic ideology*, *assimilation ideology* en *ethnist ideology*. Wanneer gekeken wordt naar de situatie in Veghel, past de ideologie van deze gemeente het best bij *civic ideology*. De publieke waarden van het gastland dienen te worden overgenomen, zoals omschreven staat in de Nota Integratie, maar de gemeente bemoeit zich verder niet met het private leven van de

immigranten. Het is niet bekend dat de gemeente activiteiten van de immigranten financieel steunt en daarom is ook bij de gemeente Veghel sprake van een *civic ideology*.

**Veghel in relatie tot landelijke gegevens.** Gegevens van het CBS uit 2012 toonden aan dat MOE-landers vooral naar Nederland komen om arbeidsmotieven. Er is echter een tendens zichtbaar van MOE-landers die voor gezinshereniging de Nederlandse bodem betreden. Wanneer gekeken wordt naar de situatie in Veghel kan gesteld worden dat ook hier de belangrijkste reden van immigratie te relateren is aan arbeid. Volgens enkele respondenten zijn echter steeds vaker tekenen van gezinshereniging te herkennen. Landelijke gegevens komen dus overeen met de Veghelse situatie.

Weltevrede, de Boom, Rezai, Zuiderwijk en Engbersen (2009) concludeerden dat MOE-landers weinig tijd hebben om dingen te ondernemen, vanwege lange werkdagen. Respondenten in hun onderzoek gaven wel aan dat zij behoefte hebben aan inburgering bij praktische zaken, zoals belastingaangifte, uitkeringen, arbeidsomstandigheden etc. Het probleem hierbij is dat zij vaak geen tijd hebben voor inburgering en daarnaast weerhouden de hoge kosten hen hiervan. Deze problemen spelen ook bij de MOE-landers in Veghel. Tijd en geld zijn belangrijke factoren die MOE-landers ervan weerhouden om aan bepaalde activiteiten, cursussen of opleidingen deel te nemen. Zowel landelijk als in Veghel zijn er veel MOE-landers die zich om verschillende redenen niet ingeschreven hebben in de GBA, waardoor schattingen van het aantal MOE-landers moeilijk te maken zijn.

## 6. Conclusie

In dit onderzoek is gekeken naar de huidige situatie van MOE-landers in de gemeente Veghel door middel van de volgende hoofdvraag: “Wat is de huidige status van sociale integratie en maatschappelijke emancipatie onder MOE-landers in de gemeente Veghel?”. Met sociale integratie worden de domeinen huisvesting en vrijetijdsbesteding (inclusief veiligheid) bedoeld en tot maatschappelijke emancipatie wordt werken en educatie en taal gerekend. In de volgende paragrafen zal van elk domein een korte conclusie worden gegeven.

De gemeente Veghel is met name actief bezig met beleidsvoering op het gebied van huisvesting. Er zijn reeds randvoorwaarden opgesteld om ervoor te zorgen dat de huisvesting van arbeidsmigranten op een maatschappelijk verantwoorde wijze plaatsvindt. Het gaat hierbij om structurele huisvesting van tijdelijke arbeidsmigranten, anders dan huisvesting bij het agrarisch bedrijf of in reguliere woningen. Het beleid komt op veel punten al overeen met informatie (behoeften, kansen) die gegeven is tijdens interviews, zoals het verspreiden van MOE-landers over verschillende gebieden en de aanpak van de kwaliteit van huisvesting. Dat betekent dat de gemeente Veghel op een goede manier anticipeert op de mogelijke problemen in de toekomst. De werkgever of uitzendbureau is in eerste instantie verantwoordelijk voor de huisvesting, de gemeente fungeert enkel als controleur. Waar de gemeente extra aandacht aan dient te besteden volgens respondenten is de inzet van extra controle op de huisvesting. Daarnaast dient men rekening te houden met een toename van gezinshereniging uit de MOE-landen, wat invloed heeft op de huisvestingsvraag en de woonomstandigheden, waarbij wederom extra controle belangrijk is.

Op het gebied van arbeid van MOE-landers is er nog weinig duidelijkheid bij de gemeente. Veghel is een gemeente die veel economische bedrijvigheid kent, waardoor geschat wordt dat er veel MOE-landers werkzaam zijn in deze gemeente. Het is echter niet helder waar deze mensen precies werken en hoeveel het er zijn, hoe hun huisvesting is geregeld en hoe tevreden zij over dit alles zijn. Om deze reden is een enquête opgesteld die in september onder werkgevers in Veghel verspreid zal worden. Hobij is een zogeheten bonafide uitzendbureau die de verantwoordelijkheid neemt voor haar werknemers en hen voorziet in alle mogelijke behoeften. Er wordt echter aangegeven dat er nog steeds malafide bureaus actief zijn in de gemeente Veghel en hierop moet extra gecontroleerd worden. Extra controle van (arbeids)inspectie is behalve bij huisvesting ook op de werkvloer een behoefte van de doelgroep. Daarnaast zou de doelgroep graag zien dat de MOE-landse arbeidsmigrant een salaris krijgt dat vergelijkbaar is met dat van Nederlanders. Volgens hen zou dit zorgen voor

meer vrije tijd en energie voor het volgen van bijvoorbeeld een taalcursus en het deelnemen aan activiteiten, waardoor zij uit hun sociaal isolement getrokken worden. Dit geldt echter alleen voor arbeidsmigranten en niet voor arbeidspassanten.

Ook op het gebied van vrijetijdsbesteding zijn nog weinig structuren te herkennen. Er is twijfel alom over de behoefte, tijd en energie van MOE-landers om deel te nemen aan activiteiten in de vrije tijd. Een bepalende factor hiervoor is de intentionele verblijfsduur van de arbeidsmigrant. Twee van de drie Poolse respondenten geven aan dat er veel zelf georganiseerd wordt door MOE-landers. Er wordt echter ook gezegd dat deze groep passief is als het gaat om activiteiten; men moet de groep aan de hand meenemen, anders vindt er geen participatie plaats. Er zijn dus meerdere factoren die bepalen of een persoon deelneemt aan activiteiten. Het is wel opvallend dat zowel respondenten als beleid het belang van de katholieke kerk aanhalen. Dit is een enorme kans voor de gemeente om zichtbaarheid van MOE-landers te krijgen.

Met betrekking tot educatie heeft de gemeente Veghel enkele beleidsthema's opgesteld om probleempunten aan te pakken. In samenwerking met basisschool Bernadette is de Taalvijver opgericht om allochtone kinderen het Nederlands te leren. Dit initiatief wordt financieel gesteund door de gemeente en is een goed initiatief waarmee al enkele successen zijn geboekt. Wanneer het aantal kinderen uit de MOE-landen toeneemt, moet men rekening houden met extra ruimte en personeel. Het is belangrijk om vanuit scholen samenwerking te zoeken met andere partijen, met name bij Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). Er is bij de MOE-landse gemeenschap namelijk behoefte aan schoolmaatschappelijk werk, huiswerkbegeleiding, schoolartsen, bijeenkomsten met gelijkgestemden en taalcursussen voor ouders. Dit laatste is niet mogelijk, maar geeft wel duidelijk aan dat er behoefte is onder MOE-landers om de Nederlandse taal te leren, voornamelijk ouders met kinderen op de basisschool hebben hieraan behoefte. Het ontbreekt de groep echter vaak aan tijd en geld; de kosten van een cursus op het ROC zijn hoog en de gemeente is gestopt met het financieren van taalcursussen (uit WEB-middelen). Hobij biedt cursussen aan, maar 'slechts' een kwart van de werknemers zegt hieraan behoefte te hebben; het is onduidelijk om welk type migrant het hier gaat (lang of kort verblijvend, hoog of lage opleiding, alleenstaand of met het gezin).

In alle vier de domeinen wordt het belang van voorlichting en rolmodellen benadrukt. Het is dus duidelijk dat onwetendheid een groot probleem is onder de MOE-landers en dat rolmodellen een grote waarde kunnen zijn voor het informeren van deze mensen over tal van zaken die in Nederland spelen. Informatievoorziening kan geschieden op verschillende manieren, bijvoorbeeld via bijeenkomsten of cursussen. Men moet weten waar men naartoe

kan met problemen, maar men moet vooral vooraf aan het verblijf in Nederland geïnformeerd worden over zaken als verslaving, normen en waarden in Nederland, waar kan men hulp zoeken (bij tal van problemen), omgangsvormen, informatie over activiteiten, cursussen et cetera.

### **6.1. Limitaties**

Met het huidige onderzoek is getracht meer inzicht te krijgen in de situatie van de groep MOE-landers die momenteel in Veghel werkt en woont. Er is gedetailleerde informatie verkregen op basis van vier domeinen. Er zijn echter enkele beperkingen te noemen van dit onderzoek die bij vervolgonderzoek meegenomen dienen te worden en waardoor mogelijk nog meer inzicht kan worden verkregen in het wel en wee omtrent deze groep in de gemeente Veghel. Ten eerste zijn slechts drie respondenten gesproken van de doelgroep. Deze respondenten waren allemaal vrouwen tussen de dertig en veertig jaar, afkomstig uit Polen. Een van deze vrouwen woont niet in de gemeente Veghel, maar in Heeswijk-Dinther, waardoor zij niet altijd antwoord wist te geven op vragen over de situatie in Veghel. Bij vervolgonderzoek zou het beter zijn om mensen te spreken uit verschillende lagen van de MOE-landse gemeenschap, waarbij er variatie is met betrekking tot opleidingsniveau, werkniveau, geslacht, type migrant (lang of kort verblijvend) en nationaliteit. Op die manier zullen wellicht ook de verschillen tussen mensen van verschillende nationaliteiten duidelijker worden; dat is in dit onderzoek nog onduidelijk. Er is getracht om via instanties mensen uit verschillende lagen te spreken, maar dit is helaas niet gelukt.

Een tweede beperking heeft betrekking op de deskundigen die zijn gesproken. Er zijn slechts vier deskundigen ondervraagd. Enkele belangrijke partijen zijn niet gesproken, zoals woningcorporaties en arbeidsinspectie. Deze instellingen zijn wel benaderd, maar zij hadden helaas geen tijd om medewerking te verlenen. Ook is kort gesproken met een stagiaire van stichting Aanzet die actief is op het gebied van maatschappelijk werk. Er was daar echter zo weinig kennis en ervaring met betrekking tot MOE-landers dat deze informatie niet is meegenomen in het uiteindelijk verslag. Het geeft echter wel het belang aan van meer informatie over deze groep in de sector zorg en welzijn. Een gesprek met een maatschappelijk werker zou in de toekomst meer inzicht kunnen geven over MOE-landers in relatie tot maatschappelijke zorg.

In het huidige onderzoek is een enquête opgesteld met als doel om informatie te verkrijgen over het aantal MOE-landers in Veghel, hun arbeidssituatie en de huisvesting. Helaas is het niet gelukt om deze in het tijdsbestek van dit onderzoek te verspreiden onder

werkgevers. Het is de bedoeling dat deze enquête in september verspreid wordt. In toekomstig onderzoek doet men er dus goed aan om de verkregen gegevens uit deze enquête te gebruiken.

Ten slotte is gebleken dat er te weinig is gevraagd naar de huidige situatie, wensen, behoeften, kansen en oplossingen wanneer men de doelgroep opsplitst op basis van verblijfsduur. Er is nu een redelijk beeld van de verschillen tussen mensen die kort en langer of permanent in Nederland verblijven, maar dit beeld is nog niet gedetailleerd genoeg. Vervolgonderzoek zou er dus voor kunnen zorgen dat men duidelijk krijgt wat de exacte situatie, wensen en kansen zijn van kortverblijvers en hoe deze zijn voor mensen die langer of permanent verblijven.

### Literatuurlijst

- Arends-Tóth, J. & Van de Vijver, F. J. R., (2003). *Psychological acculturation of Turkish migrants in the Netherlands: Issues in theory and assessment*. Unpublished PhD dissertation, Tilburg University.
- Arksey, H. & Knight, P. (1999). *Interviewing for Social Scientists. An Introductory Resource with Examples*. London, England: SAGE Publications Ltd.
- Berkhout, E. & Hof, B. (2012). *De economische bijdrage van tijdelijke arbeidsmigranten*. Amsterdam: SEO.
- Berry, J. W. (1974). Psychological aspects of cultural pluralism: Unity and identity reconsidered. *Topics in Culture Learning*, 2, 17-22.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 46, 5-34.
- Berry, J. W. & Kalin, R. (1995). Multicultural and ethnic attitudes in Canada. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 27, 301-320.
- Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Segall, M. H. & Dasen, P. R. (1992). *Cross-cultural psychology: Research and applications*. New York: Cambridge University Press.
- Bourhis, R. Y., Moïse, L. C., Perreault, S. & Senécal, S. (1997). Towards an interactive acculturation model : A social-psychological approach. *International Journal of Psychology*, 32(6), 369-386.
- Engbersen, G., Ilies, M., Leerkes, A., Snel, E. & Van der Meij, R. (2011). *Arbeidsmigratie in vieren. Bulgaren en Roemenen vergeleken met Polen*. Erasmus Universiteit Rotterdam. Verkregen op 23 maart 2013 via [www.kiemnet.nl/dsresource?objectid=243351](http://www.kiemnet.nl/dsresource?objectid=243351).
- Gemeente Oss (z.j.z.p.). *Inventarisatiefase & definitiefase Mei-Augustus 2012*. Verkregen op 20 maart 2013 via persoonlijke communicatie met mw. N. Akbal, integratiemedewerker Stichting Vivaan, Veghel.
- Gemeente Veghel (z.j.). *Beleidsnota "Structurele huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten"*. Verkregen op 16 mei 2013 via persoonlijke communicatie met dhr. F. Schellen, beleidsmedewerker huisvesting gemeente Veghel.
- Gemeente Veghel (2012). *Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid (2013 – 2014)*. Verkregen op 27 juni 2013 via persoonlijke communicatie met dhr. J. Krijn, veiligheidsambtenaar gemeente Veghel.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for*

- Qualitative Research*. Piscataway, NJ: Aldine Transaction.
- Gordon, M. M. (1964). *Assimilation in American life*. New York: Oxford University Press.
- Hendriks, J. (2011). Lokaal Educatieve Agenda Veghel 2011 – 2014. Verkregen op 30 juli 2013 via persoonlijke communicatie met mevr. A. Groeneveld, medewerker Vivaan.
- Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2010). *Arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa. Introductie op de problematiek rond MOE-landers*. Verkregen op 2 april 2013 via [www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl).
- Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (z.j.). *Inburgering: aanpassingen in het stelsel en het examen*. Verkregen op 2 april 2013 via [www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl).
- NOS (2013). *PoPolsku: krant voor Polen in Nederland*. Verkregen op 2 april 2013 via [www.nos.nl](http://www.nos.nl).
- Nota Integratie Gemeente Veghel (z.j.z.p.). Verkregen op 4 april 2013 via persoonlijke communicatie met mw. N. Akbal, integratiemedewerker Stichting Vivaan, Veghel.
- Redfield, R., Linton, R. & Herskovits, M. J. (1936). Memorandum for the study of acculturation. *American Anthropologist*, 38, 149-152.
- Sam, D. L. & Berry, J. W. (2010). Acculturation: When individuals and groups of cultural backgrounds meet. *Perspectives on Psychological Science*, 5(4), 472-481.
- Sayegh, L. & Lasry, J.-C. (1993). Immigrants' adaptation in Canada: Assimilation, acculturation, and orthogonal cultural identification. *Canadian Psychology*, 43(1), 98-109.
- Triandis, H. C., Bontempo, R., Villareal, M.J., Asai, M. & Lucca, N. (1988). Individualism and Collectivism: cross-cultural perspectives on self-ingroup relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(2), 323-338.
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (2004). *Onderzoek Integratiebeleid. Vergaderjaar 2003 – 2004*. 's-Gravenhage: SDU Uitgevers.
- Van der Heijden, P. G. M., Cruyff, M., & van Gils, G. (2013). *Aantallen geregistreerde en niet-geregistreerde burgers uit MOE-landen die in Nederland verblijven. Rapportage schattingen 2009 en 2010*. Verkregen op 2 april via [www.uu.nl](http://www.uu.nl).
- Verkuyten, M. (1999). *Etnische Identiteit. Theoretische en empirische benaderingen*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Verrijdt, P. (2012). *Populatieanalyse Bs. Bernadette 2011*. Verkregen op 16 mei 2013 via persoonlijke communicatie met dhr. P. Verrijdt.
- Waardenburg, W. (2011). *Quickscan arbeidsmigranten gemeente Veghel*



(Correspondentienummer: DH-2510-2513). Verkregen op 3 juli 2013 via persoonlijke communicatie met mw. A. Groeneveld, medewerker Vivaan.

Weltevrede, A. M., de Boom, J., Rezai, S., Zuiderwijk, L. & Engbersen, G. (2009).

*Arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa. Een profielschets van recente arbeidsmigranten uit de MOE-landen.* Rotterdam: Risbo.

Woldemikael, T. M. (1987). Assertion versus Accommodation: A comparative approach to intergroup relations. *American Behavioral Scientist*, 30(4), 311-428.

Yagmur, K. & Van de Vijver, F. J. R. (2011). Acculturation and Language orientations of Turkish immigrants in Australia, France, Germany, and the Netherlands. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 43(7), 1110-1130.

### **Appendix**

De volgende pagina's tonen de transcripten van de gesprekken met de zeven respondenten en de enquête die is opgesteld in samenwerking met de gemeente Veghel. Deze enquête zal in september onder werkgevers in Veghel worden verspreid.

**Bijlage A – Interview met AN**

Interview AN (doelgroep)

MIJ = Mijke van Gerven (interviewer)

Datum = 23 april 2013 om 19:00

Plaats = thuis bij de geïnterviewde

Duur = 72 minuten

Taal = Nederlands

| Nr. | Spreker | Spraak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Code |
|-----|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1   | AN      | Ik denk dat juist de uitzendbureaus ertoe bijdragen dat dit soort dingen gebeuren met Poolse mensen, sowieso MOE-landers in dit land. En ik zag inderdaad dat een van de leden van het projectteam de manager van Hobij was. Dan denk ik: ja, waarom zou dat uitzendbureau anders zijn dan alle andere?                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |      |
| 2   | MIJ     | Heb je zelf ook via een uitzendbureau gewerkt?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |      |
| 3   | AN      | Nee. Maar ik hoor in de omgeving van mij dat de huisvesting helemaal niks is.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |      |
| 4   | MIJ     | Ook via Hobij dan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |      |
| 5   | AN      | Via Hobij weet ik niet. Maar wat is jouw ervaring met Hobij tot nu toe? Want jullie zijn gestart met de projectgroep?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |      |
| 6   | MIJ     | Nee. Dat is niet door gegaan, vanwege te weinig animo. En ik heb met Hobij gesproken en die zeiden: natuurlijk is niet alles perfect, maar toen ik hen sprak, dacht ik: nou, volgens mij is dit wel een goed uitzendbureau, ook voor de werknemers (mensen uit de MOE-landen die hier komen werken). Maar ik begrijp dat je daar andere ervaringen mee hebt?                                                                                                                                                                                                                                                       |      |
| 7   | AN      | Ja weet je, ik ken Hobij niet, maar een doorsnee uitzendbureau moet gewoon winstgevend zijn en dat gaat vaak ten koste van huisvesting, lagere lonen etc.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |      |
| 8   | MIJ     | Heb je kennissen uit de MOE-landen hier die onder deze omstandigheden leven?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |      |
| 9   | AN      | Wel die daaronder hebben geleefd. Toevallig heb ik vandaag gesproken met een vriendin van mij en zij heeft vroeger via een uitzendbureau gewerkt, nu niet meer. Zij had verschillende taken, ook administratieve taken. Ze werkt nu bij gemeente Bernheze. Die kun je ook benaderen voor een interview. Als je wilt. Van haar hoorde ik met name heel nare verhalen over uitzendbureaus.                                                                                                                                                                                                                           |      |
| 10  | MIJ     | Hoelang ben je zelf al in Nederland?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |      |
| 11  | AN      | Al heel lang. In 1992 ofzo.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |      |
| 12  | MIJ     | Wat was de reden van migratie?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |      |
| 13  | AN      | In 1984 was ik in Nederland, toen was ik 13. Dat was vakantie voor Poolse kinderen in Nederlandse gezinnen. Die stichting bestaat nog steeds. Dat is Stichting Veghel Ontvangt Kinderen. En zo ben ik als 13-jarig meisje in Nederland gekomen, in Vorstenbosch. Dat is hier vlakbij. En ik onderhield altijd contacten met dat gezin. Met Kerst kwamen de kinderen bij mij in Polen op bezoek. Het jaar daarna kwam ik weer. En toen was ik 17 en toen werd ik verliefd op een zoon uit dat gezin. En toen ben ik naar Nederland gekomen en gingen we samenwonen en trouwen. Zes jaar geleden zijn we gescheiden. |      |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
|----|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 14 | MIJ | Je familie woont nog in Polen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 15 | AN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 16 | MIJ | Heb je nooit weer de behoefte gehad om terug te gaan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 17 | AN  | Nou in het begin heel vaak.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 18 | MIJ | Na de scheiding?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 19 | AN  | Nee toen ik net hier was. En na de scheiding, want de scheiding was ook zo'n soort keerpunt dat ik dacht: misschien moet ik terug. Maar ondertussen had ik een baan, huis, vrienden. En daar heb ik van alles achtergelaten. Toen had ik zoiets van: dan blijf ik hier.                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 20 | MIJ | Wat doe je nu voor werk?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 21 | AN  | Ik werk bij GGZ. Bij een psychotraumatisch centrum, dus dat is het behandelen van mensen met traumatische ervaringen door oorlog of geweld. Daar werk ik als behandelaar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 22 | MIJ | Heb je daar ook veel geleerd?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 23 | AN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 24 | MIJ | In Nederland of Polen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 25 | AN  | Hier in Nederland. Heel mijn studie heb ik hier gedaan.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 26 | MIJ | Mijn onderzoek richt zich op de integratie van MOE-landers. Hoe is jouw integratie hier verlopen? Had je veel moeite met integreren of – ja ik neem aan dat je met jouw migratiereden veel meer in contact staat met Nederlanders dan de huidige arbeidsmigranten die we nu kennen?                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 27 | AN  | Mijn migratieverloop waren niet veel anders dan andere buitenlanders hier. Je begint met een rouwproces, opnieuw beginnen, alles opnieuw opbouwen. Ik vond het pittig.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 28 | MIJ | Waarom vond je het pittig? Was het contact moeilijk te leggen bijvoorbeeld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 29 | AN  | Ja sowieso alles wat je hebt opgebouwd in het land van herkomst telde en goldde hier niet. Alleen je schooldiploma's, bij wijze van spreken. Plus dat wat je krijgt in het Pools basisonderwijs, zeg maar tot je 18 <sup>e</sup> , vormt mensen anders. In die zin dat een doorsnee iemand uit Polen die de middelbare school heeft afgemaakt, die heeft veel meer algemene kennis dan een doorsnee Nederlander. En dat viel mij heel erg tegen. Dus ik kon niet zo goed mijn mensen vinden daardoor. |  |
| 30 | MIJ | Het type mens is ook anders?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 31 | AN  | Ja maar dat heeft met name te maken met het onderwijs. Dat zie ik. Een doorsnee die een kantoorbaan heeft bij een uitzendbureau, ik noem maar iets, heeft een veel lager niveau van algemene kennis als je dat vergelijkt met iemand met een Poolse achtergrond.                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 32 | MIJ | En toen je hier kwam, was het makkelijk om werk te vinden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 33 | AN  | Nee helemaal niet. Dat was begin jaren '90, dat was ook crisis op de arbeidsmarkt, dus ik ging ook van allerlei baantjes doen. Horeca, fabriek, productiewerk. Toen ben ik daar ontslagen, god zij dank.                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 34 | MIJ | Was het zo erg?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 35 | AN  | Het heeft me wel verder gebracht, want toen moest ik wel iets zoeken. En toen waren er bij het arbeidsbureau vacatures voor in de zorg, leren en werken tegelijk. Ik dacht: dan ga ik dat maar doen. En daar ben ik eigenlijk in gebleven tot nu toe.                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 36 | MIJ | Hoe heb je Nederlands geleerd?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 37 | AN  | Ik heb in het begin een cursus gehad, twee middagen per week. Toen ging ik werken en had ik alleen maar avondcursus. Één avond. En daarna ging ik de opleiding doen, waar alles in het Nederlands was, dus ik moest wel. Ik werd                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | in het diepe gegooid. Maar dan leer je het wel snel. En ik weet nog dat ik de eerste dagen op school niets snapte van alles wat besproken werd. Ik kwam thuis en ik ging woordje per woordje vertalen. Dat was toen heel heftig.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 38 | MIJ | Hoe vaak gebruik je het Pools nog?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 39 | AN  | Met mijn ouders natuurlijk of met mijn Poolse familie en kennissen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 40 | MIJ | Heb je hier veel Poolse kennissen in de buurt?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 41 | AN  | Nee.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 42 | MIJ | Wonen er in de buurt veel MOE-landers?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 43 | AN  | Ik zie ze af en toe in de winkel en ik zie regelmatig Poolse auto's rijden. En ik heb één vriendin met wie ik redelijk goed contact heb. Maar voor de rest, ik weet het niet. Die blijven niet echt bij mij hangen, de Poolse mensen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 44 | MIJ | Wat is daar de reden dan van? Want je hoort zo vaak dat ze wel de eigen groep opzoeken toch?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 45 | AN  | Ja dat klopt. Ik weet het niet zo goed. Maar dat is ook een vooroordeel. Dus wat dat betreft heb je niet een goede aan mij, want ik ben niet een typisch doorsnee migrant. Mij maakt het ook niet veel uit of iemand Nederland is, of Pool of Afrikaan. Als het klikt, dan klikt het.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 46 | MIJ | Was dat anders toen je hier net was? Had je toen wel behoefte om met mensen uit Polen in contact te staan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 47 | AN  | Ja dat klopt. Toen had ik dat wel. Ik heb op een fabriek gewerkt en daar werkte ook een Pools meisje en we vonden het fijn om altijd samen te zijn en samen een bepaalde klus te klaren. We hadden dezelfde humor en dat was wel fijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 48 | MIJ | Als het zo begrijp ligt het dus ook een beetje aan de duur van hoelang je hier bent? Dus hoe langer je hier bent, hoe minder behoefte je hebt aan contact met landgenoten?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 49 | AN  | Ja inderdaad.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 50 | MIJ | Je bent in Vorstenbosch gekomen. Maar hoeveel jaar woon je nu in Veghel?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 51 | AN  | Vanaf 1996. Dat is 17 jaar. Daarvoor heb ik in Nistelrode gewoond. Gemeente Bernheze. Toen zij we naar Veghel verhuisd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 52 | MIJ | Heb je hulp gehad bij je integratie? Van de gemeente of van instituties?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 53 | AN  | Nee.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 54 | MIJ | Heb je daar iets bij gemist waar je wel graag steun had willen hebben? Want ik kan me voorstellen dat als je de taal niet spreekt, dat dat best moeilijk is.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 55 | AN  | Dingen die ik heb gemist... Ja misschien heb ik wel bepaalde dingen gemist in hoe mensen mij benaderden. Vaak zie je dat als je de taal slecht spreekt en je kunt de taal altijd sneller begrijpen dan spreken, dus als je jezelf niet zo goed kunt uiten in het Nederlands, dat mensen jou soms heel kinderachtig behandelen of alsof je echt onnozel zou zijn. Ze vroegen nog net niet aan mij: kun je lezen of schrijven, maar dat zouden ze ook wel kunnen doen. Dat frustreerde me heel erg. Dat mensen op straat of de buurvrouw niet anders weten, dan neem ik dan voor lief. Maar dat instanties jou op zo'n manier behandelen, kleinerend behandelen, vond ik heel vervelend. |  |
| 56 | MIJ | Op welke manier zou dat verbeterd kunnen worden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 57 | AN  | Door voorlichting.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 58 | MIJ | Bij de instanties zelf?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 59 | AN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 60 | MIJ | Mijn onderzoek richt zich voornamelijk op hoe de stand van zaken omtrent de integratie is, vooral wat er verbeterd kan worden. En dan ben ik ook op                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
|----|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | zoek naar wat de wensen en behoeften van MOE-landers zijn. Heb je daar een idee over? Wat voor hen echt belangrijk is, waaraan zij behoefte hebben? En dan richt ik me voornamelijk op de groep arbeidsmigranten waartoe jij zelf niet behoort. Maar zou je daar ideeën over hebben?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 61 | AN  | Ik denk inderdaad voorlichting. Want ze hebben zo'n beperkte kennis over hoe dingen hier in Nederland geregeld zijn. En wat van hun verwacht wordt. En hoe een doorsnee Nederlander is en reageert.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 62 | MIJ | Dus niet alleen bij de instanties voorlichting geven maar ook bij de mensen die hier komen werken zelf?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 63 | AN  | Jazeker. Maar mensen die via een uitzendbureau werken, werkTen (in het verleden), is mijn ervaring bijvoorbeeld dat mensen niet wisten dat ze recht hadden op zorgtoeslag en dat uitzendbureaus dat wel geïnd hebben, maar niet uitbetaald. Of dat ze ook weleens tegen werkgevers "nee" mogen zeggen, dat dat niet meteen consequenties heeft dat ze worden ontslagen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 64 | MIJ | Hoor je deze verhalen nu nog weleens?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 65 | AN  | Ja die hoor ik regelmatig.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 66 | MIJ | En is dat alleen via uitzendbureaus of ook via werkgevers zelf?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 67 | AN  | Ook via werkgevers zelf. Het gebeurt heel vaak.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 68 | MIJ | Kun je nog meer voorbeelden noemen die je hebt ervaren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 69 | AN  | Een tijdje geleden had ik contact met iemand die een werkgever was, die heeft een bedrijf in Nederland maar ook in Polen. Hier in Nederland had hij enkele werknemers, hij heeft een huis gehuurd en daar woonden geloof ik 8 mannen. En de vader van de eigenaar van dat bedrijf had een functie van een soort conciërge in dat huis. En die hield absoluut geen rekening met privacy van mensen. Dus die ging in de kasten opruimen of alle was van iedereen in één machine doen. En dat vonden mensen heel vervelend. Dus inbreuk op hun privacy. En daar kwamen we toen niet echt uit, want ik heb geprobeerd om een beetje te bemiddelen, vertalen voor een deel. Maar ik geloof niet dat dat goed opgelost is. En zet eens 8 Nederlandse mannen voor een langere periode in één huis, dan gaan ze ook elke avond bier drinken of voetbal kijken. En het is een zootje. |  |
| 70 | MIJ | Nu doel je op de vooroordelen van het drankgebruik?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 71 | AN  | Ja. Dus dat is veel meer een kwestie van: in wat voor toestand mensen leven. Als het een normale omgeving is waarin zij wonen, dan stimuleert dat veel meer tot normaal gedrag.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 72 | MIJ | Ik heb vorige week gesproken met iemand van de gemeente die gaat over veiligheid. En die zei dat het eerste dat opgelost moet worden, is dat die mensen niet allemaal in één buurt wonen, want dan vererger je het probleem alleen maar. Je moet ze meer verspreiden, zodat ze niet alleen maar met de eigen groep in contact komen. Wat vind jij daarvan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 73 | AN  | Onzin. Dat hebben ze ook geprobeerd met Turken en Marokkanen en dat heeft niks opgelost, dus dat is geen oplossing. Waarom zou je dezelfde procedure bij Polen herhalen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 74 | MIJ | Dat is interessant wat je zegt, want hij vond dat juist een eerste prioriteit om de veiligheid op te lossen. Want hij zei ook dat als je ze bij elkaar in een wijk zet, dat ze ontvreemd raken van de Nederlandse maatschappij. En dat vererger je het probleem alleen maar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 75 | AN  | Ja en is dat gelukt bij Turken en Marokkanen? Ik denk het niet, want die wonen nog steeds in bepaalde wijken, gecentreerd. Ondanks dat de gemeente ooit anders heeft gewild.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 76 | MIJ | Maar stel dat het beleid zo gaat zijn dat mensen verspreid worden. Denk je                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|-----|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | dat het dan iets op kan leveren? Dat ze bijvoorbeeld meer integreren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 77  | AN  | Ik denk niet dat het daar veel mee te maken heeft. Ik denk dat een grote kans op integratie is door het werk. Het onderwijs.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 78  | MIJ | Wat bedoel je precies met onderwijs?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 79  | AN  | Veel Polen die hier komen, hebben zoiets: ik ga een paar jaar werken en dan spaar ik en dan koop ik een huis in Polen en dan ben ik weer vertrokken. Maar ondertussen zitten sommigen al 15 jaar hier en het huis in Polen is er nog niet. Verstand op nul, heel veel uren maken en daardoor hebben ze zichzelf niet ontwikkeld. Omdat ze alle energie hebben geïnvesteerd in geld verdienen in plaats van zich te ontwikkelen.                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 80  | MIJ | Maar is het niet zo dat die mensen ook veel uur WILLEN werken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 81  | AN  | Waar waarom willen ze zoveel werken? Als ze 50 euro per uur zouden verdienen, zouden ze echt wel stoppen bij 40 uur per week. Dat denk ik.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 82  | MIJ | Ken je gevallen van uitbuiting op de werkvloer?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 83  | AN  | Tot een paar maanden geleden heb ik gewerkt bij GGZ in Eindhoven en ze hadden een nieuw initiatief ontwikkeld en dat heette *** en dat is psychische en psychiatrische hulp bij anderstaligen. En toen ik in mijn groep enkele Poolse mensen, met name vrouwen. Die hier toch wel behoorlijk uitgebuit werden door hun werkgever. Maar de vraag is natuurlijk altijd wanneer je iets uitbuiting noemt. Maar als je aan iemand al 4 jaar een vast contract beloofd en het is er nog steeds niet en het gaat slechter met het bedrijf, er wordt iemand ontslagen.. Is dat uitbuiting of niet? De werkgever kan natuurlijk altijd zeggen: ze heeft er niet naar gevraagd. |  |
| 84  | MIJ | En bij de Nederlandse werknemers doen ze dat niet?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 85  | AN  | Nee. Omdat die Poolse mensen te weinig kennis hebben over hun rechten en plichten worden ze vaak uitgebuit.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 86  | MIJ | Een ander domein waar ik me op richt is de vrijetijdsbesteding. Merk je dat veel MOE-landers tijd besteden aan vrije tijd?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 87  | AN  | Nee. Omdat ze altijd werken en moe zijn daarna. De vrije tijd die ze hebben sparen ze op, zodat ze naar Polen kunnen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 88  | MIJ | Daar hebben ze dus ook geen behoefte aan volgens jou? (werkgever – voetbalcompetitie voor MOE-landers – succes blijkt)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 89  | AN  | Vrijetijdsbesteding kost vaak geld.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 90  | MIJ | Welke rol zou taal daarin spelen? Zou dat een belemmering kunnen zijn?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 91  | AN  | Om te kunnen sporten hoef je niet perse de taal te spreken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 92  | MIJ | Wat denk je überhaupt over de rol van taal bij integratie?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 93  | AN  | Dat is heel belangrijk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 94  | MIJ | Vooral de arbeidsmigranten lijken het niet te leren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 95  | AN  | Nee.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 96  | MIJ | Waar zou dat mee te maken kunnen hebben?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 97  | AN  | Omdat ze die in het werk niet nodig hebben misschien. In hun vrije tijd zijn ze misschien toch meer gericht op Poolse tv, Poolse omgeving. Ik kan me ergens wel voorstellen dat als je in ploegendienst werkt en heel veel uren maakt, dat je een behoorlijk grote discipline moet hebben om naar school te gaan en de taal te leren. Zij verlangen er dan naar om op de bank te ploffen en verstand op nul.                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 98  | MIJ | Het zijn teveel uren plus het geld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 99  | AN  | Dat denk ik zeker.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 100 | MIJ | Is er behoefte om te integreren, aan contact met de Nederlandse samenleving? Heb je daar een idee over?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 101 | AN  | Dat vind ik moeilijk. Want Polen hebben ook vooroordelen over                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
|-----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | Nederlanders, zoals Nederlanders die ook over Polen hebben. Zij zijn vrij negatief tegenover Nederlanders. Het zijn twee groepen die elkaar niet zo goed kennen. De behoefte niet hebben. Ja waarom hebben ze die behoefte niet? Ik weet het niet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 102 | MIJ | Heb je misschien ideeën hoe die muur tussen die twee groepen minder kan worden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 103 | AN  | Sowieso door voorlichting en kennisoverdracht.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 104 | MIJ | Je had het net over privacy. Wat zou er precies in die voorlichting moeten komen? Bij de MOE-landeres benadrukt worden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 105 | AN  | Het is wel grappig dat je dit zegt. Want een jaar of 5 geleden heb ik samen met een vriendin, zij is Nederlands, een project/cursus ontwikkeld voor beide groepen en die boden wij aan bij de gemeentes. Sowieso Oss en Uden, Veghel weet ik niet meer. En de werkgevers. Maar niemand had daar oren naar. Want de grote vraag was: wie gaat dat betalen? We hebben ons daarin eerst verdiept en een cursus ontwikkeld. En daar kwamen inderdaad dingen ter sprake dat pure voorlichting aan de Polen over hoe is het leven van een doorsnee Nederlander, maar ook andersom. Waarin ook de specifieke punten in bijvoorbeeld voorlichting over verslaving aan Poolse mensen. Of gebruik van middelen, omdat bijvoorbeeld wiet hier voorradig is en je dit overal kunt kopen. Dat is in Polen niet. Dus veel jonge mensen gaan als een gek wiet roken of iets anders slikken, zonder zich daarin verdiept te hebben wat dat met je kan doen. Dus zulke gaten hebben wij dan gedicht met voorlichting en cursus. |  |
| 106 | MIJ | En daar was geen oren naar?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 107 | AN  | Nee. Absoluut niet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 108 | MIJ | En de enige reden was de financiën?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 109 | AN  | Inderdaad.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 110 | MIJ | En wat was dan verder het idee? Dat het in een klas aangeboden werd of dat elke MOE-lander iets ontvangt? Verspreiding?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 111 | AN  | Wij hadden toen het idee dat de gemeente dat zou kunnen bekostigen en dat wij mensen zouden werven via de werkgevers. En dat elke partij daaraan iets zou kunnen bijdragen. De werkgever moest mensen een aantal uren vrijstellen om de cursus te volgen en de gemeente zou geld ter beschikking kunnen stellen. Maar dat ging niet door toen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 112 | MIJ | Zoals ik het hoor klinkt het erg positief.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 113 | AN  | Ik heb het idee in de la gelegd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 114 | MIJ | Maar het zou wel nut hebben?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 115 | AN  | Ik denk het wel. Ik wil natuurlijk geen promotie doen. We wilden bepaalde mensen uitnodigen of met een groep mensen ergens naartoe gaan. Kijken hoe een moskee er van binnen uit ziet, omdat Polen veel vooroordelen hebben over Turken en Marokkanen, sowieso over de Islam. Maar daar krijgen ze hier wel mee te maken. Het waren hele leuke, interactieve lessen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 116 | MIJ | Maar er worden dus een soort van rolmodellen aangesteld? Want je doet zelf ook mee? Ik kan me namelijk voorstellen dat mensen een landgenoot zoals jou zien als een voorbeeld, iemand die goed geïntegreerd is.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 117 | AN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 118 | MIJ | Als we het hebben over MOE-landers, wordt vaak de benaming "Polen" gegeven? Mogen we de verschillende nationaliteiten over één kam scheren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 119 | AN  | Nee. Er zit veel verschil in. Litouwers en Oekraïners bevinden zich in Polen in dezelfde situatie dan als Polen in Nederland of Duitsland. Dat zijn de                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |



DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |       |
|-----|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
|     |     | gastarbeiders in Polen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |       |
| 120 | MIJ | Maar in Nederland zitten toch ook veel mensen uit Litouwen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |       |
| 121 | AN  | Ja maar niet zoveel als in Polen denk ik. Oorspronkelijk was een groot deel van Litouwen Pools, dus er zijn een aantal eigenschappen die overeen komen. Omdat Litouwen onder de Sovjet Unie viel en het communisme in de SU was veel strenger dan in Polen. Daar zijn bepaalde verschillen ontstaan.                                                                     |       |
| 122 | MIJ | Litouwers en Polen in Nederland: is er een verschil in de mate van wil tot integreren?                                                                                                                                                                                                                                                                                   |       |
| 123 | AN  | Geen idee. Ik ben niet op de hoogte van Litouwers.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |       |
| 124 | MIJ | Denk je dat basiskennis van het Nederlands nodig is om goed te kunnen functioneren in de maatschappij?                                                                                                                                                                                                                                                                   |       |
| 125 | AN  | Ja dat is noodzakelijk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |       |
|     |     | ....                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |       |
| 126 | MIJ | Hoe vaak ga je zelf nog terug naar Polen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |       |
| 127 | AN  | Elk jaar sowieso, soms twee of drie keer voor korte periodes. En dan ga ik met het vliegtuig. Er is trouwens ook een Poolse winkel in Veghel. Want er hangt een bord waar je advertenties kunt plaatsen en misschien als je meer mensen nodig hebt voor een interview kun je dat daar plaatsen. De winkel heet "Belweder". Vlakbij het gemeentehuis.                     |       |
| 128 | MIJ | Vorig jaar – interview met 2 Poolse vrouwen – vrijwilligerswerk bij Nederlanders is opvallen. Merk je dat mensen uit Polen hier iets voor de samenleving willen doen?                                                                                                                                                                                                    | 30.00 |
| 129 | AN  | Ik denk niet voor de Nederlandse samenleving, maar ik weet wel dat binnen de Poolse gemeenschap, bijvoorbeeld scholen en dergelijke, dat heel veel mensen daar vrijwillig werken.                                                                                                                                                                                        |       |
| 130 | MIJ | Dus in Nederland maar voor de Polen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |       |
| 131 | AN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |       |
| 132 | MIJ | In mijn onderzoek richt ik me op vier domeinen: wonen, werken, vrije tijd en educatie. In welke domein(en) schuilen volgens jou de meeste problemen? Waar moet als eerste iets aan gedaan worden om het gat te verkleinen?                                                                                                                                               |       |
| 133 | AN  | Ik denk werken. Want als mensen wat meer zouden verdienen, dan kunnen ze zich betere huisvesting permitteren. Uiteindelijk begint alles bij educatie. Als ze beter onderwezen zijn, beter de taal spreken, hebben ze meer kans op betere carrièremogelijkheden. En dat hangt heel nauw samen met werk.                                                                   |       |
| 134 | MIJ | Dus daar ligt de prioriteit?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |       |
| 135 | AN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |       |
| 136 | MIJ | Dus minder uren of hogere uurloon?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |       |
| 137 | AN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |       |
|     |     | ...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |       |
| 138 | MIJ | Schrijven Polen zich altijd in in de GBA?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |       |
| 139 | AN  | Nee.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |       |
| 140 | MIJ | Want de regel is dat als je langer dan 4 maanden in Nederland verblijft, je jezelf moet inschrijven in de GBA. Hoe komt het dat die mensen dat niet doen? Nadelen?                                                                                                                                                                                                       |       |
| 141 | AN  | Ik heb me daar ooit eens in verdiept. Ja! Dat is het! Weet je waarom veel mensen dat niet doen? Omdat sommige werkgevers de reiskosten die de mensen krijgen om een keer in de zoveel tijd naar Polen te gaan en terug, bijtelden bij de bruto loon. Op het moment dat mensen zich gaan inschrijven krijgen zij die reiskosten niet en is de loon lager. Dat is echt zo. |       |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
|-----|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 142 | MIJ | Dat is eigenlijk ook een vorm van uitbuiting?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 143 | AN  | Ja. En mensen waren zo bang om de baan kwijt te raken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 144 | MIJ | Zijn mensen angstig om klachten te melden? Hobij zei namelijk dat er nauwelijks mensen met klachten komen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 145 | AN  | Mensen zijn angstig om benadeeld te worden. Bij uitzendbureaus zijn mensen bang om werk te krijgen dat niemand leuk vindt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 146 | MIJ | Valt daar iets aan te doen? Want daar begint de problematiek dus mee volgens jou.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 147 | AN  | Pff..                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 148 | MIJ | Zijn er nog meer uitzendbureaus hier?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 149 | AN  | Progress, de vrouw van wie ik je het nummer heb gegeven kan hier veel over vertellen. Progress heette eerst anders. Er werd enorm gefraudeerd en die is failliet gegaan. Flinkke belastingfraude.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|     |     | ...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 150 | MIJ | Hobij: veel controle bij de huizen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 151 | AN  | En dat snap ik niet! Ze gaan vaak alcoholpromillage meten op de werkplek. Daar investeren ze wel geld in, maar niet in de voorlichting. Als mensen zouden weten wat alcohol met je doet, wat voor consequenties het kan hebben voor je baan en wat er allemaal kan gebeuren. Volgens mij heeft dat veel meer effect dan die controles.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 152 | MIJ | Wat zou er bij de werkgevers zelf moeten gebeuren om de problematiek aan te pakken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 153 | AN  | Wat bedoel je met werkgevers? Ik bedoel met werkgevers uitzendbureaus?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 154 | MIJ | Met werkgevers bedoel ik ook de directe werkgevers. Dus zonder de schakel van uitzendbureaus.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 155 | AN  | Naar mijn idee wordt er minder uitgebuit bij directe werkgevers dan bij uitzendbureaus. Als je rechtstreeks naar een werkgever gaat, ben je minder gecentreerd. Dan is de groep veel gemengder. Ik denk dat je rechtspositie ook beter is. Je weet waar je aan toe bent. Bij uitzendbureaus werk je eerst 3 weken hier en opeens hebben ze iemand nodig op een andere werkplek en wordt je daar geplaatst. Dat is niet fijn. Als je om de haverklap moet verhuizen. Maar ik heb ook veel gelezen over de vooroordelen over Polen. Dat ze veel drinken. Hoe komt het dat ze veel drinken? Ten eerste is het de huisvesting en de omstandigheden waaronder ze wonen. Ten tweede, Wodka is een Pools product, is daar gemaakt. Het zit ook in de cultuur. Maar waarom sommige volkeren meer drinken dan andere heeft ook met genetische bepaling te maken. Aziaten bijvoorbeeld, kunnen absoluut niet tegen drank. Terwijl Polen er over het algemeen beter tegen kunnen. Dit soort dingen worden steeds meer onderzocht in de medische wereld. Ook dat de neiging tot verslaving genetisch bepaald is. Plus de Polen die hier nu komen, komen hier niet voor niks. Vaak is de achtergrond niet sociaal denderend. Er was waarschijnlijk in Polen al iets aan de hand waardoor ze korte metten hebben gemaakt en naar het buitenland zijn vertrokken. Vaak zie je bij die mensen dat ze uit een moeilijke gezinssituatie komen. Dus niet alleen maar broodwinning dat hen naar hier heeft gebracht. Ze het risico om een stoornis of verslaving te ontwikkelen is hoog. En door de huisvesting ga je dat nog meer verhogen. |  |
| 156 | MIJ | Daardoor wordt er dus ook aan criminaliteit gedaan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 157 | AN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
|     |     | ...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 158 | MIJ | Komen de meeste mensen hier alleen vaak heen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
|-----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 159 | AN  | Ik denk de meeste alleen komen in eerste instantie om de situatie te verkennen. Maar veel jonge mensen leren elkaar hier ook kennen. Zij stichten een gezin.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 160 | MIJ | Dat kan met een Poolse vrouw zijn die hierheen komt, maar ook met Nederlandse partner?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 161 | AN  | Ja beiden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 162 | MIJ | Zijn het voornamelijk mannen die hier werken of vrouwen? Of zit er nauwelijks verschil in het aantal?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 163 | AN  | Ik denk evenveel. Ik ken veel vrouwen. Zij doen veelal productiewerk en schoonmaakwerk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 164 | MIJ | Samenvattend: wens en behoefte van arbeidsmigranten ligt voornamelijk bij voorlichting?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 165 | AN  | Ja ik denk het wel. Je zou ze ook dingen (huizen) kunnen geven, maar ik denk dat het veel beter is om de kracht van de mensen zelf te gebruiken. Dus dan heb ik zo iets: geef hen de kansen door middel van een opleiding, cursus en de taal. Als ze de taal spreken vinden ze hun weg wel. Maar ze moeten weten waar alles te vinden en te halen is in Nederland.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 166 | MIJ | Maar is de taal echt een behoefte of meer een eis om goed te kunnen functioneren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 167 | AN  | Ik denk niet dat het een behoefte is. Ik denk dat je dat zou moeten opleggen. Ze vinden altijd wel iemand die mee naar de gemeente of waar dan ook gaat. En de taal.. Omdat Polen en Nederland lid zijn van de EU, hoeven ze geen inburgeringscursus te doen. Maar ik denk als je aan hen alleen taallessen zou geven en zonder als de flauwekul van inburgeringskennis zou dat het beste werken.<br>Ik heb enkele patiënten die inburgeringscursus doen en welke dingen ze dan moeten leren... De buurman gedag zeggen. Ik heb zo iets: dat weet een Pool wel. Maar van die praktische dingen zoals: waar je subsidie kunt aanvragen en hoe Nederlanders zijn. Waarom hebben ze geen gordijnen? Die informatie missen ze. |  |
| 168 | MIJ | Verdere dingen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 169 | AN  | We hebben het eigenlijk niet over het geloof gehad, wat voor veel Polen heel belangrijk is. Ik weet dat er een aantal Poolse katholieke parochies zijn, waar Poolse missen zijn. En dat is een grote verzameling van...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 170 | MIJ | Zijn deze ook in Veghel?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 171 | AN  | Dat weet ik niet. Wel in Nistelrode en Oss.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 172 | MIJ | Maar dat is dus iets wat Polen heel erg aanspreekt en dus een behoefte?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 173 | AN  | Ja! De missen zijn in het Pools en daar hechten ze waarde aan. De priester is een belangrijke figuur voor veel Polen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 174 | MIJ | Dus daar zou ook meer aandacht aan besteed kunnen worden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 175 | AN  | Ja. Feestdagen zijn ook heel belangrijk voor Polen. Dan gaan zij ook vaak terug naar Polen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |

**Bijlage B – Interview met BD**

Interview met BD (doelgroep)

MIJ = Mijke van Gerven (interviewer)

Datum = 1 mei 2013 om 10:30

Plaats = bij de geïnterviewde thuis

Duur = 75 minuten

Taal = Nederlands

| Nr. | Spreker | Spraak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Code |
|-----|---------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1   | MIJ     | Je bent getrouwd met een Nederlandse man?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |      |
| 2   | BD      | Ja wij zijn nu 7 jaar getrouwd. Ik ben hier na mijn huwelijk gekomen. Maar wij zijn 10 jaar samen. Ik heb hem leren kennen hier in Nederland. Ik heb gewerkt bij een plantenkwekerij om een beetje bij te verdienen tijdens mijn studie.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |      |
| 3   | MIJ     | En je studeerde in Polen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |      |
| 4   | BD      | Ja. Toen kwam ik hier met een vriendin. Het was toen 2003. Zij had een Duits paspoort dus ze mocht gewoon werken in Nederland. Ik was alleen Pools, maar wij mochten met een tewerkstellingsvergunning ook tijdens de vakantie seizoenswerk doen. Dat was ongeveer 6 weken en tijdens die 6 weken heb ik mijn huidige man leren kennen. Wij hadden 3 jaar een lange afstandsrelatie. Ik wou mijn studie niet stop zetten. En ik begon toen nog mijn 2 <sup>e</sup> studie, Russisch, want ik dacht: Engels wil ik sowieso afmaken en dat duurt 5 jaar in Polen. Dat is 3 (bachelor) + 2 (master). Ik heb hier in Nederland de titel Doctorandus gekregen. Ik weet niet of dat hetzelfde is als een master? Dus dat heb ik afgemaakt en dan nog een jaar Russisch, waarvoor ik mijn bachelor heb. Zakelijke taal. Maar ik gebruik mijn Russisch niet meer. Ik kan het goed volgen en lezen en schrijven, maar spreken doe ik niet meer veel. Want nu komt het Nederlands er tussen in. Nu is het geen Pools, geen Engels, maar Nederlands. |      |
| 5   | MIJ     | En wat doe je nu voor werk?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |      |
| 6   | BD      | Ik doe nu niets. Ik doe veel vrijwilligerswerk in Veghel. Bij Veghel Ontvangt Kinderen. Wij organiseren vakanties voor de kinderen. Ik doe meestal vertalingen, vanuit het Pools of Nederlands. En Osstoja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |      |
| 7   | MIJ     | Dat is met gezinnen toch?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |      |
| 8   | BD      | Ja meer met kinderen. Ik ga met mijn oudste zoon daar naartoe en ik help met de les. Het is meer een babyclub. Liedjes zingen en knutselen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |      |
| 9   | MIJ     | Maar daar zijn ook ouders bij?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |      |
| 10  | BD      | Ja er zijn ook ouders bij voor de kleine kinderen. Voor de oudste kinderen, die zitten in een klaslokaal, maar de ouders moeten daar sowieso blijven zitten in het klaslokaal, want het is geen kinderopvang. Als er iets is, moet je erbij zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |      |
| 11  | MIJ     | Zou ik daar een keer mogen komen kijken om vervolgens misschien met enkele Poolse mensen in contact te komen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |      |
| 12  | BD      | Ja dat kan zeker. Dat is om de zaterdag.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |      |
| 13  | MIJ     | Dat zou ik wel interessant vinden. Kunnen de mensen ook Nederlands die daar komen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |      |
| 14  | BD      | Ja er zijn ook cursussen Nederlands voor mensen die geen kinderen hebben. Die komen daar ook elke zaterdag. De stichting organiseert ook                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |      |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
|----|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | cursussen voor Poolse mensen en zo kunnen ze geld verdienen om bijvoorbeeld de huur te betalen en de school. Maar er komen bijvoorbeeld ook mensen die niet in aanmerking komen voor een cursus van de gemeente of hier van het ROC of die hebben geen tijd om dat doordeweeks te doen en dan komen ze zaterdag. Er zijn ook bijeenkomsten, niet alleen voor Poolse mensen, maar ook voor Nederlandse mensen. Maar ik weet niet wanneer de volgende is. Meestal is het met Kerst, voor Poolse en Nederlandse mensen om tradities te laten zien. Ken je de website?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 15 | MIJ | Ja ik heb erop gekeken, maar alles is in het Pools.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 16 | BD  | Ja ze hadden een Nederlands knopje, maar ze hebben alles handmatig gedaan denk ik.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 17 | MIJ | Ja want ik kon er niet zo veel wijs uit.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 18 | BD  | Er ging iets mis en nu is er geen Nederlandse versie meer. Maar je kan er gewoon langskomen. Het is niet alleen voor de kinderen of om taal te leren, maar ook voor een betere imago van Poolse mensen in Nederland. Wij zijn niet alleen maar van: wij zijn Pools en wij doen niks met Nederlands. Er zijn ook mensen die bijvoorbeeld discriminatie of slechte dingen in de pers tegen te houden en te laten zien dat er ook andere mensen zijn en niet alleen seizoenswerkers. Maar ook hoogopgeleide mensen die natuurlijk Poolse taal en cultuur willen behouden maar die ook goed geïntegreerd zijn in de Nederlandse samenleving. Maar er zijn veel Poolse gezinnen maar ook gemixte gezinnen zoals ik. Nederlands en Poolse ouders en kinderen die bijvoorbeeld alleen maar Nederlands praten maar heel goed Pools begrijpen en die kunnen dan bij Osstoja een begin maken met Pools spreken. |  |
| 19 | MIJ | Osstoja is in Oss. Komen de gezinnen en mensen die daar komen dan ook alleen uit Oss?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 20 | BD  | Nee ook uit Uden. Veghel niet zo heel veel.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 21 | MIJ | Heb je een idee hoeveel Polen er ongeveer in Veghel leven?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 22 | BD  | Nou er zijn veel mensen die hier werken maar die ergens anders wonen. Want ik ken echt niet zoveel Polen. Ik was ooit op zoek naar mensen uit Polen met kinderen hier en ik kon die niet echt vinden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 23 | MIJ | Hoe komt het dan dat ze hier niet wonen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 24 | BD  | Ik weet het niet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 25 | MIJ | Er is wel veel bedrijvigheid hier in Veghel dus ik kan me inderdaad voorstellen dat men hier wel veel werkt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 26 | BD  | Ja er wonen mensen in Vorstenbosch dat ik weet en in Nistelrode, in Heeswijk-Dinter.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 27 | MIJ | Je bent hier naar Nederland gekomen voor seizoenswerk. Hoe oud was je toen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 28 | BD  | Ik was toen 23.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 29 | MIJ | Waarom ben je toen naar Nederland gekomen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 30 | BD  | Vanwege die vriendin.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 31 | MIJ | Zij werkte hier al langer?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 32 | BD  | Ja zij werkte hier elke zomer. Zij kwam elke zomer om iets bij te verdienen voor haar studie. En zij kon hier werken omdat ze een Duits paspoort had. Toen moesten veel Poolse Duitsers, mensen die twee nationaliteiten hadden, die hier naartoe kwamen. Dat waren de eerste mensen die zich hier in Nederland kwamen vestigen. Maar vanaf 2005 was het voor Poolse mensen ook mogelijk om gewoon in Nederland te werken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 33 | MIJ | Zonder tewerkstellingsvergunning? Was dat in 2005 al?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
|----|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 34 | BD  | Of in 2007. Ja 2007! Want toen ik hier kwam, kon ik nog niet werken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 35 | MIJ | En dat seizoenswerk heb je drie jaar gedaan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 36 | BD  | Nee nee één zomer. Twee eigenlijk. Bij een plantenkwekerij.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 37 | MIJ | Hoe heb je dat werk ervaren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 38 | BD  | Het was zwaar werk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 39 | MIJ | Veel uren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 40 | BD  | Ja wij werkten van 7.00 tot 18.00. Met de pauzes. Twee keer een kwartier.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 41 | MIJ | Dat is weinig. Hoe zag zo'n dag eruit?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 42 | BD  | Ik stond vroeg op, om 6.30. En dan ging je weg met de bus. Ik moet zeggen dat van die werkgever, wij hadden eigenlijk goede leefomstandigheden. Wij woonden bij een camping. En daar hadden wij een hele grote woonkamer. Daar kwamen ook Nederlandse mensen op vakantie. Dus het waren geen slechte leefomstandigheden. Ja het werk, in de plantenkwekerij is er geen lichter werk denk ik. Het is ook werk voor <b>akkoord</b> dus dat heb ik gedaan. Dus hoe meer je werkte hoe meer je kreeg.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 43 | MIJ | En werkten er toen nog meer mensen uit Polen of Litouwen of..                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 44 | BD  | Ja. Uit Litouwen nog niet. De meeste mensen waren Turks en Pools.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 45 | MIJ | En heb je daar ooit iets van problemen gehad dat je Pools was?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 46 | BD  | Nee.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 47 | MIJ | Ik was gewoon benieuwd omdat ik vorige week een Poolse vrouw geïnterviewd heb en die heeft bijvoorbeeld nooit seizoenswerk gedaan. Dus ik was heel benieuwd hoe jij dit toen ervaren hebt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 48 | BD  | Nee wij woonden op een camping. En in het weekend hadden wij natuurlijk vrije tijd. Feestjes zou ik niet zeggen. Dan gingen wij naar een andere camping om bijvoorbeeld kleingeld te halen en dan mochten wij niet naar binnen. Dat vond ik raar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 49 | MIJ | Wat bedoel je met kleingeld halen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 50 | BD  | Wisselgeld. Bij een restaurant. Voor een telefoon moesten wij met muntjes betalen. Maar wij mochten niet binnen en dat vond ik raar. Verder heb ik nooit problemen gehad.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 51 | MIJ | En hoe zat het met het salaris? Want je hoort zo vaak dat die mensen echt veel minder verdienen dan de Nederlander.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 52 | BD  | Dat kan ik je niet zeggen want toen was het voor mij nog niet duidelijk hoeveel je hier mocht verdienen. En ik was toen 23 en ik heb gewoon de loon gehad voor mijn leeftijdscategorie. Maar ik weet het niet. Voor mij was het heel veel geld. Ik kwam hier omdat ik wist dat ik binnen 6 weken genoeg geld kon verdienen om mijn hele jaar aan accommodatie en eten voor mijn studie te betalen. Ik kom uit een groot gezin, dus ik moest elke zomer ergens naartoe om te werken. Gewoon door het jaar kon ik goed studeren. Ik kreeg altijd een beurs omdat ik goede cijfers haalde van mijn universiteit. Maar dat is natuurlijk niet voldoende om alles te betalen. Voor andere dingen moest ik gewoon werken. Ik heb ik Polen gewerkt, maar toen kreeg je niet zoveel. Bijvoorbeeld voor zo'n lange dag als hier kreeg ik toen 10 euro. |  |
| 53 | MIJ | Voor een hele dag?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 54 | BD  | Ja en hier kreeg ik 50 euro bijvoorbeeld. Dat is een verschil hè? Ik werkte toen in de horeca. Ik werkte bij zo'n gasthotel en ik moest ook hard werken. In Polen. En daar kreeg ik 10 euro en hier 50. Daarom ben ik gaan zoeken in het buitenland. En dat doen denk ik ook andere jongen mensen. Nog steeds.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 55 | MIJ | Ik begrijp wel waarom je dat doet als ik dit zo hoor.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
|----|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 56 | BD  | Ik ben ook in Amerika geweest. Mijn schoonzus kon daar ooit werken en zij heeft daar een neef. Daar gingen we ook heen. Maar daar kon je niet zo makkelijk werk vinden want je had geen werkvergunning.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 57 | MIJ | En de huisvesting die je toen had was via de werkgever geregeld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 58 | BD  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 59 | MIJ | En hoe was dat?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 60 | BD  | Dat was heel goed. Ik vond het eigenlijk niet erg. Ik was met mijn vriendinnen hier naartoe gekomen en voor ons waren het zware dagen, maar wij werkten langs elkaar. Die vriendin kon 4 keer verdienen wat ik heb gedaan omdat zij heel snel werkte. Maar met het dagloon dat ik had, was ik al tevreden.                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 61 | MIJ | Werkte daar vooral vrouwen of ook mannen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 62 | BD  | Ook mannen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 63 | MIJ | Hadden jullie veel contact met elkaar of ook met Nederlanders?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 64 | BD  | Met Nederlanders niet veel.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 65 | MIJ | Hoe kwam dat dan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 66 | BD  | Wij woonden op een camping alleen met Poolse mensen. Op het werk natuurlijk met de groep leiders. Alleen in het weekend.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 67 | MIJ | Hoe zag een weekend er toen uit?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 68 | BD  | Wij moesten zaterdag tot 12.00 werken. En daarna snel douchen, boodschappen doen en dan naar Uden om te winkelen. Op zaterdagavond was er meestal een feestje. Ofja, gewoon zitten en iets drinken. Wij gingen niet naar pubs of cafés. Dat was te duur voor ons.                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 69 | MIJ | Je bleef gewoon thuis met vrienden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 70 | BD  | Ja. En op zondag gingen we vroeg naar de kerk. En naar de stad als er iets te doen was.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 71 | MIJ | Het geloof is voor mensen uit Polen wel heel belangrijk toch?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 72 | BD  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 73 | MIJ | Heb je dat toen gemist? Dat het hier veel minder was?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 74 | BD  | Ik heb dat niet zo ervaren. We gingen natuurlijk naar de mis, maar we begrepen niet heel veel van de mis. Maar we gingen toch. En doordeweeks mis je het niet zoveel.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 75 | MIJ | Wat heb je toen echt gemist? Mijn onderzoek richt zich op integratie en ik kan me voorstellen, je was hier voor seizoenswerk dus ik weet niet in hoeverre je aan integratie hebt gedaan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 76 | BD  | Nee niet heel veel. Wij kenden natuurlijk geen Nederlands. Maar ik kon goed Engels en mijn vriendin kon goed Duits. Dus wij spraken regelmatig met Nederlandse mensen die dat ook konden. Dus zo heb ik mijn man leren kennen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 77 | MIJ | Dus als je ook geen Engels sprak, dan kan het gewoon niet?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 78 | BD  | Nee.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 79 | MIJ | Wat denk jij dat nu nog struikelblokken zijn om te integreren hier? Of drempels waardoor het stagneert?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 80 | BD  | Als ik zo over de jaren kijk.. Wij woonden ergens ver van de stad. Wij hadden geen vervoer. Wij deden bijvoorbeeld boodschappen, dat was goed van de werkgever, wij konden vrijdagavond met de bus (dezelfde bus die wij elke dag naar het werk gingen) naar Uden en daar deed iedereen zijn boodschappen. Op andere dagen, elke dag waren we om 18.00 klaar en de winkels waren toen zolang open, moesten we lopen vanaf het werk. Dat was 3 kwartier lopen. Meestal ging één iemand en die moest dan meer brood enzo meenemen voor de anderen. Dat was het probleem. Dat we |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
|----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | ergens afgelegen woonden. We konden niet naar buiten, niet naar de winkels. En in het weekend moesten we ook gewoon lopen. Dan was er niks geregeld.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 81 | MIJ | Had je geen behoefte aan om iets te ondernemen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 82 | BD  | Natuurlijk zouden we ergens naartoe willen. Maar nu is dat anders. Mensen komen nu met auto's vanuit Polen en kunnen gewoon met de auto ergens naartoe. Iets bekijken, andere steden. Maar toen, of als je via een uitzendbureau hier komt werken, dan ben je eigenlijk afhankelijk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 83 | MIJ | Hoe zou dat volgens jou verbeterd kunnen worden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 84 | BD  | Ik denk dat in de pers geklaagd wordt over de overlast van mensen in het weekend. Maar geloof mij, je hebt eigenlijk niks anders te doen. Alleen maar op de camping zitten of waar ze wonen. Met je eigen gezelschap iets doen. En natuurlijk zijn er dan mensen die drinken. En ik kan dan geen excuses voor die mensen maken. Maar als je gewoon zoals wij waren, moest je gewoon lopen. Als het weer slecht is, moet je dus thuis zitten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 85 | MIJ | Maar stel dat jullie meer in het dorp hadden gewoond, was er dan minder overlast geweest?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 86 | BD  | Ik zeg niet dat we zoveel overlast veroorzaakten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 87 | MIJ | Nee maar omdat je zei dat er in de pers zoveel over geklaagd wordt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 88 | BD  | Ik denk dat het probleem is dat de mensen die geen Nederlands kennen, niets weten van dingen die georganiseerd worden. Feesten of kermis. Dingen die er te doen zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 89 | MIJ | Er zou meer voorlichting moeten komen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 90 | BD  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 91 | MIJ | Zoals ik al zei had ik vorige week een gesprek met een andere Poolse vrouw. Ze zei dat ze samen met een vriendin 5 jaar geleden een soort cursus had ontwikkeld voor Poolse immigranten. Ze gaf namelijk aan dat wat er mistte bij de Polen was voorlichting. Ook over drugs, verslaving, hoe Nederlanders leven, geloof etc. En zij hadden een cursus gemaakt met al deze informatie die aan deze mensen kon worden gegeven. Maar de gemeente heeft daar geen aandacht meer aan besteed. Zou zoiets helpen bij de integratie van Polen als ze dat zouden willen?                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 92 | BD  | Ik denk het wel. Er zijn ook mensen die komen voor seizoenswerk en die komen alleen voor een paar weken of maanden en dan gaan ze terug.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 93 | MIJ | Die hebben geen behoefte aan integratie?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 94 | BD  | Nee niet voor de lange termijn. Maar zo is het ook begonnen met veel mensen. Die komen hier één keer, dan een tweede keer en dan zoeken ze bij iemand anders beter werk. En dan zoeken ze ook een eigen woning.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 95 | MIJ | Merk je dat, ik weet niet in hoeverre je precies nog contact hier hebt met Poolse mensen, dat mensen steeds langer blijven?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 96 | BD  | Ja. Ik ken ook andere mensen in Eindhoven, twee vrouwen. Die kwamen hier achter hun mannen aan. Die hebben een PhD gehaald bij een technische universiteit in Eindhoven. En die kwamen bijvoorbeeld voor een jaar. Maar zij kenden goed Engels en dachten: wij hoeven geen Nederlands te spreken. Maar inmiddels ook zo lang hier. Want ik ken hen via een internetforum. Ik vind het belangrijk om te weten hoe lang iemand hier blijft voordat ik met hen contact maak. Ik vind het verdrietig als ik een nieuwe vriend ontmoet en die gaat na 2 jaar terug naar Polen. Dus daarom heb ik dat gevraagd. Mij zij waren echt hoog opgeleid en kwamen hier om de PhD te doen. Ze zijn hier ook blijven hangen. Een werkt bij Philips en een bij DHL. Ze doen geen cursus Nederlands, hun kinderen gaan naar een |  |



DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
|-----|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | Nederlandse school.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 97  | MIJ | Maar je zit dus op een forum waar Poolse mensen in Nederland opzitten?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 98  | BD  | Ja Pools forum.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 99  | MIJ | Doe je dat nog steeds?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 100 | BD  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 101 | MIJ | Dus je hebt nog steeds behoefte aan mensen van de eigen nationaliteit?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 102 | BD  | Ja. Maar ook om ervaringen uit te wisselen. Er is ook een forum voor Nederlandse mensen die iets met Polen hebben. Misschien kun je daar op kijken. Ik ben daar niet zo actief. Ik ben daar begonnen, maar ik heb daar heel lang niet op gezeten, maar die is inmiddels heel groot geworden. Er zijn mensen, vooral mannen, die Poolse vrouwen hebben die of in Nederland wonen of in Polen zelfs. En die schrijven daar veel over vanuit hun Nederlandse positie.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 103 | MIJ | Wat bespreek je dan zoal op zo'n forum?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 104 | BD  | Over school, kinderen. Bijvoorbeeld over traktaties op school. Over feestjes.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 105 | MIJ | Heb je daar het ook weleens over integratie? Behoeftes?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 106 | BD  | Er komen ook mensen die klagen bijvoorbeeld. Maar andere mensen zeggen dan; eerst de taal leren en dan iets beters zoeken. En met klachten moet je naar de werkgever gaan. Er zijn echt veel groepen, categorieën van de Poolse mensen die hier wonen. En het slechte imago is eigenlijk gecreëerd door de mensen die hier niet zolang blijven. Ik heb nooit een slechte ervaring gehad met Nederland, maar dat kan ook door mijn Nederlandse namen komen. En de taal, ik vond het vanzelfsprekend om de taal snel te leren. Ook voordat ik ging werken. Want ik wist heel goed dat ik naderhand geen tijd of geen zin zou hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 107 | MIJ | Maar denk je dat taal belangrijk is om hier goed te functioneren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 108 | BD  | Ja het allerbelangrijkst. Ook al zijn er veel mensen die de taal niet kennen. Ik ga nu via Osstoja ook tolken als vrijwilliger tussen de ouders en kinderen op school. Er zijn ook mensen die hier al 5 jaar wonen en die niet heel veel kunnen. Maar ik zou zeggen dat ze de taal echt moeten leren kennen, want het is een vicieuze cirkel. Als je voor hen gaat vertalen, dan denken mensen ja het moet in het Pools aangeboden worden maar het zou andersom moeten. Ik hoor mensen zeggen dat ze bang zijn om naar het ROC of gemeente te gaan, want daar zeggen ze dat je voor een cursus Nederlands 2000 euro per jaar moet betalen. Ik weet niet of het waar is. Maar dat is zo'n barrière dat mensen niet eens durven daar naartoe te gaan. Er zijn geen volksuniversiteiten meer in Veghel en Uden. Ik ben toen begonnen met volksuniversiteit cursus en toen ROC, maar wij hadden alles zelf betaald. Ik ging wel naar de gemeente of via ROC. Ik weet niet of het gesponsord werd. Wij hadden toen geld om de cursus te betalen. |  |
| 109 | MIJ | Maar de taalcursussen die je aanbiedt bij Osstoja, zijn die gratis?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 110 | BD  | Nee die zijn niet gratis. Maar die zijn 200 euro per 20 bijeenkomsten. Er is één persoon die in het Pools grammatica kan uitleggen en ook andere Nederlandse docenten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 111 | MIJ | En wordt daar veel gebruik van gemaakt?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 112 | BD  | Volgens mij zit het vol ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 113 | MIJ | Denk je dat veel mensen daar iets vanaf weten, want ik kan me voorstellen dat heel veel mensen daarin geïnteresseerd zouden zijn. Ook omdat ze met een soort van rolmodel leren. Ik kan me voorstellen dat jij voor hen als rolmodel dient.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 114 | BD  | Ja je moet het horen via mond-op-mond-reclame. Ik hoor ook van mensen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
|-----|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | die er niet van gehoord hebben. Maar het is allemaal meer in Oss dan hier in Veghel denk ik.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 115 | MIJ | Maar je weet niet of dat in Veghel al gedaan wordt? Door mensen bijvoorbeeld die uit Polen komen en die taalcursussen aanbieden? Want ik denk dat het de drempel wel lager maakt om een cursus te gaan volgen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 116 | BD  | Er was ooit een vrouw, dat las ik in de krant, die in Zijtaart een cursus voor Poolse mensen zou organiseren. Maar dat is het probleem. Als mensen samen wonen op een camping, dan zou ik niet kunnen weten dat er een cursus was.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 117 | MIJ | Dat heeft weer met voorlichting te maken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 118 | BD  | Dus dan zou je dat bij werknemers moeten zijn. Maar die doen dat ook. Bijvoorbeeld Hobij. Die heeft een contract met ROC over de taallessen. En anderen, ik weet niet van de Jumbo of Sligro, want daar werken ook veel Poolse mensen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 119 | MIJ | Ik heb enkele weken geleden met iemand van Hobij gesproken en die zei dat ongeveer 20% van de werknemers geïnteresseerd was in een taalcursus. Dat vond ik vrij weinig. Dan is er toch niet echt een behoefte aan blijkbaar. Of dat ze geen tijd hebben, zal ook wel meespelen. Ze maken veel uren en lange dagen heb ik begrepen.                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 120 | BD  | <i>Uitleg over Polenforum (39:40 – 36:30)</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 121 | MIJ | Toen je hier zelf als seizoensarbeider werkte, hoe werd er dan met deze dingen omgegaan (belastingaangifte etc.)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 122 | BD  | Dat heb ik niet gekend                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 123 | MIJ | Maar ook niet met arbeidsvoorwaarden. Nooit gezien?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 124 | BD  | Nooit gezien. Contract had ik wel getekend, maar dat was in het Nederlands. En nu is het denk ik nog steeds in het Nederlands vaak.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 125 | MIJ | Je hoort dat vaak dat mensen geen contract krijgen of dat het in het Nederlands is en zij het niet begrijpen of dat ze zo lang zijn dat je een week nodig hebt om het te lezen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 126 | BD  | Ik denk ook dat mensen, sommige jongen mensen, weten niet dat men hier met leeftijd werkt als het gaat om inkomen. Er zijn jongeren van 18 en die komen hier en die denken dan in Polen en ik verdien heel veel, maar die verdienen niet veel want ze zijn nog onder de 23. En dan zeggen ze soms: die verdient meer omdat hij Nederlander is. Maar dat klopt niet, die verdient meer omdat hij ouder is. Of ze weten niet dat ze een zorgverzekering moeten afsluiten. Soms denken ze dat dit via de werkgever gaat, ik weet ook niet precies hoe dat gaat. Zorgverzekering, ik denk het niet. |  |
| 127 | MIJ | Nee zorgverzekering gaat niet via de werkgever. Maar ze weten er dus gewoon te weinig van?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 128 | BD  | Ja en dan hebben ze problemen. Dat zie je ook op het forum. Toen ik hier kwam, ben ik naar Veghel Ontvangt Kinderen gegaan en daar heb ik ook Nederlands geleerd. Misschien gaan we voor Osstoja ook Poolse les geven om extra geld te verdienen. Poolse dag in Boekel (24 mei).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 129 | MIJ | Je doet best veel vrijwilligerswerk hier?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 130 | BD  | Ja om geen gaten in het CV te hebben en om mensen te helpen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 131 | MIJ | Ik sprak eens een Poolse vrouw en die vond het zo bijzonder dat we in Nederland zoveel vrijwilligerswerk. Niet alleen voor familie, maar voor iedereen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 132 | BD  | Nee dat is in Polen niet zo normaal. Ik heb het in Polen ook nooit gedaan.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 133 | MIJ | Is dit volgens jou goed bij integratie en contacten leggen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|-----|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 134 | BD  | Ja maar je moet natuurlijk daar tijd voor hebben en geld. Ik ben gewoon thuis, maar mijn man en ik hebben een afspraak dat ik thuis blijf en alles doe. Ik wil mijn kinderen Pools leren, maar als zij naar school gaan, ga ik gewoon werken en dan heb ik ook minder tijd voor vrijwilligerswerk. Maar dat is mijn karakter. Ik heb veel geleerd in Polen en veel met talen. Ik vind het zielig voor de mensen die geen Nederlands kennen. Daarom wil ik helpen. Informatie doorsturen. Maar ik besef ook dat er soms gevaar in zit. Dat je soms teveel informatie in het Pools geeft. Want ze moeten ook zelf leren. daarom is de taal voor iedereen heel belangrijk. Maar ze moeten ook weten van de mogelijkheden. |  |
| 135 | MIJ | En het werken met rolmodellen zoals jijzelf? Zou dat mensen meer overtuigen om mee te doen aan een cursus of aan activiteiten? Want ik kan me voorstellen als ik naar Polen zou gaan, ik eerder geneigd ben om aan dingen mee te doen als een Nederlander me zou vragen. Een stukje bekendheid.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 136 | BD  | Maar dat moet denk ik iemand van de gemeenschap zijn. Bijvoorbeeld bij de werknemers van de Sligro moet het iemand van hen zijn die de kar trekt en iets organiseert en daarin de rest meeneemt. Ook voor informatie. Niet dat iemand komt die "ook eigenlijk een buitenlander is".                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 137 | MIJ | Heb je een idee van arbeidsmigranten (dat is toch min of meer de doelgroep in mijn onderzoek) of zij behoefte hebben aan activiteiten wanneer zij niet aan het werk zijn? Want je zegt net dat mensen die alleen het seizoen hier werken geen behoefte hebben aan integratie. Maar mensen die langer dan een seizoen blijven?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 138 | BD  | Dat is de vraag, want mensen die hier willen vestigen, die gaan die dingen zelf opzoeken. Ik ken iemand uit Erp, die zijn nu 2 jaar hier en ze gaan zelf dingen ondernemen. Zij werkt bij X en hij bij Sligro. Zij leert zelf Nederlands en is ook een lerares in Osstoja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 139 | MIJ | Dat ligt ook aan de persoon zelf?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 140 | BD  | Ja, ik denk dat als ze een stel zijn en hebben een woning gehuurd, dat ze sneller mee zullen doen. Maar ik weet niet hoeveel gezamenlijke huisvesting er in Veghel is. Want dat is denk ik het grootste probleem. Daar zijn heel veel Poolse mensen bij elkaar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 141 | MIJ | Dus je zegt dat die mensen eigenlijk uit elkaar gehaald moeten worden zodat ze sneller kunnen integreren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 142 | BD  | Ja want dan moeten ze dat wel doen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 143 | MIJ | Dat is interessant. De gemeente gaf dit ook aan, maar AN was daar niet zo van overtuigd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 144 | BD  | Ja want als je bij elkaar zit heb je geen behoefte om met andere Nederlanders in contact te komen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 145 | MIJ | Die ervaring zul je zelf ook wel gehad hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 146 | BD  | Maar de reden dat de mensen zo doen, is dat het goedkoper is.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 147 | MIJ | Maar als mensen voor korte tijd hier zijn, en zijn het alleen mannen of alleen vrouwen en die gaan dan regelmatig naar Polen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 148 | MIJ | Maar het lijkt een onoplosbaar probleem, want geld blijft een struikelpunt?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 149 | BD  | Ik denk dat je dit probleem altijd hebben als er mensen zijn die alleen maar tijdelijk komen. Als ze een betere baan in Duitsland kunnen krijgen, gaan ze naar Duitsland. Dat weet ik zeker. Als ik geen vriendin had, zou ik naar Engeland gaan vanwege de taal.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 150 | MIJ | Een heel klein deel gaat toch maar naar Nederland? Groot deel naar Duitsland?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
|-----|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 151 | BD  | Ja is dichterbij en vanwege de taal. En veel mensen gaan naar Engeland en Ierland. Vanwege de taal en werkgelegenheid. Maar die mensen die hier willen blijven doen denk ik veel zelf om te integreren. Maar dan laten ze zich niet horen. Ze doen alles volgens het boekje en ze zijn geen probleem voor andere mensen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 152 | MIJ | Maar bij welke mensen schuilen en dan wel problemen volgens jou?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 153 | BD  | Bij mensen die zonder gezin hier zijn en die bijvoorbeeld tijdelijk werk hebben, seizoenswerk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 154 | MIJ | Dus mensen die langer blijven...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 155 | BD  | Die willen natuurlijk werk hebben en geen problemen hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 156 | MIJ | Wat zouden we voor die mensen wel beter kunnen doen bij de integratie. Kan me voorstellen dat zij ook tegen dingen aanlopen waar ze meer vanaf willen weten of meer hulp willen krijgen? Had je zelf graag ergens hulp willen hebben? Maar je hebt natuurlijk een Nederlandse man wat veel scheelt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 157 | BD  | Ik had nooit zoveel problemen. Misschien in het begin toen ik moest zoeken naar een taalcursus. Maar ik heb een ander karakter, bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk. Ik krijg er niets voor, maar andere ervaringen, ik krijg er meer zekerheid door, ik kan mensen helpen. Ik deed het in het begin voor mezelf en nu kan ik andere mensen helpen. Via openbare plekken, scholen etc., want je kunt niet persoonlijk mensen benaderen. Ik ben ook in contact met het Opstapje, een programma voor schoolgaande kinderen. Maar ze konden geen Poolse mensen met de doelgroep vinden. Ik ken die mensen ook niet. De mensen die ik ken sturen hun kinderen naar de peuterspeelzaal. Misschien wonen ze hier niet. |  |
| 158 | MIJ | Veel mensen zeggen dat je de Nederlanders en de Polen hebt, maar als ik het zo begrijp heb je binnen de Poolse groep een aantal subgroepen. Een gat tussen de mensen die wel dingen opzoeken en die mensen die zich ergens schuilhouden en moeilijk te bereiken zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 159 | BD  | Alleen maar via openbare plekken en posters.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 160 | MIJ | Heb je enig idee hoe ik hen kan bereiken, want ik zou graag iemand van die groepen spreken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 161 | BD  | Ik ken die groep niet zo. Ik weet dat er veel bij de Jumbo en Sligro werken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 162 | BD  | Wat is je doelgroep dan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 163 | MIJ | Ja mijn doelgroep is MOE-landers in de gemeente Veghel. Ik kan de mensen zoals jou makkelijk bereiken, want je bent overal bij betrokken en mensen kennen je. Maar van de echte groep arbeidsmigranten zou ik graag willen weten hoe zij hier leven en wat hun wensen en behoeften zijn bijvoorbeeld. Want dat zijn vaak de mensen waarbij de problemen schuilen. Je hoort zoveel verhalen in de pers. Misschien maken we ons ergens druk over wat er niet is, maar dat zou ik graag willen weten.                                                                                                                                                                                                              |  |
| 164 | BD  | Heb je ook al mensen van een andere nationaliteit?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 165 | MIJ | Nee nog niet. Ik ben daarmee bezig, maar op de een of andere manier zijn de Polen toch makkelijker te bereiken dan andere nationaliteiten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 166 | BD  | Ik zou persoonlijk niet snel naar Nederland komen. Ik ben helemaal niet geïntegreerd in Nederland. Ik zou liever naar Engeland of Ierland gaan vanwege de taal. Maar nu is het een ander verhaal. Maar ik wist toen heel weinig over Nederland dus ik kan me voorstellen dat iemand hier voor werk heen komt, dat ook niet weet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 167 | MIJ | Ik richt me bij mijn onderzoek op 4 domeinen: werken, wonen, vrije tijd en educatie. Waar schuilen volgens jou de meeste problemen als het gaat om                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|-----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | integratie? In welk domein?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 168 | BD  | Educatie misschien.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 169 | MIJ | De taal bedoel je dan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 170 | BD  | Ja. Als je werk hebt, meestal is het zo dat als iemand hier naartoe komt, moet iemand werk en woning hebben. In het begin tenminste. Maar als je het goed doet op het werk kan je misschien een andere woning zoeken. Maar dan moet je de taal echt kennen. Mensen die hier komen kennen een beetje Duits en Engels maar als ze verder willen komen, moeten ze wel de taal leren. en in vrije tijd, ik weet het niet. Want als iemand lange dagen maakt, heeft die doordeweeks niet zoveel tijd over. Maar in het weekend gaan mensen naar concerten, festijnen, zwembad, steden etc. Dan zoeken ze mensen zelf op. Ook via het forum. |  |
| 171 | MIJ | Heb jij ooit verhalen gehoord van uitbuiting in Veghel?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 172 | BD  | Wat bedoel je met uitbuiting?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 173 | MIJ | Wat je vaak hoort over werk- en/of woonomstandigheden? Dat de veiligheid niet goed is bijvoorbeeld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 174 | BD  | In Veghel, nee.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 175 | MIJ | Verdere suggesties?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 176 | BD  | Via scholen kun je mensen bereiken via kinderen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 177 | MIJ | Ja ik ga binnenkort naar de Bernadetteschool.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 178 | BD  | Want via kinderen, dat is ook waar de taal nodig is, want ik krijg informatie of dingen die kinderen moeten weten of school organiseert iets. En daar moet je ook als ouder over geïnformeerd worden.<br>Mijn kinderen zitten op Het Ven, maar daar nog nooit Poolse kinderen gezeten. En op een andere school zitten een paar kinderen, maar ik heb ze nog niet gezien.                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 179 | MIJ | Wonen er Poolse mensen in de buurt?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 180 | BD  | Ik weet het niet. Ik heb met één meisje contact, maar zij stuurt haar kind naar een andere school. Het ligt aan de buurt. Ik zou graag met andere Poolse ouders in contact komen, maar die zijn er niet zoveel.<br>Bernadetteschool is meer in het centrum, dus daar zullen inderdaad meer Poolse kinderen zitten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 181 | MIJ | Het begint wel met de kinderen inderdaad. Ik ben benieuwd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 182 | BD  | Op school zijn mensen meer zichtbaar. Als mensen geen kinderen hebben gaan ze alleen naar het werk. En voor vrije tijd hoef je geen Nederlands te kennen. Maar als je kinderen hebt ben je ouder en ben je zichtbaar. Kind is leerplichtig als die geregistreerd is. Mensen willen het beste voor hun kind, dus ook dat zij Nederlands leren.                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 183 | MIJ | Ik ben benieuwd of de ouders zelf dan ook Nederlands spreken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 184 | MIJ | Wat zie je vaker, dat mensen hier met 2 Poolse ouders zijn of met 1 Poolse en 1 Nederlandse?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 185 | BD  | 2 Poolse ouders.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 186 | MIJ | Woont je eigen familie nog in Polen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 187 | BD  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 188 | MIJ | Ga je nog vaak terug?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 189 | BD  | 2 keer per jaar. Mijn jonge broertje en zusje werkten ook bij de plantenkwekerij maar zij wilden hier niet blijven. Als je hier wilt wonen, ik had een man, dan heb ik gelijk een netwerk. Dat heb je anders niet. Ik snap mensen niet zo goed als ze hier met gezinnen, soms blind, zonder werk, komen. Dat gebeurt echter meer in grote steden.                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 190 | MIJ | Denk je dat mensen vaker direct naar werkgevers stappen of via een                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
|-----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | uitzendbureau?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 191 | BD  | Via een uitzendbureau of via kennissen. Niet direct naar werkgevers. Als ze eenmaal een baan hebben en een baan hebben, proberen ze het rechtstreeks. Mensen die langer blijven, durven dat en willen verderop komen en willen niet dezelfde dingen blijven doen als die niet zo goed zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 192 | MIJ | En wat betreft het opleidingsniveau? Ik kan me voorstellen dat veel mensen werk doen dat onder hun niveau is?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 193 | BD  | Ja dat klopt, maar zonder de taal kun je niet veel. Ik kan Engelse les geven, maar zonder taalkennis wil ik ook niet in de school werken. Ik heb ook geen ervaring in Nederland dus niemand wil mij aannemen. Het is een soort vicieuze cirkel. Ook al ben je in Polen goed opgeleid, je kunt hier niet zomaar in het onderwijs gaan, want je kent de taal niet. Dus de meeste mensen werken onder hun niveau of het moet zo zijn dat je hier een contract hebt, maar dan moet je wel heel goed Engels kunnen. Net als die vrouwen waar ik net over vertelde in Eindhoven. |  |
| 194 | MIJ | Dan heb je zo'n goede opleiding gedaan en dan moet je hier laaggeschoold werk doen. Dat is zo raar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 195 | BD  | Ja maar in Polen heb je ook hoog opgeleiden, maar misschien wel te veel. Er is geen werk voor zoveel hoog opgeleiden. Hier is een ander systeem. Jonge mensen zoals jij gaan eerst in een supermarkt werken of horeca. In Polen was er zo'n hoge werkloosheid dat wij geen bijbaantje konden doen, want er waren al heel veel volwassenen die geen werk konden krijgen.                                                                                                                                                                                                    |  |
| 196 | MIJ | Is er nog steeds zoveel werkloosheid?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 197 | BD  | Ik weet het niet precies. Denk een beetje minder.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 198 | MIJ | Ben je nog veel met Polen bezig? Wat er zich afspeelt, het nieuws?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 199 | BD  | Ja maar van de werkloosheid weet ik niet zoveel. Want mijn zussen en broers hebben gewoon werk en die zijn tevreden. Zij zeggen dat er wel werk is maar je moet iets willen ondernemen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 200 | MIJ | Dat is ook hier een belangrijke eigenschap. Om hier ook mee te kunnen doen, ondernemend zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 201 | BD  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 202 | MIJ | Maar dat ben jij wel geloof ik.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 203 | BD  | Ja maar nu heb ik geen werk. Maar ik kan dat nu gewoon niet vanwege de kinderen. De meeste dingen doe ik 's avonds of als ze naar opa en oma zijn. Dat is voor alle partijen het makkelijkst.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 204 | MIJ | Is dat ook iets wat voortvloeit uit je Poolse achtergrond? Zorg voor familie?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 205 | BD  | Ja. Polen blijven heel vaak thuis. Veel meer dan hier in Nederland.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 206 | MIJ | Hier is het eigenlijk ouderwets ja om thuis bij de kinderen te blijven.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 207 | BD  | Ik vind het leuk, maar ik zit niet de hele dag thuis. Ik blijf wel op de hoogte door mijn activiteiten. Het huishouden doe ik eigenlijk het minst graag.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |

**Bijlage C – Interview met TN**

Interview met TN (doelgroep)

MIJ =Mijke van Gerven (interviewer)

Datum = 27 mei 2013 om 19:00

Plaats = Bij de geïnterviewde thuis, buiten

Taal = Nederlands

| Nr. | Spreker | Spraak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Code |
|-----|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1   | MIJ     | Toen je naar Nederland kwam, waar woonde je toen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |      |
| 2   | TN      | Ik woonde eerst in Nistelrode, bijna 5 jaar heb ik daar gewoond.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |      |
| 3   | MIJ     | En hoelang ben je nu in Nederland?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |      |
| 4   | TN      | Vanaf 2004. Maar dat was een keer voor korte tijd, want ik studeerde in Polen. Het was vakantiewerk en toen ging ik terug naar Polen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |      |
| 5   | MIJ     | Dus je kwam hier alleen in de zomers?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |      |
| 6   | TN      | Ja meestal in de zomer en soms een beetje langer. Vanaf 2006 ben ik echt vast in Nederland komen werken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |      |
| 7   | MIJ     | En 2004, de eerste keer, hoe oud was je toen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |      |
| 8   | TN      | 24 jaar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |      |
| 9   | MIJ     | En je kwam hier alleen naar toe?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |      |
| 10  | TN      | Ja alleen. Voor vakantiewerk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |      |
| 11  | MIJ     | Wat voor werk deed je toen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |      |
| 12  | TN      | Ik heb bij een uitzendorganisatie kantoor gewerkt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |      |
| 13  | MIJ     | Aleksandra vertelde me dat je veel bij een uitzendbureau gewerkt hebt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |      |
| 14  | TN      | Ja ik heb bijna 5 jaar bij een uitzendorganisatie gewerkt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |      |
| 15  | MIJ     | Hoe was jouw ervaring daarmee?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |      |
| 16  | TN      | Ik ben begonnen bij een kleine uitzendorganisatie, maar die organisatie groeide tot 800 mensen. Toen ik begon waren er 150. Elk jaar kwamen er meer en dat is een mooi bedrijf geworden. Voor de baas was het zwaar. Eentje zat met zijn gezondheid. Hij heeft toen het bedrijf verkocht en er kwam een fusie met een andere uitzendorganisatie. En vanaf toen begon een slechte ervaring. Het was slecht geregeld.                                                      |      |
| 17  | MIJ     | En dat was het tweede uitzendbureau waar je werkte?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |      |
| 18  | TN      | Ja de fusie. Het contract moest worden verlengd, ik ben op dezelfde plek gebleven. Alleen er was een andere naam.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |      |
| 19  | MIJ     | En wat was het verschil tussen voor en na de fusie?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |      |
| 20  | TN      | Na de fusie werd je echt een nummer, niet persoonlijk. En ook met alle financiële dingen. Het bedrijf ging uiteindelijk failliet. Mensen kregen geen salarissen. Men zou elke week uitbetaald krijgen, maar soms wachtten ze er 6 weken op. En ook toeslagen misbruik. Toeslagen genomen, een elektronische handtekening gevraagd door de belastingdienst en uiteindelijk hebben ze het geld helemaal niet gekregen. Het stond op de rekening van de uitzendorganisatie. |      |
| 21  | MIJ     | Dus jij zou toeslagen moeten ontvangen die zij uiteindelijk zelf gehouden hebben?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |      |
| 22  | TN      | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |      |
| 23  | MIJ     | Waar was dat uitzendbureau?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |      |
| 24  | TN      | Het officiële kantoor was in Den Bosch.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |      |
| 25  | MIJ     | Hoe was het met de huisvesting geregeld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |      |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 26 | TN  | Ik vond het slecht.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 27 | MIJ | Hoe werd dat geregeld bij het eerste bureau?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 28 | TN  | Alles werd voor ons geregeld. We moesten ongeveer 35 euro betalen per maand. Met eten. Dat was niet veel. De huisvesting was goed, het was een groot hotel. Met 3 keer per dag eten. Dat was goed geregeld, alles was netjes en op tijd. Reiskosten gekregen. Dat was belangrijk voor Poolse mensen. Salaris was op tijd. En later kregen ze een ander salaris, wat niet klopte. Er was vaak een correctie.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 29 | MIJ | Dat was bij het tweede bureau? Na de fusie?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 30 | TN  | Ja na de fusie was het nog goed hoor, iets minder dan het eerste bureau, maar het was nog goed. Financieel was het goed, iedereen kreeg netjes zijn geld. Met die eerste bazen ging het goed. En daarna was er een andere mentaliteit, slechter.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 31 | MIJ | Hoe was toen je huisvesting geregeld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 32 | TN  | Pay People, de eerste bazen, zij hebben altijd goede huisvesting. Later kwamen de mensen in een soort boerderij. Maar ik heb altijd goede huisvesting gehad.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 33 | MIJ | Wat vind jij zelf goede huisvesting voor Poolse mensen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 34 | TN  | Redelijk goede huizen, schoon en netjes. Ik heb echt slechte huisvesting gezien. Bij een uitzendorganisatie in Schijndel, daar heb ik 2 weken gewerkt, omdat zij volgens mij niet wisten wat mijn functie was. Toen heb ik gezegd: "ik ben niet bang voor werken, maar wat jullie doen is misbruiken".                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 35 | MIJ | En wat vind je dan echt slechte huisvesting?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 36 | TN  | Slechte huizen, stank binnen, kwaliteit verschrikkelijk. Als iemand mij daar zou plaatsen zou ik niet in Nederland blijven wonen. Meestal wonen ze met heel veel mensen samen. In sommige huizen zaten vaste groepjes. In Oss bijvoorbeeld zijn appartementjes waar niet veel mensen mogen wonen. In Bernheze ook. Daar mag een bepaald aantal mensen wonen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 37 | MIJ | En wonen zij dan ook met verschillende nationaliteiten in een huis?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 38 | TN  | Soms wel.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 39 | MIJ | Leidt dat weleens tot problemen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 40 | TN  | Niet altijd. Als ik soms bij een huis komen waar 7 of 8 mensen wonen. En mensen verschillen, bijvoorbeeld uit welke regio je in Polen komt. Verschillende cultuur. Een eigen huis heeft een aparte cultuur en dat is dan niet. Ze hebben samen maar één toilet, één badkamer, één keuken waar ze op dezelfde tijd allemaal moeten koken. Er is een andere mentaliteit. Er zijn ook huizen waar ze een zelfde groep inzetten, bijvoorbeeld op leeftijd of op soort mensen. Maar dat lukt niet altijd, want er is een beperkte keus. Soms willen die mensen ook zo wonen, omdat ze dat gezelliger vinden en dan kunnen ze altijd een feestje maken. Er zijn echt verschillende soorten mensen. Want andere mensen komen hier echt alleen om te werken. Soms komen mensen voor kort bij ons werken en zij gebruiken drank of verslavingsmiddelen. Lang niet altijd zijn ze van goede wil. |  |
| 41 | MIJ | In wat voor soort huis heb je zelf gewoond?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 42 | TN  | Bij een boerderij. In Nistelrode was een hotel en daarnaast was een boerderij en dat was een goede woning. Ik heb daar bijna 5 jaar gewoond.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 43 | MIJ | Want je hebt een Nederlandse man?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 44 | TN  | Nu wel.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 45 | MIJ | Toen nog niet?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 46 | TN  | Nee. Ik was echt alleen. Later ging het bedrijf failliet en heb ik mijn ontslag gekregen. Toen ben ik verhuisd naar Oss. Daar heb ik een huis gehuurd en                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |



DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|----|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | toen heb ik een appartement gekregen in Vorstenbosch en heb daar 3.5 jaar gewoond.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 47 | MIJ | Je kwam hier wel met de intentie om kort te blijven?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 48 | TN  | Ja en uiteindelijk weer terug te gaan naar Polen. Ik wilde hier niet blijven.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 49 | MIJ | En wat heeft je uiteindelijk dan wel hier gehouden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 50 | TN  | Ik was afgestudeerd en heb mijn baas gevraagd of ze werk voor mij hadden. Ik ben meestal een paar maanden weg, dus misschien is er niet altijd werk voor mij. En ze hadden werk voor me. Ik had in eerste instantie afgesproken om hier 6 weken te blijven voor vakantiewerk (de eerste keer dat ik kwam). Dat is de normale periode dat Poolse mensen hier werken. En ik wilde nog geld verdienen omdat mijn broer nog studeert en mijn ouders hadden het zwaar met drie studerende kinderen. En in het begin heb ik de dagen afgeteld dat ik naar huis kon. Ik ben echt een familiemens. En toen ik meer mensen ontmoette was het minder erg. Ik heb ook veel vrienden gemaakt. Dus ik ben 6 weken gebleven. Ik ben een echt werkpaard en ze waren tevreden over me. Dus ik vroeg of ik langer mocht blijven tot 1 augustus en dat kon. Daarna vroegen ze tot wanneer ik vakantie had. In Polen heeft iedereen 3 maande vakantie, dus ik mocht nog langer blijven tot oktober. In oktober kreeg ik een telefoontje dat ik een baan aangeboden kreeg in Polen bij de gemeente. Dus dat heb ik tegen mijn baas in Nederland gezegd. Maar zij zeiden dat ze graag zouden willen dat ik in Nederland zou blijven voor werk. Maar ik moest voor de examens terug naar Polen. van oktober tot december hebben we het altijd rustiger, dus toen ben ik gebleven en ben ik heel veel op en neer gereden. Op vrijdag werkte ik tot 18h en toen reed ik naar Polen met de bus. |  |
| 51 | MIJ | En dit was in 2004?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 52 | TN  | In 2004 en 2005.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 53 | MIJ | Want je bent terug gegaan naar Polen na de eerste keer werken hier? Daar heb je je studie afgemaakt, je bent geslaagd. En toen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 54 | TN  | Dat was nog één jaar. Maar toen hoefde ik niet veel te studeren, alleen het schrijven van de masterscriptie. Toen was ik ook tot juni in Polen. In juli kwam ik naar Nederland tot bijna december. Toen ging ik weer naar Polen. toen ik helemaal klaar was, ging ik voorgoed naar Nederland. Dat was in 2006.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 55 | MIJ | En toen veranderde de intentie? Je wilde langer blijven?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 56 | TN  | In 2006 dacht ik dat wel. Maar dat was nog in een tijd dat ik hier niet officieel mocht werken. Ik was ingehuurd uit Polen. en vanaf 2007 mocht ik hier officieel werken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 57 | MIJ | Je deed wel het zelfde werk als dat je hier tijdens de zomer deed? Kantoorwerk?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 58 | TN  | Ja. Alleen het bedrijf was gegroeid. Ik kreeg meer werk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 59 | MIJ | Dus je hebt 5 jaar voor het uitzendbureau gewerkt. En daarna?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 60 | TN  | Ik was werkloos. Ik kreeg een uitkering.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 61 | MIJ | Hoelang was je werkloos?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 62 | TN  | Van 2009 tot 2010. Een jaar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 63 | MIJ | En daarna?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 64 | TN  | Toen heb ik 2 weken gewerkt in Schijndel. Daar ben ik snel gestopt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 65 | MIJ | Na die 5 jaar ben je in Oss gaan wonen. Woonde je daar alleen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 66 | TN  | Met 2 collega's. Ik kon dat zelf niet betalen. Ik had me al lang ingeschreven bij de woningstichting. En toen kreeg ik toevallig na 8 maanden een woning in Vorstenbosch. Daar heb ik 3,5 jaar gewoond.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |       |
|----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 67 | MIJ | En toen ben je een Nederlandse man tegen gekomen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |       |
| 68 | TN  | Ja op het werk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |       |
| 69 | MIJ | Wat voor werk doe je nu?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |       |
| 70 | TN  | Ik werk bij de gemeente Bernheze. Vanaf 2010. Ik heb eerst stage gelopen daar, 1,5 jaar. Via Optimisd. Ik vond dat niet erg, omdat ik graag Nederlands meer wilde leren en met Nederlandse mensen wilde werken. Anders kan mijn Nederlands nooit verbeteren.                                                                                                                                                                                       |       |
| 71 | MIJ | Je hebt gen cursus gevolgd?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |       |
| 72 | TN  | Niet elke dag.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |       |
| 73 | MIJ | Wanneer heb je hem gevolgd?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |       |
| 74 | TN  | Vanaf het begin probeerde ik het, maar het lukte niet vanwege mijn baan. Ook vaak in de nacht kreeg ik telefoontjes, dus dat kon ik niet combineren met een cursus. Ik kon niet zo goed nadenken, want ik was ontzettend moe.                                                                                                                                                                                                                      |       |
| 75 | MIJ | Zo gaat dat bij veel mensen hier? Geen tijd om een cursus te volgen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |       |
| 76 | TN  | Precies. Zij hebben geen tijd. Ze zijn moe.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |       |
| 77 | MIJ | Tijdens de eerste jaren dat je hier was, had je toen de behoefte om te integreren? Want je kwam natuurlijk met de intentie voor een kort verblijf?                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |       |
| 78 | TN  | Ik heb veel kennissen, omdat ik werk als vrijwilliger voor een stichting tussen Polen en Nederland. Ik ben ongeveer 15 jaar actief.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |       |
| 79 | MIJ | Wat houdt dat in?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |       |
| 80 | TN  | Wij hebben een stichting, Stichting Samenwerking tussen Bernheze en Coberin (?), dat is de regio in Polen waar ik vandaan komen. Wij doen ook veel met scholen. Want in Polen was het 50 jaar communisme, dus scholen zijn oud, banken zijn oud. En in Nederland komt vaak nieuw meubilair in scholen dus toen hebben we veel oud meubilair naar Polen gebracht, naar de scholen. En dat doe ik nog steeds. Actief houden voor de mensen in Polen. |       |
| 81 | MIJ | Want tijdens je werk bij uitzendbureaus heb je voornamelijk Poolse collega's gehad?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 49.10 |
| 82 | TN  | Ook Nederlandse. Poolse en Nederlandse.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |       |
| 83 | MIJ | Welke taal sprak je dan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |       |
| 84 | TN  | In het begin vooral Duits. In het begin wilde mijn baas mij niet, omdat hij iemand wilde die Nederlands sprak. Maar uiteindelijk ging hij met Duits akkoord. En toen hebben ze gezien hoe ik werkte en dat was in orde.                                                                                                                                                                                                                            |       |
| 85 | MIJ | Jij hebt geen Nederlands of Engels daarvoor nodig gehad?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |       |
| 86 | TN  | Dat was beter, maar ik heb Duits gesproken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |       |
| 87 | MIJ | Bijzonder.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |       |
| 88 | TN  | Ja maar ik moet dingen regelen voor Poolse mensen. Ik werkte vooral met personeel, later ook met klanten. Maar dat was sporadisch. Ik moest alles aan Poolse mensen doorgeven of naar het ziekenhuis.                                                                                                                                                                                                                                              |       |
| 89 | MIJ | Maar jij had geen behoefte om te integreren, dus met Nederlandse mensen om te gaan, Nederlands te leren etcetera?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |       |
| 90 | TN  | Ik had die behoefte wel, maar dat kost tijd. In het eerste jaar toen ik nog studeerde had ik gezegd dat ik dat niet zou doen en willen. Ik moest werken aan mijn school. En de rest van de tijd werken. Ik had ook geen tijd voor een feestje. Ik wilde afstuderen, dat was belangrijk.                                                                                                                                                            |       |
| 91 | MIJ | En hoe denk je dat dat nu met de huidige arbeidsmigranten uit Polen is?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |       |
| 92 | TN  | Zonder taal wordt het moeilijk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |       |
| 93 | TN  | Maar als je werkt met Nederlandse mensen gaat dat makkelijker. Een feestje, barbecue, verjaardag... Ik heb echt goede Nederlandse vrienden. Vaak komt er slechte informatie in de krant, maar goede informatie zie je                                                                                                                                                                                                                              |       |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
|-----|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | niet. Maar die gevallen ken ik juist veel. Die een huis hier hebben gekocht en hier wonen en geïntegreerd zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 94  | MIJ | Ik kijk vooral naar hoe de stand van zaken nu is wat betreft de MOE-landers en wat hun wensen en behoeften zijn bij integratie. Of ze willen integreren in de Nederlandse samenleving.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 95  | TN  | Zonder taal kun je niet integreren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 96  | MIJ | Dus taal is het allerbelangrijkst?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 97  | TN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 98  | MIJ | En zou iedereen die uit de MOE-landen komt de taal willen en kunnen leren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 99  | TN  | Nee. De mensen werken soms hard. Er zijn ook bedrijven die daarmee al iets doen, maar je moet ook realistisch zijn. Die mensen zijn moe. In Nederland zijn twee soorten Poolse mensen: mensen met een opleiding en mensen zonder opleiding. De laatste hebben in Polen ook geen goede school gedaan, dat was te moeilijk voor hen. En als je de eigen taal al moeilijk kunt leren, dan kun je een vreemde taal helemaal moeilijk leren.                                                                                                                                      |  |
| 100 | MIJ | Dat hoor ik van meer mensen. Er zijn twee groepen: een komt puur voor werk en wil niets van Nederland weten, bij wijze van spreken. En er is een groep die dat juist wel wil. De mensen die langer blijven.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 101 | TN  | Ja. En willen leren. En willen naar school. Ik ken veel vrouwen die hier een goede baan hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 102 | MIJ | Is het nog steeds zo dat veel mensen hier kort zijn of blijven ze steeds langer hier?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 103 | TN  | Ik denk dat veel mensen kort blijven. Seizoensarbeiders, bij asperges bijvoorbeeld.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 104 | MIJ | Is het niet zo dat zij enkele jaren opeen hierheen komen en op den duur voorgoed hier blijven? Gezinshereniging bijvoorbeeld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 105 | TN  | Soms wel. Ik denk dat sommige mensen die hier met gezinnen heen komen, niet goed nagedacht hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 106 | MIJ | Hoezo?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 107 | TN  | Niet iedereen hoor. Toen ik bij de uitzendorganisatie werkte was er een gezin met 5 kinderen dat naar Nederland kwam. Maar kinderen moeten naar school. Na 2 jaar zijn ze weer terug gegaan naar Polen. ze hadden geen vast werk. Maar die kinderen hadden hier wel 2 jaar op school gezeten en Nederlands geleerd en toen moesten ze weer naar Polen. Daar was de stof en het materiaal intussen ook veranderd.                                                                                                                                                             |  |
| 108 | MIJ | Dus de kinderen waren in de war?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 109 | TN  | Ja met de leeftijd. In Polen moet je officieel tot je 18 <sup>e</sup> naar school overdag. Dat is leerplicht. Dat vind ik soms een onvolwassen beslissing. Ik heb het een paar keer gewerkt. Jonge mensen met kleine kinderen is beter in plaats van oudere. Zij leren snel en kunnen zich sneller aanpassen aan de omgeving. Het eerste jaar hebben zij nog moeite, maar het 2 <sup>e</sup> en 3 <sup>e</sup> jaar niet meer. Het gaat sneller. Het heeft ook een beetje met vastigheid te maken. Je wilt niet altijd nieuwe collega's. Soms denken de ouders niet goed na. |  |
| 110 | MIJ | Ken je hier veel Poolse mensen in de omgeving?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 111 | TN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 112 | MIJ | En zijn de meeste alleen of met het gezin hier?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 113 | TN  | Verschillend.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 114 | MIJ | Er is geen overwegend deel alleen of gezin                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 115 | TN  | Nee. Gezinnen zijn er minder denk ik.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|-----|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 116 | MIJ | En zijn dat dan twee Poolse ouders of 1 Poolse en 1 Nederlandse?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 117 | TN  | Verschillend. Ik ken beide. Maar gezinnen zijn er minder denk ik. Want een woning krijgen in Nederland is lastig. Laatst sprak ik een gezin dat voor een huurhuis 650 euro moest betalen. Dat was alleen huur. Zij moesten bij een soort camping wonen in Heeswijk Dinther. En gas moest nog apart erbij betaald worden. En in de winter, dat snap je, is het koud en moet er heel veel gas verbruikt worden om het rotte huis warm te houden. En ze hebben 2 kleine kinderen, het was altijd vochtig. |  |
| 118 | MIJ | Want waar schuilen nu de grootste problemen bij deze groep?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 119 | TN  | Huisvesting. De problemen die sommige Poolse mensen krijgen, drinken, heeft ook te maken met huisvesting.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 120 | MIJ | Kun je dat uitleggen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 121 | TN  | Veel mensen wonen bij elkaar op kleine oppervlaktes. Met verschillende culturen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 122 | MIJ | Waarom gaan ze dan drinken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 123 | TN  | Ruzie. Eentje poetst en de ander niet, zulke dingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 124 | MIJ | En wat kan daaraan verbeterd worden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 125 | TN  | Goede huisvesting.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 126 | MIJ | Ik heb iemand gesproken die zei dat je niet mensen met verschillende nationaliteiten in één huis moet zetten. Want mensen spreken bijvoorbeeld elkaars taal niet waardoor communicatie stagneert.                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 127 | TN  | Ja dat is misschien wel. Maar mensen kunnen handen en voeten gebruiken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 128 | MIJ | Maar ik kan me ook voorstellen dat als je echt bij elkaar woont, dat problematiek erger wordt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 129 | TN  | Meestal woonden wij ook gewoon samen. Maar wij hadden ook Tsjechische mensen in ons huis en dat was hartstikke goed. Maar toen ik in Oss woonde met 3 personen en iedereen had een aparte kamer, was het moeilijker. Een klein woonhuis. En in Nistelrode was een grote boerderij.                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 130 | MIJ | Wat voor situaties heb je ervaren wat betreft huisvesting die absoluut niet kunnen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 131 | TN  | De muren zijn vies bijvoorbeeld.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 132 | MIJ | Is er geen controle op? Gemeente, politie?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 133 | TN  | Niet echt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 134 | MIJ | Denk je dat zulke situaties nog steeds voorkomen, want het is inmiddels 9 jaar geleden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 135 | TN  | Ik denk dat nu nog slechter is. Mensen moeten nog meer betalen en nu betaal je per bed. Niet per kamer, maar per bed. En soms moet je 80 euro per week betalen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 136 | MIJ | Om alleen te slapen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 137 | TN  | Ja. En dat vind ik schandalig.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 138 | MIJ | En als we het dan hebben over salaris? Want er gaan zoveel verhalen de ronde dat deze mensen veel te weinig verdienen voor wat ze doen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 139 | TN  | Ik werk nu zelf niet meer bij een uitzendorganisatie maar ik hoor dat van mensen. Soms worden er nieuwe contracten gemaakt als ze weten dat er controle komt. Daarin staan goede salarissen en duidelijke arbeidsvoorwaarden. Maar die contracten verdwijnen weer in de prullenbak zodra de controle weg is.                                                                                                                                                                                           |  |
| 140 | MIJ | Dat is schandalig. En dat is nu nog steeds?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 141 | TN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 142 | MIJ | Gebeurt het hier in de omgeving?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 143 | TN  | Ja in Oss weet ik. Dat komt ook vaak doordat Poolse mensen geen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|-----|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | wetgeving kennen van hier. En ze kennen hun mogelijkheden vaak niet. Ze nemen vaak ook genoeg met het netto inkomen. Ze kennen het bruto niet en weten ook niet dat ze dat van de belasting terug kunnen krijgen. Reiskosten zijn ze ook niet van op de hoogte.                                                                                                                                                        |  |
| 144 | MIJ | Dus ze weten er niets vanaf?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 145 | TN  | Ik vind het soms ook stommigheid. Ze zeggen dan: het maakt niet uit wat het bruto is, netto is voor mij belangrijk. Ze denken soms niet goed na.                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 146 | MIJ | Hoe komt dat dan? Schieten werkgevers daarin tekort? Wat zou een oplossing hiervan zijn?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 147 | TN  | De werkgever zegt dat ze dat zullen veranderen, maar er verandert niks. Er zou meer controle moeten komen. Ik weet dat dat geld kost, maar er moet duidelijke controle komen.                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 148 | MIJ | Heeft het ook met voorlichting te maken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 149 | TN  | Er zijn bepaalde instituties die informatie geven. Uitzendorganisaties.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 150 | MIJ | Maar misschien voordat ze hier komen? Dat ze weten hoe het in Nederland werkt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 151 | TN  | Maar vaak weten zij ook in Polen niet hoe het allemaal werkt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 152 | MIJ | Ze moeten toch weten hoe het hier in Nederland werkt? Dat is de basis voor een goed functioneren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 153 | TN  | Ze vertrouwen iedereen hier meteen. Ze zijn een beetje naïef. Maar ze komen bedrogen uit. Ze denken dat het wel goed komt, maar dat komt het uiteindelijk niet. Ze moeten ook dingen leren. Dingen verbeteren. Ze nemen heel snel genoeg met dingen, terwijl ze meer rechten hebben. Ik vind dat jammer. Een vrienden en ik willen Poolse mensen helpen maar soms willen ze gewoon niet luisteren. Dat vind ik jammer. |  |
| 154 | MIJ | Ze willen niet naar jullie luisteren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 155 | TN  | Ik kan advies geven, maar ze luisteren niet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 156 | MIJ | En je hebt het nu voornamelijk over arbeidsmigranten? Dus de kortverblijvers?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 157 | TN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 158 | MIJ | En wat zijn hun allereerste behoeftes als zij hier komen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 159 | TN  | Geld. Zij hebben in Polen familie en willen dat zij een beter leven krijgen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 160 | MIJ | En ik hoor net dat de huisvesting vaak slecht is. Komen zij dan ook met klachten? Laten zij hun stem horen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 161 | TN  | Ik vind dat te weinig gebeuren. Ze zijn bang.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 162 | MIJ | Zou je daar een oplossing voor weten?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 163 | TN  | Mensen moeten leren. Wij hebben ook een paar keer iets georganiseerd zodat ze kunnen leren wat de wet is en welke rechten ze hebben. Sommige mensen willen dat leren en anderen niet. Ik kan advies geven maar niet iedereen luistert.                                                                                                                                                                                 |  |
| 164 | MIJ | Dus het is een groep die niets wil aannemen van andermans advies? Het is een groep binnen de Poolse groep?                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 165 | TN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 166 | MIJ | En als we het dan over de andere groep hebben die hier langer blijft? Wat zijn hun wensen en behoeften? Wat verwachten zij van de Nederlandse samenleving?                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 167 | TN  | Zij regelen het zelf. Ze hebben Nederlandse vrienden, ze organiseren samen dingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 168 | MIJ | Ze doen het zelf bedoel je?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 169 | TN  | Ja. Op het werk hebben zij vrienden. Ze worden uitgenodigd op feestjes. Dat doen ook veel Poolse mensen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
|-----|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 170 | MIJ | Hoe denk je dat de media hierin staat?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 171 | TN  | Die zijn niet positief over Poolse mensen. Als er iets gebeurt, staat dat gelijk op de voorpagina in de krant. Maar goede dingen lees je niet. Want veel Poolse mensen zijn harde werkers. Ik had laatst een gesprek met iemand over werkloosheid in Nederland. Zij zeggen: hoeveel werklozen telt Nederland wel niet?! Er zijn zoveel arbeidsmigranten en intussen zitten er veel mensen thuis in Nederland. Maar veel bedrijven willen geen Nederlandse werknemers, want Polen hebben een andere mentaliteit. Ze kennen de wet niet, mopperen niet en werken hard.                                                  |  |
| 172 | MIJ | Dat is het beste wat je kunt hebben als baas. Heb je in het begin wat aan vrijetijdsbesteding gedaan? Sporten bijvoorbeeld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 173 | TN  | Ik heb tennis gespeeld met Poolse mensen. Wij hadden toen een sportpark waar mensen voetbalden. Bijna elke dag, vooral op zondag.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 174 | MIJ | Er werd veel zelf ondernomen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 175 | TN  | Ja mensen organiseerden zelf.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 176 | MIJ | Gebeurt dat nog steeds?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 177 | TN  | Nu is dat minder omdat het bedrijf failliet ging. Er wonen nu weinig mensen. Ik weet niet wat er nu gebeurt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 178 | MIJ | Maar mensen organiseren dus zelf wel dingen? Zouden zij dan ook behoefte hebben om dat met Nederlandse mensen te doen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 179 | TN  | Ja sporten. Maar je kunt het over behoeften hebben, maar zonder taal wordt dat heel moeilijk. Iemand die Duits of Engels spreekt kan makkelijker contact leggen. Je kunt taal ook snel leren op het werk. Mensen leren het jou. Onze Nederlandse collega's hebben wij ook Pools geleerd. Maar met alleen Poolse collega's heb je geen kans om Nederlands te leren.                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 180 | MIJ | Ik richt mij vooral op vier domeinen: wonen, werken, educatie en vrije tijd. In welk domein schuilen volgens jou de meeste problemen als het gaat om integratie van MOE-landers?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 181 | TN  | Meestal taal. Ik heb een kennis, hij woont vast in Nederland en heeft een huis. Hij werkt bij een bedrijf waar hij hard moet werken. Hij heeft geen vaste tijden, meer ploegendiensten of vaak 's avonds. Hij moet wegens bezuinigingen ook na het werk nog poetsen. Hij komt kapot naar huis. En dan kun je dus niet meer de taal leren. Hij wil ook naar school, naar ROC. Hij heeft daar een inburgering gedaan maar dat kostte hem veel moeite. Dat kost tijd en hij was moe.<br>Meestal is het ook een probleem met werktijden. Uitzendbureaus hebben flexibele werktijden waardoor een cursus volgen lastig is. |  |
| 182 | MIJ | Heb je ervaren dat mensen wegens werk moeten verhuizen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 183 | TN  | Ja. Als iemand geen vaste baan heeft moet die veel verhuizen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 184 | MIJ | Het komt op mij over alsof het een vorm van slavernij is.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 185 | TN  | Een beetje wel. Het is moderne slavernij.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 186 | TN  | Een keer wilde ik iets tegen mijn baas zeggen, maar hij zei alleen: 'Theresa je moet niet vergeten wie jou betaalt'.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 187 | MIJ | Die zei tegen je: je moet niet vergeten wie jou betaalt, zo van 'ik sta in een hogere positie en jij doet wat ik zeg'?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 188 | TN  | Ja en wij mochten niet klagen. Maar soms ben ik tegen zijn mening en dan zeg ik dat. Maar dan kreeg ik zo'n antwoord.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 189 | MIJ | Het blijft een duister wereldje.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 190 | TN  | Laatste tijd had ik het erg druk. Ik heb veel mensen geholpen tijdens mijn werk op het uitzendbureau. Als mensen problemen hadden, hielp ik ze aan de telefoon. Ik had daardoor geen privacy en toen ben ik gestopt. Dat was                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
|-----|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | een te grote organisatie met te weinig personeel. Wij moesten zaterdag en zondag ook werken. Ik was erg moe en had het heel erg druk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 191 | MIJ | Ken je mensen die bij Hobij werken in Veghel?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 192 | TN  | Nee.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 193 | MIJ | Heb je kennissen uit andere MOE-landen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 194 | TN  | Nee, bij ons werkten alleen mensen uit Polen en Tsjechië. De andere landen kwamen wat later.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 195 | MIJ | En ken je mensen die nu in Veghel wonen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 196 | TN  | Alleen Aleksandra.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 197 | MIJ | Ja die heb ik gesproken ja. En verder?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 198 | TN  | Ik ken vaag wat mensen die bij Jumbo werken. Jumbo werkt nu met tijdelijke contracten. 0 tot X uren contracten. Dat is echt slecht geworden. Maar dat is ook met Nederlanders. Die krijgen ook vaak geen vaste contracten meer de laatste tijd.                                                                                                                                                                                       |  |
| 199 | MIJ | Oké.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 200 | TN  | En uitzendorganisaties werken met fases. Eerst heb je fase A. Een aantal weken ongeveer. Maximaal anderhalf jaar. Dan fase B. En als je toe bent aan fase C sturen ze je weer naar huis. Tussen 3 en 6 maanden. En later kom je terug en begin je weer bij fase A. Je kunt zo niets van pensioen ofzo uitbouwen. En veel mensen zijn niet ingeschreven in het GBA en lopen zo een aantal rechten mis. En niemand zegt daar iets over. |  |
| 201 | MIJ | Stel dat zij dit wel allemaal zouden weten, zouden ze dan wel met klachten komen? Of zou de angst er nog steeds zijn?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 202 | TN  | Ik denk soms van wel. Soms zeggen ze wel dat ze iets gewoon niet doen. Als ze dat doen, zou de situatie wel verbeteren. Maar er zijn nog steeds heel veel mensen die het niet doen.<br>In veel contracten staat ook niets over vakantiegeld. Dan zeggen ze dat ze meer bruto krijgen maar dat is natuurlijk onzin.                                                                                                                    |  |
| 203 | MIJ | Die dingen gebeuren jou gelukkig niet meer.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 204 | TN  | Nee ik ben blij en toen ik werkloos was heb ik een cursus Nederlands gedaan. Ik heb me overal ingeschreven voor bijeenkomsten. Ik heb toen echt veel geleerd. Maar toen ik werkte had ik er geen tijd voor.                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 205 | MIJ | Je zei net dat veel mensen niet naar jouw advies luisterden. Maar er zijn toch ook mensen die dat wel fijn vinden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 206 | TN  | Ik heb veel mensen geholpen ja. Ik heb veel mensen ingeschreven en die hebben nu een eigen huis en werken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 207 | MIJ | Dat is dus wel een kans die hebben om mensen zoals jij in te zetten om andere MOE-landers te helpen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 208 | TN  | Ja ik heb veel mensen geholpen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 209 | MIJ | Maar ook met andere dingen? Onderwijs?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 210 | TN  | Ja soms regel ik dat ook. Maar mensen zoeken dat vaak ook zelf. Maar mensen doen dat minder wegens bezuinigingen. ROC kost veel geld en de kwaliteit is slecht.                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 211 | MIJ | Ken je Osstoja?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 212 | TN  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 213 | MIJ | Daar bieden ze ook taalcursussen aan. Die kosten minder dan het ROC.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 214 | TN  | Ja klopt. Ik volg nog steeds een taalcursus. 1,5 uur per week. En ik volg Nederlandse televisie, lees Nederlandse kranten. Ik heb toen besloten om Nederlands te worden en dan vind ik dat ik ook de taal moet leren. Ik kan hier niet als juriste werken denk ik, waarvoor ik wel heb gestudeerd in Polen. Maar vanwege de taal zal dat niet lukken. Maar ik hoop wel iets met                                                       |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
|-----|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | rechten te kunnen doen over een tijdje.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 215 | MIJ | Met de taal maak je het jezelf wel een stuk makkelijker ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 216 | TN  | Ja ik werk nu bij de gemeente bij informatievoorziening en servicedesk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 217 | MIJ | Komen daar ook veel MOE-landers voor vragen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 218 | TN  | Ik wordt soms geroepen door de baliemedewerker als er Poolse mensen komen. Maar veel Polen komen met tolk om zulke dingen te regelen en met inschrijving enzo.                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 219 | MIJ | Je zei net dat veel mensen zich niet inschrijven in het GBA. Waarom doen zij dat niet?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 220 | TN  | Meestal wonen zij via een uitzendorganisatie. En dan kun je je niet inschrijven. Want wie is de eigenaar van het huis? Je krijgt geen huurcontract dan. Als je zelf een huis huurt, krijg je een huurcontract en dan kun je naar de gemeente om je in te schrijven.                                                                                                                                                                 |  |
| 221 | MIJ | Oké. Zijn er dingen die ik vergeten ben. Dingen die jij wel belangrijk acht?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 222 | TN  | Poolse mensen kunnen ook goed samen dingen organiseren. Als zij weekenden vrij hebben, gaan ze naar de Efteling, Keukenhof etc. Dan doen ze zelf en dat is echt prima!                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 223 | MIJ | Dat is wel apart. Want vorige week vertelde iemand me dat zij dat juist niet doen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 224 | TN  | Ze doen het juist wel. Ze gaan naar Scheveningen. Ik kijk naar kentekenborden en dat valt me op.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 225 | MIJ | Heb je het dan over arbeidsmigranten of de andere groep?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 226 | TN  | Ook arbeidsmigranten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 227 | MIJ | En daar hebben ze wel geld voor?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 228 | TN  | Ja ze gaan niet elke week. Zo één keer in de maand. Ze doen het ook niet allemaal. Maar toen ik werkte bij het uitzendbureau gingen ze regelmatig op pad en ondernamen verschillende dingen. Maar ik had niet veel gedaan omdat ik weinig tijd had.                                                                                                                                                                                 |  |
| 229 | MIJ | Er wordt ook vaak gezegd dat Poolse mensen veel drinken. Wat is daar de reden van?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 230 | TN  | Vrouwen en familie zijn in Polen. Die mannen krijgen geen toestemming om naar Polen te gaan. Dat uit zich in depressie of heimwee en gaan drinken.                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 231 | MIJ | Is het ook zo dat veel mensen in het thuisland al problemen hebben en daardoor hier meer drinken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 232 | TN  | Dat klopt. Poolse mensen vinden Kerst belangrijk. Wij beginnen de 24 <sup>e</sup> met een maaltijd met 12 gerechten. En Kerst valt altijd op een andere dag en veel mensen willen al eerder naar Polen. Om de sfeer voor te bereiden. Maar dan geeft de werkgever of uitzendbureau geen toestemming, omdat ze dan geen vervanging hebben. Maar in die tijd komen ook aparte arbeidsmigranten die die plekken even op kunnen vullen. |  |
| 233 | MIJ | Dat is wel raar ja. De problemen zijn dus nog lang niet afgelopen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 234 | TN  | Inderdaad.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 235 | MIJ | En als straks de Roemenen en Bulgaren komen, zullen de problemen ook niet verminderen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 236 | TN  | Ja de problemen zullen niet minder worden nee. Contracten worden vaak niet begrepen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |



**Bijlage D – Interview met EZ**

ER = uitzendbureau Hobij (geïnterviewde)

MIJ = Mijke van Gerven (interviewer)

Datum = 11 april 2013

Plaats = Uitzendbureau Hobij

Duur = 70 minuten

Taal = Nederlands

| Nr. | Spreker | Spraak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Code |
|-----|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1   | MIJ     | Jullie zijn een van de grootste uitzendbureaus hier in Veghel?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |      |
| 2   | ER      | Nouja, grootste... Randstad zit hier ook en wij zijn bij lange na niet zo groot als Randstad. Als je kijkt naar Veghel en het marktaandeel zoals we dat hier willen hebben, dan zullen we een van de grootste zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |      |
| 3   | MIJ     | Kun je wat vertellen over Hobij met betrekking tot MOE-landers?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |      |
| 4   | ER      | In 1995 is Hobij begonnen. Aanvankelijk als een generiek uitzendbureau, dus branche overstijgend. En actief in alle voorkomende functies. Laag, hoog etc. We zijn behoorlijke gegroeid. In 98 hadden we al een drietal vestigingen. Op dat moment constateerden wij van: luister, we krijgen steeds meer moeite om zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht de juist mensen te leveren richting onze klanten, onze opdrachtgevers. We hebben toen letterlijk en figuurlijk onze vleugels uitgeslagen, de grenzen verlegd en toen met mensen uit andere EU-lidstaten aan de slag gegaan. Dat wil zeggen de werving daar vorm hebben gegeven, de selectie daar vorm hebben gegeven en de mensen vervolgens in Nederland te werk hebben gesteld. Aanvankelijk dachten wij: dit zal een tijdelijke activiteit worden, als de economie pak 'm beet in 2000 of 2001 in elkaar dondert, dat gaat een keer gebeuren, dat zie je altijd, dan gaat dat er heel snel af. Dat was natuurlijk een misvatting van hem ik jou daar. Dat heeft ertoe geleid dat wij in 2001 hebben gezegd: wij moeten daar een apart label van maken. Tot op dat moment was het een additionele dienstverlening, als het echt niet anders kon, dan ... Nou we hebben daar een apart label van gemaakt onder de naam Hobij International Workforce zijn we toen aan de slag gegaan. En hebben we in toenemende mate mensen uit op dat moment voornamelijk Duitsland en Polen bemiddeld. In 2005 hebben we als Hobij gezegd: waar we ooit begonnen zijn als een generalistisch uitzendbureau, moeten we nu keuzes gaan maken. We moeten meer focus gaan aanbrengen. Dat hebben we gedaan, daarin resulterende dat wij een drietal doelmarkten kennen. Die kennen we vandaag de dag nog steeds. Dat is de voedingsmiddelenindustrie, de logistiek en dan specifiek de warehouses, geen chauffeurs! Dat wil ik benadrukken. En als derde de techniek en dan voornamelijk de metaal. Lassers, frasers en dat soort functies. Dat zijn de drie doelmarkten waarin wij vandaag de dag nog steeds actief zijn. Dat deden we in 2005 vanuit een aantal labels, onder meer werken met mensen uit andere EU-lidstaten, daarnaast met een aantal vestigingen echt gericht op de Nederlandse arbeidsmarkt en we hadden toen ook nog een BV die zich richtte op werving en selectie van hoger opgeleiden. En toen werd het 2010. We hebben toen opnieuw onze strategie, onze koers tegen het |      |

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
|----|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | <p>licht gehouden. We hebben toen gezegd dat we nog steeds te breed bezig waren, op teveel fronten bezig. We zien dat we goed zijn in het bemiddelen van mensen uit andere Europese landen. We hebben daar een goed netwerk, want inmiddels zijn we ook in Litouwen actief geworden en zijn we vorig jaar in Hongarije actief geworden. We weten hoe die markt in elkaar zit, hoe we dat moeten doen, wat daar belangrijk is. Daarnaast weten we dat er een enorme krapte op de arbeidsmarkt aan zit te komen. Die heeft zich op dit moment nog niet echt geopendbaard, maar dat heeft alles te maken met de economie natuurlijk. Maar dat heeft ertoe geleid dat wij echt een strategische keuze gemaakt hebben om te zeggen: de groei van Hobij in de toekomst moet hoofdzakelijk afkomstig zijn vanuit het internationale gebeuren. Dat heeft er ook toe geleid dat – als we kijken naar de werving en selectie – dat echt alleen nog maar aanbieden als een stukje aanvullende dienstverlening. Dus daar niet héél actief meer op accureren. Ja, als er iets op ons pad komt, dan zeggen we niet vlug nee, maar onze focus ligt vrijwel alleen op het internationale gebeuren. Dat doen we dus binnen de doelmarkten zoals ik dat net heb aangegeven. De functie(niveaus) waarop mensen op dit moment actief zijn – kijken naar logistiek en voedingsmiddelenindustrie – zijn het hoofdzakelijk functies op LBO niveau. Kijkend naar de techniek, dan is dat LBO+ / MBO. Waarbij wel kenmerkend is dat veel van onze medewerkers uit bijvoorbeeld Letland of Litouwen of Polen, MBO, HBO of zelfs academisch opgeleid zijn en hier in Nederland werk staan te doen wat behoorlijk onder hun niveau zit. Maar wel heel erg van belang. Ik blijf zeggen dat vanuit daar alle mensen afkomstig uit deze landen zouden zeggen, en niet alleen de mensen die via ons werken, van: wij gaan terug naar Polen, Litouwen of we gaan in een ander land werken, maar dan hebben wij als Nederland zijnde een behoorlijk probleem. Want dan zijn er heel veel klanten die niet meer kunnen leven en niet meer kunnen produceren.</p> |  |
| 5  | MIJ | Ja want dat wordt vaak gezegd hè? Ze pikken onze banen in.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 6  | ER  | Dat wordt veel gezegd ja, maar dat is niet de realiteit.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 7  | MIJ | Maar je zegt net dat jullie dáár ook al iets doen, in de landen zelf?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 8  | ER  | Nou, wat we daar doen is het werven en selecteren van mensen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 9  | MIJ | Dus dat gebeurt nog voordat die mensen hier naartoe komen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 10 | ER  | <p>Ja. Je moet het zo zien dat een klant van ons (ik verzin het even) vraagt om een lasser. Een RVS lasser. Nou die zijn in Nederland echt heel schaars, daar kun je bijna niet aan komen, ook op dit moment nog niet. Maar die kunnen wij gelukkig in Litouwen en in Polen wel vinden. Dan wordt er een functie profiel opgesteld. Dat profiel wordt door onze mensen hier van de afdeling planning and recruitment verstuurd naar de vestiging in het buitenland. Op basis van dat profiel gaat men daar ter plekke op de lokale arbeidsmarkt de werving en selectie laten plaatsvinden. En als zij dan zeggen van we hebben hier een hele goede kandidaat die volgens ons voldoet aan de volledige vereisten, dan vindt er overleg plaats met onze verantwoordelijke en wanneer die zegt dat het er inderdaad goed uitziet, dan worden er afspraken gemaakt wanneer de man of vrouw naar Nederland komt. Als hij of zij hier is, dan kijken wij ook nog keer of het inderdaad de man of vrouw is die wij zoeken voor deze functie. In de meeste gevallen is dat zo en dan gaan wij de man of vrouw daadwerkelijk plaatsen bij onze opdrachtgever, dus</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
|----|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | daar gaat al een traject in het buitenland aan vooraf.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 11 | MIJ | En stel je gaat iemand in Litouwen zoeken, de mensen die daar bemiddelen, zijn dat ook mensen van Hobij of zijn dat plaatselijke mensen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 12 | ER  | Nee wij werken met eigen kantoren in het buitenland, dus dat zijn gewoon mensen die bij Hobij in dienst zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 13 | MIJ | Zijn dat Nederlanders of ...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 14 | ER  | In één geval is dat een Nederlander, maar die heeft het kantoor voor ons opgezet. Maar die wordt inmiddels ondersteund ook met mensen uit het land zelf. Dan hebben we het over Litouwen. Als we het hebben over Polen en Hongarije, dan zijn dat de eigen vestigingen die bemand worden door Poolse, Hongaarse medewerkers. Maar dat zijn wel mensen die het klappen van de zweep kennen, die hier langer in actief zijn. Als ik kijk naar de dame uit Hongarije, die heeft een jaar of 5 in Nederland als intercedent gewerkt in de techniek. Dus die spreekt ook heel goed Nederlands en die is Hongaarse. Die is nu terug en voor ons bezig om daar de werving en selectie in te vullen.                                                                                                               |  |
| 15 | MIJ | Stel, er komen 100 mensen solliciteren? Hoeveel zijn er uit de moe-landen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 16 | ER  | 85% van de omzet komt op dit moment uit het bemiddelen van mensen uit andere Europese landen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 17 | MIJ | Voornamelijk uit Oost-Europa of ook bijvoorbeeld Portugal?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 18 | ER  | Op een verdwaalde Portugees, Griek of Italiaan na (zijn er bij elkaar nog geen 10), hebben we het dan vooral over mensen uit Polen, Litouwen, Letland en Hongarije.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 19 | MIJ | In welke sectoren werken zij dan het meest?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 20 | ER  | Voedingsmiddelenindustrie en de logistiek zijn bij ons de grootste sectoren. En als derde de techniek.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 21 | MIJ | En het zijn voornamelijk functies die onder het niveau zijn van de werknemers?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 22 | ER  | Nee dat mag je zo niet stellen. Ik heb geen parate cijfers maar ik schat in dat 65% van onze mensen ongeveer MBO, HBO of wellicht academisch opgeleid zijn. Dat betekent dat 40-45% dat niet is, en die zullen ongeveer op niveau werken. Maar er is een substantiële groep inderdaad die hoger opgeleid is dan het werk dat ze nu doen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 23 | MIJ | Zijn er bepaalde vereisten die jullie stellen aan de werknemers? Hoe zit het bijvoorbeeld met taal? Moeten zij perse Nederlands spreken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 24 | ER  | Nee, als je dat zou gaan doen wordt de spoeling heel erg dun. Dus die eis hebben we niet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 25 | MIJ | Is er wel iets dat jullie aanbieden als Hobij?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 26 | ER  | Ja, dat is tweeledig. Ten eerste is het dat onze mensen wel tot op zekere hoogte Engels en/of Duits moeten spreken. Overigens onderscheiden we ons daarin ten opzichte van andere uitzendbureaus die deze eis er niet op nahouden, maar wij vinden dat belangrijk. Zeker in het kader van een stuk veiligheid op de werkplek. Daar wordt ook op geselecteerd. Dat betekent dat de man of vrouw die de Engelse taal niet machtig is – en dat hoeft echt niet op Hogeschool niveau – maar dat toch onvoldoende machtig is, die zal niet via ons aan het werk kunnen. Maar dat geschied dus al in het buitenland, dat komen we hier niet meer tegen. Dat is er al uit gefilterd. Daarnaast, en dat is dan 2, wij bieden onze medewerkers inderdaad een opleiding aan en die bestaan in de meeste gevallen ook |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
|----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | uit een behoorlijk onderdeel Nederlands. En heel veel mensen die een BBL opleiding volgen (niveau 2), dat is een tweejarige opleiding gericht op logistiek/food aspecten (voedselveilig werken enz.), maar dat is altijd gecombineerd met een behoorlijk onderdeel Nederlands. En daarmee bedoel ik dat zij driekwart jaar bezig zijn om het Nederlands op niveau te brengen. Dus daar faciliteren wij wel het nodige in en dat is ook heel erg van belang.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 27 | MIJ | En wordt daar veel gebruik van gemaakt?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 28 | ER  | Als ik naar onze organisatie kijk, dat zijn de enige gegevens die ik heb. Maar of die model staan voor al onze collega's maar ik denk dat ongeveer 25% van onze mensen daadwerkelijk graag een opleiding volgt of gevolgd heeft. En pak 'm beet 75% zit daar doorgaans toch wat anders in.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 29 | MIJ | Die hebben geen tijd?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 30 | ER  | Dat zal voor sommigen ook zo zijn. Maar het merendeel van de mensen, alhoewel we dat wel langzaam maar zeker zien veranderen. Maar zij zeggen: ik ben een half jaar, driekwart jaar in Nederland en als ik geld verdiend heb, ga ik terug. Maar let wel, we zien dat wel veranderen. <b>We zien wel dat de verblijfsduur duidelijk aan het toenemen is.</b> Overigens zitten er ook nog hele grote verschillen tussen iemand uit Polen en bijvoorbeeld Litouwen. Over het algemeen blijft iemand uit Litouwen langer dan iemand uit Polen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 31 | MIJ | Zijn daar redenen voor?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 32 | ER  | Ik ken ze niet. Maar dat is wat we zien.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 33 | MIJ | Zit er een soort van trend in de verblijfsduur? Wat doen de meesten?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 34 | ER  | Op dit moment is bij ons de gemiddelde verblijfsduur 9 maanden. Maar pas op, daar zitten dus ook mensen bij die, we hebben we bv net Pasen gehad en we zitten in de voedingsmiddelenindustrie, die hebben rondom Pasen en Kerst een hele duidelijke piek. Dan moet er heel veel in korte tijd geproduceerd worden, in 2/3 weken. Dat betekent dat we een behoorlijke grote groep mensen hebben die maar 2/3 weken voor ons werken en dan weer weg zijn. En die zitten dus ook in die berekening. Maar we hebben ook mensen die al 5 jaar voor ons werken. Als je die er uit zou filteren (die 2/3 weken werken), dan denk ik dat de gemiddelde verblijfsduur dik tegen het jaar of over het jaar zal zitten. En dat zien wij dus toenemen op dit moment. We zien ook in toenemende mate mensen die zich permanent of semi-permanent in Nederland gaan vestigen. Wij organiseren ook <b>huisvesting</b> voor onze medewerkers. Ze wonen allemaal in eengezinswoningen zeg maar, waar wij huizen compleet inrichten, schoonmaakonderhoud doen, technisch onderhoud, de tuin onderhouden, zorgen dat het huisvuil wordt opgehaald. Dat is een heel omvangrijk gebeuren, daar kun je wel iets bij voorstellen. Maar we zien dus dat medewerkers die ongeveer een jaar voor ons gewerkt hebben en zeggen dat ze langer voor Hobij willen werken, ook in <b>toenemende mate zelf op zoek gaan naar huisvesting</b> . Dat is prima, geen enkel probleem. We zien ook steeds meer mensen die een relatie met iemand uit Nederland krijgen. Of zelfs een huis gekocht hebben. |  |
| 35 | MIJ | En hoe zit dat dan met financiën? Hoeveel kost het hun bijvoorbeeld om via Hobij huisvesting te krijgen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 36 | ER  | Ze betalen bij ons natuurlijk gewoon huur. En die huur is natuurlijk wel realistisch. Het is niet zo dat wij geld willen verdienen op huisvesting, dat                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
|----|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | zou wel heel vreemd zijn. Maar we moeten natuurlijk onze kosten wel gedekt zien. Dat wordt berekend. En daar moeten overigens elk jaar nog geld bij. Dus dat zijn gewoon hele normale prijzen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 37 | MIJ | En zij hebben daar zelf de keuze in van wil ik via Hobij huisvesting of zelf?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 38 | ER  | Altijd                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 39 | MIJ | En merk je ook dat er vaak via werkgevers iets aangeboden wordt?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 40 | ER  | Nee. Voor zover ik daar zicht op, ik merk wel dat werkgevers daar niet happig op zijn en daar ook de weg niet in weten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 41 | MIJ | Hoe ziet de bewoning in een woning via Hobij eruit?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 42 | ER  | Men woont met 4 of 5 mensen in één woning.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 43 | MIJ | Het is dus geen uitbuiting te noemen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 44 | ER  | <p>Er zijn helaas nog partijen die het met dat soort zaken, huisvesting, nakomen van CAO, dit niet al te serieus nemen. En dat worden gelukkig steeds minder, daar wordt ook fors op gecontroleerd. Heel erg goed. Alleen hoe je het ook went of keert, er zit wel een bepaalde waas omheen voor veel mensen. Zo van: iedereen die zich daar mee bezig houdt, die is bezig met duistere praktijken. Wij weten dat dat niet zo is. De meeste van onze collega's zien dat ook niet zo. Die doen ook gewoon op een goede normale wijze zaken. Zonder uitbuiting, alleen je komt soms van die hele gekke dingen tegen en die worden dan logischerwijs heel erg breed uitgemeten in de pers. En dan zie je: daar gebeurt het weer en dan krijg je inderdaad argumenten zoals je die net ook al gaf. Van: ze pikken onze banen in en weet ik het allemaal. En dat is heel erg jammer. Wij proberen daar ook (dat is denk ik wel belangrijk om aan te geven) om onderscheidend in te zijn. Toen wij in 2010 gezegd hebben om ons te focussen op het internationale gebeuren. Toen hebben we ook gezegd: dan willen we dat ook doen op een wijze die op een positieve wijze onderscheidend is ten opzichte van in ieder geval de malafide bureaus. Dat gaat dan verder dan alleen je houden aan wetgeving en regelgeving, want dat spreekt voor zich. Dat is nooit een issue in mijn beleving om daar op een andere manier mee om te gaan. Maar dat uit zich bijvoorbeeld in het feit dat wij nu bezig zijn om als eerste uitzendbureau in Nederland het certificaat "Great place to work" te halen. Dat is uit Amerika in 2002 in Europa geïntroduceerd. Dat is van origine een Amerikaans instituut dat een model ontwikkeld heeft, waarvan zij zeggen: als je dit model hanteert, dan leidt dat uiteindelijk tot optimale werknemerstevredenheid, goed werkgeverschap. En uiteindelijk hebben de medewerkers en de organisatie daar heel veel baat bij, in de meest brede zin van het woord. Je onderscheid je dus echt op basis van goed werkgeverschap. Men heeft een model ontworpen en of je dat via links of rechts bereikt, maakt niet uit. Als het resultaat maar daar is. Enerzijds wordt gekeken naar de medewerkerstevredenheid, anderzijds wordt gekeken naar hoe het beleid eruit. Dan bedoel ik het HR beleid. Dat wordt onderzocht en in beeld gebracht en op basis daarvan kom jij al dan niet op de lijst van beste werkgevers in Nederland. En dan moet je wel aan een bepaalde ondergrens voldoen. Nou, wij zijn daar dus mee bezig en wij hebben de ambitie om als eerst uitzendbureau in Nederland voor het HR beleid voor onze flexmedewerkers op die lijst te komen. Er is nog niet eerder een uitzendbureau geweest die dat gelukt is. Wel voor eigen (indirecte) medewerkers, dus intercedenten. Die keuze hebben wij niet gemaakt.</p> |  |

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
|----|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | Ja, daar moet het werkgeverschap ook goed zijn, daar gaat het niet om. Alleen dat is sneller te bereiken dan voor je uitzendkrachten. Want onze uitzendkrachten zijn natuurlijk ook altijd werkzaam bij onze klant. Via ons zijn ze bij onze klant werkzaam. Zij associëren zich veel sneller met die klant dan met ons. Maar ze moeten zich met ons associëren. Dus daar zijn we mee bezig, dat vinden we heel belangrijk. Wij zijn ook echt stellig van mening dat op het moment dat we daar op een goede wijze invulling aan weten te geven, dat dat ons uiteindelijk geen windeieren zal leggen. Anders uitgedrukt: dan zal dat leiden tot een unieke positionering, waar wij enerzijds in staat zijn om de juiste mensen te werven, selecteren en te behouden. En anderzijds denken wij ook dat opdrachtgevers in Nederland in toenemende mate belang hechten aan de wijze waarop om wordt gegaan met uitzendkrachten door het uitzendbureau. Elk zelfrespecterend bedrijf denkt wel twee keer na alvorens men zaken gaat doen met een partij waarvan zij niet zeker zijn of die op de juist manier met de mensen om gaan. Daar zitten ze natuurlijk helemaal niet op te wachten om op een negatieve manier in het nieuws te komen. Voor ons is dat dus heel duidelijk een strategische keuze, maar ook iets waarvan wij zeggen: dat zit in ons DNA, zo willen wij graag met mensen omgaan. En zo zouden we ook graag zien dat ze met ons omgaan, op het moment dat wij naar Polen zouden moeten. Als je dat vanuit die kant belicht en daar selecteren wij ook heel nadrukkelijk op als wij nieuwe intercedenten zoeken, dan zijn dat voor ons hele belangrijke aspecten: wat is jouw kijk op de mens, wat is jouw mensbeeld? |  |
| 45 | MIJ | Hoe verloopt het contact met de klanten/werkgevers?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 46 | ER  | Dat is een beetje afhankelijk van de omvang van de klant. Maar elke klant heeft wordt aangestuurd door een account team. En in dat team zit een strategisch accountmanager, een operationeel verantwoordelijke. En op het moment dat de klant een dermate grote omvang heeft, waardoor het voor ons een "A" klant wordt, dus echt een grote klant, dan zit er ook nog een operationeel eindverantwoordelijke in. Die zijn verantwoordelijk voor het onderhouden van de contacten met de klanten. Waarbij de intercedent (wij noemen het een flexmanager) de meest voorname rol in speelt. Hij is vrijwel dagelijks op locatie aanwezig, of heeft telefonisch contact met onze opdrachtgever over de voortgang. Zijn er zaken die zich voordoen die we moeten aanpakken? Over nieuwe aanvragen, medewerkers, ziekteverzuim... Zo breed als je maar kunt bedenken. Die zijn dus verantwoordelijk voor de klanttevredenheid. Nou, daarnaast hebben we een aantal strategisch accountmanagers en die zijn meer bezig met: oké we hebben een klant die zich in een bepaalde markt bevindt, en hoe kunnen wij als Hobij ervoor zorgen dat de behoefte van de klant op korte en lange termijn kunnen invullen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 47 | MIJ | Stel, werknemers hebben klachten op de werkvloer. Gaan zij met die klachten naar de werkgevers/klanten of naar Hobij? Wat is daar de regel in?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 48 | ER  | In de meeste gevallen zullen ze naar ons komen. Er is een flexmanager (intercedent), die is dan het eerste aanspreekpunt. Vaak is die in staat om zelf het antwoord te geven. Soms ook niet en dan vindt er overleg plaats met onze klant/opdrachtgever.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 49 | MIJ | Merk je dat er veel klachten zijn van de werknemers? Soms hoor of lees                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
|----|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | je wel dat deze mensen een soort van angst hebben om met klachten te komen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 50 | ER  | Nee dat is niet onze ervaring. ook denk ik omdat wij al in een vroeg stadium heel open communiceren naar onze mensen toe. We maken ook duidelijk dat als er dingen zijn waar je tegenaan loopt (kan een klacht zijn maar ook eenvoudigweg een vraag), maak het dan bespreekbaar. Ik kan natuurlijk niet voor iedereen spreken, maar ik heb de indruk dat we binnen Hobij gelukkig een cultuur hebben waarin mensen open durven te zijn. Maar dat is iets waarvan je zelf natuurlijk heel erg van bewust moet zijn, wat je ook continu moet blijven benadrukken. Mensen moeten geen vrees hebben om iets te melden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 51 | MIJ | Dat is wel heel belangrijk bij die groep.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 52 | ER  | Dat is heel belangrijk ja. Het is wel zo dat die mensen natuurlijk in een andere cultuur, ander regime zijn groot gebracht. Die denken over sommige dingen toch anders dan wij. Maar we proberen dat en daar helpt natuurlijk het "Great place to work" ook nadrukkelijk bij. Wel te stimuleren. Voorbeeld: we hebben eigen huisvesting voor onze medewerkers geregeld. We gaan met 14 mensen elke maand weer ieder huis langs. Met de bewoners gaan we in gesprek. En dan wil ik graag van hem horen waar ze tegenaan lopen, wat gaat (minder) goed, wat vind je van de huisvesting, wat vind je van het werk en de begeleiding die wij als Hobij bieden? Zoveel onderwerpen. We bekijken en analyseren die gegevens en kijken welke verbeteringen we daarin aan kunnen brengen. Het begint al op het moment dat mensen hier aankomen uit Polen, Litouwen etc. Ze komen hier aan en worden ontvangen. Er vindt eerst een introductie plaats (filmpje, welkomstwoordje). Mensen krijgen overigens in het buitenland al de informatiemap van ons overhandigd. Die info wordt hier nog eens een keer doorgenomen. Aan het eind van die dag ontvangt iedereen van ons via de mail een enquête, waarin wij direct vragen wat zij van de ontvangst vonden in Nederland. Wat ging wel en niet goed? Wat vond je van de info die je gekregen hebt? Wat vind je van de huisvesting? Dat doen we elke week wanneer er nieuwe mensen aankomen. Elke maand analyseren we die informatie en kijken wat er wel en niet goed gaat. Mensen weten eigenlijk vanaf de eerste dag al dat Hobij hen daar serieus in neemt en hoort graag van ons wat zaken zijn die wij zouden kunnen veranderen/verbeteren. |  |
| 53 | MIJ | En je merkt dat daar ook wel echt gebruik van wordt gemaakt? Er worden wel echt klachten gemeld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 54 | ER  | We hebben een uitvoerige klachtenregeling waar men met klachten over bv huisvesting of ongewenste omgangsvormen. Gelukkig komt dat hier nauwelijks voor. Ik werk hier nu 15 jaar en heb het 1 keer meegemaakt. Het was ook nog eens relatief onschuldig. Niks ernstigs gelukkig. We communiceren daar heel veel over. Het staat ook op onze website, weliswaar op een afgesloten deel; MijnHobij waarop mensen zich kunnen inloggen. Al de procedures en regelingen die er zijn kunnen zij raadplegen. We hebben ook een onafhankelijk deskundig adviseur die de klachten beoordeeld en advies geeft.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 55 | MIJ | Wat zijn de meest voorkomende vragen/klachten?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 56 | ER  | Een vraag is heel iets anders dan een klacht. Vragen die voorkomen zijn vaak heel basaal. Bv over vrije dagen aanvragen, loonstroken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 57 | MIJ | Als zij de taal niet spreken, hoe gaan zij dan bv om met het CAO?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
|----|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 58 | ER  | Het CAO is in meerdere talen. Salarisstroken ook, die kunnen zij ook via internet raadplegen in meerdere talen. Die leveren wij aan. Zij krijgen ook vanuit ons betaald. Uitzendkrachten zijn bij ons in dienst hè.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 59 | MIJ | En klachten over werknemers door werkgevers, worden die ook bij jullie gemeld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 60 | ER  | Dat heeft dus te maken met iemand die niet goed (meer) functioneert. En dan komen ze in eerste instantie bij onze flexmanagers. Die gaat er naar kijken en in overleg met de uitzendkracht en de klant om te kijken hoe we dat kunnen oplossen. Soms is dat op te lossen door iemand op een andere afdeling te plaatsen of door iemand aanvullende scholing te geven. Maar soms is het ook niet op te lossen en dan gaan we kijken of die persoon bij een andere klant kunnen plaatsen. Mocht dat niet lukken, dan moeten we in het uiterste geval afscheid van die persoon nemen.                                                                                                                                                              |  |
| 61 | MIJ | Dat gebeurt wel?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 62 | ER  | Natuurlijk. Als iemand er met de pet naar gooit, dan wordt niet tot in den treure geprobeerd diegene ergens te plaatsen. Maar als iemand van goede wil is, maar het op de een of andere manier niet lukt bij een klant, dan zullen we altijd proberen om hem te plaatsen bij een andere opdrachtgever.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 63 | MIJ | In mijn onderzoek richt ik me voornamelijk op 4 sectoren: wonen, werken, educatie en vrij tijd (en veiligheid). Wat ik heel graag wil weten is wat de wensen en behoeften zijn van de MOE-landers op die 4 domeinen. Heb je toevallig een beeld van wat die groep wenst bij bijvoorbeeld vrijetijdsbesteding, sociaal leven? Hebben zij behoefte aan contact met Nederlanders of merk je dat ze echt in hun eigen groepje blijven?                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 64 | ER  | Ik vind dat heel lastig te beantwoorden voor het collectief. Dat is persoonsafhankelijk. Dat begint al met de insteek waarom iemand hier komt. Komt iemand hier om een aantal maanden geld te verdienen en wil dan weer vrij snel terug naar het thuisland, dan zal hij minder behoefte hebben aan sociale contacten, laat staan aan integratie echt met de Nederlander. Als iemand de insteek heeft om langere tijd aan Hobij verbinden en in Nederland werkzaam blijven, dan zie je normaal gesproken de behoefte aan integratie en sociale contacten duidelijk toenemen. Dus dat is heel moeilijk om voor de hele groep te beantwoorden. Wat ik wel zie is dat er toch een behoefte onder medewerkers is om met elkaar dingen te ondernemen. |  |
| 65 | MIJ | Met elkaar? Dan bedoel je mensen met dezelfde nationaliteiten of iedereen in Nederland?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 66 | ER  | Dat kan een Pool en een Litouwer zijn of een Hongaar en een Let zijn. Ware het niet je ziet dat mensen sneller naar eigen landgenoten toe trekken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 67 | MIJ | Maar dus niet met Nederlanders?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 68 | ER  | Nee in de regel niet. Maar men heeft wel behoefte. We zijn nu bezig met een personeelsvereniging voor onze flexmedewerkers op te zetten. We hebben onlangs een enquête gehouden onder onze flexmedewerkers met de vraag wat zij van het idee vinden? Als er zo'n personeelsvereniging zou zijn, aan wat voor activiteiten zou je behoefte hebben? Welke bijdrage zou je er eventueel aan willen leveren (zowel financieel als organisatorisch). De respons wat behoorlijk groot en over                                                                                                                                                                                                                                                         |  |



DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
|----|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | het algemeen gaven mensen aan de komst van een personeelsvereniging duidelijk toe te juichen. Activiteiten, bijvoorbeeld een barbecue of een personeelsfeest of musea bezoeken, bezoeken van een stad, fietstochten, allemaal zaken waar grote groepen hebben aangegeven dat ze dat best zouden willen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 69 | MIJ | En is het idee om dat alleen met die groep MOE-landers te doen of ook met andere nationaliteiten?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 70 | ER  | Nee dat is dan hemelsbreed. Dan maken wij er geen onderscheid in. Maar wat we ook zien is dat behoorlijk veel mensen zelf al wat organiseren. De nieuwe media maakt dat gelukkig ook mogelijk. Er is pas een basketbaltoernooi georganiseerd door een groep Litouwers. Die hebben zelf ergens een sporthal afgehuurd. Fantastisch toch?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 71 | MIJ | Ja zeker.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 72 | ER  | Wij geven ook een aantal keer per jaar een personeelsblad uit. Daarin staan allerlei tips, toeristische tips, uitjes, festivals...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 73 | MIJ | En de wensen en behoeften omtrent wonen, is daar nog iets in wat jullie nog niet waar kunnen maken, maar wat zij wel echt als behoefte zien?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 74 | ER  | We hebben dat laatst nog eens gemeten (eind vorig jaar). Toen bleek dat 75% aangaf tevreden tot zeer tevreden te zijn met de huisvesting. Dat is behoorlijk groot aantal. Dat betekent aan de andere kant dat er nog steeds 25% is dat niet tevreden is. Alleen je krijgt dat nooit helemaal voor iedereen goed georganiseerd. Wij zijn en blijven een flexbedrijf en dat betekent in de praktijk dat men soms in een jaar tijd bij 3 verschillende opdrachtgevers werkt. En als die opdrachtgevers zich niet in de onmiddellijke nabijheid van elkaar bevinden, dat betekent dat men ook nog eens 3 keer per jaar moet verhuizen. En ik kan me voorstellen dat dat niet prettig is. Je kent ook de mensen in het huis en dan moet je ineens weer naar een vreemde omgeving met andere mensen waar je je misschien niet direct thuis voelt. We hebben er altijd heel bewust voor gekozen om mensen zo dicht mogelijk bij het werk te huisvesten. Omdat wij denken dat dat het best werkt, zo voorkom je lange reistijden, het levert een stukje flexibiliteit op voor onze klant, zo eerlijk moeten we ook zijn. Als mensen dichtbij wonen en er moet een keer overgewerkt worden, dan gaat dat makkelijker. Maar dat betekent wel dat mensen weleens moeten verhuizen en soms meer dan ze lief is. Dan moet je niet denken dat iedereen elk jaar verhuisd, het merendeel woont permanent in hetzelfde huis. |  |
| 75 | MIJ | De mensen die niet tevreden zijn, zijn dat dan mensen die via de werkgever huisvesting hebben?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 76 | ER  | Nee, want onze opdrachtgevers organiseren zelf geen huisvesting. Zolang iemand bij ons werkt, heeft hij of huisvesting via ons of zelf geregeld. Dat gaat nooit via de opdrachtgever.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 77 | MIJ | Dat wordt toch wel gedaan via de werkgever?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 78 | ER  | Ja als mensen direct bij de werkgever gaan werken, dus niet via een uitzendbureau, wordt dat wel gedaan. Maar dat fenomeen kennen wij niet. Kijk wij zijn een flexbedrijf, dat betekent dat wij onze medewerkers flexibel moeten kunnen inzetten, dat is ook wat de klant van ons vraagt. Dat betekent dat wij ook moeten zorgen dat we daaromheen een flexibele organisatie hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 79 | MIJ | Die 20% die niet tevreden is. Zijn daar redenen voor te noemen? Bijvoorbeeld dat ze met teveel mensen in een huis wonen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 80 | ER  | Nee dat laatste niet, want er is in Nederland een keurmerk (xxx), dat keurmerk hebben wij ook. Dat is heel belangrijk, daar wordt ook een paar keer jaar op gecontroleerd. Dan worden er nagenoeg blind een tiental huizen aangewezen die een steekproef vormen. Een inspecteur controleert dan of het aan de normen voldoet. De minimale omvang, veiligheidsvoorzieningen, aantal koelkasten, gaspitten, douches... Wij moeten natuurlijk binnen die normen blijven. Dat vind ik ook heel belangrijk. Het is niet zo dat er bij ons situaties voordoen dat mensen met 12 in een huis wonen en met 6en in een slaapkamer gestopt worden etc.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 81 | MIJ | Dus in principe zijn de mensen die via Hobij huisvesting hebben tevreden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 82 | ER  | Die wonen in goede huisvesting, niet bij een boer of in een caravan ofzo. Dat zijn allemaal goede huizen. Natuurlijk is het ene huis ouder dan het ander waarbij de inrichting door ons geschied. Ook schoonmaakonderhoud, technisch onderhoud, tuin... Moet ook! Is heel belangrijk. Maar wat ik net al zeg, stel jij woont in een huis waar je het heel erg naar je zin hebt en je moet dan gaan verhuizen, dan kan ik me voorstellen dat je daar minder gelukkig van wordt. Maar de kwaliteit van onze huizen is goed. Maar er gaat weleens wat stuk. Mooi voorbeeld: we hebben een strenge winter gehad en er is weleens gebeurd dat een verwarmingsketel kapot gaat, dat gebeurt. Als bij mij de verwarmingsketel kapot gaat, wil ik natuurlijk ook dat die zo snel mogelijk verholpen wordt. Alleen ik ben wel realistisch. Als die op maandagmorgen om 5.00 kapot gaat, dan wordt die in de meeste gevallen niet op maandag gemaakt. In de meeste gevallen pas op dinsdag en soms zelfs pas op woensdag. Zo werkt dat, dat weten wij. We vinden het niet leuk maar accepteren het wel. En gek genoeg, zo komen wij het weleens tegen, worden ze boos als er aangegeven wordt dat dat dezelfde dag niet meer gemaakt kan worden. |  |
| 83 | MIJ | Wat zijn volgens jou de grootste obstakels als het gaat om integratie van de MOE-landers? Nou zeg je al dat er een deel is dat niet wenst te integreren, maar dat er ook een deel is die dat wel wil. Zijn er obstakels/dingen die hen tegenhouden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 84 | ER  | Wat mensen tegenhoudt, ik denk dat dat wel meevalt. Twee dingen. 1) ik denk dat mensen het lastig vinden: waar moet ik beginnen? Dat zie ik wel gebeuren, maar als ze eenmaal die psychologische drempel over zijn, dan loopt dat wel. Er zijn behoorlijk wat mensen die bijvoorbeeld sporten in de sportschool of lid zijn van een vereniging. Als zij daar vragen over hebben over hoe ze dat aan moeten pakken, dan gaan we de mensen daar mee helpen. 2) als je het dan hebt over drempels, mensen horen en zien heel veel – ondanks dat ze vaak de Nederlandse taal niet machtig zijn – en ik zou me kunnen voorstellen dat mensen vanwege de publieke opinie (vooroordelen) wat terughoudend zijn en zich daardoor niet gestimuleerd voelen of weerhouden voelen om echt die stap te gaan zetten, misschien ook wel met angst te maken. Dat zou ik me kunnen voorstellen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 85 | MIJ | En wat betreft de taal?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 86 | ERJ | Ook. Dat speelt natuurlijk ook een rol. Laatste was er iemand, we hadden een kick of van een opleidingsgroep die een BBL gaat volgen, waarin ook de Nederlandse taal nadrukkelijk naar voren komt. En we                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
|----|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | hebben daar een presentatie gegeven over de opleiding en aan het eind was er de gelegenheid tot vragen stellen. Dat gebeurde niet en toen stelde ik de vraag: ik ben weleens benieuwd wat nu jullie motivatie is om daadwerkelijk deel te gaan nemen? En toen zei er iemand: ik maakte het volgende mee. Ik stond vorige week in de kroeg en ik kreeg sjans met een meisje en we vonden elkaar leuk. We raakten in gesprek. En het ging in het Engels. Toen vertelde ik dat ik uit Polen kwam en toen hoefde het niet meer. Dat was voor hem gewoon de motivatie om de Nederlandse taal te leren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 87 | MIJ | Dus zelfs op zulke gebieden is er behoefte om Nederlands te leren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 88 | ER  | Precies. Het is een tekenend voorbeeld. Wat ik zo jammer vind is dat de media in Nederland heel erg stigmatiserend werkt. Als jij of ik vanavond tegen een boom aanrijdt, dan staat het misschien morgen in de krant met zoiets als: man rijdt tegen boom. Maar als een Poolse medewerker dit doet staat er: Pool rijdt tegen boom. Waarom moet daar "Pool" bij? En daar worden weer conclusies uit getrokken dat hij wellicht teveel gedronken zal hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 89 | MIJ | Maar hoe krijg je zo'n vooroordeel ooit de wereld uit?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 90 | ER  | Weet ik niet. Maar ik snap de media daar niet in. En toevallig is hier een grote lokale uitgever en de directeur woont bij mij om de hoek. Ik heb hem dat gewoon eens gevraagd van waarom doen jullie dat? Wat voegt dat toe? Daar kon hij geen antwoord op geven. Maar op de een of andere manier gebeurt het. Ik vind dat heel vreemd. Wij zijn overigens een initiatief gestart om daar tegenwicht aan te bieden. Ik ben met partijen in gesprek om een lespakket te ontwikkelen voor ROC's. Mensen die in de eindfase van de middelbare opleiding zitten, die op korte termijn de arbeidsmarkt op gaan. Om een lespakket te geven dat mensen inzicht geeft van waarom zijn die mensen uit de MOE-landen nu hier? Wat is daar de rol/functie van? Wat betekent het voor jou op het moment dat jij straks gaat werken? Om mensen kennis aan te reiken, om daarmee ook een tegenwicht te bieden tegen de vooroordelen die er zijn. Nu is dat natuurlijk maar beperkt en het is allemaal in een voorbereidend stadium. Dat blijft lokaal, we gaan het niet over alle ROC's uitrollen. Dat is niet te organiseren. Maar op onze manier proberen we dan wel een bijdrage te leveren aan een ander beeld. We vinden dat belangrijk. Je moet ergens beginnen en waar kun je dat beter doen dan bij die mensen die binnenkort de arbeidsmarkt op komen. Als er niets aan wordt gedaan wordt het alleen maar erger en vaster en moeilijker omkeerbaar. |  |
| 91 | ER  | Ik kan me niet herinneren – toen was ik nog klein natuurlijk – toen voorheen mensen uit Spanje, Marokko, Turkije hier kwamen, dat dat toen ook zo ging. Misschien wel, dat de media toen ook berichten van "Turk rijdt tegen een boom", zou kunnen. Maar ervan uitgaande dat dat toen niet gebeurde, toch is de maatschappelijke discussie over integratie altijd blijven bestaan. Dat is nooit helemaal opgelost. Je ziet nu daarin een herhaling van zetten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 92 | MIJ | Het lijkt nu alsof de groepen alleen maar meer tegenover elkaar gaan staan in plaats van bij elkaar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 93 | ER  | Het zal ook met de tijdsgeest te maken hebben. Mensen zijn denk ik op dit moment ook wat minder tolerant. Dingen staan onder druk. Er zijn behoorlijk veel mensen die best zwaar hebben, baan verloren, met twee                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | huizen zitten. Dan zie je toch een verharding van de maatschappij. Ja niet iedereen heeft daarin evenveel informatie en is in staat om alle ins en outs van zo'n vraagstuk in te zien. Ik denk dat het merendeel van de mensen het moeilijk kan plaatsen en dat kun je de mensen ook niet kwalijk nemen. Het enige wat je kunt is in gesprek gaan. We hebben als Hobij het motto "never stop growing" en dat duidt voornamelijk op onze medewerkers en je ziet mensen ook gewoon echt opbloeien. Ze geven ook aan: voordat ik naar Nederland kwam, was ik niets en nu ben ik wel iets. |  |
| 94 | MIJ | Gaan ze hier ook vaak nog een stapje hoger? Promotie maken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 95 | ER  | Ja, het hebben van werk is voor mensen iets dat heel belangrijk is. En als zij in hun thuisland geen werk hebben, zich daardoor minderwaardig in de maatschappij voelen en hier hebben ze wel werk. Dan doet dat veel voor de eigenwaarde. Maar het is een heel breed aspect met heel veel ingangen.                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 96 | MIJ | Het is een duister wereldje?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 97 | ER  | Nou, helaas zijn er nogal wat initiatieven geweest, waarbij de gedachte was: hee dat is makkelijk, daar kan ik vrij snel een boterham mee verdienen. En echt voor de korte termijn zijn gegaan, met waarden, normen, wetgeving, CAO's die zijn minder nauw hebben genomen. En ja die zaken zijn uiteindelijk terecht en logisch breed uitgelicht in de media. Daardoor is wel een bepaalde sfeer ontstaan dat iedereen die zich in de markt begeeft, allemaal op die wijze werkt. Dat is gelukkig absoluut niet waar, maar dat is iets wat je merkt dat mensen dat idee hebben.        |  |
| 98 | MIJ | In Nederland zijn ook rotte appels. Er is een bepaalde beeldvorming ontstaan. En als je de krant leest over Polen, dat wordt dan door mensen meteen opgemerkt als: zie je wel, alle Polen zijn zo! Gelijk weten ze ook wel dat niet alle Polen zo zijn, maar het punt is wel weer gemaakt. Het staat er wel weer. Dat beeld is moeilijk te wijzigen. En dat wordt nog steeds gevoed door alle nieuwe berichten. Paar weken geleden in Jumbo was er een steekpartij door een Pool (niet bij ons werkzaam). Binnen no-time op Twitter: Pool steekt leidinggevende weer. Dat is lastig.   |  |
| 99 | ER  | <b>Niet opgenomen: kort gesprek over Litouwers!</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |

**Bijlage E – Interview met VS**

VS = politie Veghel (geïnterviewde)

MIJ = Mijke van Gerven (interviewer)

Datum = 16 mei 2013

Duur = 45 minuten

Plaats = politiebureau Veghel

Taal = Nederlands

| Nr. | Spreker | Spraak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Code |
|-----|---------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1   | VS      | Kunt u uzelf eerst even voorstellen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |      |
| 2   | MIJ     | Mijn naam is Vincent Smits. Ik werk bij de politie. Op dit moment 37 jaar. Mijn functie is hier waarnemend teamchef. Mijn eigenlijke functie is chef operationele zaken. Dat houdt in dat ik gewoon de dagelijkse aansturing doe binnen het team. Het team bestaat ongeveer uit 35 personen. En die zorgen voor de veiligheid hier in Veghel en in Boekel.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |      |
| 3   | VS      | Twee gemeentes?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |      |
| 4   | MIJ     | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |      |
| 5   | VS      | Ik richt me bij mijn onderzoek op MOE-landers. In hoeverre hebben jullie contact met deze groep in het werkveld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |      |
| 6   | MIJ     | Nou als je specifiek op het werk gaat kijken, dan gaat het echt over mensen die een stap verkeerd hebben gezet. Dus in feite de boeven. Maar dat varieert van rijden onder invloed van alcohol tot burenoverlast, tot overlast in de horeca, tot inbraken en grote vechtpartijen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |      |
| 7   | VS      | Onder deze groep.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |      |
| 8   | MIJ     | Inderdaad. Binnen de politie hebben we ook wel contacten met mensen uit de wijken, maar onze grootste contacten zijn met mensen die een misstap hebben begaan, iets verkeerd hebben gedaan. En dat is anders dan dat je op een gegeven moment gewoon bij mensen binnenstapt en op die manier contact met hen hebt. En dat geldt ook voor de Oost-Europeanen. Maar het varieert, het hele aspect, van huiselijk geweld tot overlast, tot drankmisbruik.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |      |
| 9   | VS      | Is het aantal ongeveer te vergelijken met de overlast onder autochtone Nederlanders? Relatief gezien?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |      |
| 10  | MIJ     | Op dit moment hebben we wel heel veel last van MOE-landers.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |      |
| 11  | VS      | En waar uit zich dat het meeste in?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |      |
| 12  | MIJ     | In horeca, dat is een groot probleem. Want er zijn mensen die op een gegeven moment op stap gaan en vervolgens teveel drinken en daar problemen veroorzaken. Buurtproblemen, daar hebben we ook veel last van. Waar we nu last van hebben is het volgende. De meeste MOE-landers komen hier om te werken, vervolgens doen ze dat een hele tijd, maar op het moment dat het met het bedrijf en economisch niet goed gaat, dan zouden ze eigenlijk weer – tenminste de bedoeling is dan dat ze weer terug gaan naar het thuisland – maar ze blijven vervolgens hier hangen. Zonder inkomsten, zonder middelen van bestaan en dan gaan ze toch voorzien in problemen. Ze gaan inbreken, criminele activiteiten ontplooiën, weghalen. En daar krijgen we nu gewoon echt last van. |      |
| 13  | VS      | Je merkt dat het echt een flinke stijging doormaakt nu?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |      |
| 14  | MIJ     | Ja absoluut.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |      |
| 15  | VS      | En je noemt al een reden, dat het met het bedrijf slecht gaat en ontslagen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |      |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
|----|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | worden en daarom het criminele circuit in gaan. Zijn er verder nog redenen te noemen hiervoor?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 16 | VS  | De mensen die hier komen zijn allemaal wel van goede wil. Tenminste als je praat over met name over Polen, die komen hier om te werken. Nou op het moment dat dat niet gaat omdat het bedrijf niet goed loopt of omdat ze wegens drankmisbruik buiten gezet worden of omdat ze niet goed functioneren, vallen die mensen tussen de wal en het schip. Ze kunnen niet terug naar Polen, dus ze blijven hier. Van de andere kant ben ik er ook van overtuigd dat we nu met name uit Bulgarije en Roemenie een groot aantal mensen krijgen die zich echt bezig houden met criminele activiteiten. |  |
| 17 | MIJ | Merk je daarin echt een verschil wat betreft land van herkomst?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 18 | VS  | Nou kijk, als je een groep Roemenen krijgt die zich bezighoudt met woninginbraken, in Duitsland woont (daar zijn verblijfplaats heeft), hier inbraken pleegt en vervolgens weer terug gaat naar Roemenie om zo daar uit handen van justitie te blijven, ja die mensen komen doelbewust hier naartoe. De Roemenen met skim-apparatuur, dat is ook bekend. Die zitten hier ook en die komen echt specifiek hiernaartoe om geld los te krijgen.                                                                                                                                                  |  |
| 19 | MIJ | Dus dan praten we niet eens over mensen die hier werken of wonen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 20 | VS  | Er zijn er een aantal bij die hier wel wonen. Maar als je praat over criminaliteit is dat de groep waar we last van hebben. Als je praat over mensen die hier wonen, die hier echt verblijven, dan praat je dus in het algemeen over de Poolse mensen die hier zonder verdere vooruitzichten neergestreken zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 21 | MIJ | En je noemt ook horeca- en burenoverlast? Wat zijn daar de oorzaken van? Hoe komt het dat deze groep zo tot overlast is op deze gebieden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 22 | VS  | Nou als je naar burenoverlast gaat kijken, en gelukkig dat de gemeente Veghel daar wat aan doet, we hebben situaties gehad dat er tien man in een huis geplaatst worden. Allemaal van verschillende afkomst, die geen enkele relatie met elkaar hebben, alleen maar dat ze hier zitten om te werken. Vervolgens veel alcohol gebruiken, met de nodige problemen die er dan ontstaan tussen de mensen.                                                                                                                                                                                         |  |
| 23 | MIJ | Dus de oorzaak is dat zij met zijn allen bij elkaar wonen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 24 | VS  | Dat heel veel mensen zonder enige band met elkaar in een huis geplaatst zijn onder redelijk slechte omstandigheden. Want ja, ze slapen met twee man op een kamer, soms met drie. Ze hebben een gemeenschappelijke huiskamer, badkamer, keuken etc. En dat leidt gewoon tot irritaties. En als je dat nog onder invloed van drank gaat doen, want er wordt heel veel gedronken, dan lopen de zaken gigantisch uit de klauwen.                                                                                                                                                                  |  |
| 25 | MIJ | Wat ik me dan apart vind is dat zij in de horeca zaken tot last zijn, maar je zou zeggen: die mensen blijven thuis en drinken thuis vanwege de centen. Maar toch gaan zij naar horeca zaken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 26 | VS  | Ze zoeken toch de contacten op volgens mij. En ik ken de achtergronden niet precies. Het enige feit dat ik weet is dat er een aantal cafés zijn waar die mensen bij elkaar komen. Elkaar opzoeken en dat leidt regelmatig tot grote problemen. We hebben hier in Veghel, maar dat is ook redelijk weer ingedamd, ik moet het natuurlijk niet erger maken dan dat het is, maar door middel van portiers en wat maatregelen die genomen zijn is het redelijk onder controle. Maar er was hier toch een café waar het op vrijdag- en zaterdagavond een compleet Wilde Westen buiten.             |  |
| 27 | MIJ | Is dat café hier vlakbij? Just Krijn vertelde me dat er hier ergens een café was waar een tijdje geleden ook heel veel overlast was en waar de politie nu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
|----|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | regelmatig controleert.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 28 | VS  | Ja waar we echt bovenop zitten en portiers ingesteld zijn. De eigenaar heeft op een gegeven moment een dwangsom gekregen van de gemeente, tenminste een dreiging met een dwangsom op het moment dat het vaker gebeurt. En wat je vervolgens ziet is dat er redelijk wat verplaatsing in zit. Kom je hier uit de buurt?                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 29 | MIJ | Nee.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 30 | VS  | Nou Lunenburg in Loonsbroek is een hele grote discotheek. En die organiseren Polenavonden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 31 | MIJ | Ervaar je dat als positief?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 32 | VS  | Als je gaat kijken wat het voor ons, de overlast hier, die gaat een heel stuk weg. En daar hebben ze veel meer ruimte en mogelijkheden om gezellig feest te vieren dan dat ze hier in een café hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 33 | MIJ | Daar heeft de politie hier geen zicht op? Op wat zij daar doen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 34 | VS  | Nee. Ik weet in ieder geval dat de overlast er hier een heel stuk door verminderd is.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 35 | MIJ | Dus voor de gemeente Veghel is het positief?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 36 | VS  | Klopt. En wat wij als beleid hebben gedaan is dan van het pad naar nat houden. Dus Polen uit elkaar halen en vervolgens alle twee weer een bepaalde kant op sturen. We hebben gezegd: ook al doe je geen aangifte, je krijgt gewoon een proces verbaal voor het vechten in het openbaar. En op die manier proberen we de zaak weer een beetje onder controle te krijgen.                                                                                                                                                                                                        |  |
| 37 | MIJ | Merk je dat men zich na gestraft te zijn beter gedraagt?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 38 | VS  | Bij sommige mensen helpt dat goed. Die op een gegeven moment weten dat de grenzen worden vastgesteld. En als ik daar overheen ga, dan krijg ik problemen. En dat is hetzelfde als met Nederlandse mensen of noem maar op. Er zijn er ook bij die het niets interesseert en die gewoon doorgaan. En vaak is het noodgedwongen, omdat ze geen middelen van bestaan hebben. En soms is het puur winstbejag; mensen die echt doelbewust de criminaliteit ingaan, omdat het toch wel heel makkelijk is om hier spullen weg te halen en die te verschepen naar waar ze vandaan komen. |  |
| 39 | MIJ | Inderdaad. En als we het hebben over huisvesting, doet de politie daar vaak controles op?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 40 | VS  | Nee. Wat we wel doen is op het moment dat we toestanden tegenkomen en we vinden dat dat niet kan, dan nemen we contact op met de gemeente. De gemeente is daarvoor in feite verantwoordelijk. Voor bouw- en woningtoezicht. En dan laten we hen een onderzoek instellen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 41 | MIJ | Want komt dat nu vaak voor? Bijvoorbeeld wat wij noemen 'uitbuiting'?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 42 | VS  | In de beginperiode – een jaar of 10 geleden – ben ik nog weleens in Boekel geweest, waar ze bij een loods één wand helemaal dicht getimmerd hadden en daar een soort ... Ik ben wel eens een keer in Auschwitz Birkenau geweest met van die bedden die ze van hout getimmerd hadden. Nou dat leek er sprekend op.                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 43 | MIJ | Dat is verschrikkelijk. Maar dat is langere tijd geleden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 44 | VS  | Dat is een jaar of 10 geleden, maar nog steeds zijn er mensen die onder mindere omstandigheden wonen. Maar excessen wat dat betreft, is wel een stukje minder geworden. Je ziet op een gegeven moment ook dat de uitzendbureaus wel gaan proberen om de mensen goed te huisvesten. Je hebt hier op de Udenseweg een out hotel, daar zitten heel veel Polen in. En ze proberen die huisvesting steeds beter te maken. Want die mensen die hier werken accepteren het op een gegeven moment ook niet meer. Die                                                                    |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
|----|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | komen hier om te werken, om geld te verdienen en niet om uitgebuit te worden. Alleen de groep die tussen de wal en het schip valt hè, die komen dus in de problemen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 45 | MIJ | Dus dat is echt de probleemgroep?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 46 | VS  | Het lastige van die groep is dat je daar geen zicht en controle op hebt. Er is niemand die je erop aan kunt spreken, communicatie is een probleem, want je werkt met Poolse mensen. Plus, ze zijn op een gegeven moment zover doorgeslagen en hebben al zo veel meegemaakt hier, ook wat justitie betreft en andere hulpverlening, dat ze daar ook niets meer geven. En dan praat ik niet over een grote groep, maar dat is wel een groep die wel verantwoordelijk is voor heel veel criminaliteit. En dan praat je over diefstal van noem maar op: benzine, oud ijzer, inbraak in woningen, fietsendiefstal. Alles waar ze op een gegeven moment maar enigszins geld mee kunnen verdienen, dat wordt meegenomen.                                                                                                        |  |
| 47 | MIJ | Heeft u enig idee over in hoeverre deze groep wenst te integreren in de Nederlandse / Veghelse samenleving?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 48 | VS  | Nou er zit een tweedeling in. Je hebt een groep mensen die komen op een gegeven moment hierheen: man, vrouw, kinderen. Ik denk dat we daar gewoon heel wat aandacht aan moeten besteden, anders krijg je dadelijk hetzelfde wat je hebt gehad met Turkse en Marokkaanse mensen. En er is een groep die terug wil naar Polen, maar misschien door de omstandigheden ook blijft hangen hier. En volgens mij, als je doelbewust naar een land gaat om hier te gaan wonen, dan ga je integreren. Maar is op een gegeven moment nog steeds jouw idee om terug te keren naar je vaderland, dan is de vraag in hoeverre je bereid bent om te integreren. Maar dat straks een heel substantieel deel in Nederland blijft, daar ben ik van overtuigd. Je ziet het ook op basisscholen: er komen steeds meer Poolse kinderen daar. |  |
| 49 | MIJ | Om nog even terug te keren naar de overlast, is daar een onderscheid in te maken wat betreft verblijfsduur of nationaliteit of bijvoorbeeld werksector?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 50 | VS  | Wij hebben daar nooit een analyse op gedaan. Wat we wel zien is als je echt mensen hebt die kortstondig hier zijn, dus niet het voornemen hebben om hier te blijven, maar hier bijvoorbeeld 3 maanden komen om te werken, en die zet je bij elkaar in een huis, in een woonwijk, dan kun je er donder op zeggen dat je er overlast van krijgt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 51 | MIJ | En wat zou dan een manier zijn om die overlast te verminderen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 52 | VS  | Nou een van de dingen die wij doen is in ieder geval contact opnemen met het uitzendbureau waarvoor ze werken en daar afspraken mee maken. En dat lukt, maar je blijft altijd met omstandigheden zitten dat er gewoon veel mensen van verschillende afkomst in één huis zitten. En je hebt Polen, maar ook mensen uit Litouwen, Oekraïne; zet het allemaal bij elkaar, nou dat levert problemen op. Dus volgens mij zou een oplossing zijn om in ieder geval de huisvesting van die mensen aan te pakken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 53 | MIJ | Op de manier van minder mensen in een huis?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 54 | VS  | Inderdaad. En zorgen dat mensen bij elkaar komen te zitten die wel goed met elkaar op kunnen schieten en met elkaar kunnen communiceren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 55 | MIJ | Dus mensen van een zelfde nationaliteit.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 56 | VS  | Ja bijvoorbeeld. Met mogelijk wat toezicht erop. En wat volgens mij heel belangrijk is, wij zouden eigenlijk een inhaalslag moeten gaan maken over de cultuur van MOE-landers. Dat is hetzelfde als dat wij destijds een inhaalslag hebben moeten maken over de cultuur van de Turkse en Marokkaanse                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |



DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
|----|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | mensen en waar we nog steeds mee bezig zijn, bijvoorbeeld met eergereleerd geweld. Dat zouden we bij hen ook moeten doen, maar andersom ook zouden zij heel goed moeten beseffen wat er in Nederland wel en niet acceptabel is.                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 57 | MIJ | En in hoeverre speelt taal hierbij een rol?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 58 | VS  | Als je gewoon met elkaar kunt communiceren zoals wij nu doen is natuurlijk altijd het makkelijkst. Poolse tolken zijn ter beschikking, telefonisch, maar we kunnen ze ook inroepen. Het blijft altijd lastig om met elkaar te spreken. Je merkt ook dat de mensen die van plan zijn om hier te blijven, die doen pogingen om Nederlands te leren en dat gaat goed, maar er zijn ook veel mensen en die verrekken het gewoon, die doen het echt niet. |  |
| 59 | MIJ | En dat zijn de mensen die kort blijven?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 60 | VS  | Dat zijn ook de mensen waarvan wij het meeste last hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 61 | MIJ | Want de groep die zich hier wil vestigen, daar heb je eigenlijk geen last van?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 62 | VS  | Dat is incidenteel, maar dat heb je ook met Nederlanders natuurlijk. Overal gebeurt weleens wat, maar dat is allemaal binnen hetzelfde patroon. Maar de groep die een beetje aan het rondlopen is en ook nog niet precies weet wat ze willen, dat zijn ook de mensen die nog niet bereid zijn om Nederlands te leren, hun oude gewoontes volhouden.                                                                                                  |  |
| 63 | MIJ | En waarschijnlijk ook niet bereid om te integreren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 64 | VS  | Tot ze zich bewust worden dat ze hier willen blijven. En dan zullen ze op een gegeven moment wel moeten denk ik.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 65 | MIJ | Want hoe zou die groep, is er een manier om ze beter te bereiken? Om de situatie te verbeteren? Bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid? Want voor mij is het echt een heel duistere groep waar je eigenlijk niet tot kunt doordringen of niet kunt bereiken.                                                                                                                                                                                      |  |
| 66 | VS  | Ik zie gewoon heel veel in bewustwording van die mensen. Wat kom je nu in Nederland doen? Wat verwacht je van Nederland en hoe gaan we in Nederland met elkaar om?                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 67 | MIJ | Heeft dat dan te maken met een stukje voorlichting?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 68 | VS  | Ja kijk, een inburgeringscursus wil ik natuurlijk niet gebruiken, maar wel een deel voorlichting ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 69 | MIJ | Ik heb in een ander gesprek gehoord dat de groep dingen moet weten over bijvoorbeeld verslaving (wat kan het met je doen), drugs, dingen die zij van het gastland niet weten.                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 70 | VS  | Je kunt het je haast niet voorstellen, maar een jaar of 2/3 geleden was hier een man. Hij had suikerziekte, maar ging vervolgens weer drinken. Hij dronk op een gegeven zoveel dat hij kwam te overlijden. En dan vraag je je af, als je weet dat je suikerziekte hebt, hoe haal je het dan in je hoofd om zoveel te gaan drinken dat je eraan komt te overlijden?!                                                                                  |  |
| 71 | MIJ | Dat is gewoon onwetendheid?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 72 | VS  | Geen kennis of op een andere manier of in een andere omgeving. Ga zelf maar na als je op vakantie bent (ergens anders), dan drink je wat meer dan dat je anders zou doen. Ook een keer, een man had zoveel gedronken, staat bovenaan een trap en die valt naar beneden, dood. En dan wordt ook vastgesteld dat hij veel te veel gedronken heeft. Iemand die na veel te veel drank in de haven valt en verdrinkt.                                     |  |
| 73 | MIJ | Het drankprobleem is dus enorm groot.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 74 | VS  | Als je gaat kijken naar alcoholconsumptie, dan slaan ze wat dat betreft door. Maar ik weet niet hoe de cultuur in Polen is, of het daar gebruikelijk is dat mensen zoveel drinken. Ik kom net terug uit Turkije waar ik in een hotel zat                                                                                                                                                                                                             |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
|----|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | en waar een aantal Russen de hele dag alleen maar wodka achterover aan het slaan is. En dan is het 12 uur 's nachts en dan kunnen ze echt niet meer lopen. En dan krijg je de situatie, net als vorige week, dan staat hier op Kliknieuws dat er een raam wordt ingeslagen om een fles drank weg te halen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 75 | MIJ | Dat waren ook MOE-landers?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 76 | VS  | Ja. Een man kwam op een gegeven moment een benzinestation binnen en kocht bier. Hij rekende het gewoon af. De tweede komt hij binnen, koopt een fles wijn en dat rekent hij ook nog af. De derde keer is hij straalbezopen, komt zingend binnen, pakt 2 flessen wijn en loopt gewoon weer naar buiten, zonder te betalen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 77 | MIJ | In mijn onderzoek maak ik een vierdeling en dan richt ik me vooral op wonen, werken, educatie en vrije tijd. In welk domein schuilen echt de grootste problemen als het gaat om de MOE-landers?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 78 | VS  | Ik denk vrijetijdsbesteding en dan twijfel ik nog tussen wonen en educatie. Ik denk educatie. Daar bedoel ik mee waar we het net over hebben gehad: voorlichting. Wat doen drank met je? Wat kun je ervan verwachten? Wat kun je van Nederland verwachten?<br>En vrijetijdsbesteding, je zult mogelijk iets anders moeten doen in je vrije tijd dan alleen met 10 man in de achtertuin gaan zitten drinken.                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 79 | MIJ | Zouden zij behoefte hebben aan activiteiten?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 80 | VS  | Ik ben benieuwd. Over 2 weken is in Boekel een Poolse avond, ik ben benieuwd hoeveel er komen. Maar van andere activiteiten, ik weet niet of ze behoefte hebben aan bijvoorbeeld squashen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 81 | MIJ | Het heeft ook met de centen te maken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 82 | VS  | Zeker. En de doelstelling is om hier te komen werken, zoveel mogelijk geld verdienen en dat weer naar Polen sturen of meenemen naar Polen om daar weer een bestaan op te bouwen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 83 | MIJ | Het wordt mij steeds meer duidelijk dat het hier om 2 groepen gaat. Een groep die wel wenst te integreren en een die er absoluut geen moeite in wil steken. We kunnen er tijd en geld insteken, maar deze tweede groep blijft lastig te bereiken. Ik heb namelijk ook gehoord dat zij hele lange dagen maken en dan vraag je je af of zij dan nog zin hebben om een potje te voetballen, bij wijze van spreken.                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 84 | VS  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 85 | MIJ | Zijn er volgens u belemmeringen voor MOE-landers voor een goede integratie? En dan heb ik het over de groep die wel wenst te integreren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 86 | VS  | Ik denk dat de belemmeringen nu minder groot zijn als destijds bij de Turken en Marokkanen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 87 | MIJ | Waarom?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 88 | VS  | Omdat Nederland denk ik gewend is aan de multiculturele samenleving. Dus de acceptatie is al veel makkelijker. En het hangt ook heel veel af van hun eigen bereidheid om te integreren. Je ziet op een gegeven moment wel veel Poolse mensen die echt 2 of 3 jaar hier zijn en gewoon goed Nederlands praten. En hun kinderen naar school sturen en zorgen dat het daar allemaal goed gaat. En volgens mij is communicatie een van de belangrijkste dingen om te integreren. Dus als je dat echt wil, en de meeste die hier blijven willen dat ook echt, want je houdt het niet vol om alleen maar Pools te praten. En dat hebben ze redelijk snel in de gaten hoe dat werkt. |  |
| 89 | MIJ | Dus het heeft ook vooral met de eigen motivatie te maken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 90 | VS  | Om te willen integreren ja. Het heeft alles te maken met de doelstelling                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
|-----|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | waarom ze hier zijn. Wil je hier blijven omdat je hier je werkt hebt, dan praat ik over werk van wat hoger niveau. Of heb je er genoeg mee om hier drie maanden per jaar te komen werken in de tuinbouw en dan weer terug te gaan naar Polen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 91  | MIJ | En zijn er verder nog dingen die hun integratie zouden kunnen stagneren?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 92  | VS  | Op dit moment natuurlijk wel, als je gaat kijken naar de werkloosheid. Dat is natuurlijk wel een probleem. Je kunt op dit moment niet zeggen: ik ga van Polen naar Nederland om hier hoogwaardig werk te doen. Want dat redt je niet. Scholing is volgens mij geen probleem; kinderen kunnen gewoon naar de basisschool. Voorzieningen zijn er ook allemaal. Woningen zou een probleem kunnen zijn, want wil je nu een woning kopen of huren, dan moet je toch behoorlijk wat geld hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 93  | MIJ | Dus deze <b>drie dingen</b> zijn het belangrijkste. Is er eigenlijk al iets van beleid opgesteld om deze problematiek aan te pakken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 94  | VS  | Als je vanuit de politie praat, is het beleid: duidelijk grenzen stellen en duidelijk aangeven wat wel en niet mag. Vechten op straat tolereer je niet, ook al doe je geen aangifte, dan krijg je nog een proces verbaal. Dronken rijden in de auto wordt niet geaccepteerd. Overlast veroorzaken, op een gegeven moment gaan we daar maatregelen tegen nemen. Dus we zitten er wel bovenop. Omdat je weet dat als je het niet doet, dan loop je het risico dat het dadelijk helemaal uit de hand loopt. We zitten er soms ook wat strakker op dan bij autochtone Nederlanders.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 95  | MIJ | Maar dat blijkt gewoon nodig te zijn als ik het zo hoor.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 96  | VS  | Dat is ook zo.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 97  | MIJ | Verwacht je dan dat de overlast in de toekomst afneemt door deze maatregelen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 98  | VS  | Ik verwacht op een gegeven moment dat de zaak stabiliseert. Kijk als je de Turkse en Marokkaanse 2 <sup>e</sup> en 3 <sup>e</sup> generatie hebt, daar hebben we ook problemen mee, maar op een gegeven moment zijn er heel veel mensen die goed terecht komen. Je zit nu in een fase dat mensen hier echt hun weg aan het zoeken zijn. Zo van: wat kunnen we in Nederland wel en wat niet? Hoe ziet mijn toekomst er hier uit? En op het moment dat het tegenzit, dan vervallen mensen vaak in de criminaliteit. Of komen in de problemen, of gaan andere rare dingen doen. En dat zal zich op een gegeven moment stabiliseren. Hoe dat met de 2 <sup>e</sup> generatie Polen gaat die hier verblijven, ik hoop dat we niet dezelfde problemen krijgen als met de Turkse en Marokkaanse mensen.                                                                                                 |  |
| 99  | MIJ | Is het patroon een beetje te vergelijken met die van de Turken en Marokkanen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 100 | VS  | Als je met de 1 <sup>e</sup> generatie Turkse en Marokkaanse mensen praat, dat zijn allemaal mensen die toen hier als gastarbeider naartoe zijn gekomen, en die hadden ook allemaal het idee om na een jaar of 2/3 werken weer terug naar het eigen land te gaan. Dat is de doelstelling geweest. En voor heel veel mensen kwam het eigenlijk als een schok toen ze kinderen kregen, de vrouw over lieten komen en de kinderen hier lieten integreren. En zij zijn eigenlijk vanwege de kinderen hier gebleven. Wat ik wel zie met een aantal Poolse families, die komen doelbewust emigreren naar Nederland om hier een bestaan op te gaan bouwen. Maar dat zijn ook mensen die hier komen om hoogwaardig werk te verrichten, goed geschoold. En van de mensen die op dit moment bijvoorbeeld in de tuinbouw werken zullen er ook een aantal hier blijven en met hen zal hetzelfde gebeuren als |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
|-----|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | met de Turkse en Marokkaanse mensen. Die zijn wel hierheen gekomen om te werken, op een of andere manier zijn blijven hangen en vervolgens wordt teruggaan wat lastiger. Als ze eenmaal hun wortels hier hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 101 | MIJ | Hebben jullie ook zicht op de agrarische sector? En zo ja, komen daar vaak problemen voor, want de agrarische sector is toch een apart gebied.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 102 | VS  | Ook niet meer zoveel als dat we dat vroeger hadden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 103 | MIJ | De woningproblemen zijn echt aan het afnemen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 104 | VS  | Ik heb het idee dat de woonomstandigheden van de Poolse mensen beter is.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 105 | MIJ | Dat is positief.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 106 | VS  | Ja maar dat is niet bij iedereen. Op een gegeven moment kom je ook oude noodlokalen die ze bij een school gebruiken en waar 10 bedden in staan, maar ook die situaties worden allemaal wat minder. In Erp zit een tuinbedrijf en die hebben echt een soort hotel huisvesting ingericht voor de Poolse mensen.                                                                                                                                                                                                 |  |
| 107 | MIJ | En dat is goed?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 108 | VS  | Ja dat is prima. Dat is een kamer met een douche, dat gaat prima. En van de andere kant heb je nog steeds uitzendbureaus die huizen opkopen en daar een aantal mensen inzetten. Ik heb wel het gevoel dat wat jij noemt 'uitbuiting', dus hele slechte huisvesting, dat dat steeds minder wordt. Tenminste wat ik hier zie.                                                                                                                                                                                   |  |
| 109 | MIJ | Ik heb ook met Hobij gesproken en wat ik van hen begreep was dat zij ook wel veel controle doen. Zij verwezen ook naar de politie en gemeente en dat daar ook wel veel controle van kwam. Maar ik kreeg ook wel het idee dat de echte gruwelverhalen hier in Veghel niet zo aanwezig zijn.                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 110 | VS  | Je merkt op een gegeven moment ook dat de mensen uit Polen ook niet alles meer pikken als ze hier te werk worden gesteld.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 111 | MIJ | Ze verzetten zich steeds meer?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 112 | VS  | Precies.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 113 | MIJ | Want met klachten, komen ze dan ook naar de politie toe?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 114 | VS  | Wij merken het op het moment dat er problemen ontstaan. In Boerdonk hebben we zo'n huis gehad. Op zich was de huisvesting goed, alleen dan komen mensen op bezoek. Dat wordt dus lastig. Dan heb je een huis dat voor 4 mensen ingericht is maar dan zit er 10 man binnen. En dan gaat dat fout. Maar goed als je daar komt, dan zie je de situatie ook. En op basis daarvan ga je op een gegeven moment weer door naar de gemeente of uitzendbureau. Om daar in overleg te gaan van wat er allemaal gebeurt. |  |
| 115 | MIJ | Maar ze komen dus wel steeds vaker met klachten aanzetten?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 116 | VS  | Nee de Poolse mensen hier met klachten komen nog niet zo vlug. Ze komen niet klagen over huisvesting.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 117 | MIJ | Ook niet om andere zaken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 118 | VS  | Jawel. Huiselijk geweld, daar krijgen we klachten voor. Het hele scala wat wij normaal aan klachten krijgen wordt ook gedaan door Poolse mensen. Daar ligt dat niet aan.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 119 | MIJ | Ik heb ook wel vernomen dat deze groep bang is om met klachten bij instanties aan te kloppen. Wellicht vanwege mogelijk ontslag of andere nare gevolgen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 120 | VS  | Dat kan. Ik heb het hier alleen nog niet meegemaakt. We hebben hier natuurlijk een aantal uitzendbureaus. Alleen mijn gevoel zegt dat er redelijk tot goed voor die mensen gezorgd wordt. En bijvoorbeeld zo'n aspergekweker uit Someren, dat is een heel ander verhaal. Ik heb wel het idee dat als dat hier zou spelen, want volgens mij zijn die mensen uiteindelijk                                                                                                                                       |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|-----|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | <p>ook naar de politie toe gestapt om de klacht in te dienen, dat wij dat hier ook wel zouden kunnen krijgen.</p> <p>En van de andere kant als je vraag of wij hele goede contacten hebben met Poolse mensen hier, dan is dat niet zo. We hebben wel wat ingangen, bij bedrijven, maar het zou nog steeds best kunnen dat er mensen zijn die uitgebuit worden zonder dat wij het weten.</p>                                                                                                                                                                            |  |
| 121 | MIJ | Want wat zouden de specifieke wensen en behoeften zijn van deze groep volgens u?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 122 | VS  | Het hangt van de doelstelling af waarom zij hier komen. Als zij hier komen om te werken, dan denk ik inderdaad dat zij zoveel mogelijk willen werken en geld verdienen en dat in zo'n goed mogelijke omstandigheden willen doen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 123 | MIJ | En wat betreft huisvesting?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 124 | VS  | Dat bedoel ik met zo goed mogelijke omstandigheden. En waar ze misschien 10 jaar geleden genoeg namen met een barak of een loods waar gewoon van die stapelbedden getimmerd waren, daar zullen ze nu geen genoeg meer mee nemen hoop ik.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 125 | MIJ | En de langdurige migrant? Die hier langer of permanent verblijft?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 126 | VS  | Tja, wat voor wensen heb je dan? Dat je goed met je buurt op kunt schieten, dat je je werk blijft houden, prettig leven in de samenleving.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 127 | MIJ | Oké. Heb je verder nog specifieke ideeën over dingen die ik misschien vergeten ben en die wel belangrijk zijn als het gaat om deze groep?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 128 | VS  | Waar wij het meeste behoefte aan hebben is dat mensen voorlichting krijgen over hoe het nu in Nederland gaat. Waar kun je terecht met problemen. Mocht je vragen hebben, welke voorzieningen zijn er dan voor je. Je hebt bijvoorbeeld Nova Dicentron (verslavingsproblematiek), dat je daar een soort verwijsloket hebt.                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 129 | MIJ | Dus dat is echt het belangrijkste?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 130 | VS  | Wil je op een gegeven moment in deze samenleving wonen, dan is het wel zaak dat je weet hoe bepaald dingen geregeld zijn. En als je een bepaald probleem hebt, waar je daarmee terecht kunt. En dan doel ik niet op dat men naar de sociale dienst kan lopen en gewoon een bijstandsuitkering krijgt. Maar ik bedoel dat als men ergens een probleem mee heeft, bijvoorbeeld huiselijk geweld, wat doe je dan? Bij wie kun je terecht als je problemen hebt met je kinderen? Bij wie kun je terecht als je problemen hebt met drank of drugs? Problemen met werkgever. |  |
| 131 | MIJ | Dus dat heeft prioriteit.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 132 | VS  | Wil je integreren, deel uitmaken van de samenleving, wonen en werken in deze samenleving, dan is dat volgens mij een van de belangrijkste dingen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 133 | MIJ | Dat is ook wel de basis inderdaad.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 134 | VS  | Ja. Anders ben je er gewoon aan overgeleverd. Als jij een baas hebt die jouw paspoort inneemt en vervolgens jou alleen maar laat werken en je weet niet waar je met je problemen naartoe moet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 135 | MIJ | Gebeurt dat nog? Dat paspoorten worden ingenomen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 136 | VS  | Ik noem het nu als voorbeeld. Maar ik weet het niet. Als ik het zou weten, dan gingen we er iets aan doen. Ik zeg ook niet dat het niet gebeurt. Ik durf het niet te zeggen. Maar de praktijkvoorbeelden zijn er geweest. Dat mensen echt niet terug konden of dat er loon achtergehouden werd of als ze wilden douchen, dat ze een euro moesten betalen, van de 3 euro die ze verdienen per uur.                                                                                                                                                                      |  |
| 137 | MIJ | En welke rol zou media hierin spelen? Want hoe vaak lees je wel niet                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
|-----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | nieuwsberichten waar de nationaliteit van MOE-landers bij vermeld staat.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 138 | VS  | Als je praat over media, dan zou je moeten praten over media in Polen. Denk ik. En dan heb ik het vooral over voorlichting. De media houdt zich volgens mij niet altijd aan de feiten. Maar als er staat "Pool rijdt tegen een boom", daar kun je ook weinig anders van maken als dat zo is.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 139 | MIJ | Ja maar aan de andere kant staat er nooit "Nederlander" als er een Nederlander tegen een boom aan rijdt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 140 | VS  | Dat klopt. Maar dan praat je over de beeldvorming die de Nederlanders zich vormen over de Polen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 141 | MIJ | Heeft dat ook invloed op de manier waarop Polen zich hier gedragen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 142 | VS  | Nee want ik zie Polen nog geen Nederlandse krant lezen. En de mensen die op een gegeven moment wel de Nederlandse krant lezen zullen niet dronken tegen een boom aan rijden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 143 | MIJ | Oké. Is er nog iets dat ik vergeten ben?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 144 | VS  | Wat is jouw doelstelling?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 145 | MIJ | Mijn doelstelling is om in kaart te brengen hoe de situatie nu is wat betreft MOE-landers in Veghel. En dan spreek ik met verschillende partijen. En wat er goed gaat en welke problemen er spelen, ook bij de integratie. En wat er natuurlijk aan verbeterd kan worden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 146 | VS  | Nou ik ben bang dat als dadelijk de grenzen open gaan voor Bulgaren en Roemenen, dat we echt problemen krijgen. De woonomstandigheden in Roemenië en Bulgarije zijn nog veel slechter dan dat ze in Polen zijn. Dus je zult hier dan groepen mensen krijgen die hier echt naartoe gaan om economische redenen en ook de deksel op de neus krijgen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 147 | MIJ | Dus wat er 10 jaar geleden gebeurde met de barakken waar je het over had, dat zou zich weer kunnen gaan herhalen? Want als die mensen puur alleen voor het geld komen, dan zou ik me voor kunnen stellen dat zij daar ook genoeg mee nemen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 148 | VS  | Ja dan ben ik bang dat de woonomstandigheden hier nog beter zijn dan die ze daar hebben, ook al zet je ze in barakken. Dus daar maak ik me wel zorgen over, wat er nog naar ons toe komt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 149 | MIJ | Ja de meeste problemen worden toch toegeschreven aan Roemenen en Bulgaren. Tenminste dat is wat ik vaak lees.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 150 | VS  | Qua criminaliteit op dit moment wel. Omdat zij zich nog niet vrij kunnen vestigen in Nederland, vanuit Roemenië of Bulgarije. Dus de mensen die hier komen, zijn ook de mensen die hier wat willen komen halen. Ze krijgen nog geen werkvergunning dus ze kunnen nog niet werken. Maar ze komen wel hier naartoe om andere dingen te doen. En natuurlijk zullen er eerlijke bij zijn die aan het handelen gaan en ook weer spullen transporteren naar Roemenië om daar te verkopen. Maar wat ik tot nu toe zie van met name Roemenen is inderdaad, die komen naar hier met een autootje en die wonen in Frankrijk/Duitsland/België en die zijn alleen maar bezig met het plegen van woninginbraken en autodiefstal. En alles wat ze hier bij elkaar scharrelen, gaat in grote wagens terug naar Roemenië. In Roemenië is bijvoorbeeld één dorp en dat houdt zich alleen maar bezig met het namaken van skimapparatuur. En dan maken ze bijvoorbeeld hiernaast bij de ING bank, daar heb je zo'n geldtapper. Dat hadden ze perfect nagemaakt met stickers en alles, de kap werd erin gezet. Vervolgens duw jij daar je pasje in, die gaat langs een kaartlezer, de code die jij intoetste werd vervolgens geregistreerd. De kaartjes werden verzameld met de codes erbij en een half uur later werd in de Dominicaanse Republiek geld gepind van jouw rekening. |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
|-----|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 151 | MIJ | Dat gebeurt dus voornamelijk door deze groep?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 152 | VS  | Ja we hebben hier een paar Roemenen gehad bij de Rabobank. Die waren op een gegeven moment bezig om 5000 euro aan muntgeld te pinnen. Met allerlei gestolen pasjes. Het halve bureau lag vol met euro's.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 153 | MIJ | Wat zouden we daar nu al tegen kunnen doen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 154 | VS  | Het enige dat kan is een heel goede samenwerking met de Roemeense politie. Dat je daar al de contacten hebt en weet wat daar aan het gebeuren is. En die contacten die zijn er al. Schilderijenroof in Rotterdam, het werd al snel bekend dat het een groep Roemenen was dankzij de samenwerking met Roemeense politie. Vals geld, idem dito.                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 155 | MIJ | Dat wordt nog wat dan.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 156 | VS  | Wat dat betreft hou ik mijn hart vast ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 157 | MIJ | Ik kan het begrijpen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 158 | VS  | Pas nog wat hier een Roemeen en die gaf een vals bankbiljet van 20 euro. "Pak mij maar op", zei hij. "Maar we zijn nu al bezig met biljetten van 50 euro maken." En hij wordt gepakt en de volgende staat alweer klaar om hier naartoe te komen. Je vraagt je weleens af hoe je dit moet stoppen.                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 159 | MIJ | Voorkomen gaat al niet meer.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 160 | VS  | Nee want je weet op een gegeven moment dat het gaat gebeuren. En het gebeurt al.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 161 | MIJ | Maar stel dat zij hier straks voor werk komen, zou het dan niet afnemen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 162 | VS  | Dan heb je weer dezelfde soort groepering. De mensen die hier komen om te werken, dat zal goed gaan. En er blijft een groep en dat zijn onze klanten, die hier komen voor criminele zaken. Het is niet voor niks dat je ziet dat woninginbraken in Duitsland, België toenemen. Dat heeft allemaal met dit soort dingen te maken. Maar ik wil natuurlijk niet zeggen dat woninginbraak alleen maar gebeurt door MOE-landers. Maar wel een deel. De Litouwse vrachtwagenchauffeur die betrapt wordt omdat hij jerrycans met diesel aan het verkopen is aan Poolse mensen. |  |
| 163 | MIJ | Zo stom zijn ze nog niet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 164 | VS  | Nee helemaal niet. Het risico dat je loopt is dat je wel een vertekend beeld krijgt van de groep. Er zitten 1500 tot 2000 Polen ongeveer hier in de omgeving, waarvan we misschien van 50 mensen echt last hebben. Dus het is maar een klein deel, maar dat kleine deel bepaalt wel het beeld van de Polen in het algemeen.                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 165 | MIJ | Dat klopt. En dat is het lullige eraan. Want er zijn er zoveel die wel met goede bedoelingen hierheen komen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 166 | VS  | En als je gaat kijken bij de Albert Heijn, op vrijdagavond om 19.00. Dan zie je alleen maar groepen Polen met een boodschappentas met bier rondlopen. En dat is natuurlijk wel beeldvormend.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 167 | MIJ | Maar dan denk ik: op het zelfde tijdstip zitten wij, Nederlanders, ook aan het bier.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 168 | VS  | Klopt. Pas was ik in Slowakije en dan loop je ook een supermarkt binnen en koop je een paar blikjes bier, omdat je in je appartementje wat wil drinken en dan kijkt ook iedereen je aan. Maargoed de vooroordelen worden op deze manier wel versterkt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 169 | MIJ | En ik vraag me af of die vooroordelen ooit weg zullen gaan.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 170 | VS  | Op een gegeven moment wordt dat beter, maar daar moet wel heel veel tijd overheen gaan. En dan moeten ze echt geïntegreerd zijn in de samenleving.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 171 | MIJ | Ja dat is duidelijk. Dank u wel voor het gesprek.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |

**Bijlage F – Interview met JK**

JK = medewerker integrale veiligheid gemeente Veghel (geïnterviewde)

MIJ = Mijke van Gerven (interviewer)

Datum = 16 april 2013 om 11:00

Plaats = Gemeentehuis Veghel

Duur = 42 minuten

Taal = Nederlands

| Nr. | Spreker | Spraak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Code |
|-----|---------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1   | MIJ     | Wat is je functie bij de gemeente?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |      |
| 2   | JK      | Ik ben sinds een jaar adviseur integrale veiligheid. Ik ben adviseur van de burgemeester, haar portefeuille. Dat is een heel breed spectrum. Dat loopt van verkeer en slachtoffer tot inbraken tot de nationale politie. En hoe gaan we daarmee om? En ik ben het verzamelpunt. We hebben hier in de gemeente een stuk of 25 projecten die daaronder zou kunnen scharen. Vaak onder de verantwoordelijkheid van andere wethouders en ik ben voor de burgemeester het schakelpunt richting al die projecten wat betreft haar portefeuille, want de eindverantwoordelijkheid qua politiek ligt bij haar.                                                                                                                                                                                                                                                                 |      |
| 3   | MIJ     | Een van je taken is het opstellen van een integraal veiligheidsplan. Wat houdt dat precies in?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |      |
| 4   | JK      | Dat is de verzameling van de projecten en het idee daarachter. Wat willen we nu in Veghel? Welke prioriteiten kennen we en een van die prioriteiten is het tegengaan van overlast van arbeidsmigranten en de integratie daarvan. Dat zijn o.a. woninginbraken, verkeersveiligheid. Dus die hebben extra prioriteit gekregen. Vanuit de gemeenteraad en ook op basis van een algemene avond die is gehouden met een groot aantal partijen. Daar zijn gemeenteraadsleden in vertegenwoordigd, ook ondernemers, burgers niet, omdat het dan vaak gaat over stoeptegels in plaats van de algemene prioriteiten voor de komende jaren. Dus daar hebben we een scheiding in gemaakt. Vanuit zo'n avond zijn die punten geformuleerd, die zijn weer voorgelegd aan de gemeenteraad en die hebben gesteld dat dat inderdaad onze prioriteiten zijn voor de komende twee jaren. |      |
| 5   | MIJ     | Omdat ik mijn onderzoek richt op MOE-landers, wil ik toch vragen in hoeverre je te maken hebt met MOE-landers? In welk opzicht zijn zij zichtbaar als het gaat om veiligheid?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |      |
| 6   | JK      | Ik heb geen direct contact met MOE-landers. Vanuit het veiligheidsperspectief loopt veel van de informatie via de politie. Dat combineer ik met de signalen over huisvesting via Marijke, en over integratie via Ben van de Knoop en daarmee probeer ik ook vanuit mijn adviesrol een beeld te krijgen voor de burgermeester. Daarin zie ik twee sporen. Ik zie en proef in Veghel dat er sprake is van een behoorlijke groep in grootte op de bevolking van Veghel. Een schatting van 1500 – 2000, niet hard te maken, maar dat lijkt toch een redelijke schatting om grond van landelijke cijfers en omslagen. Op een bevolking van 37.000 is dat niet klein. Als je uitgaat van de landelijke stelling dat toch de helft tot tweederde zich hier vestigt, dan heb je                                                                                                |      |



# DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
|----|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | <p>denk ik als Veghel de mogelijkheid om te voorkomen dat je opnieuw een Marokkanen/Turken probleem krijgt van alles bij elkaar in een wijk, lage inkomens, criminaliteit, wat je in de jaren '70 en '80 in Nederland zag. En nu zit je aan de voorkant. Dat vind ik een enorme kans voor deze gemeente. Veghel is een gemeente die erg economisch gebaseerd is. Er is een enorme behoefte aan deze groep. Die doen heel veel goed werk, zowel in onze industrietak als in onze landbouw. Dus leveren een wezenlijke bijdrage aan het economisch gezicht van Veghel. Dan heb je daarin als gemeente inspanningsverplichting om daar zo goed mogelijk mee om te gaan. Een van de aspecten daarbij is: hoe gaan we om met deze bevolkingsgroep en hoe integreren we die, als we dat willen, in onze Veghelse gemeenschap. Daarbij loop ik vanuit veiligheid tegen een aantal aandachtspunten. Vanuit de horeca wordt toch overlast vermeld. Met name vanuit MOE-lander groepen. En hier op het Heilig Hartplein (met zo'n 3, 4 cafés), moet de politie toch wekelijks zo'n twee keer optreden vanwege vechtende MOE-landers. Over het algemeen meestal Litouwers, Polen en dat legt toch een druk op onze politionele capaciteit. Als we kijken naar het aantal winkeldiefstallen, het aantal inbraken in de algemeenheid, is het percentage MOE-landers gewoon groter dan je op grond van kansberekening mag verwachten. Als je uitgaat van dezelfde omstandigheden, wat niet per definitie is. Dat schetst wel een beeld over deze groep bij de overige bevolking. Die niet direct zie wat de economische bijdrage is van deze groep. Dat als uitgangspunt, en daarom is het speerpunt wat eruit komt vanuit integrale veiligheid ook dubbel geformuleerd: tegengaan van de overlast, daar kunnen we niet aan voorbij, die wordt gezien en gevoeld. Zowel vanuit politie als vanuit onze inwoners. En een van die middelen om overlast tegen te gaan is integratie. Als je een geaccepteerde groep hebt die weet wat normen en waarden zijn binnen Veghel en die zich dat ook eigen maakt voor een deel, dan past zich het onderlinge gedrag daarop aan.</p> |  |
| 7  | MIJ | Heb jij enig idee van redenen of waarom er zoveel overlast onder MOE-landers is?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 8  | JK  | <p>Dat is een gok, dat kan ik niet hard maken. Maar wat ik veronderstel als je kijkt naar welke groep met name werkzaam is, dat is toch vaak tussen 20 en 40 jaar, zeker in het begin als mensen hier naartoe komen zijn ze alleen. Dan zoek je ook plezier op vrijdag en zaterdag. Daar zit een alcoholcomponent bij die anders gehanteerd wordt dan in Nederland gebruikelijk is. Daar is gewoon sprake van een hoger alcoholverbruik. Ik vergelijk het eerder met Engeland, de maatstaven, dan met Nederland. Dat samen, inclusief een jong publiek, dan krijg je weleens onenigheid. Zo plat is het. Dat is de ene kant.</p> <p>Als je kijkt naar de criminaliteit, en mijn algemene indruk is dat hoe lager het inkomen of hoe uitzichtlozer de situatie, hoe sneller je geneigd bent om die kant op te schuiven. En zeker als je geen andere mogelijkheden ziet. Maar dat is een veronderstelling, dat kan ik absoluut niet hard maken.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 9  | MIJ | En zijn er al plannen om de integratie aan te pakken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 10 | JK  | Ik heb begrepen dat Nezahat daar voor een deel haar werk in doet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 11 | MIJ | Maar ik vraag me af of jullie al ideeën hebben, omdat jullie natuurlijk de problemen goed in beeld hebben, of je zelf al punten hebt die                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
|----|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | aangepakt zouden moeten worden om de situatie te verbeteren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 12 | JK  | In zijn algemeenheid en dat is niet op korte termijn, is het in mijn ogen belangrijk dat je probeert te regelen dat er geen MOE-landers wijk komt. Dat je ze juist verdeeld over de stad. Mensen daar laten integreren, want alles bij elkaar zorgt ervoor dat mensen niet integreren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 13 | JK  | ... dan moet je huisvestingsregels daarbij in de gaten houden etc. Voor mijn gevoel, als ik kijk naar wat er nu in Veghel besloten wordt op grond van huisvesting, juist wel grote plaatsen, 100 tot 200 plekken, MOE-lander hotels op een aantal plekken. Ik snap dat, dat is ook nodig, want een deel is hier gewoon kort werkzaam en keert terug etc. Dan heb je tijdelijke huisvesting nodig. Het risico daarbij dat ik zie gebeuren is dat de huizen daaromheen ook als eerste bewoond gaan worden door MOE-landers. En zo ontstaat een wijk/gebied wat in mijn ogen een integratie tegen kan gaan. Wat ik zie aan de andere kant, schakelklassen die er zijn op basisscholen, om kinderen te laten integreren, dat is hartstikke goed. Ik zie een belangrijke rol ook voor de kerk daarin. Zeker vanuit de Poolse traditie is het katholieke geloof heel belangrijk. En ook een plaats waarbij je richting kan aangeven en contacten kan leggen. Hetzelfde met sportverenigingen. Je hebt een heel aantal mogelijkheden om de mensen ook de gelegenheid te geven om zich meer Veghels te gaan voelen. En daar zie ik de grote kansen. |  |
| 14 | MIJ | En wat bedoel je dan precies met een grote rol voor de kerk?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 15 | JK  | Ik denk dat het een vindplaats is. De kerk heeft ook een rol in het leven op een bepaalde manier en zeker voor de aanhangers van de kerk. Daar kan ik me voorstellen dat een kerk ook vind dat je goed moet zijn voor je omgeving, voor je naasten, goed voor je burens. Daar hoort een bepaald gedrag bij, een bepaalde levenswijze en een bepaalde "voor jezelf opkomen" in een Veghelse maatschappij in plaats van alleen je eigen groepje. Als een kerk dat onderschrijft, dan denk ik dat je vanuit de organisaties daar een makkelijke verbinding kan maken. Of er nu sportorganisaties zijn, of het uitzendbureau of wat dan ook. Dat maakt niet zoveel uit, maar je kunt het daar wel benutten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 16 | MIJ | Dat is duidelijk. Ik was gisteren toevallig bij de presentatie van Nezahat over haar onderzoek. En daarin werd heel veel gezegd dat we moeten samenwerken, we moeten twee groepen samen dingen laten organiseren en activiteiten laten doen. Hoe zou dat bij MOE-landers zijn? Zou dat een "oplossing" zijn?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 17 | JK  | Welke twee groepen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 18 | MIJ | De autochtonen met de allochtonen waarbij het om niet-westerse groepen ging. Want ik denk dat Turken en Marokkanen inmiddels veel verder hier in Nederland zijn dan MOE-landers.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 19 | JK  | Die zijn hier 30-40 jaar langer, dus dat scheelt sowieso. Dus je zit al twee generaties daarna.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 20 | MIJ | Ja maar ik vraag me af om het probleem tijdig aan te pakken, in hoeverre je daar een idee over hebt of de MOE-landers en de Nederlanders daarvoor willig zijn?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 21 | JK  | Dat gebeurt door een deel voor taal. Als je het Nederlands beheerst of beter begrijpt, is het ook veel makkelijker om contacten te leggen. Dus ik zie daar een grote rol in. Dat primair. Als je dat niet beheerst wordt het gewoon lastig. Secundair, op sociale activiteiten. Neem sport, of het                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
|----|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | nu een sportschool is, of een voetbalclub, of tennis, dat maakt niet uit. Maar dat is een manier om te integreren. Desnoods begin met je een MOE-lander elftal binnen een voetbalclub. Om de makkelijke instroom mogelijk te maken. Maar je zit wel met z'n allen in de kantine. Je komt elkaar tegen. Je speelt tegen teams uit de buurt. Het is een stap. En ik vermoed dat daarin ook best interesse is. Als je kijkt naar de gemiddelde leeftijd van de doelgroep. Die is relatief jong, dus echt nog wel een leeftijd dat mensen ook nog wel kunnen sporten en kunnen bewegen. En het is ook nog iets wat je iets te doen geeft. Dus het geeft ook afleiding. Maar hetzelfde kan zijn via een katholieke kerk, waarbij je verbanden legt. En het hoeft niet perse iets te doen te zijn. Voor mij is het vooral de mensen kennen. Gewoon kunnen aanspreken, je burens groeten, eventueel op de koffie gaan links en rechts. Meer hoeft het niet te zijn. Het moet van twee kanten. Je kunt ook je burens uitnodigen. |  |
| 22 | MIJ | En heb je er ervaring mee dat bijvoorbeeld zo'n – wat je net noemt – een elftal voor MOE-landers al gaande is?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 23 | JK  | Daar weet ik absoluut niks van. Dit zijn echt mijn ideeën en hoe concreet, daar weet ik niets van.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 24 | MIJ | Heb je wel een idee of de meeste MOE-landers hier alleen naartoe komen of met het gezin of met vrienden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 25 | JK  | Volgens mij initieel vaak alleen, in het werk. Als het goed gaat, je hebt werk en inkomen, dan kan de vriendin of vrouw overkomen. Of andersom. Want er werkt ook een behoorlijk aantal vrouwen. En het verschilt nogal, zoals ik het beleef, in de aard van het werk. Als je inderdaad seizoensarbeid hebt, dat is een andere manier 6 maanden hier, 6 maanden daar dan structureel werk. Dus dat scheelt. Dat zie je ook in de landelijke tendensen. Als je cijfers bekijkt, het varieert gewoon. Als je landelijk kijkt, zie je dat 1/3 zeker weet dat ze hier wil vestigen, 1/3 twijfelt en 1/3 gaat terug. Ik zou niet weten waarom dat voor Veghel anders zou zijn. En dat betekent wel dat de helft tot 2/3 van de mensen zich hier uiteindelijk gaat vestigen en dat betekent ook dat de partner – dat kan net zo goed een Nederlandse partner zijn – hier komt. Misschien komen er mensen uit Polen bij, er zullen allicht kinderen komen op den duur.                                                          |  |
| 26 | MIJ | Ja dus er is niet echt veel duidelijkheid in?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 27 | JK  | Het verschilt, waarbij – maar dat is mijn invulling – ik verwacht (maar dat kan ik niet hard maken) dat initieel mensen toch vaak alleen komen. Of via vriendin. Maar niet als gezin.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 28 | MIJ | Heb je ook een idee over de verdeling naar nationaliteit? MOE-landers worden vaak aangeduid met "Polen" namelijk...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 29 | JK  | In Veghel heb je Polen en Litouwers als grootste groep.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 30 | MIJ | Bulgaren en Roemen zijn nog niet zo zeer zichtbaar?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 31 | JK  | Nee maar dat kan ik 2014 weer anders worden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 32 | MIJ | Inderdaad.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 33 | JK  | Op dit moment niet. Polen en Litouwers zijn veruit de grootste groep.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 34 | MIJ | En als we het dan toch over veiligheid hebben, is er een beeld van de problemen die vaak optreden bij kort verblijvers of juist bij lang verblijvers?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 35 | JK  | Het beeld dat ik meekrijg van de politie is dat mensen die langer verblijven, maar die hebben vaak ook een andere woonvorm, dus dan verhuis je, dan woon je in de buurt, dan ga je meer richting Nederlands,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
|----|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | <p>een reguliere gezinssituatie. Dat kan ook je gedrag beïnvloeden. Als je gewoon kijkt naar, plat gezegd hoe studenten zich gedragen op een stapavond en tien jaar later, dat scheelt. Dat ligt niet aan waar je vandaan komt, dat ligt gewoon aan je levensfase en hoe je daarin staat. Nou die ontwikkeling zie je voor een deel parallel lopen aan de wooncarrière. Je begint ergens op een studentenkamer of arbeiderskamer, dan heb je een aantal vrienden, een andere manier van uitgaan, je geld besteden en misschien heb je wel voor het eerst weer wat meer geld en vind je dat leuk. Als je dat een paar jaar doet, misschien wil je anders gaan wonen. Misschien wil je wt meer settelen of heb je een partner gevonden. Dat veroorzaakt ook ander gedrag. En vanuit die vooronderstelling verwacht ik eerder problemen met mensen die nog niet zolang hier werken, die levensfase doormaken, dat begin, dan mensen die hier een aantal jaar werken en gewend zijn aan de omstandigheden, aan de manier van werken. En ook andere woonwensen, dus misschien ook wel andere levenswensen hebben. Maar ook dat is een vooronderstelling.</p> |  |
| 36 | MIJ | <p>Mijn onderzoek richt zich vooral op twee domeinen: sociale integratie (wonen, vrije tijd) en maatschappelijke emancipatie (werk, educatie). Merk je als veiligheidsambtenaar dat er in een van de twee domeinen meer problemen schuilen op het gebied van veiligheid?</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 37 | JK  | <p>Op het gebied van veiligheid speelt dit het meest op het sociale domein. Wat ik mee krijg, dan heb je het over horecaoverlast, dat vertaal ik dan naar het sociale domein. Vrijtijdsbesteding. Horeca overlast komt met name voor uit alcoholmisbruik. Of het criminele gedrag, als je het hebt over inbraken, auto's jatten en noem maar op. Ik weet niet zeker of dat nu maatschappelijke emancipatie (economisch) is of sociale integratie (omdat je niet verder komt met je gedrag en met je omgeving). Dat vind ik lastig om ergens onder te plaatsen.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 38 | MIJ | <p>In de horeca is dus de meeste overlast en de meeste veiligheidsproblemen. Merk je ook veiligheidsproblemen in het verkeer? Dat daar alcohol in het spel is bij de MOE-landers? Want dat lees je zoveel in het nieuws.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 39 | JK  | <p>Ja maar dat is ook een typering in de pers. Als iemand van de Telegraaf daar een nationaliteit bij kan plakken, dan wordt dat niet weggelaten en als het Nederlands is wel.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 40 | MIJ | <p>Maar ik vraag me af of het ook daadwerkelijk waar is wat de media meldt.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 41 | JK  | <p>Dat weet ik echt niet. Dat zal de politie ongetwijfeld weten, maar bij mij is dat niet bekend. En in zijn algemeenheid is verkeersveiligheid een issue binnen Veghel. En dat komt met name ook door de A50 en de N279 die hier allebei langslopen waarop aardig wat ongelukken gebeuren. Als ik kijk naar de laatste drie dodelijke ongelukken, die zijn eenzijdig en daar reden mensen tegen een boom op. En daar was geen MOE-lander bij betrokken. Het is een uitvergroting en zover mijn beleving is dat niet de principiële punt waardoor mensen zich onveilig voelen of wat dan ook.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 42 | MIJ | <p>En heb je ook een beeld over veiligheid en woningen. Dat wordt ook vaak gezegd.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 43 | JK  | <p>Ik weet dat de politie vaker langs moet vanwege huiselijk geweld, zo heet dat dan, ook al is het niet een gezinssamenstelling. Vaker langs</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
|----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | moet bij MOE-landers en arbeidsmigranten dan gemiddeld.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 44 | MIJ | Wat is daar de reden van? Gaan ze met elkaar op de vuist?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 45 | JK  | Ja. En meestal na het nuttigen van alcoholische versnaperingen. Alcohol speelt heel vaak een rol.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 46 | MIJ | En dat kan alleen opgelost worden door middel van meer integratie?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 47 | JK  | Door meer te integreren of door het alleen wonen, die wooncarrière, later in je wooncarrière vindt het gewoon minder plaats.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 48 | MIJ | Het heeft ook met financiën te maken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 49 | JK  | Ja, maar ook met de levensfase. Niet iedereen tussen 20 en 30 gaat samenwonen en wil meteen kinderen. Dat is niet anders. Maar alcohol is wel een van de onderliggende problemen. Maar nogmaals: je hebt het wel over de extremen hè. Ik bedoel als je een of twee vechtpartijen hebt in het weekend, laat het een keer als het een grote is, 5 of 6 mensen bij betrokken zijn, van een groep van 1500 tot 2000. Maar de angel – dat hoor ik dan van de politie – zit in het alcoholgebruik. En dat zowel de term ‘huiselijk geweld’, wat niet betekent binnen het gezin, als horecaproblematiek komt ook gewoon door overmatig alcoholgebruik.    |  |
| 50 | MIJ | En als je dan naar problemen kijkt, kun je dan een onderscheid maken in het land van herkomst?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 51 | JK  | Nee dat kan ik niet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 52 | MIJ | Ik had toevallig vorige week een gesprek met Erwin van de Zanden van Hobij. Hij zei dat hij wel een verschil merkte, want Litouwers zijn veel meer van onze cultuur, leren veel vaker de taal, maar daar merken jullie op het gebied van veiligheid geen verschil in?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 53 | JK  | Ik heb van de politie geen onderscheid gehoord. Ik heb ook wel wat cijfers gezien en daar komen ook genoeg Litouwers in voor.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 54 | MIJ | Zou de politie mij daar beter over kunnen voorlichten?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 55 | JK  | Die hebben daar een scherper beeld van ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 56 | MIJ | Is het mogelijk om met hen ook een gesprek aan te gaan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 57 | JK  | Ja hoor. Als je wil kan ik je de gegevens wel geven. Het is het makkelijkst als Marijke of ik die relatie voor je legt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 58 | MIJ | Ja dat zou heel fijn zijn. Omdat ik mij richt op integratie, vraag ik mij af of MOE-landers wel echt behoefte hebben aan integratie. Wij als Nederlanders vinden dat zij moeten integreren...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 59 | JK  | Dat vind ik een te beperkte onderstelling. Voor mij om in Nederland te leven, om samen te leven vanuit Veghel, als je een gescheiden gemeenschap hebt, leef je niet samen. En dat is voor mij wel waar Veghel voor staat. Of je het nu hebt over de boeren en de ondernemers en de industrie, of je hebt het over de verschillende groepen werknemers en de mensen die hier wonen, voor mij is daarin wel bepalend dat als je niet samen gaat, dat je ook niet samen deelt, niet samen beleeft. En dat vind ik wel een van de voorwaarden om als dorp, als gemeenschap je identiteit te hebben. En dat is niet geredeneerd vanuit de problematiek. |  |
| 60 | MIJ | Maar is er die behoefte bij MOE-landers dan om meer contact te krijgen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 61 | JK  | Ik weet dat niet zeker. Mijn verwachting is dat op het moment dat je hier wil leven in Nederland, dat je je niet meer louter richt op je eigen afkomst. Dat laat je niet los en dat blijft een belangrijk element van je hoe je erin staat, er zit wel een andere kant bij. Als je weet dat je hier 40 of 50 jaar gaat leven, dan wil je daar ook deel van uit maken.                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
|----|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 62 | MIJ | En hoe ziet de gemeente dat? Mogen MOE-landers hun taal en cultuur behouden, maar tegelijkertijd Nederlands leren en de Nederlandse cultuur aannemen? Wat zijn hierover de ideeën?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 63 | JK  | Ik zie geen beweging dat het een verbod wordt op Pools spreken of wat dan ook. Absoluut niet. Wat ik verwacht en dat zie je ook met schakelklassen, met taalcursussen die Hobij bijvoorbeeld aanbiedt, is dat je daarnaast zelf verantwoordelijk bent voor je eigen integratie. Dat is de basispunt. Als jij niks wilt, ja we gaan niet trekken aan een dood paard. Dat biedt wel de mogelijkheden. Dat zie ik voor een deel als taak van de gemeente, voor een belangrijk deel ook als taak van werkgevers om die integratie te bewerkstelligen. Om beter Nederlands te leren. Dat is voor mij de groep die er primair voor zorgt dat deze groep in Veghel aanwezig is. En dan vind ik niet dat je verantwoordelijkheid als werkgever bij de poort ophoudt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 64 | MIJ | Nee.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 65 | JK  | Net zoals dat Hobij dat doet met huisvesting en alles. Dat is niet voor niks. Dat komt ook voort uit verantwoordelijkheidsgevoel.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 66 | MIJ | Daar stond ik wel van te kijken, dat het allemaal zo goed geregeld is daar. Je hoort van alles, maar er zo weinig wat we echt weten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 67 | JK  | Hobij is een heel goed voorbeeld. Zij hebben ook een prijs gewonnen afgelopen jaar, internationaal. Die zijn daar sterk in. Daar hebben we ook als Veghel gewoon profijt van.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 68 | MIJ | Dat kan ik me voorstellen. Zij selecteren ook heel nauwkeurig in het land van herkomst. Daar wordt al veel gedaan.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 69 | JK  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 70 | MIJ | Uitbuiting, daar heb je ook geen zicht op zeker?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 71 | JK  | Ik heb daar in zoverre zicht op, ik verwacht dat in de industrie minder (als potentie) dan in de landbouw. Maar ik weet binnen de landbouw de verenigingen, ZLTO bijvoorbeeld hier, is daar enorm mee bezig. En gaat dat tegen. Mensen worden ook geroyeerd zodra er maar iets bekend is. En dat drukt een stempel. Natuurlijk zijn er altijd extreme voorbeelden. In Someren was het extreme voorbeeld. Ik denk in zijn algemeenheid dat een boer ook gewoon wil dat hij zijn personeel goed behandelt en dat het personeel zich goed behandeld voelt. En dat is gewoon iets menselijks. Aan de andere kant wil een boer ook gewoon winst maken en zit die hele sector echt onder druk wat betreft marges en producties en noem alles maar op. Dus soms ga je daarin schipperen. En daar zit de verantwoordelijkheid bij de boer, maar daar heb je de mogelijkheid tot controles en die zijn ook gewoon nodig. Dat doen wij op het gebied van huisvesting. Dus wij kijken daar van: is het in orde? Voldoet het aan de wet etc. Je hebt de belasting die erop controleert wat betreft loon en heffingen etc. En zo zijn een aantal instanties daarmee bezig. |  |
| 72 | MIJ | Wat komt er in het ergste geval bij zo'n boer voor?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 73 | JK  | Het ergste geval ken ik niet uit Veghel overigens, maar is in Someren geweest. Pure uitbuiting, waarbij je 3 euro per uur, tien uur per dag, netto betaling, nul afdrachten 0,0 dus ook niet ziek, niet dit niet dat. 7 dagen in de week werken, slecht onderhouden woningen, beschimmelde douches als die er al zijn en eten wat de pot schaft wat ook niet lekker is en daar moet je dan weer voor betalen. Het gebeurt ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
|----|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 74 | MIJ | En komen MOE-landers zelf met klachten ook bij de politie bijvoorbeeld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 75 | JK  | Nauwelijks. Want hun paspoort is ingenomen. Dus mensen die op die manier te werk gaan, gaan gewoon crimineel te werk. Daar zit dus een vangnet omheen en de gaten in dat vangnet worden zo snel mogelijk dicht gestopt, want anders heb je het risico dat jouw handeltje onderuit getrokken wordt. En het zal gebeuren. Ik weet niet zeker of het in Veghel gebeurt. Ik heb het idee dat wij een redelijk beeld hebben waar MOE-landers aan het werk zijn. Ook in de landbouw. Dat we daar controleren, in ieder geval wat betreft huisvesting, waar nodig.                                                                                                     |  |
| 76 | MIJ | Überhaupt klachten, worden die gemeld vanuit werknemers?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 77 | JK  | Weet ik niet, want klachten over dit soort onderwerpen zullen eerder bij de politie komen dan bij ons. Mij zijn ze niet bekend.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 78 | MIJ | En dus klachten vanuit de burgers gaan voornamelijk over overlast?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 79 | JK  | Ja en voor een deel soms over parkeren. Want als je vier MOE-landers hebt die met alle 4 een auto of busje komen, dat parkeert anders in de straat dan één gezin met een auto. Dus ook dat soort platte klachten krijgen we.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 80 | MIJ | Hoe gaan jullie daar in het algemeen mee om?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 81 | JK  | Wij hebben daar geen verbod op parkeren, maar in de huisvesting wordt wel rekening gehouden met hoeveel ruimte er is in een bepaald gebied, hoeveel auto's we kunnen verwachten. Als je kijkt naar de MOE-lander hotels, dan worden daar eisen gesteld aan het aantal parkeerplaatsen. Dus zo proberen we dat met regelgeving op te vangen en die ruimte te creëren.                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 82 | MIJ | Dus er is verder eigenlijk niets aan te doen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 83 | JK  | Met regelgeving dus wel. Als je zegt: binnen je hotelterrein moeten zoveel parkeerplaatsen zijn, dat betekent misschien minder kamers en meer ruimte voor auto's. Simpel gezegd, dat kan. Als je zegt: er mag maar binnen een straal van 50 of 100 meter zoveel woningen voor die doeleinden gebruikt worden, dan betekent dat ook wat voor de parkeerdruk in dat gebied. Dus dat gebeurt wel. Daar zit wel een andere afweging aan. We zeggen in Veghel ook in principe van iedereen die hier werkt, moet hier ook kunnen wonen. Dat is best lastig.                                                                                                           |  |
| 84 | MIJ | Zijn er volgens jou belemmeringen voor de integratie van MOE-landers? Drempels?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 85 | JK  | Ik kan genoeg drempels bedenken, maar dat zijn persoonlijke drempels. Als jij een hele dag gewerkt hebt en je doet zwaar werk, dan kan ik me voorstellen dat je 's avonds geen zin hebt om één of twee uur naar school te gaan. Dat geloof ik. Als jij de hele week hard gewerkt hebt, heb je misschien helemaal geen zin om te sporten. Arbeid (geld verdienen) is de primaire reden dat je hier bent en als je daar een tijd zit, ga je wel denken: ga ik dit 40 jaar op deze manier volhouden? Misschien niet, dan krijg je een bepaalde carrièrewens. Prima. Daar zitten mijns inziens de drempels. Dat is voor een groot deel denk ik dan eigen motivatie. |  |
| 86 | MIJ | Daar begint het mee natuurlijk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 87 | JK  | Daar begint het mee ja. En ik vind dat ook heel simpel gezegd een eigen verantwoordelijkheid voor een groot deel. En waar je die niet oppakt, dat is een keus. Maar dan hoeft je ook niet de steun en de welkome arm en alles terug te verwachten, want je bent niet zichtbaar.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
|-----|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 88  | MIJ | Precies. Het moet van twee kanten komen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 89  | MIJ | Stel dat ik straks een soort verslag heb geschreven wat ik misschien zou voor kunnen leggen voor eventueel beleid. Zijn er dan specifieke dingen op het gebied van veiligheid die ik dan mee zou moeten nemen? Tips bijvoorbeeld?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 90  | JK  | Wat voor mij uit veiligheidsoogpunt centraal staat, met name op lange termijn, is het tegengaan van de arbeidsmigranten-wijken.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 91  | MIJ | Dat is echt primair?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 92  | JK  | Dat is voor mij primair, omdat puur vanuit de Nederlandse geschiedeniservaring, jaren '70 en '80, kun je daarmee ontzettende problemen creëren die je nu voor kunt zijn. En dat vind ik op lange termijn veel belangrijker dan nu een keer in de week een vechtpartijtje. Dat is knap vervelend en daar moet je iets aan doen, maar dat weegt niet op tegen een hoofdprobleem wat je kan creëren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 93  | MIJ | En je hebt zelf het idee dat we dat nu nog wel kunnen verhelpen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 94  | JK  | Ja als je kijkt hoeveel MOE-landers hier nu zijn, je hebt nog geen MOE-lander-wijken. Dus je kunt het voor zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 95  | MIJ | En als we er niets aan doen gaan die er wel komen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 96  | JK  | Ik kan me voorstellen dat als je huisvesting gericht is op grote locaties, dat dat ook invloed heeft op de prijs van woningen daaromheen. Of dat nu huur is of koop. En dat als er huurwoningen zijn, dat autochtonen er op den duur weg willen, want die voelen zich minder thuis in zo'n wijk. Wie zijn de eerste die daar vervolgens wel in willen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 97  | MIJ | Vanwege overlast?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 98  | JK  | Niet eens zozeer vanuit het overlastoogpunt. Als jij in de Albert Heijn staat en voor en achter je wordt Pools gepraat, voel jij je minder thuis in je eigen buurt. En dat heeft weer een versterkende werking en daarmee kun je – als je het op een verkeerde manier invult – wel je eigen buurten en wijken creëren. En dat zie ik als een mogelijke bron voor grote toekomstige problemen. En dat is voor mij vanuit veiligheid van Veghel het belangrijkste om dat aan de voorkant te voorkomen. En daarnaast heb je allerlei problemen die op korte termijn kunnen spelen, zoals uitbuiting, waar we ons op richten, in ieder geval wat betreft woningen, controles die we kunnen doen. Je hebt horecaproblematiek, waar de politie tegen optreedt. Waarbij wij ook optreden als gemeenten wat betreft regelgeving. Wij kunnen ook cafés waar dat is geconstateerd een aantal maatregelen opleggen. Er is een café waarbij we altijd zorgen dat er een Pools- en een Nederlandssprekende persoon aanwezig is die kan fungeren als een soort van buffer naar de politie, het vertalen van signalen, die mensen kan uitleggen wat je wel en niet doet. En zo hebben we daar een aantal maatregelen opgelegd. Dat proberen we zo op die manier, de korte termijn problematiek ook in te dammen. Het vehikel ertoe, er zijn allerlei integratiemaatregelen. |  |
| 99  | MIJ | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 100 | JK  | Zo zie ik dat in breed perspectief. Waarbij voor mij vanuit de gemeente de valkuil is dat ieder alleen op zijn eigen terrein gaat werken. Huisvesting alleen op huisvestingideeën, integratie alleen op wat voor mooie projecten kunnen we doen om mensen richting een sportclub of vanuit een kerk ergens anders naartoe te trekken, ik vanuit veiligheid van hoe lossen we veiligheidsproblemen op, zonder dat het bij elkaar gepakt wordt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |



## DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
|-----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 101 | MIJ | Dus dat is ook heel belangrijk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 102 | JK  | Ja dat het één idee is, één visie hoe we als Veghel omgaan met arbeidsmigranten in plaats van vanuit elke tak voor zich.                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 103 | MIJ | Heb je misschien nog tips van mensen die ik verder hierover kan spreken, want ik heb sterk het idee dat je veel netwerken hebt?                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 104 | JK  | Vanuit huisvesting Frank Schellen. Die gaat echt over de regelgeving voor huisvesting, hier binnen de gemeente. Marijke en Ben doen sociale integratie vraagstuk. Vanuit de politiek, ik weet niet of je hem zelf gaat spreken, maar ik zal Vincent Smits (teamchef in Veghel) vragen of hij zelf of iemand die hij kent tijd kan vrijmaken om met jou in gesprek te gaan. |  |
| 105 | MIJ | Ja want zij staan natuurlijk nog dicht bij de dagelijkse problematiek. Dat zou ik wel interessant vinden.                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 106 | JK  | Wat je vanuit landbouwperspectief kunt doen, is iemand binnen ZLTO. Dat zou ik moeten navragen. Dat geldt dan niet puur voor Veghel, maar dat is breder vanuit landbouw.                                                                                                                                                                                                   |  |

**Bijlage G – Interview met PV**

PV = directeur basisschool Bernadette en Taalvijver (geïnterviewde)

NA = Nezahat Akbal

MIJ = Mijke van Gerven (interviewer)

Datum = 16 mei 2013 om 14:30

Duur = 40 minuten

Plaats = Taalvijver, Veghel

| Nr. | Spreker | Spraak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Code |
|-----|---------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1   | PV      | ... ze snappen er 9 van de 10 keer gewoon helemaal niks van.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |      |
| 2   | NA      | Kinderen die uit Polen komen. Hoezo zijn ze getraumatiseerd?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |      |
| 3   | PV      | De kinderen kiezen er niet voor om hier naartoe te komen. En ze krijgen vandaag te horen dat ze morgen weggaan. Ze worden nergens op voorbereid. Vader is vaak al heel lang weg. Die laat zijn vrouw met kind overkomen op het moment dat hij denkt: nu kan het. En Polen werken niet zoals ik dat zou doen, want ik zou zo'n kind daar langzaam op voorbereiden. Zij kunnen dat nu beslissen en dan rijden ze vanavond aan. De kinderen die we hebben, de ouders over wie het gaat, zijn over het algemeen Polen. Polen die wij hebben, Polen die hier langer zijn, zeggen ook: dat is uitschot, gajes. Dat zeggen ze van elkaar. "Die komt uit het binnenland, zijn dom, onderontwikkeld." Dus de meeste discriminatie vindt hier tussen de groepen zelf plaats.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |      |
| 4   | NA      | Polen onderling?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |      |
| 5   | PV      | Polen onderling. Polen tegen Bulgaren, Bulgaren tegen de Roemenen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |      |
| 6   | NA      | Maar hier heb je de meeste Polen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |      |
| 7   | PV      | Ja op dit moment wel. 50% Pools en de rest anders. Op dit moment, op één na, zijn ze allemaal Pools. Ik heb wat meegenomen, maar jij had vragen. Ik heb ook wat gegevens bij me.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |      |
| 8   | MIJ     | Ja ik had je al enkele vragen toegestuurd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |      |
| 9   | PV      | Dan zal ik je eerst eens geven wat ik heb. Ik heb meegenomen, deze maak ik altijd. Populatieanalyse over het jaar 2011. Dat lijkt oud maar dat is op basis van telgegevens 2011. Dus die is van 1 oktober 2011. Ik ben nu bijna klaar met die van 2012, want dat zijn telgegevens van 1 oktober 2012. Dus we lopen altijd achter. Daar staan heel veel dingen in. Wat ik er voor jou heb uitgehaald is, dit is van mijn school, waar dus de Taalvijver onderdeel van uitmaakt. Wij hebben 30 nationaliteiten op dit moment in huis, op school. Vorig jaar hadden we er 34. Verder heb ik, deze mag je meenemen, dat is de analyse van de populatie van basisschool Bernadette waar Taalvijver onderdeel van uitmaakt. Nou je vroeg met name hoeveel MOE-landers heb je dan? Dan moet ik heel eerlijk zeggen, in dat systeem van ons, dat laat ik mijn administratieve kracht doen. Dus ik kan niet precies terughalen, hier staan de nationaliteiten, maar wat je op dit moment ziet is dat de Poolse groep behoorlijk groot is. We zijn nu net weer terug over de 50% Nederlands. We hebben altijd net op of net over de 50% gezeten van kinderen van allochtonen. Daar zijn we net weer terug over heen. En wat opvallend is voor ons is dat de Poolse groep net zo groot is als de Turkse groep en Marokkaanse. En onze grootste groep is "anders", dat komt door alle nationaliteiten zoals je ziet. Voorheen was de Turkse groep hier in Veghel vooral het meest vertegenwoordigd. |      |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
|----|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 10 | NA  | Ja en Turkse en Poolse groep is even groot, 7%.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 11 | PV  | Dit is dan nog de leeftijdsopbouw. Kijk in deze staat het totaaloverzicht. En dan hebben we van allerlei landen nog één persoon; 1 Litouwer, Georgië.. Dat zijn allemaal enkele losse gezinnen zeg maar. Kirgizistan, Voormalig Sovjet Unie...<br>Dus dat zijn de aantallen waar je naar vroeg. Wil je echt per kind weten, dan moeten we gaan tellen, want we kunnen niet op al die landen los selecteren. Nederland vindt die als onderlingen niet interessant. Het is gewoon het totaal, dus in ons systeem zitten ze bij elkaar. Maar de percentages kloppen wel.                                                                                                                                                           |  |
| 12 | MIJ | Maar dit is van dit schooljaar?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 13 | PV  | Ja dit is van dit schooljaar. 1 oktober 2012. Het onderwijs is altijd 1 oktober van het jaar daarvoor de bepalende datum. Teldatum zeggen ze dan.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 14 | MIJ | En de kinderen, zij die hier voor korte of langere periode? Merk je daarin een onderscheid in?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 15 | PV  | Onze ervaring is al heel lang met Polen, met arbeidsmigranten hebben we natuurlijk heel veel ervaring. Alleen met Poolse arbeidsmigranten, die zien wij pas sinds kort, omdat die over het algemeen seizoensarbeider is. Of alleen de mannen komen of alleen jongelui, die dan wel in stellen komen, maar geen kinderen hebben en dan treffen wij ze niet. Dus dan is onderwijs geen goede vindplaats. Wat wij nu zien is dat er een grotere groep gezinshereniging komt. Een herhaling van zetten.                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 16 | NA  | Vanaf welk jaar is dat op gang gekomen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 17 | PV  | Vanaf het moment dat wij hierover na begonnen te denken, want doen kwamen die oudere kinderen ineens?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 18 | NA  | Wanneer was dat?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 19 | PV  | Dat is, wij zijn nu hier het tweede jaar. Dus in 2010 is het plan goedgekeurd en in 2011 zijn wij begonnen. En toen zagen wij in dat jaar daarvoor al, dus vanaf 2009/2010, zagen wij steeds meer oudere kinderen komen en dat is meestal een teken dat er gezinshereniging is, want die jongere kinderen die vanaf onderen instromen zijn vaak jonge stellen die al hier waren of zeggen: een baby meenemen is niet zo'n probleem, die kunnen we wel ergens ondergebracht krijgen. Of het kind wordt hier geboren. Dus die jonge kinderen zijn niet van gezinsherenigingen, dat zijn meestal de oudere kinderen. In 2010 was er ineens een enorme behoefte om daar iets voor te gaan doen. Omdat die groep steeds groter werd. |  |
| 20 | MIJ | En toen is dit plan van de Taalvijver gekomen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 21 |     | Ja ik was al langer bezig met een schakelklas, maar toen was er geen voedingsbodan om dat rond te krijgen. We zijn in april gestart, april tot augustus was een aanloop, gewoon uitproberen. En in augustus zijn we formeel geopend. In september 2011.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 22 | MIJ | Hoe zit het met de ouders van de kinderen in relatie tot taal?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 23 | PV  | Die doen geen enkele moeite om Nederlands te leren.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 24 | MIJ | Heeft de verblijfsduur daar geen invloed op?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 25 | PV  | Die lang blijven wel. Je mag natuurlijk niet iedereen over één kam scheren. Maar de echte arbeidsmigrant die hier echt is om snel geld te verdienen...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 26 | MIJ | Maar daarvan zie je ook de kinderen hier toch niet echt?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
|----|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 27 | PV  | Een aantal wel. Als je gaat vragen, wat heeft deze groep nodig, vooral geen voorzieningen overdag. Niemand, geen één. Want daar doen ze niks mee. Daar klagen ze allemaal over, het moet allemaal in de avonduren, want ze werken zich een slag in de rondte. Zowel man als vrouw.                                                                                                                                                                                                        |  |
| 28 | MIJ | Maar in de avonduren zullen ze er dan ook geen behoefte aan hebben?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 29 | PV  | De behoefte is dan nog niet zo groot, maar als er iets moet, dan in de avonduren. Laat ik het dan zo maar zeggen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 30 | MIJ | En de weekenden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 31 | PV  | Avonduren of weekend ja. Hoewel ook veel van hen gewoon in de weekenden doorwerken. En we zien heel veel van onze kinderen, zeker de jongere, over straat zwerven.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 32 | MIJ | Ja ik wilde net zeggen: waar blijven die kinderen als de ouders hele dagen werken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 33 | PV  | Tussen de middag is er geen overblijf geregeld door de ouders, ze hebben geen geld om bij ons terecht te kunnen, dus die kinderen gaan gewoon met een boterham het park in. Gewoon rondlopen.                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 34 | NA  | En dan heb je het over kinderen van welke leeftijd?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 35 | PV  | Vanaf 4 jaar. Maar ik klaag vooral niet over de mentaliteit van de Polen, daar wordt wel eens iets over gezegd en ik zie de overlast ook. Maar de ouders waar wij mee te maken hebben, zijn over het algemeen heel hardwerkende ouders die het beste voor hun kind willen, alleen wel zeggen: 'overdag is het aan jullie, niet aan ons'. Dat is ook een beetje de Oost-Europese mentaliteit. Het liefst van 7h tot 19h werken.                                                            |  |
| 36 | MIJ | Dus die kinderen kunnen dus eigenlijk pas weer vanaf 19h thuis terecht?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 37 | PV  | Nouja men wordt door ons gedwongen om in een bepaald patroon te gaan. En we laten het ook niet toe, anders doen we ook gewoon meldingen, zorgmeldingen. Wij doen dat gewoon als wij denken dat het niet goed gaat. En dat vertelt zich snel rond in de gemeenschap, dus men probeert wel van alles te regelen. Maar er is een hele rits gezinnen waarvan wij weten, waarvan de kinderen vanaf een jaar of 9 gewoon van 7h 's ochtends tot 19h 's avonds alleen zijn. En het zelf regelen. |  |
| 38 | NA  | Zijn dat enkele gezinnen? Of procentueel gezien, wat denk je?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 39 | PV  | Het zijn vooral niet de meeste, het zijn enkele gezinnen, de meer problematische gezinnen die vaak ook slecht gehuisvest zijn, kinderen die van het Heilig Hartplein komen, daar zitten heel veel slecht gehuisveste gezinnen.                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 40 | NA  | Waar zit het Heilig Hartplein?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 41 | PV  | Bij de haven.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 42 | MIJ | Waar Hobij ook zit.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 43 | PV  | Ja daar. Boven al die panden zitten pandjesmelkers en daar weten wij gewoon van. Met enige regelmaat sturen wij daar ook de leerplichtambtenaar heen. In hokken van 3 bij 3 wonen gewoon 15 mensen. Met kinderen en alles erbij.                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 44 | MIJ | Dat is tegen de wet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 45 | PV  | Ja klopt. Dus in die zin is huisvesting voor deze groep gewoon echt een ding. Dat is echt een probleem.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 46 | MIJ | En dan wonen zij gewoon met 3 gezinnen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 47 | PV  | Met meerdere gezinnen samen of één gezin met 3 broers of kennissen of mensen uit hetzelfde dorp als waar ze vandaan komen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
|----|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 48 | MIJ | Maar hoor je dan nooit verhalen van de kinderen zelf over hun thuissituatie?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 49 | PV  | De kinderen vertellen niet zoveel, maar als ze wat vertellen hoor je wel vaak zo iets als: 'ik kan niet zo goed slapen' of 'bij ons beneden is het altijd herrie'. Er zijn meestal wel twee kamers, dus wonen en slapen apart. Bij de kinderen zien we gewoon veel vermoeidheid. En het zijn nogmaals kinderen die, waar ze vandaan komen, het ook al niet al te goed hadden. Dan is dit zelfs beter dan waar ze vandaan kwamen. En kinderen zijn niet zoveel anders gewend. Daarom ook al die problematiek. Er zit gewoon echt heel veel problematiek bij die kinderen?                                                                                                                                                          |  |
| 50 | NA  | Wat voor problematiek zie je dan vooral? Concentratie?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
| 51 | PV  | Ja ook dat. Maar gewoon ook armoede. Echt armoede. We hebben een gezin op school dat gewoon drie of vier keer uit huis is gezet vanwege huurachterstand. Dan weer op straat staan en dat soort zaken. Helaas ook heel veel kinderen met aandoeningen. Autisme, verschillende vormen van gedragsproblematiek. Vaak uit hechtingsproblematiek. Daar komt het vaak door. Dus je ouders niet of nauwelijks zien, al door opa en oma opgevoed, of niet. Van het ene op het andere moment uit een bepaalde sociale omgeving getrokken worden, hier weer neer geplant, in een vreemde omgeving met niet al te beste omstandigheden. Vaak, je mag ze niet allemaal over één kam scheren. Dus daar hebben die kinderen mee te maken gehad. |  |
| 52 | NA  | En dan ook wat je net vertelde van vaak verplaatsen, verhuizen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 53 | PV  | Ja.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 54 | MIJ | Want hoe vaak gebeurt het nu dat kinderen weer terug gaan naar hun thuisland?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 55 | PV  | Wat wij hier meemaken, we hebben hier Griekse kinderen gehad die hier 3 maanden waren, toen door omstandigheden terug moesten. Bij Poolse kinderen maak je dat eigenlijk wel het meeste mee. Maar vaak verplaatst het zich ook gewoon binnen Nederland of ze gaan terug naar Duitsland.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 56 | NA  | En richting Randstad?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 57 | PV  | Nee dat hoor ik niet vaak. Ze zwerven binnen Brabant, meer naar Zuid Nederland, Duitsland en terug naar het moederland. Dat is wat wij nog weleens horen. Maar er is nu ook een gezin dat hier zit, dat een jaar tijdelijke huisvesting heeft, volgend jaar in Sint Oedenrode en dan verhuizen ze naar Sint Oedenrode. En dan gaat het kind daar naar school, kunnen ze weer een jaar tijdelijk in een huurhuis of iets dergelijks. En zo gaat dat.                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 58 | NA  | Is de reden van die verhuizing of verplaatsing met name de huisvesting of werk dat ze daar vinden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 59 | PV  | Beiden. Aan de ene kant is het werk niet zo stabiel. Maar over het algemeen horen we wel dat men werk verliest, maar dan wil men toch in de regio Veghel blijven omdat hier toch veel werk is. Maar vaak ook gewoon huisvestingsproblemen, echt huisvestingsproblemen. Ze zitten op de camping in Heeswijk Dinter en dan hier in een huis van een eengezinswoning kunnen komen wat dan tijdelijk is. Dat houdt dan op en dan gaan ze weer ergens anders naartoe. En als ze geluk hebben is dat binnen Veghel en als je pech hebt moet je verder weg.                                                                                                                                                                              |  |
| 60 | NA  | Maar ik begreep van de gemeenteambtenaar die over huisvesting gaat,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
|----|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | dat de huisvestingseisen in Uden bijvoorbeeld veel minder zijn dan in Veghel. Waardoor in Uden veel meer MOE-landers gevestigd zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 61 | PV  | Dat weet ik niet. Ik weet alleen hier dat mijn collega's zeggen, want je vroeg waar deze ouders bij gebaat zijn. Nou schoolmaatschappelijk werk, dat is bij ons echt een ding. Toen we hier startten zeiden we: 'bij de intake zullen we er weleens naar vragen'. Nou hebben wij een verzoek uitstaan of we niet standaard altijd schoolmaatschappelijk werk, bij elk kind, ongeacht hoe die binnenkomt, al betrokken te krijgen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 62 | NA  | En is dat ook mogelijk? Lukt dat ook?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 63 | PV  | Nou alles kan, het is geldkwestie. Er moet gewoon meer tijd van de schoolmaatschappelijk werker dan hier naartoe komen. En die ziet zelf de problematiek ook. Want Els van Drier is hier bij ons vanuit schoolmaatschappelijk werk, degene die dat doet en die wil wel. Maar er moeten gewoon uren tegenover komen. Alles is geld. Nou verder is schoolarts, artsbezoek ook wel iets waar men behoefte aan heeft. Hulp bij huisvestingsproblemen en nu komt ie: bijeenkomsten met gelijkgestemden. Daar vraagt men hier ook nadrukkelijk naar. En dan het liefst georganiseerd rondom hetzelfde thema. De reden waarom men dat hier vraagt is dat al die kinderen hier naar school komen. 'Laat ons rondom dat school dan iets doen.'                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 64 | NA  | Ja. En je gaf net als het probleem om zoiets te regelen toch iemand of personeel die dat doet. Zouden jullie zoiets met een externe organisatie willen doen? Of een actieve vrijwilliger vanuit die gemeenschap?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| 65 | PV  | Wij zijn tot alles bereid om maar mee te werken. We zijn nadrukkelijk op zoek naar samenwerking. We willen graag ook gewoon in samenwerking met andere organisaties iets doen, want uiteindelijk, waar wij naar kijken is allemaal in het belang van het kind. Dat is voor ons de doelstelling. Maar dat is één op één ouder, dat kan niet anders. Dus vluchtelingenwerk hebben we heel veel contact mee, maar we zouden als men als belangenorganisatie zegt 'we kunnen en willen iets als een vrijwilligersorganisatie' ook willen samenwerken. Waar het om gaat is dat dit wel een baan is voor deze mensen die hier werken. Het is of lesgeven of iets anders, maar niet beide. Of er moet weer een beloning tegenover staan. Dus in die zin en dat zeg ik ook tegen mijn mensen, ik wil niet dat mijn mensen teveel persoonlijk betrokken worden. Daar zijn ze namelijk niet voor. Wij zijn professionals die onderwijs geven. Mijn collega is er nu niet. Zij gaat de kinderen ophalen als zij er niet zijn. Want men is heel slordig daarin. 'Ik voel me niet lekker, ik blijf wel thuis.' Dat is makkelijker dan dat je naar school moet. Dus dan gaan ze ze ophalen. Nou dat vind ik de grens van wat ik goed vind, want ik zou ze ook het liefst mee naar huis nemen en ze een keer goed te eten geven. Dat gebeurt ook met regelmaat.. |  |
| 66 | MIJ | Ondervoeding?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |  |
| 67 | PV  | Ja ondervoeding.. Ja 's ochtends niet ontbijten is wel een beetje de standaard. Tussen de middag wordt gedwongen hier. Kinderen moeten een lunchpakket meenemen. Dat wordt ook gecontroleerd. Als ze het niet meebrengen zitten de ouders aan tafel. Dus de kinderen die hier zitten, zijn wel goed af. Want we dwingen ouders gewoon. Maar dat zijn dus dingen die genoemd worden. Ook huiswerkbegeleiding, taalondersteuning voor ouders is ook een mooie vraag. Daar vragen ze                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
|----|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|    |     | nadrukkelijk om. 'Kunnen wij ook naar de Taalvijver komen voor het leren van Nederlands, want wij willen begrijpen wat onze kinderen van ons nodig hebben in Nederland.' Dat is letterlijk een vraag. En begeleiding naar sportclubs, bieb, scouting, integratie met leeftijdsgenootjes. Want je denkt: kinderen spelen wel samen, maar het gebeurt toch echt niet. Kinderen zitten vaak op plekken waar geen kinderen zijn. Als je op het Heilig Hartplein zit, zitten daar verder geen kinderen. Op de Markt in Veghel zitten boven de winkels ook een aantal huisjes waar zij wonen. Nou die zwerven op de markt, maar daar zijn geen kinderen verder.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |
| 68 | NA  | Nee dat is niet echt een woonwijk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 69 | PV  | Nee.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 70 | MIJ | Maar jij hebt het over activiteiten of sportclubs...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 71 | NA  | Ik zit dan meteen te denken aan kinderwerk. Vanuit het jongerenwerk. De bedoeling is dat er veel meer 16- (16 min) aanbod komt in de wijken. Dus voor kinderen onder de 16 jaar meer aanbod komt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| 72 | PV  | Maar het punt is, om maar meteen daarop in te haken, deze mensen komen nooit bij dat aanbod. Al doe je nog zoveel moeite. Je zult het aanbod bij die mensen moeten brengen of de mensen aan de hand moeten nemen naar het aanbod toe. Want ze gaan het zelf niet vinden, want die ouders zijn overdag nooit thuis. Toevallig kwam mijn jongste dochter, die zit in Mariaheide op de tennisles, en tot mijn grote verbazing kwam ik ineens kinderen van mijn school tegen. Dat was een sportkennismakingsproject dat hier in Veghel is. En wat was er nu gebeurd, mijn leerkracht van groep 7 had ze dat in de hand gedrukt, de ouders uitgenodigd, uitgelegd wat het was en dat je daar dus gratis – dat is dan ook weer belangrijk – naartoe kunt. En ineens stonden er 2 van mijn Poolse kinderen daar op de tennisbaan. Ik was aangenaam verrast. Maar ik zie die nooit ergens. Zij herkenden mij ook, dus dat was leuk. Maar je moet ze aan de hand nemen. Je kunt een prachtig aanbod hebben, je kunt het huis aan huis bezorgen, maar dan gebeurt er niets. Het is letterlijk mensen aan de hand nemen naar de bibliotheek toe. Daarom willen ze zo graag dat dat vanuit hier georganiseerd wordt. Wij lopen met die kinderen naar de bibliotheek of halen de bieb hierheen. En sommige moeders vragen dan of ze ook mogen komen, want dan zijn we er ook. Nou om dat soort aanbod gaat het. Als je slecht wil denken, zeg je 'het moet in de schoot geworpen worden'. Maar aan de andere kant, als ik dan toch weer kijk hoe de mensen zijn, die negatieve kijk heb ik niet. Het is echt wel willen, maar gewoon niet kunnen. Om allerlei redenen. Door economische omstandigheden, door de verplichting om zoveel te moeten werken. |  |
| 73 | NA  | Wat is de inbreng en rol van de werkgevers hierin? Ik hoor dat Hobij hierin verschillende aanbod doet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 74 | PV  | Hobij hebben wij ook contact mee opgenomen naar aanleiding van de Klankbordgroep. Daar heb ik die man natuurlijk ook gezien. En voor ons hoeft hij niet zoveel te doen, maar hij maakt reclame voor dit (Taalvijver), want heel veel Polen weten niet eens dat het er is. Dat is dan ook weer zoiets. Men moet toevallig bij een school zich gaan melden. Er is een tijdje geweest, op dit moment is het minder, dat ik gewoon wist dat er heel veel kinderen waren, maar die waren niet op school.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|    |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
|----|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 75 | MIJ | Thuis bleven?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 76 | PV  | Ja die bleven thuis. Ik heb er ook weleens en leerplichtambtenaar naartoe gestuurd. Het Heilig Hartplein. Ik hoor haar nu ook nooit meer zeggen. Een paar jaar geleden deden ze met enige regelmaat gewoon inval daar en dan gingen ze gewoon aanbellen en dan waren er kinderen thuis. Op dit moment heb ik het vermoeden iets minder. Maar als er dus kinderen zich melden, dan komen ze wel hier. Maar dan moeten het ook weer scholen zijn in de kern Veghel, want daarbuiten wordt het al iets lastiger. |  |
| 77 | NA  | Met name met vervoer natuurlijk. Maar Hobij werkt hierin mee?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 78 | PV  | Ja. Zij hebben folders van ons en die deelt ze uit. De Poolse variant is juist degene waar we het meest moeite mee hebben. Die hebben we het eerst laten maken, maar nog niet terug. Ook weer zo'n ding. Maar we hebben de folders in diverse talen bij Hobij liggen, van Portugees tot Grieks. Want de Portugezen zijn lange tijd ook een grote groep geweest. Zijn nu wat minder.                                                                                                                           |  |
| 79 | NA  | Want zij zijn de grootste en ook de enige werkgever?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 80 | PV  | Ik weet bij de BAS (trucks) heeft veel Poolse werkgevers. Bij de Mars. Het is de voedingsindustrie hier. En op de goedkoopste plekken staan de Poolse werknemers.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 81 | NA  | Er gaat nog een enquête uit naar de werkgevers. Zodra wij meer gegevens hebben van bedrijven met aantallen, kunnen we ze doorspelen naar jou. Dat je dan die werkgevers kunt benaderen .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 82 |     | Ja heel graag. Het is van beide kanten hè. Wij zijn ook op zoek naar ingangen en willen laten weten dat we er zijn. Want ook al woon je in Uden, als je elke dag toch hier komt werken, dan neem je je kind mee. En kijk of je verder iets kunt regelen hier. Bij Jumbo in het magazijn werken overigens ook veel Polen. Jumbo begint op dat vlak ook steeds groter te worden.                                                                                                                                |  |
| 83 | MIJ | Wat ik me afvraag, hoe zit het met de bekostiging hiervan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 84 | PV  | De Taalvijver? Dat wordt volledig bekostigd uit onderwijsachterstandsmiddelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| 85 | NA  | Vanuit het ministerie komt dat.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 86 | PV  | Ja. En er zijn twee grote dingen die daar op dit moment mee gebeuren. Dat is VVE (Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie), dat is allemaal taalonderwijs. Mijn school is ook een VVE-school. En dit (Taalvijver) zijn de twee grote projecten die daarvan betaald worden. En verder zijn er allerlei kleine initiatieven ook nog die onder onderwijsachterstandsbeleid vallen.                                                                                                                                |  |
| 87 | MIJ | En bijvoorbeeld die taalcursussen. Want bieden jullie nu wel of niet taalcursussen voor volwassenen aan?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 88 | PV  | Nee. Dat biedt ROC de Leijgraaf aan.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 89 | NA  | Ik was laatst in de avonduren op ROC de Leijgraaf en toen zag ik van Hobij een taalcursus voor Polen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 90 | PV  | Daarom is Hobij ook in de klankbordgroep terecht gekomen. Omdat Hobij daar ook wel voor is om daar iets mee te doen. Zij staan daarvoor.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 91 | NA  | Ik denk dat ze bij Leijgraaf ook groepen inhuren of docenten voor eigen werknemers. Dat er ook taalgroepen zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |
| 92 | PV  | Klopt. En we horen hier dan wel weer, en dat is los van ROC, dat men wil dat het hier ook gegeven gaat worden. Ten eerste in de hoop dat het goedkoper is, want werkgevers betalen wel iets, maar als ik de                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |



DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |
|-----|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |    | mensen hoor praten over kosten, wordt er toch ook weer iets doorberekend. En hoe dat precies zit, weet ik niet. Maar dat is dan weer de andere kant, men hoeft het niet verplicht want je hebt geen inburgeringsplicht want je hoort bij de Europese Unie. Dus dan zijn er een hoop mensen die beslissen om het niet te doen. Maar bij Hobij zitten heel vaak de echte korttijdelijke krachten en die hebben geen kinderen bij zich, dus die motivatie daar is een stuk minder. De ouders die wij hier dan treffen, op een enkeling na, zijn vooral gemotiveerd op het moment dat ze merken dat hun kinderen wel vooruit gaan en zij kunnen het niet volgen. De kinderen komen in het algemeen uiteindelijk weer redelijk goed in hun vel en gaan ook gewoon vragen en eisen stellen. Want die willen iets en zeker als ze weer tussen leeftijdsgenootjes terecht komen in een reguliere omgeving. En dan ontstaat er wel een urgentiebesef van 'we moeten iets'. En dan krijg je vaak de dilemma's 'zijn ze van plan om echt te gaan blijven of is het nog voor een paar jaar?' |  |
| 93  | NA | Maar de verwachting is dat het grootste percentage hier permanent blijft. En dan wil ik niet denken aan de problemen op het moment dat deze jongeren in de pubertijd komen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 94  | PV | Nou bij deze jongeren heb ik daar alle vertrouwen in, als ze dit hebben gehad. Maar de kinderen die niet deze taallessen hebben gehad...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 95  | NA | Maar ook als ik hoor van de kinderen die van 7h tot 19h alleen rondzwerven. Vanaf zo'n jonge leeftijd alleen worden achtergelaten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 96  | PV | Ja dit is een risicogroep, dat mag duidelijk zijn.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |
| 97  | NA | Het is ook een belangrijk signaal richting gemeente.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |
| 98  | PV | Ja we hebben hier een mevrouw, een Poolse mevrouw. Zij begint een beetje een moeder te worden voor veel kinderen. Ze brengt allerlei kinderen hier naartoe en past op kinderen op. Hanka heet ze. Die doet dus veel, maar daarvoor moet eerst een reden ontstaan waarom ze dat doet. Mensen die uit hetzelfde dorp komen bijvoorbeeld. Ze woont in een eigen huis. Ze is al heel lang hier, praat goed Nederlands. Haar dochter heeft op Zwijzen gezeten. Zij brengt dus met enige regelmaat ook kinderen hier naartoe.<br>Maar ik zie geen vorm van zelfregulering. De Portugese gemeenschap heeft hier in Veghel Zuid iets zelf georganiseerd. Daarom zitten bijna al die kinderen op de Vijfmasten, want daar tegenover zit volgens mij het oppasadres dat zij zelf geregeld hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 99  | NA | Portugezen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |
| 100 | PV | Ja er zit gewoon een hele club Portugezen. We hebben even gedacht dat er een hele grote hoos zou gaan komen aan Portugezen en Spanjaarden. Na de crisis in het zuiden, maar het valt mee tot nu toe. We hebben er ook eentje gehad, die is gewoon doorgestroomd.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 101 | NA | Maar als je een paar vrouwen zou hebben zoals Hanka, die zouden weer een voortrekkersrol kunnen spelen om die grote groep bij elkaar te brengen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 102 | PV | Ja precies, maar men is vooral bezig om het voor de kinderen te regelen. Dat zie ik. Wat daar buiten gebeurt zie ik natuurlijk ook niet zo goed.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 103 | NA | Maar jij gaf net wel aan dat de behoefte aan taalondersteuning en meer informatie wat er op school gebeurt, wat hun kinderen leren of thema's, dat die ook heel belangrijk worden gevonden?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
|-----|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 104 | PV  | Mijn collega's die hier werken spreken dagelijks, want nu was het rustig maar over het algemeen staan er een aantal moeders, vaders, ooms of tantes en mijn collega's lokken ze altijd naar binnen. Wat zij hier opschrijven mag je rustig als echte behoefte en waarheid aannemen. Dat is echt het resultaat uit praktijkervaring. Het is niet wetenschappelijk onderbouwd maar in gesprek met deze mensen komt dit wel duidelijk naar voren. Zij spreken ze nog meer dan ik. Zij hebben continu contact met deze mensen.<br>Dus het is een zeer boeiende groep en ik ben zeer benieuwd hoe die zich ontwikkelt op dit moment. Want wij merken dus aan het leerlingenaantal dat er van alles gebeurt. Er zijn minder gezinnen die komen.                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 105 | NA  | Het is heel onstabiel, je weet ook niet wat je ervan kunt verwachten. En er zijn ook een hoop niet geregistreerde mensen, illegalen ook. Want met dit onderzoek wil de gemeente ook voorkomen dat er later ernstige integratieproblemen gaan ontstaan bij deze groep. En ook nu al kijken welke preventieve activiteiten in dit kader al kunnen plaatsvinden zodat het probleem geminimaliseerd kan worden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
| 106 | MIJ | Ik ben er zelf al wel achter dat er duidelijk twee groepen zijn. Dus één groep die voor permanent blijft en waarvan veel mensen zeggen: 'die doen het zelf wel'. En dat er één groep is waar je eigenlijk geen vat op hebt en die op en neer pendelt en die geen behoefte heeft aan integratie.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 107 | PV  | En ik denk dat wij met mijn schoolervaring de eerste groep vooral zien. Dus degene die toch wel van plan zijn om lange tijd of permanent hier te blijven. Dat is wederdienend hè. Op het moment dat het werk er niet meer is. Kijk we hadden een gezin die zonder werk zaten en een maand zouden kijken of er een van de twee nog aan werk kon komen en anders zouden ze terug gaan. Ik weet nog dat die man terug kwam, een week voordat de maand verstreek en hij vertelde dat zijn vrouw weer werk had gevonden. En ze zijn er nu nog steeds en dat is alweer een jaar geleden. Maar dat is toch wel het zwaard van Damocles wat boven veel van dit soort gezinnen hangt. En die hebben 4 kinderen. En zie je dat een gezin maar 1 kind heeft, dan is met flexibel, dan verhuist men gewoon naar een andere plaats waar wel werk is.<br>Maar ik denk dat die eerste groep waar jij op doelt is de groep die wil blijven. Daar zie je dan vaak ook kinderen bij. De tweede groep neemt de kinderen ook niet mee. |  |
| 108 | MIJ | Dat zijn vaak ook mensen die alleen komen?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 109 | PV  | Maar ook echtparen die kinderen hebben maar gewoon bij de ouders (opa en oma) achterlaten hoor. Dat is in Polen ook geen enkel probleem. Of bij de burens, dat kan allemaal. Maar de groep waar wij contact mee hebben is de eerste groep. 'Die zoekt het zelf wel uit.' En dat is dus denk ik wel een misverstand. Die zijn meer betrokken en willen van alles, maar geven dus hier (lijstje) aan waar ze wel last van hebben.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
| 110 | MIJ | Maar de motivatie is er wel.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 111 | NA  | Ze hebben een soort gids nodig, een wegwijzer, ondersteuner.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 112 | MIJ | Maar dat zeggen veel mensen. Dat motivatie een heel belangrijk punt is en dat het daar eigenlijk mee begint.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 113 | PV  | Ik heb het de vorige keer tijdens de klankbordgroep ook gezegd. Wat ik                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |  |

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
|-----|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | merk en wat het deze groep (de eerste groep), die hier wil blijven en hun kinderen laat komen – en gelukkig werkt de hele wereld hetzelfde – ouders zijn altijd bezorgd om hun kind. Dat is fijn om te merken. Dat zeg ik ook altijd tegen de Nederlandse ouders: ‘ja we hebben een aantal Poolse gezinnen, maar dat zijn ook gewoon ouders met kinderen. Niks anders dan bij ons.’ En wat je dan merkt, is dat zodra je iets rond dat kind kunt organiseren, wordt de motivatie direct een stuk hoger. Want ook deze mensen voelen zich schuldig dat ze om 7h het huis al uitgaan en hun kind alleen thuis achterlaten. En de ene verbergt het wat beter dan de ander, maar hebben er ook gewoon last van. Dus op het moment dat wij dingen doen rondom dat kind en dat is een tijdje terug heb ik gezegd, waren het de outcomers waar wij dat project voor hadden, de traditionele arbeidsmigranten. De moeders vooral die geen Nederlands praatten en als het op school en rondom de schooltijden van de kinderen en over de kinderen, dan staan ze te springen om te komen. En dat merken we aan deze groep ook weer. Zo van: ‘waarom kan dat dan niet hier? Want dan kom ik mijn kind ophalen en dan het liefst regelen jullie nog een uurtje wat opvang en dan blijven wij hier. En dan leer ons wat jullie doen. Geef ons die brief en leg uit wat daar in staat. Hoe werkt het hier eigenlijk?’ |  |
| 114 | MIJ | Maar dat zijn dus ouders die overdag niet werken?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
| 115 | PV  | Ja of in ploegen werken. Het is geen groep waar je op kunt bouwen, want dan is het dus gewoon van ‘we komen niet’. Dan kan hè? Dat is dan het volgende.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
| 116 | NA  | Maar het is duidelijk. Richting die ouders zou eigenlijk een aanbod moeten komen en dan denk ik in samenwerking met jullie. En ook schoolmaatschappelijk werk, Vivaan, jeugd- en jongerenwerk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
| 117 | PV  | Schoolmaatschappelijk werk heeft ook heel goed – wij hebben dan met Els van Drie van doen – maar die hebben over het algemeen ook heel goed zicht op om hoeveel kinderen het nu gaat. Want wij treffen de kinderen van een bepaalde leeftijd en die bij mij op school zitten. Maar ik heb in december van vorig jaar even een korte enquête binnen de scholen gehouden. Toen waren er in het Veghelse ongeveer 16 kinderen tot en met 6 jaar, waarvan dan 80% MOE-landers zijn en 20% kinderen van katalogusvrouwen (?) of wat dan ook. Maar vooral MOE-landers. Er waren 16 kinderen die zeg maar niet bij ons horen en dat vind ik ook een behoorlijke groep. En dat zijn 16 gezinnen over het algemeen en dan ben je al een heel eind. Als je daar een paar ambassadeurs in kunt krijgen, dat werkt. Daar ben ik van overtuigd. Die getallen kreeg ik van de directeur, maar ook van schoolmaatschappelijk werk, want die komen op die scholen praten over probleemgezinnen, probleemkinderen. Nou daar komen ze allemaal voorbij, een voor een. Dus schoolmaatschappelijk werk is in ieder geval als vindplaats en als het om de groep gaat waar wij mee te maken hebben, laat dat duidelijk zijn, zijn zij wel een belangrijke schakel.                                                                                                                                                            |  |
| 118 | NA  | Maar in ons werk, vanuit Vivaan, gaan wij ook heel veel samenwerken met vrijwilligers vanuit de doelgroep zelf. Bijvoorbeeld zo’n mevrouw als Hanka. Als het mogelijk is, zou ik haar gegevens willen. Ik heb er nog meerdere. Eentje moest helaas terug naar Polen omdat haar moeder ziek was.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
| 119 | PV  | Dat zie je altijd en is zo’n raar ding. Als het gaat om ouders die ziek zijn,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |

DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

|     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |  |
|-----|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|     |     | <p>dan zie je ineens altijd – dat hoort dan toch een beetje bij de doelgroep – dan laten ze alles vallen en gaan gewoon. Die gevallen maken we hier ook mee. En nogmaals, we staan echt open, graag zelfs, in samenwerking, in ruimte beschikbaar stellen, daar waar wij expertise kunnen brengen. En dat heeft vooral ook te maken met ons belang om deze doelgroep goed te voorzien, want dan komen die kinderen ook als ze weer wat ouder zijn op een goede manier weer bij ons terug. De mensen hier zijn enorm betrokken bij deze doelgroep. Wat ik zei, ik moet ze eerder afremmen, want het blijft hun professie. Dus graag aansluiting en initiatieven als we het kunnen ondersteunen. Maar ook als je ergens een initiatief hebt en je wilt iemand die iets kan vertellen over hoe dat nu werkt, als we het tijdig weten willen we graag helpen en iets mee organiseren.</p> <p>We zijn wel voorzichtig met mensen hier uitnodigen, want daar zijn kinderen erg gevoelig voor. Het heeft direct impact op het welbevinden en de sfeer hier.</p> |  |
| 120 | MIJ | Mooi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |

## Bijlage H – Enquête

Veghel, ... juni 2013

Geachte mevrouw, mijnheer,

Medio 2012 heeft de stichting Vitaal Bedrijvig Veghel de gemeente gevraagd om aandacht voor huisvestingsmogelijkheden van arbeidsmigranten binnen de gemeente Veghel.

Inmiddels is de notitie 'structurele huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten' in procedure en kunnen op grond daarvan initiatieven ontwikkeld worden.

Om het beleid met betrekking ten behoeve van arbeidsmigranten verder te ontwikkelen en regionaal op te pakken, willen we van en via de bedrijven binnen onze gemeente graag een aantal gegevens verzamelen. Hiervoor hebben we onderstaande enquête opgesteld.

We stellen het bijzonder op prijs als u de enquête wil invullen en *aan ons wil retourneren. Wanneer u uw e-mailadres hierbij vermeld zullen wij u graag op de hoogte stellen van de uitkomsten van de enquête.*

Vraag 1 : Tot welke categorie bedrijven behoort uw bedrijf ?

- ☐ Agrarische sector
- ☐ Bouwnijverheid
- ☐ Voedingsmiddelenindustrie, of ander foodgerelateerd bedrijf
- ☐ Logistiek
- ☐ Metaalgerelateerd bedrijvigheid
- ☐ Maakindustrie (anders dan food of metaal)
- ☐ Zakelijke dienstverlening

Vraag 2 : Hoeveel mensen werken er binnen uw bedrijf ?

- ☐ Maximaal 10 mensen
- ☐ 10-50 mensen, te weten ..... mensen
- ☐ 50-100 mensen, te weten ..... mensen
- ☐ Meer dan 100 mensen, te weten ..... mensen

Vraag 3 : Werken binnen uw bedrijf met regelmaat mensen uit het buitenland ?

- ☐ Ja, er zijn regelmatig maximaal 5 mensen uit het buitenland tegelijkertijd werkzaam binnen ons bedrijf
- ☐ Ja, er zijn regelmatig 5-10 mensen uit het buitenland tegelijkertijd werkzaam binnen ons bedrijf

## DE HUIDIGE SITUATIE OMTRENT MOE-LANDERS IN DE GEMEENTE VEGHEL

- ☐ Ja, er zijn regelmatig 10-25 mensen uit het buitenland tegelijkertijd werkzaam binnen ons bedrijf
- ☐ Ja, er zijn regelmatig 25-50 mensen uit het buitenland tegelijkertijd werkzaam binnen ons bedrijf
- ☐ Ja, er zijn regelmatig meer dan 50 mensen uit het buitenland werkzaam binnen ons bedrijf, te weten ca ..... mensen
- ☐ Geen (ga door naar vraag ...)

Vraag 4 : kunt u aangeven wat de meest voorkomende nationaliteit is van de mensen uit het buitenland die regelmatig werkzaam zijn binnen uw bedrijf ?

- ☐ Poolse nationaliteit
- ☐ Litouwse, Letse of Estlandse nationaliteit
- ☐ Andere Midden en Oost Europese nationaliteit
- ☐ Roemeense of Bulgaarse nationaliteit
- ☐ Zuid-Europese nationaliteit
- ☐ Anders, namelijk .....

Vraag 5 : Zijn deze mensen bij uw bedrijf in dienst of huurt u de mensen in via een uitzend of detacheringsbureau

- ☐ Merendeel van medewerkers uit buitenland zijn direct in dienst, is ....%
- ☐ Merendeel van medewerkers uit buitenland worden ingehuurd via uitzend- of detacheringsbureaus, is ....%
- ☐ Beiden, ongeveer evenveel medewerkers uit buitenland in dienst als ingehuurd

Vraag 6 : Wat voor werk wordt door het merendeel van de mensen uit het buitenland binnen uw bedrijf verricht ?

- ☐ Niet-specialistische handarbeid, te weten .....
- ☐ Specialistische handarbeid, te weten .....
- ☐ Specialistische werkzaamheden, te weten .....

Vraag 7 : Hoe lang zijn de mensen uit het buitenland gemiddeld genomen werkzaam binnen uw bedrijf ?

- ☐ Minder dan 3 maanden
- ☐ 3 tot 6 maanden
- ☐ 6 maanden tot 1,5 jaar
- ☐ 1,5 - 3 jaar
- ☐ Meer dan 3 jaar

Vraag 8 : Verwacht u dat de komende tijd, de komende 5 jaar, meer of minder mensen uit het buitenland in uw bedrijf werkzaam zullen zijn ?

- ☐ Ja, wij verwachten een toename van ca 10% mensen uit het buitenland binnen ons bedrijf
- ☐ Ja, wij verwachten een toename van ca 10-50% mensen uit het buitenland binnen ons bedrijf
- ☐ Ja, wij verwachten een toename van meer dan 50% mensen uit het buitenland binnen ons bedrijf
- ☐ Nee, wij verwachten geen toename en geen afname van mensen uit het buitenland binnen ons bedrijf
- ☐ Nee, wij verwachten een afname van ca. ....% mensen uit het buitenland binnen ons bedrijf

Vraag 9 : Bent u betrokken bij de organisatie van de huisvesting van de mensen die werkzaam zijn binnen uw bedrijf ?

- ☐ Ja, wij regelen de huisvesting voor de buitenlandse werknemers zelf op ons eigen bedrijf
- ☐ Ja, wij regelen de huisvesting voor de buitenlandse werknemers zelf in grootschalige logiesvoorzieningen of particuliere woningen
- ☐ Nee, het uitzendbureau regelt de huisvesting voor de buitenlandse werknemers
- ☐ Nee, geen idee, wij huren werknemers in en hebben verder niet van doen met waar ze wonen of verblijven
- ☐ Nee, de huisvesting van de buitenlandse medewerkers besteden wij uit aan hierop ingerichte bureaus en bedrijven
- ☐ Anders, .....

Vraag 10 : Wat is naar uw mening over de door meeste buitenlandse werknemers gewenste huisvesting ?

- ☐ De meeste buitenlandse werknemers geven de voorkeur aan huisvesting bij de werkgever (mn in de agrarische sector)
- ☐ De meeste buitenlandse werknemers wonen bij voorkeur in een logiesaccommodatie of logiesverblijf, met gemeenschappelijke voorzieningen.
- ☐ De meeste buitenlandse werknemers wonen bij voorkeur, met maximaal 3 personen in een reguliere woning
- ☐ Anders, .....

Vraag 11 : Wat is uw mening, hoe we, als gemeente, de buitenlandse werknemers het beste kunnen informeren en bereiken ?

- ☐ Via de werkgevers; Wij zijn, als werkgever, graag bereid daar een rol in te spelen
- ☐ Via de uitzendbureaus
- ☐ Direct, door ze aan te schrijven op hun woon- of verblijfadres
- ☐ Geen idee

Vraag 12 : Wat wilt u ons graag meegeven in relatie tot regionaal beleid met betrekking tot arbeidsmigranten. Waar dienen we in ieder geval rekening mee te houden of aandacht aan te besteden ?

.....

.....

.....

.....

Dank voor uw medewerking.